

**T.C.
YILDIZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ**

**RİZE İKİZDERE YEŞİLYURT MAHALLESİ EKŞİOĞLU EVİ KORUMA
SORUNLARI VE ÖNERİLERİ**

ŞENAY EKŞİ

**YÜKSEK LİSANS TEZİ
MİMARLIK ANABİLİM DALI
RÖLÖVE RESTORASYON PROGRAMI**

**DANIŞMAN
DR. ÖĞRETİM ÜYESİ BANU ÇELEBİOĞLU**

İSTANBUL, 2019

T.C.
YILDIZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

RİZE İKİZDERE YEŞİLYURT MAHALLESİ EKŞİOĞLU EVİ KORUMA
SORUNLARI VE ÖNERİLERİ

Şenay EKŞİ tarafından hazırlanan tez çalışması 31.10.2019 tarihinde aşağıdaki jüri tarafından Yıldız Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Mimarlık Anabilim Dalı'nda **YÜKSEK LİSANS TEZİ** olarak kabul edilmiştir.

Tez Danışmanı

Dr. Öğretim Üyesi Banu ÇELEBİOĞLU

Yıldız Teknik Üniversitesi

Jüri Üyeleri

Dr. Öğretim Üyesi Banu ÇELEBİOĞLU

Yıldız Teknik Üniversitesi

Dr. Öğretim Üyesi Uzay YERGÜN

Yıldız Teknik Üniversitesi

Doç. Dr. E. Sibel ONAT HATTAP

Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi

ÖNSÖZ

Öğrencilik hayatım boyunca bana destek olan, iyi bir mimar olmam için elinden geleni yapan, ilminden faydalandığım, insani ve ahlaki değerleri ile örnek edindiğim, öğrencisi olmaktan onur duyduğum ve ayrıca tecrübelerinden yararlanırken göstermiş olduğu hoşgörü ve sabırdan dolayı değerli hocam, tez danışmanım Dr. Öğretim Üyesi Banu ÇELEBİOĞLU'na, jüri üyeleri Dr. Öğretim Üyesi Uzay YERGÜN'e, Doç. Dr. E. Sibel ONAT HATTAP'a teşekkür ederim.

Evinin anahtarını bana teslim eden Zeki EKŞİ'ye, evlerinde çalışmama müsaade eden Yeşilyurt Mahalle sakinlerine, yöreyle alakalı bana her konuda yardımcı olan Ayşegül EKŞİ'ye ve İkizdere Belediyesi'ne teşekkür ederim.

Hayatım boyunca beni hiç yalnız bırakmayan annem Fatma EKŞİ'ye, babam Mehmet Ali EKŞİ'ye, ablalarım Canay EKŞİ ÇALIŞKAN'a ve Nuray EKŞİ'ye, desteğini hiç esirgemeyen hayat arkadaşım Barboras EKŞİ'ye, bu yolda bana destek olan arkadaşım Zeynep BAKKALOĞLU'na teşekkür ederim.

Ekim, 2019

Şenay EKŞİ

İÇİNDEKİLER

ŞEKİL LİSTESİ.....	ix
TABLO LİSTESİ	xiv
ÖZET.....	xv
ABSTRACT.....	xvii
BÖLÜM 1	
GİRİŞ.....	1
1.1 Literatür Özeti.....	1
1.2 Tezin Amacı	2
1.3 Hipotez	2
BÖLÜM 2	
RİZE’NİN FİZİKSEL ÖZELLİKLERİ VE TARİHÇESİ	4
2.1 Coğrafi Özellikler	4
2.1.1 Rize’nin Coğrafi Konumu ve Ulaşım	4
2.1.2 İkizdere ve Yeşilyurt Mahallesi’nin Coğrafi Konumu ve Ulaşım	6
2.1.3 Rize’nin Yüzey Şekilleri, İklimi ve Bitki Örtüsü.....	8
2.1.4 İkizdere ve Yeşilyurt Mahallesi’nin Yüzey Şekilleri, İklimi, Bitki Örtüsü.....	9
2.2 Rize’de Nüfus Hareketleri	10
2.2.1 İkizdere ve Yeşilyurt Mahallesi’nde Nüfus Hareketleri	12
2.3 Rize’de Sosyo-kültürel ve Ekonomik Yapı	14
2.3.1 İkizdere ve Yeşilyurt Mahallesi’nde Sosyo-kültürel ve Ekonomik Yapı ...	18
2.4 Rize’nin Tarihçesi	21
2.4.1 İkizdere Tarihçesi.....	24
2.5 İkizdere Sit alanı, Anıtsal Yapılar ve Sivil Mimarlık Örnekleri	25
BÖLÜM 3	

İKİZDERE KIRSAL MİMARİ KONUT ÖZELLİKLERİ	52
3.1 İkizdere Kırsal Mimarisinde Kullanılan Malzemeler.....	53
3.2 İkizdere Kırsal Mimari Yapım Sistemleri	58
3.2.1 Yiğma Yapım Sistemleri	59
3.2.2 Karkas Yapı Sistemleri	61
3.2.3 Karma Sistem.....	68
3.3 İkizdere Kırsal Mimari Konutları Mekânsal Kurgusu.....	70
3.3.1 Aşhane	71
3.3.2 Hayat	74
3.3.3 Baş Oda.....	75
3.3.4 Köşk Oda.....	75
3.3.5 Diğer Odalar	76
3.3.6 Ambar	77
3.3.7 Hela.....	78
3.4 İkizdere Kırsal Mimari Konutlarında Plan Tipolojisi	79
3.5 Ekşioğlu Mehmet Ağa Konağının Bulunduğu Çevre ve Yapıların Özellikleri...83	
3.5.1 Medet Ekşi'nin Evi	86
3.5.2 Ahmet Ekşi'nin Evi	89
3.5.3 Rıza Ekşi'nin Evi	92
3.5.4 Şerafettin Ekşi'nin evi	95

BÖLÜM 4

EKŞİOĞLU MEHMET AĞA KONAĞI'NIN ANALİTİK DEĞERLENDİRİLMESİ	99
4.1 Ekşioğlu Mehmet Ağa Konağı'nın Yerleşim İçindeki Konumu	99
4.2 Ekşioğlu Mehmet Ağa Konağı'nın Tarihçesi.....	100
4.3 Ekşioğlu Mehmet Ağa Konağı'nın Mimari ve Yapısal Özellikleri.....	101
4.4 Bodrum Kat Mekânları	103
4.4.1 BK01 Ahır	103
4.4.2 BK02 Wc	106
4.5 Zemin Kat Mekânları.....	106
4.5.1 ZK01 Misafirhane.....	106
4.5.2 ZK02 Aşhane	108
4.5.3 ZK03 Arayer	109
4.5.4 ZK04 Oda.....	110
4.5.5 ZK05 Banyo	111
4.5.6 ZK06 Oda	112
4.6 Birinci Kat Mekânları.....	114
4.6.1 K01 Rani.....	114
4.6.2 K02 Oda	115
4.6.3 K03 Arayer	116
4.6.4 K04 Oda	117
4.6.5 K05 Wc.....	118
4.6.6 K07 Ambar	120
4.6.7 K10 Çatı.....	121

4.7	Cephe Özellikleri	122	
4.7.1	Kuzey Cephesi.....	122	
4.7.2	Güney Cephesi.....	122	
4.7.3	Doğu Cephesi.....	124	
4.7.4	Batı Cephesi	124	
4.8	Yapım Tekniği, Strüktür ve Malzeme özellikleri.....	125	
4.8.1	Temeller.....	125	
4.8.2	Duvarlar	125	
4.8.3	Döşemeler	127	
4.9	Yapı Elemanları	128	
4.9.1	Kapılar.....	128	
4.9.2	Pencereler	130	
4.9.3	Merdiven	132	
4.10	Yapı'daki Bozulmalar ve Nedenleri	133	
4.10.1	Kullanıcı Kaynaklı Bozulmalar	133	
4.10.2	Strüktürel Bozulmalar.....	139	
4.10.3	Malzeme Bozulmaları.....	139	
BÖLÜM 5			
EKŞİOĞLU MEHMET AĞA KONAĞI'NIN DEĞERLENDİRME, KORUMA VE RESTORASYON ÖNERİLERİ			143
5.1	Değerlendirme ve Restitüsyon Önerileri	143	
5.2	Koruma ve Restorasyon Önerileri.....	150	
5.2.1	Niteliksiz Eklerin Arındırılması ve Uygulanan Müdahaleler	151	
5.2.2	Strüktürel Önlemler.....	153	
5.2.3	Yeni Alt Yapı Entegrasyonu	154	
5.2.4	Periyodik Bakım	154	
BÖLÜM 6			
SONUÇ VE ÖNERİLER			155
KAYNAKLAR.....			158
EK-1			
RÖLÖVE			164
EK-2			
DÖNEM ANALİZİ.....			165
EK-3			

MALZEME ANALİZİ	166
EK-4	
BOZULMA ANALİZİ	167
EK-5	
RESTİTÜSYON ÖNERİSİ	168
EK-6	
RESTORASYON ÖNERİSİ	169
ÖZGEÇMİŞ	1

ŞEKİL LİSTESİ

Şekil 2. 1	Rize'ye genel bakış [3]	4
Şekil 2. 2	Rize ili ve ilçeleri [6]	5
Şekil 2. 3	Rize-İkizdere İlçeleri [11]	6
Şekil 2. 4	Yeşilyurt Mahallesi ve çevresi [11]	7
Şekil 2. 5	Ayder Yaylası (Rize) [7]	9
Şekil 2. 6	İkizdere topografya haritası [16]	9
Şekil 2. 7	Rize ilinin geçim kaynakları [11]	16
Şekil 2. 8	Güneyce Köyü [23]	16
Şekil 2. 9	Rize ilinin tarih çizelgesi [11]	24
Şekil 2. 10	İkizdere ilçesinin tarih çizelgesi [11]	25
Şekil 2. 11	İkizdere Vadisi, 2018 [11]	27
Şekil 2. 12	Ahşap süslemeli minber, 2019 [49]	28
Şekil 2. 13	Mahfil, 2019 [49]	28
Şekil 2. 14	Ahşap süslemeli mihrap, 2019 [49]	29
Şekil 2. 15	Ahşap süslemeli tavan göbeği, 2019 [49]	29
Şekil 2. 16	Şimşirli Köyü Cami [48]	31
Şekil 2. 17	Dört kademeli minber [44]	31
Şekil 2. 18	İşlemeli cami kapısı [44]	32
Şekil 2. 19	Mihrap ve mihrapta bulunan Davud Yıldızı [44]	32
Şekil 2. 20	İşlemeli tavan göbeği [44]	33
Şekil 2. 21	Mahfil [44]	33
Şekil 2. 22	Güneyce Hacı Şeyh Cami [44]	35
Şekil 2. 23	Güneyce Hacı Şeyh Cami [44]	35
Şekil 2. 24	Mihrap [44]	36
Şekil 2. 25	Mihrap [44]	36
Şekil 2. 26	Mahfil [44]	37
Şekil 2. 27	Göbekli tavan [44]	37
Şekil 2. 28	Güneyce köprüsü [44]	38
Şekil 2. 29	Güneyce köprüsü Doğu inişi [44]	38
Şekil 2. 30	Çifte köprü [44]	39
Şekil 2. 31	Çifte köprü [44]	39
Şekil 2. 32	Çılar köprüsü [44]	40
Şekil 2. 33	Dereköy köprüsü [44]	41

Şekil 2. 34	Diktaş Taş köprü [44].....	41
Şekil 2. 35	Diktaş Taş köprü yürüme yolu [44]	42
Şekil 2. 36	Papes Demirkapı köprüsü [44]	43
Şekil 2. 37	Vancel köprüsü [44]	43
Şekil 2. 38	Kurusaha cami [44].....	44
Şekil 2. 39	Kurusaha cami ahşap çift kanatlı kapısı [44]	44
Şekil 2. 40	Kurusaha cami lambri kaplanan tavan [44].....	45
Şekil 2. 41	Bayırköy Ekşioğlu Cami [44]	46
Şekil 2. 42	Mahfil [49]	46
Şekil 2. 43	Mahfil [49]	47
Şekil 2. 44	Göbekli tavan [49]	47
Şekil 2. 45	Davud yıldızlı mihrap [49].....	48
Şekil 2. 46	Mermerden yapılan minber [49].....	48
Şekil 2. 47	Demirkapı köyü cami,2018 [11]	49
Şekil 2. 48	Mahfil, 2018 [11]	50
Şekil 2. 49	Mihrap, 2018 [11].....	50
Şekil 2. 50	Göbekli tavan, 2018 [11]	51
Şekil 3. 1	Bayırköy [11].....	52
Şekil 3. 2	Kirazlı Mahallesi [11]	53
Şekil 3. 3	Şimşir ormanı [58]	54
Şekil 3. 4	İkizdere taş ocağı [61].....	55
Şekil 3. 5	Çamlık köyü [11]	56
Şekil 3. 6	İkizdere Ovit Yaylası [11]	56
Şekil 3. 7	Kapı kenarında makaralı kemer taş, [11].....	57
Şekil 3. 8	İkizdere kırsal mimari yapım sistemleri [11]	58
Şekil 3. 9	Ahşap yığma ve taş yığma tekniği kullanılan konut [57]	59
Şekil 3. 10	Geçme detayları [67].....	60
Şekil 3. 11	Yığma yapım sistemi [69]	60
Şekil 3. 12	Ahşap karkas yapı tekniği [11].....	62
Şekil 3. 13	Karkas duvar taban kirişi birleşim detayı [73].....	63
Şekil 3. 14	Temel ve taban kirişi birleşimi [73]	63
Şekil 3. 15	Direk detayları [67].....	64
Şekil 3. 16	Göz dolma tekniği, Yeşilyurt Mahallesi [11].....	64
Şekil 3. 17	Göz dolma sistem [67].....	65
Şekil 3. 18	Göz dolma yapım tekniği [11]	65
Şekil 3. 19	Göz dolma sistem detayı [75].....	66
Şekil 3. 20	Göz dolma sistem detayı [75].....	67
Şekil 3. 21	Muskalı dolma sistem [67]	67
Şekil 3. 22	Muskalı dolma tekniği, Demirkapı Köyü [11]	68
Şekil 3. 23	Karma sistem [11].....	69
Şekil 3. 24	Bölge yapılarında kat kullanımı [56].....	71
Şekil 3. 25	Aşhane, Bayırköy, [11].....	72
Şekil 3. 26	Aşhane, Yeşilyurt Mahallesi, [11]	73
Şekil 3. 27	Hayat, Yeşilyurt Mahallesi [11].....	74
Şekil 3. 28	Baş oda, Yeşilyurt Mahallesi [11]	75
Şekil 3. 29	Baş oda, eşilyurt Mahallesi, [11].....	76

Şekil 3. 30	Yeşilyurt Mahallesi, [11]	77
Şekil 3. 31	Ambar, Yeşilyurt Mahallesi, [11]	77
Şekil 3. 32	Yeşilyurt Mahallesi, [11]	78
Şekil 3. 33	Plan tipolojileri [63]	81
Şekil 3. 34	İkizdere, Kirazlı Mahallesi [77]	82
Şekil 3. 35	İkizdere, Demirkapı Köyü [77]	82
Şekil 3. 36	İkizdere, Demirkapı köyü [77]	83
Şekil 3. 37	Vaziyet planı, [11]	84
Şekil 3. 38	Vaziyet planı, [87]	85
Şekil 3. 39	Medet Ekşi'nin evi, 2018 [11]	86
Şekil 3. 40	Aşhane ve oda,2018 [11]	87
Şekil 3. 41	Merdiven ve birinci kat, 2018 [11]	87
Şekil 3. 42	Ahır katı ve han katı plan krokisi, [11]	88
Şekil 3. 43	Zemin kat ve birinci kat plan krokisi, [11]	88
Şekil 3. 44	Aşhane ve oda mekânlarında müdahale edilen kısımlar, 2018 [11]	89
Şekil 3. 45	Ahmet Ekşi'nin evi, 2018 [11]	89
Şekil 3. 46	Ahır mekânı ikiye ayıran tuğla duvar ve betonarme ek kolon, 2018 [11] ...	90
Şekil 3. 47	Zemin kat mekanları	90
Şekil 3. 48	Göz dolma yapım sistemi ile	91
Şekil 3. 49	Ahır katı ve han katı plan krokisi	92
Şekil 3. 50	Zemin kat plan krokisi, [11]	92
Şekil 3. 51	Rıza Ekşi'nin evi, 2018 [11]	93
Şekil 3. 52	Zemin kat	93
Şekil 3. 53	Ahır katı ve han katı plan krokisi, [11]	94
Şekil 3. 54	Zemin kat plan krokisi, [11]	94
Şekil 3. 55	Şerafettin Ekşi'nin evi, 2018 [11]	95
Şekil 3. 56	Zemin kat	96
Şekil 3. 57	Aşhane mekânı	96
Şekil 3. 58	Aralıklı ahşap döşeme	97
Şekil 3. 59	Ahır ve han katı plan krokileri, [11]	97
Şekil 3. 60	Zemin kat ve birinci kat plan krokisi, [11]	98
Şekil 4. 1	Ekşioğlu Mehmet Ağa Konağı hava fotoğrafı [87]	99
Şekil 4. 2	Yapının tarihi ile alakalı yazı, 2018 [11]	101
Şekil 4. 3	Ekşioğlu Mehmet Ağa Konağı, 2018 [11]	101
Şekil 4. 4	Doğu cephesi ve batı cephesi merdivenleri, 2018 [11]	102
Şekil 4. 5	Cephe önü ve aşhanede bulunan değirmenler, 2018 [11]	103
Şekil 4. 6	Ahır kapısı, 2018 [11]	104
Şekil 4. 7	Aydınlık penceresi ve niş için bırakılan boşluklar, 2018 [11]	104
Şekil 4. 8	Ahır mekânında bulunan ahşap merdivenler, 2018 [11]	105
Şekil 4. 9	BK01 Ahır mekânı, 2018 [11]	105
Şekil 4. 10	BK02 Wc mekânı, 2018 [11]	106
Şekil 4. 11	ZK01 Misafirhane mekânı, 2018 [11]	107
Şekil 4. 12	ZK02 Aşhane, 2018 [11]	108
Şekil 4. 13	ZK02 Aşhane, 2018 [11]	109
Şekil 4. 14	ZK03 Arayer, 2018 [11]	109
Şekil 4. 15	Tavan kirişleri ve pencere, 2018 [11]	110

Şekil 4. 16	ZK04 Oda, 2018 [11]	111
Şekil 4. 17	ZK05 Banyo mekânı, 2018 [11].....	112
Şekil 4. 18	ZK06 Oda mekânında bulunan ocaklar, 2018 [11]	112
Şekil 4. 19	Özgün duvar hattını gösteren kiriş ve duvardaki kalas, 2018 [11].....	113
Şekil 4. 20	ZK06 Oda mekânında bulunan pencereler, 2018 [11]	113
Şekil 4. 21	K01 Rani mekânı, 2018 [11].....	114
Şekil 4. 22	K01 Rani mekânı, 2018 [11].....	115
Şekil 4. 23	K02 Oda mekânı, 2018 [11]	115
Şekil 4. 24	K02 Oda mekânı, 2018 [11]	116
Şekil 4. 25	K03 Arayer mekânı, 2018 [11].....	116
Şekil 4. 26	Su dökme penceresi ve taşı, 2018 [11].....	117
Şekil 4. 27	K04 Oda mekânı, 2018 [11]	118
Şekil 4. 28	K04 Oda mekânı, 2018 [11]	118
Şekil 4. 29	K05 Wc mekânı, 2018 [11]	119
Şekil 4. 30	K06 Oda mekânında bulunan seki ve pencereler, 2018 [11]	120
Şekil 4. 31	Mazgal deliği ve sonradan eklenen pencere, 2018 [11]	120
Şekil 4. 32	K07 Ambar mekânı, 2018 [11].....	121
Şekil 4. 33	K10 Çatı mekânı, 2018 [11]	121
Şekil 4. 34	Kuzey cephesi, 2018 [11].....	122
Şekil 4. 35	Güney cephesi, 2018 [11].....	123
Şekil 4. 36	Doğu cephesi, 2018 [11].....	124
Şekil 4. 37	Batı cephesi, 2018 [11]	125
Şekil 4. 38	Göz dolma ve sıra hatıl moloz taş yapım sistemi, 2018 [11]	126
Şekil 4. 39	Kurt boğaz geçme, 2018 [11].....	126
Şekil 4. 40	Yapıda kullanılan döşemeler, 2018 [11]	127
Şekil 4. 41	Yapıda kullanılan döşemeler, 2018 [11]	128
Şekil 4. 42	Kısmi gözüken döşeme detayı, 2018 [11].....	128
Şekil 4. 43	Yapıda bulunan kapılar, 2018 [11].....	129
Şekil 4. 44	K1 ve K3 kapı arkalarında bulunan dayak yerleri, 2018 [11].....	130
Şekil 4. 45	Yapıda bulunan pencereler, 2018 [11]	131
Şekil 4. 46	Düzgün sekizgen ahşap lokmalık parmaklık, 2018 [11]	132
Şekil 4. 47	Yapıda bulunan merdivenler, 2018 [11].....	133
Şekil 4. 48	Beton malzeme ile kaplanan merdivenler, 2018 [11]	134
Şekil 4. 49	Oluşturulan düz alan, 2018 [11]	135
Şekil 4. 50	BK01 Ahır mekânına eklenen wc ve zemin, 2018 [11]	136
Şekil 4. 51	Eklenen donatılar, 2018 [11]	137
Şekil 4. 52	Kedi merdiveni yerine yapılan merdiven, 2018 [11]	137
Şekil 4. 53	Bezeme üzerine uygulanan soba boyası, 2018 [11]	138
Şekil 4. 54	Karadenizde kullanılan çatı örnekleri [88].....	138
Şekil 4. 55	Dikme ve cephede bulunan bozulmalar, 2018 [11]	139
Şekil 4. 56	Soba dumanından kararan cephe, 2018 [11]	140
Şekil 4. 57	Betonarme basamaklar, 2018 [11].....	141
Şekil 4. 58	Baca delikleri, 2018 [11]	142
Şekil 5. 1	Özgün kapı, 2018 [72].....	144
Şekil 5. 2	Çevre yapılarında bulunan özgün tavan, 2018 [72]	145
Şekil 5. 3	Özgün döşeme, 2018 [72]	146

Şekil 5. 4	Duvarda ve tavanda bulunan izler, 2018 [72]	146
Şekil 5. 5	Çevre yapıda bulunan korkuluklar, 2018 [72]	147
Şekil 5. 6	Özgün tavan planı, 2018 [72]	148
Şekil 5. 7	Özgün K6 kapısı, 2018 [72]	148
Şekil 5. 8	Özgün ahşap lokmalık parmaklık, 2018 [72]	149

TABLO LİSTESİ

Tablo 2. 1	Rize ili yıllara göre nüfus verileri [18]	11
Tablo 2. 2	İlçelere göre Rize nüfus verileri [18]	11
Tablo 2. 3	Rize ve İkizdere'nin nüfus verileri [18]	13
Tablo 2. 4	İkizdere Mahalleleri'nin 2018 nüfus verileri [18]	13
Tablo 2. 5	İkizdere köylerinin 2018 nüfus verileri [18]	14
Tablo 2. 6	İkizdere +6 yaş üzeri eğitim düzeyi [18]	18

RİZE İKİZDERE YEŞİLYURT MAHALLESİ EKŞİOĞLU EVİ KORUMA SORUNLARI VE ÖNERİLERİ

Şenay EKŞİ

Restorasyon Anabilim Dalı

Yüksek Lisans Tezi

Tez Danışmanı: Dr. Öğretim Üyesi Banu ÇELEBİOĞLU

Karadeniz bölgesi; doğası, kültürü, mimarisi ile içerisinde farklı doğal değerleri ve kırsal mimari özelliklerini bir arada bulunduran özel bir bölgedir. Ancak koruma çalışmalarının yetersizliği ve özellikle değişmekte olan yapım teknolojisinin bölge halkı üzerindeki olumsuz etkilerinden dolayı, günümüze ulaşan özgün ve nitelikli yapılar çok azdır.

Değişen yaşam şartları sebebiyle bölge halkının ihtiyaçları doğrultusunda, yapılarda değişiklikler yapılmaktadır. Bu değişikliklerle yapılan ekler ya da yıkılan özgün kısımlar geleneksel yapıya çoğunlukla geri dönüşü olmayan zararlar vermektedir. Kırsal mimari mirasın korunabilmesi ancak doğru koruma müdahalelerinin saptanması ve koruma bilincinin gelişmesiyle mümkün olacaktır. Yapılan çalışma yörenin mimari kültürünün gelecek nesillere aktarımını amaçlamıştır. Çalışma altı bölümden oluşmaktadır.

Birinci bölümde tezin amacı, çalışma alanı sınırları ve bu sınırlar içerisinde çalışılan yapılar ile ilgili bilgiler verilmiş, kullanılan yöntemler ve araçlar açıklanmıştır.

İkinci bölümde çalışma yapılan bölgenin ve tez özelinde incelenen Ekşioğlu Mehmet Ağa Konağı'nın yakın çevresinin fiziksel özellikleri ve tarihi hakkında bilgiler verilmiştir. Bölgenin ve yapının coğrafi konumu, ulaşımı, yüzey şekilleri, iklimi, bitki örtüsü ve nüfusu incelenmiştir. Bu bölümün devamında İkizdere'de bulunan sit alanları, anıtsal yapılar ve sivil mimarlık örneklerine yer verilmiştir.

Üçüncü bölümde İkizdere kırsal mimari konut özellikleri; kullanılan malzemeler, yapım sistemleri, konutların mekânsal kurgusu ve plan tipolojisi başlıkları altında incelenmiştir. Ekşioğlu Mehmet Ağa Konağı'nın yer aldığı Yeşilyurt Mahallesi'nde çalışma yapılan Medet Ekşi evi, Ahmet Ekşi evi, Rıza Ekşi evi ve Şerafettin Ekşi evi hakkında bilgiler verilmiştir.

Dördüncü bölümde Rize kırsal mimarisini örnekleyen, yerleşim düzenini, plan özelliklerini ve yapım sistemini tanımlayan, bu çevre içerisinde en az değişiklik geçirmiş, Türk sinemasına da konu olan Ekşioğlu Mehmet Ağa Konağı anlatılmıştır. Yapının tüm mekânları incelenmiş, cephe özellikleri, yapım tekniği, strüktürü, malzeme özellikleri ve yapıyı oluşturan elamanlar hakkında detaylı bilgi verilmiştir. Bölümün devamında yapıda oluşan bozulmalar ve nedenleri anlatılmıştır.

Beşinci bölümde Ekşioğlu Mehmet Ağa Konağı'nın değerlendirme ve koruma restorasyon önerilerine yer verilmiştir. Niteliksiz eklerin arındırılması, uygulanan müdahaleler, yapının gelecek nesillere aktarılabilmesi için alınması gereken strüktürel önlemler, kullanıcı ihtiyaçlarını karşılamak için gereken yeni alt yapı entegrasyonu ve bozulmaları azaltıp yavaşlatmak için yapılması gereken periyodik bakım anlatılmıştır.

Altıncı bölümde ise yapılan çalışmanın sonucunda kırsal mimariyi korumak için yapılması gerekenler hakkında bilgi verilmiş ve önerilerde bulunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Kırsal mimari miras, Karadeniz, ahşap karkas, göz dolgu yapım sistemi.

**CONSERVATION PROBLEMS AND PROPOSALS FOR EKŞİOĞLU HOUSE IN
YEŞİLYURT QUARTER AT RİZE**

Şenay EKŞİ

Department of Architecture

MSc. Thesis

Adviser: Assist. Prof. Dr. Banu ÇELEBİOĞLU

The Black Sea is a region that incorporates different natural values and rural architectural properties in itself together with its nature, culture, and architecture. However, there are very few unique and qualified buildings that have survived to the present day due to the inadequacy of building conservation activities and the negative effects of the changing construction technology on the local people.

Alterations are made in line with the requirements of the local people owing to the changing life conditions. The additions or destroyed original parts that are done with these alterations, yield irreversible damage to the traditional structure. The preservation of the rural architectural heritage will merely be possible via the identification of the right conservation interventions and the development of conservation awareness. In this study, hand down of the architectural culture of the region to the next generations was aimed. The study includes six parts.

In the first part, the aim of the thesis, limitations of the study area and the structures studied within these limits are given. Also the methods and tools used are explained.

In the second part, information about the physical characteristics and history of Ekşioğlu Mehmet Ağa Mansion, which is studied in the thesis has been mentioned. Geographical location, transportation, surface shapes, climate, vegetation and population of the region and structures were examined. Moreover, this section includes some examples about site areas, monumental structures and civil architecture in İkidere.

In the third section, İkidere rural architectural housing features were examined under the headlines; such as materials that are used, construction systems, spatial fiction of houses and plan typology Information was given about Medet Ekşi house, Ahmet Ekşi house, Rıza Ekşi house and Şerafettin Ekşi house in Yeşilyurt neighborhood where Ekşioğlu Mehmet Ağa Konağı is located.

In the fourth part, Ekşioğlu Mehmet Ağa Konağı, which represents the rural architecture of Rize, defines the layout, plan features and construction system of Rize and has undergone the least change in this environment and has become a subject of Turkish cinema, was studied. All the spaces of the building were examined and detailed information were given about the facade characteristics, construction technique, structure, material properties and the elements of the structure. Afterwards, the deterioration of the structure and its causes are explained.

In the fifth section, the evaluation and conservation and restoration suggestions of Ekşioğlu Mehmet Ağa Mansion are included. The elimination of unqualified attachments, the interventions applied, the structural measures required to be taken to pass down the structure to future generations, the integration of the new infrastructure required to meet the needs of the users and the periodic maintenance to reduce and slow down the degradation are explained.

In the last part, as a consequence, information has been given about what is required be done to preserve rural architecture and suggestions have been stated.

Keywords: Rural architecture heritage, blacksea, timber structure, rubble wall construction system.

1.1 Literatür Özeti

Rize ili İkizdere ilçesinde bulunan Yeşilyurt Mahallesi, özgün yerleşim dokusu ve geleneksel mimari özellikleri ile yapım tekniğini, kullanılan malzemeleri ve plan tipolojilerini inceleyebildiğimiz kırsal mimariyi bizlere özetleyen önemli yerleşim yerlerindedir. Bu çalışma kapsamında Rize ilinin İkizdere ilçesi Yeşilyurt Mahallesinde 334 ada 11 parselde bulunan Ekşioğlu Mehmet Ağa Konağı çalışılıp yapının ve bulunduğu çevrenin fiziksel, tarihsel ve ekonomik yapısı araştırılmış, sosyal ve kültürel dokusu incelenmiş, sorunları belirlenmiş ve çözüm önerileri sunulmuştur.

Çalışmanın araştırma aşamasında Atatürk Kitaplığı, Yıldız Teknik Üniversitesi Kütüphanesi, İstanbul Teknik Üniversitesi Kütüphanesi, Mimarlar Odası Kütüphanesi, İslam Araştırmaları Merkezi (İSAM) Kütüphanesi, Trabzon Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu Arşivi, Ekşioğlu Vakıf Arşivi, İkizdere Belediye Arşivi, Rize Belediye Arşivi gibi arşivler taranarak, tez konusu ile ilgili belgeler derlenmiştir. Bölge ile ilgili çeşitli çalışmalar yapan araştırmacıların çalışmaları incelenmiştir. Orhan Özgüner'in Köyde Mimari Doğu Karadeniz kitabı, Haşim Karpuz'un Rize kitabı, M. Reşat Sümerkant'ın Trabzon Kırsal Mimarlığı hakkındaki tezi, bölge ile ilgili yapılmış sempozyumlar ve yayınlar incelenmiştir. Bölgeyi tanımak, halkın ihtiyaç ve isteklerini anlamak için bölgede yaşayan aileler ile iletişim kurulup bölge ve çalışılan yapı hakkında bilgi alınmıştır. Çevre ile ilgili eski fotoğraf arşivleri incelenmiştir.

Yapılan alışmalar ile beraber, koruma kültüründe belgelemenin önemini bilerek, mevcut durumu anlatmak için rölöve projesi hazırlanmıştır. Araştırmalar ve yapılan çizimler doğrultusunda, restitüsyon ve restorasyon projesi hazırlanmıştır.

Son aşamada alınması gereken kararlar yapılan çalışmalar ve koruma tzklerinden elde edilen bilgiler doğrultusunda aktarılmıştır.

1.2 Tezin Amacı

Bu çalışmanın amacı, Rize ili İkidere ilçesi Yeşilyurt Mahallesi'nde bulunan sivil mimari yapıların özelliklerini belgelemek, bölgedeki korunması gerekli kültür varlıklarını tespit etmek ve koruma sorunlarına zm nerileri getirmektir. Bu kapsamda yapılan araştırmalar işığında; geleneksel ve özgünlüğünü koruyan bir yapı rneği olan Ekşioğlu Mehmet Ağa Konağı seçilerek, rölöve, restitüsyon ve restorasyon projesi hazırlanarak bölgedeki diğer geleneksel evlerin koruma çalışmalarına nc olması ve ve yapılan bu çalışmalar ile ileriki nesillere tarihi belge niteliğinde bir çalışma bırakarak koruma kültürüne katkı sağlamak hedeflenmiştir.

Korumada halk ile beraber çalışılırsa başarıya ulaşılabilir, bu nedenle halkı bilinçlendirmek adına geleneksel mimarinin değerini anlatmak ve yapılması gereken basit periyodik bakımları öğretmek için eğitimler verilmelidir. Yapılan alışma sonucunda belediyeye bilgi vererek, halka doğru bilgilerin aktarılması amaçlanmıştır.

1.3 Hipotez

Tez alışması, Rize İkidere Yeşilyurt mahallesindeki 334 ada 11 parselde yer alan yapının mevcut durumunu belgeleyen analitik rölöve, özgün durumunu gösteren restitüsyon ve önerilen işleve yönelik müdahaleleri içeren restorasyon projesinin hazırlanmasının yanı sıra, yapının bulunduğu çevredeki geleneksel mimariyi ve yapım tekniklerini de zmlenmeye çalışan bir anlayışla ele alınmıştır.

Klasik yöntem ile alınan plan ölçüleri, ayrıntılı olarak çizilmiş plan krokileri üzerine işlenmiştir. Kat planları arasında lazer kullanarak kotlar birbirine bağlanmıştır. İ ve dış

duvarlar lazer ve lazer metre yardımı ile alınan ölçüler ile çizilmiştir. Kesitler elde edilen plan ve cephe ölçüleri ile katlar arasındaki sıfır hatlarıyla birlikte ilişkilendirilerek çizilmiştir.

Yapının konumunu ve kuzey yönünü tespit etmek için alanda pusula kullanılmış ve belediyeden alınan hali hazırlardan yararlanılmıştır.

Çalışma içerisinde vaziyet planı 1/500 ve 1/200; plan, kesit, görünüş 1/50; sistem, kapı ve pencere detayları 1/20 tekniği ile çizilmiştir. Yapıdaki farklı dönem ekleri, kullanılan malzemeler ve hasarlar rölöve üzerinde çeşitli renk ve taramalarla ayrıntılı olarak çizime aktarılmıştır.

Yapının geçmişinin hakkında bilgi edinmek için bulunduğu çevredeki yapılar incelenmiş, yapı üzerindeki izler, analogik veriler ve konağın sahibi ile yapılan sözlü görüşmeler doğrultusunda restirüsyon çalışması hazırlanmıştır.

Ekşioğlu Mehmet Ağa Konağı'nın sürekli kullanımı ve periyodik bakım ile korunmasını sağlamak amacıyla, gerçekleştirilecek müdahaleler ve çeşitli koruma teknikleri restorasyon projesi üzerinde detaylı bir şekilde ele alınmıştır.

RİZE’NİN FİZİKSEL ÖZELLİKLERİ VE TARİHÇESİ

2.1 Coğrafi Özellikler

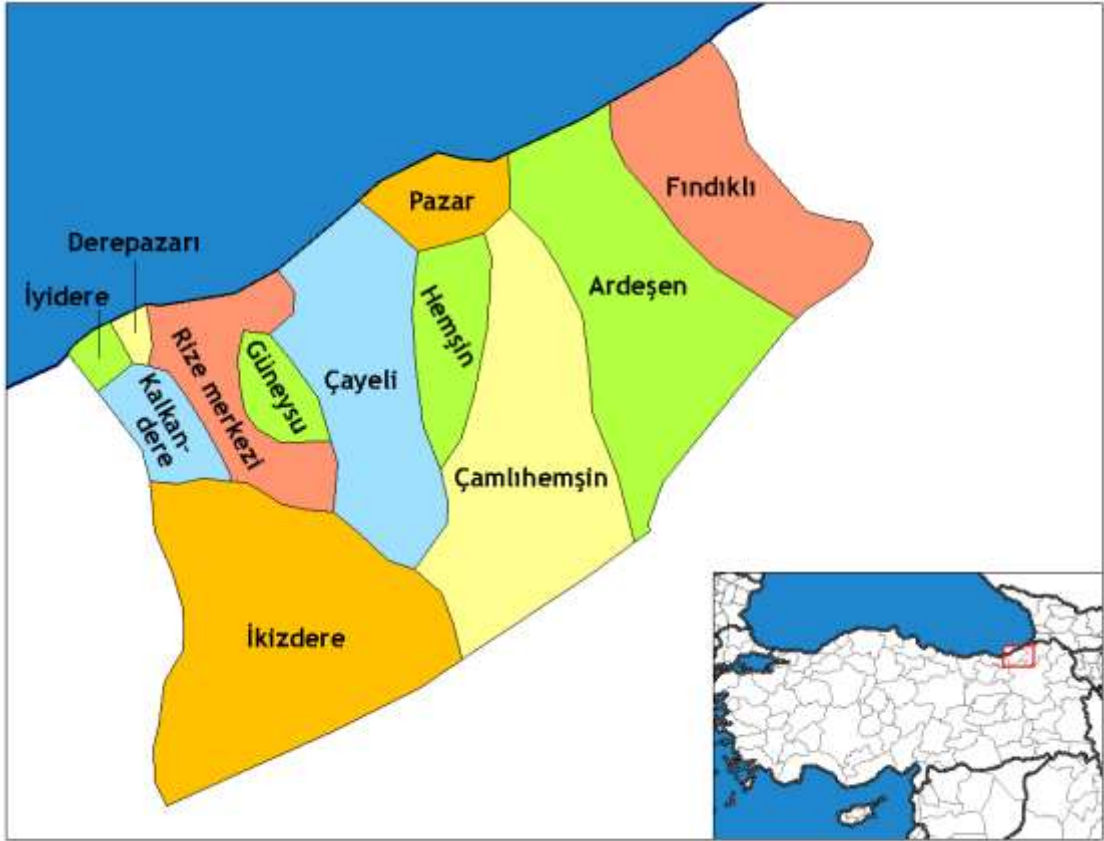
2.1.1 Rize’nin Coğrafi Konumu ve Ulaşım

Doğu Karadeniz Bölgesi’nde Fener Burnu’nun doğusunda kıyı üzerinde kurulan Rize ili, bölgenin sahip olduğu çeşitli özelliklerin bir arada bulunduğu bir yerleşimdir [1]. Güney kısmında dağlar yükselen şehir, dar bir kıyı şeridi üzerinde yayılmak zorunda kalmıştır [2] (Şekil 2.1).

Şekil 2. 1 Rize’ye genel bakış [3]

40°-20' ve 41°-20' kuzey paralelleri ve 40°-22' ve 41°-28' doğu meridyenleri arasında yer alan Rize; batıdan Trabzon'un Of ilçesi, gúneyden Bayburt ve Erzurum'un İspir ilçesi, Dođudan Artvin'in Yusufeli ve Arhavi ilçeleri ve kuzeyden Karadeniz ile çevrili olup, göller hariç yüzölçümü 3922 km²'dir [4]. Rize; Merkez, Ardeşen, Çamlıhemşin, Çayeli, Derepaazarı, Fındıklı, Güneysu, Hemşin, İkizdere, İyidere, Kalkandere ve Pazar olmak üzere on iki ilçeye sahiptir [5] (Şekil 2.2).

Şekil 2. 2 Rize ili ve ilçeleri [6]

Rize'ye ulaşım alternatifleri oldukça fazladır. Türkiye'nin her bölgesinden karayolu bağlantısı mevcuttur, ancak demiryolu ve havalimanı bulunmamaktadır. Trabzon'a havayolu ulaşımı ile geldikten sonra Rize'ye geçmek için şehirlerarası otobüsler mevcuttur. Rize'ye yaz mevsiminde İstanbul-Samsun-Trabzon uzantılı feribot hattı kullanılarak da ulaşılmaktadır [7]. İl genelinde ilçeler arası ulaşım genellikle dolmuş ve minibüslerle sağlanmaktadır. İl merkezinden Ardeşen, Pazar, Fındıklı, Kalkandere, Çayeli, Derepaazarı, İkizdere, Güneysu ve İyidere ilçelerine direk ulaşım

sağlanmaktayken, Çamlıhemşin ve Hemşin ilçelerine ulaşım Pazar ilçesinden aktarma ile sağlanmaktadır. Yerleşmeler arası ulaşımında Rize il merkezi dışında Pazar ilçesi merkez niteliğindedir [8].

Doğa yürüyüşü ve kuş gözlemciliği gibi çeşitli faaliyetlere olanak sunan yaylalar turizm odak noktası haline gelmişlerdir. Anzer yaylası, Ovit yaylası, Çağrankaya yaylası İkizdere ilçesinin en bilinen yaylaları arasındadır. İlçe aynı zamanda bir de termal kaplıcaya sahiptir [9].

2.1.2 İkizdere ve Yeşilyurt Mahallesi'nin Coğrafi Konumu ve Ulaşım

Çalışma kentin merkezine 56 km mesafedeki Rize'nin İkizdere ilçesinde yapılmaktadır. İkizdere, dik dağların kesiştiği bir vadide kurulmuştur. Yerleşim adını "iki dere" anlamına gelen Çamlık ve Cimil Derelerinin birleştiği noktada kurulmasından dolayı almaktadır [10]. İkizdere; Trabzon, İspir, Çamlıhemşin, Kalkandere, Çayeli ve Rize merkez ile çevrilidir. Yüz ölçümü 898 km² olan İkizdere'ye 1 kasaba 7 mahalle ve 29 köy bağlıdır [10] (Şekil 2. 3).

Şekil 2. 3 Rize-İkizdere İlçeleri [11]

Bu mahalle ve köyler Şekil 2.3'deki numara sırasına göre; 1.Güneyce Köyü, 2. Şimşirli Köyü, 3. Cevizlik Köyü, 4. Ihlamur Köyü, 5. Ayvalık Köyü, 6. Gürdere Köyü, 7. Zafer Mahallesi, 8. Güney Mahallesi, 9. Kirazlı Mahallesi, 10. Çarşı Mahallesi, 11. Yeşilyurt Mahallesi, 12. Rüzgârlı Köyü, 13.Gündoğdu Mahallesi, 14. Ilıcaköy, 15. Demirkapı Köyü, 16. Bayırköy, 17. Yağcılar Köyü, 18. Tulumpınar Köyü, 19. Dereköy, 20. Yerelma Köyü, 21. Çağrankaya Mahallesi, 22.Güvenköy, 23. Ortaköy, 24. Başköy, 25. Sivrikaya Köyü, 26. Çamlık Köyü, 27.Gölyayla Köyü, 28.Tozköy, 29. Meşe Köyü, 30.Kama Köyü, 31. Çifteköprü Köyü, 32. Çiçekli Köyü, 33. Diktaş Köyü, 34. Çataltepe Köyü, 35. Ballıköy, 36. Eskice Köyü'dür.

Köyler ve mahalleler dere yatakları etrafında ya da dağların dereye bakan yamaçları üzerinde kurulmuştur. Çalışmanın yapıldığı Yeşilyurt Mahallesi, İkizdere vadisine paralel konumlanıp, kasaba merkezi ile görsel süreklilik kurmaktadır (Şekil 2.4). Diğer köy ve mahallelere göre kasaba merkezine daha yakın olan Yeşilyurt Mahallesi, ulaşım açısından daha elverişli konumdadır.

Şekil 2. 4 Yeşilyurt Mahallesi ve çevresi [11]

İl merkezinden İkizdere'ye doğrudan ulaşım dolmuş, otobüs ve minibüsler ile sağlanmaktadır. Kasaba merkezinden, köylere ve mahallelere toplu ulaşım yoktur. Halk, kendi özel araçlarıyla ya da komşu araçlar ile yaşam bölgelerine ulaşmaktadır. Şehir

merkezine ya da kasabaya incek kişi, komşulara haber verir, sabah toplanıp gidilir ve kişilerin ihtiyaını karşılama sũresine bağlı olarak ��le ya da akşam geri dũnũlũr. Kırsal kesimde yaşayan insanlar için bu usul, bir adet haline gelmiştir. Halk, ��zellikle tarım arazilerine ulaşmak için kendi kurdukları teleferikleri kullanmaktadır.

2.1.3 Rize'nin Yũzey Şekilleri, İklimi ve Bitki ��rtũsũ

Doğu Karadeniz Bũlgesi'nin genel topografik ��zelliklerine sahip olan Rize, engebeli ve dağlık bir arazide bulunmaktadır. Sahil şerisinde akarsuların getirmiş olduğu alũvyonların oluşturduğu dũzlũkler Rize'nin sahil şeridinin uzunluğunu 80 km'ye çıkartmıştır. Kıyı şeridinden içerilere doğru ilerlendikçe yũseklikleri yaklaşık 200 m'yi bulan tepeler yer almaktadır. Bu alanın arkasında dağlık bũlgeler, akarsular ve vadiler bulunmaktadır [12].

Bũlgede dar ve derin vadilerin 2000 m yũseklięe kadar ulaştığı gũrũlmektedir. Bu yũseklik arttika daha basık vadiler yer almaktadır. Yũseklięin arttığı bũlge toprakları daha dik ve eğimlidir. Bu nedenle ulaşım gittikçe zorlaşmaktadır [2].

Rize, dağları, akarsuları ve topografik yapısı nedeniyle engebeli ve tarım açısından kullanışlı olmayan bir arazi yapısına sahiptir. Bol yağış alan bũlgenin bitki ��rtũsũ ormanlık alanlardan meydana gelmektedir [13]. ��zellikle ladin bũlgede en sık rastlanılan ağaç tũrũdũr. Bũlgenin bu tarz bitki ��rtũsũne sahip olmasında yalnızca yağışlar değil nemli ve sisli hava da etkilidir. Bitki ��rtũsũ genel olarak ağaç tũrlerini (kũknar, ladin, sarıçam, sedir, kayın, meşe, ıhlamur, karaağaç, gũrgen, kızılağaç, yabani fındık) içermektedir. Çeşitli kır çiçekleri sayesinde yũrede arıcılık gelişmiştir. Bunun en iyi ��rneği Ayder yaylasının Anzer Balı'dır [14] (Şekil 2.5).

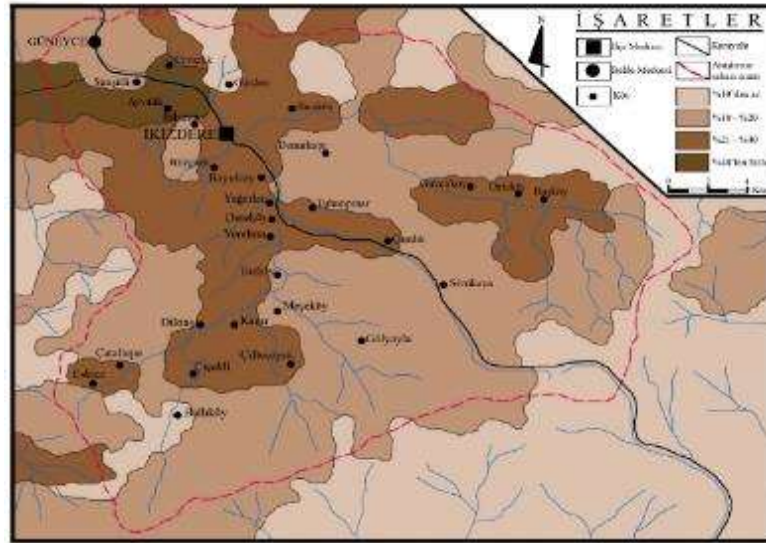

Şekil 2. 5 Ayder Yaylası (Rize) [7]

Rize, en çok yağış alan il olmasının yanı sıra yer altı su kaynakları bakımından da Türkiye'nin en zengin illerinden biridir. Rize'de yaz mevsimi serin olmakla birlikte, kış mevsimleri ılıman ve yoğun miktarda yağışlı geçmektedir. Yıl genelinde sıcaklığı yaklaşık 14°C'dir [15].

2.1.4 İkizdere ve Yeşilyurt Mahallesi'nin Yüzey Şekilleri, İklimi, Bitki Örtüsü

Rize'den İkizdere ilçesine doğru gidildikçe eğim değerleri artmaktadır. Kıydan yaklaşık 750 m yükseklikte bulunan İkizdere'de yükselti 2000 m'ye kadar çıkmaktadır [2] (Şekil 2.6).

Şekil 2. 6 İkizdere topografya haritası [16]

Yükseltinin artması ile ormanlarda geniş yapraklılardan sakallı kızılgağaç, kayın, kestane, gürgen ile iğne yapraklılardan çam türleri ve ladin ağaçları görülmektedir. Hâkim tür; yörede "Kumar" adıyla bilinen ve yakacak odun olarak üretilen orman gülü (Rhododendron) olup, çok sayıda otsu ve odunsu bitki türü, orman gülü ile birlikte orman altı bitki örtüsünü oluşturur. Bu yükseklik basamağı aynı zamanda kültür bitkilerinin de yayılış alanıdır. Yüksekliğin daha da artmasıyla yavaş yavaş iğne yapraklı türler hâkim duruma geçer. 1600 m'den sonra iğne yapraklılarının sayısı artar. Hâkim tür doğu ladini (Picea Orientalis) olup, orman üst sınırına yaklaştıkça Kafkas köknarı da yaygın bir şekilde görülür. Karaçam da bu kuşağın yaygın türlerindedir. İkizdere'de ormanlar yaklaşık olarak 2000 m yüksekliklerde sona erer ve yerini alp çayırlarına bırakır. Yeşilyurt Mahallesi'nde de var olan bu ağaç türlerinden en çok kızılgağaç türü görülmektedir ve ayrıca Yeşilyurt Mahallesinde çay, fasulye, lahana, mısır, fındık olmak üzere çeşitli meyve ve sebzeler de yetiştirilmektedir [8].

İkizdere'nin yükseltisi, Rize'den daha fazla olduğu için güneş ışınlarından yararlanma süresi daha azdır. Bu nedenle Rize ile İkizdere arasında sıcaklık farkı bulunmaktadır. İkizdere'de yıllık sıcaklık ortalaması 11 °C 'dir. İkizdere ilçesinde yazları serin, kışları ılıman ve her mevsimi yağışlı bir iklim görülür. Mevsimlere göre değişmekle birlikte İkizdere'nin nem oranı her zaman % 75'in üzerindedir. Yılın 150 günü kapalı, 163 günü bulutlu geçmektedir. Açık gün sayısının az olması İkizdere'de güneş enerjisinden yararlanma imkânını en aza indirmiştir. Karın ortalama 14 gün yerde kaldığı İkizdere'de don görülen gün sayısı ortalama 10'dur. İkizdere genelinde eğim değerlerinin yüksek olması tarım faaliyetlerini kısıtlamaktadır. Don görülen gün sayısının az olması ve minimum sıcaklık ortalamasının -7 °C'yi geçmemesi İkizdere'de narenciye üretimine imkân vermiştir. Çalışmanın yapıldığı Yeşilyurt Mahallesi'nde sıcaklık, İkizdere ilçesinin genel ortalamalarıyla aynıdır [16].

2.2 Rize'de Nüfus Hareketleri

Zaman içerisinde nüfus oranının değiştiği Rize'de, kırsalda nüfus yoğunluğu fazla iken son dönemlerde diğer illerde olduğu gibi kentsel nüfus artmakta [17], ancak, yine de Türkiye ortalamasının altında kalmaktadır. 1927 yılında yapılan nüfus sayımına göre il

nüfusu 171.667 kişidir. Nüfus sayım sonuçlarına göre 1945 ve 1960 yılları arasında kentin nüfus oranı artan bir grafik sergilemiştir. Bu artışla beraber 2000 yılında kentli nüfus sayısı kırsal nüfustan fazladır [12].

İkamet edilen ile göre nüfus kayıtları incelediğinde Rize'nin toplam nüfusu 2018 yılı verilerine göre 348.608'dir. Kentin nüfus yoğunluğu şehir merkezinde yoğunlaşmaktadır. Sanayi sektöründe iş bulmak için köyden kente yönelen tarım işçileri bu yoğunluğun önemli bir unsurudur. Yıllara göre Rize ili nüfus verileri Tablo 2.1'deki gibidir. İlçelere göre 2018 nüfus verileri Tablo 2.2'deki gibidir.

Tablo 2. 1 Rize ili yıllara göre nüfus verileri [18]

2018	348.608	174.130	174.478
2017	331.041	164.978	166.063
2016	331.048	164.727	166.321
2015	328.979	163.379	165.600
2014	329.779	163.003	166.776
2013	328.205	162.918	165.287
2012	324.152	160.351	163.801
2011	323.012	159.304	163.708
2010	319.637	157.161	162.476
2009	319.569	157.753	161.816
2008	319.410	157.650	161.760
2007	316.252	155.580	160.672

Tablo 2. 2 İlçelere göre Rize nüfus verileri [18]

İLÇE ADI	İLÇE TOPLAM NÜFUS	İLÇE ERKEK NÜFUS	İLÇE KADIN NÜFUS
ARDEŞEN NÜFUSU	41.084	20.548	20.536
ÇAMLIHEMŞİN NÜFUSU	8.121	4.096	4.025

Tablo 2. 3 İlçelere göre Rize nüfus verileri [18] (devamı)

ÇAYELİ NÜFUSU	44.304	22.063	22.241
DEREPAZARI NÜFUSU	9.365	4.828	4.537
FINDIKLI NÜFUSU	16.902	8.436	8.466
GÜNEYSU NÜFUSU	16.750	8.391	8.359
HEMŞİN NÜFUSU	2.817	1.402	1.415
İKİZDERE NÜFUSU	9.809	5.367	4.442
İYİDERE NÜFUSU	10.018	5.096	4.922
KALKANDERE NÜFUSU	16.768	9.702	7.066
MERKEZ NÜFUSU	141.143	68.673	72.470
PAZAR NÜFUSU	31.527	15.528	15.999

2.2.1 İkizdere ve Yeşilyurt Mahallesi'nde Nüfus Hareketleri

Geçmiş dönemlerde şehirde hastalıkların çok olması, korsan korkusu ve devletten uzak durma isteği dağları cazip hale getirse de, İkizdere, topografik yapısı ve kısıtlı arazi imkânlarından dolayı kalıcı yerleşme için çok fazla tercih edilmeyip, Rize Merkeze, İyidere, Derepaazarı'na Of'a, Eskipazar'a, Hayrat'a özellikle dağ köylerinden çok göç vermiştir. Savaşlar ve kan davaları sonucu ilçe nüfusu azalmıştır [19].

TÜİK 2018 verilerine göre çalışmanın yapıldığı İkizdere İlçesi, Rize'nin en az nüfusa sahip ikinci ilçesidir. İlçe nüfusu 9.809 kişidir [18]. Rize'de halen köylerde yaşamın devam etmesindeki en önemli faktör çay sanayisidir, halk yazdan yaza da olsa çayını toplamak için geri gelmektedir. 2018 yılında nüfus artışı görülmektedir. Nüfus artışının sebebi, muhtarlık seçimlerinde bazı kişilerin, kendi akrabasına oy vermek için, kütüğünü İstanbul'dan kendi köyüne geri aldırmasıdır. İkizdere ilçesinin köy ve mahallelerinin nüfus verileri aşağıdaki Tablo 2.3, 2.4 ve 2.5'de verilmiştir.

Tablo 2. 4 Rize ve İkizdere'nin nüfus verileri [18]

	1965	1985	1990	2000	2007	2016	2018
İkizdere İlçe Merkezi	2.654	2.419	3.643	2.384	2.109	1.782	2.359
Rize	63.554	111.368	65.732	205.245	197.167	221.040	348.608
Türkiye	10.805.817	14.010.662	33.326.351	44.006.274	49.747.859	73.671.748	82.003.882

Çalışmanın yapıldığı Yeşilyurt Mahallesi'nde 2018 nüfus verilerine göre 57 erkek, 47 kadın olmak üzere toplam 104 kişi yaşamaktadır (Tablo2.4). Mahallede yaşayan birkaç hane hariç kışları mahallede kimse kalmamaktadır. Kışın genellikle ilçe merkezinde ya da İstanbul'da yaşayan mahalle sakinleri, yazları özellikle çay toplama zamanı Yeşilyurt mahallesine geri gelmektedirler.

Tablo 2. 5 İkizdere Mahalleleri'nin 2018 nüfus verileri [18]

MAHALLE ADI	TOPLAM NÜFUS	ERKEK NÜFUS	KADIN NÜFUS
<u>ÇAĞRANKAYA MAHALLESİ</u>	254	133	121
<u>ÇARŞI MAHALLESİ</u>	1.440	885	555
<u>GÜNDOĞDU MAHALLESİ</u>	126	68	58
<u>GÜNEY MAHALLESİ</u>	60	30	30
<u>KIRAZLI MAHALLESİ</u>	212	129	83

Tablo 2. 6 İkizdere Mahalleleri'nin 2018 nüfus verileri [18] (devamı)

YEŞİLYURT MAHALLESİ	104	57	47
ZAFER MAHALLESİ	163	95	68

Tablo 2. 7 İkizdere köylerinin 2018 nüfus verileri [18]

KÖY ADI	TOPLAM NÜFUS	ERKEK NÜFUS	KADIN NÜFUS
AYVALIK KÖYÜ	66	36	30
BALLIKÖY KÖYÜ	186	107	79
BASKÖY KÖYÜ	47	20	27
BAYIRKÖY KÖYÜ	115	54	61
CEVİZLİK KÖYÜ	79	38	41
CAMLIKKÖY KÖYÜ	122	58	64
CATALTEPE KÖYÜ	38	22	16
CİCEKLİ KÖYÜ	102	59	43
CİFTEKÖPRÜ KÖYÜ	66	35	31
DEMİRKAPI KÖYÜ	139	64	75
DEREKÖY KÖYÜ	67	29	38
DİKTAS KÖYÜ	122	68	54
ESKİCE KÖYÜ	69	34	35
GÖLYAYLA KÖYÜ	110	62	48
GÜNEYCE KÖYÜ	626	289	337
GÜRDERE KÖYÜ	277	129	148
GÜVENKÖY KÖYÜ	26	15	11
IHLAMUR KÖYÜ	29	12	17
ILICAKÖY KÖYÜ	327	161	166
KAMA KÖYÜ	47	28	19
MESEKÖY KÖYÜ	248	137	111
ORTAKÖY KÖYÜ	37	21	16
RÜZGARLI KÖYÜ	130	60	70
SİVRİKAYA KÖYÜ	65	31	34
SİMSİRLİ KÖYÜ	165	72	93
TOZKÖY KÖYÜ	203	124	79
TULUMPINAR KÖYÜ	42	22	20
YAĞCILAR KÖYÜ	177	92	85
YERELMA KÖYÜ	89	39	50

2.3 Rize'de Sosyo-kültürel ve Ekonomik Yapı

Bütün Doğu Karadeniz'de olduğu gibi Rize şehrinde de birçok kültür bir aradadır. İlde Lazlar, Hemşinliler ve göçle gelen diğer halklar yaşamaktadır. Ancak ilin nüfusunun

büyük çoğunluğunu oluşturan etnik unsur Lazlardır. Lazca bölgede orta yaş ve üzeri tarafından kullanılmakla beraber, genç nüfusta dilin kullanılma oranı düşmektedir. Bölgede ayrıca geleneksel mimaride kullanılan ve kullanımı giderek azalarak unutulmaya yüz tutmuş Lazca yapı terimlerine de rastlanılmaktadır.

İlin ekonomisi tarım ve hayvancılığa dayanmaktadır [2]. İl genelinde tarım, düzlük arazilerde ve kıyı kesimlerde yapılmaktadır. İldeki tarım arazileri ilin toplam arazi varlığının sadece %20,7'sini oluşturmaktadır. Buna ek olarak, mevcut arazilerinin de düşük kaliteli olması, İlde zirai faaliyetlerin çok sınırlı miktarda ve ancak özel tarımsal teknikler kullanılarak yapılmasını zorunlu kılmaktadır [8]. Ekonomideki en önemli girdi 1950'li yıllarda üretimine başlanan çay tarımıdır. Rize ilinin tarım arazilerinin büyük bir kısmı (%85) çay ve fındık tarımı için ayrılmış durumdadır. Bu sebeple, çay ve fındık ilin en önemli tarımsal ürünü olup ülke üretiminin %60'ı Rize'den karşılanmaktadır. İlde çay tarımı yaygınlaşmadan önce; mısır, pirinç, arpa ve darı yetiştirilmekteydi [2]. Çay fabrikalarıyla birlikte çay tarımı iş imkânı yaratmıştır [20].

Çay tarımından elde edilen gelirle ekonomik koşullar iyileşmiştir. İyileşen ekonomi ile bölge halkının ihtiyaçları doğrultusunda, yapılarda ve yerleşim dokusunda değişiklikler yapılmaktadır. Çayın fabrikalara taşınabilmesi için köy yolları genişletilmiştir. Kent ve kırsal arasında ulaşımı sağlayan araç sayısının artması ile kente göç oranı yükselmiştir [21].

Günümüzde çay tarımı ile birlikte fındık ve kivi başta olmak üzere meyve/sebze üretimi de yapılmaktadır. Bölgede yürütülen arıcılık ve balıkçılık da ekonomideki diğer önemli girdilerdir (Şekil 2.7). Kentin yukarı dağlık kısımlarında hayvancılık halkın gelir kaynaklarından bir tanesidir ve büyükbaş hayvancılık ağırlıktadır. Üretilen hayvansal ürünler hem aile hem de ülke ekonomisine katkı sağlamıştır [22].

Şekil 2. 7 Rize ilinin geçim kaynakları [11]

İlçede çay tarımının başlamasıyla birlikte kurulan çay fabrikalarından sağlanan gelir ile köyde yaşayan aileler zaman içerisinde il ve ilçe merkezlerinde konut edinmeye başlamışlardır. Özellikle kış aylarında nüfusun büyük çoğunluğu il ve ilçe merkezlerinde yaşamlarını sürdürmektedirler. Köylerde nüfus yaz aylarında artmaktadır. Kış aylarını il ve ilçe merkezinde geçiren halk ve şehir merkezi dışında yaşayan Rizeliler yaz aylarında köylerine gelmektedirler. Köylere gelen nüfusun baskısı sonucunda plansız ve kötü yerleşmeyle karşılaşmaktadır [2,5] (Şekil 2.8).

Şekil 2. 8 Güneyce Köyü [23]

Rize’de dokumacılığın önemli bir yeri vardır. Geçmişte Hindistan’a kadar yayılan Rize dokumacılığı, 1941 yılına gelindiğinde sadece birkaç ailenin geçimini sağlamakla sınırlı kalmıştır [24]. Ancak 1941 yılından sonra dokumacılık, yavaş yavaş canlanmaya başlamış, gelişmiş ve çeşitli dallara ayrılmıştır. Bu dallar; Rize bezi olarak bilinen keten bezi, keşan ve peştemalciliktir (Şekil 2.7).

Rize dokumacılığı kendir, ipek, keten ve yün üzerine gelişme göstermiştir. Rize bölgesinde iklimin az güneşli ve çok yağışlı olması nedeniyle Rize’ye ait kendir liflerinin sertleşmesi ve nişastalaşması önlenerek daha dayanıklı ince iplik elde edilmesi sağlanmıştır. Bu değere sahip çıkmak, Rize dokumacılığını organize bir hale getirmek ve dokumayla uğraşanlara imkânlar sunmak için 1942 yılında Rize Dokumacılar Küçük Sanat Kooperatifi ismiyle bir kooperatif kurulmuştur [25].

Eğitim kurumlarının giderek çoğalıyor olması, kültürel çeşitliliği arttırmış ve sosyal hayatı canlandırmıştır. Bu değişimler sosyo-ekonomik anlamda bölgeyi olumlu yönde etkilemiştir. Yeni eğitim kurumlarının açılmasıyla bölgede nüfus artışı olmuştur. Artan nüfus ile kentsel donatılar değişmiştir [12]. Bu durum Rize’de geçmişe oranla sosyo-ekonomik ilerlemelerin yaşandığını göstermektedir.

Coğrafya açısından çok önemli bir konumda olan Rize, Avrupa ve Orta Asya’yı birbirine bağlayan karayolunun bir kolunun buradan geçmesi ve Sarp sınır kapısının açılmasıyla beraber turizm ve ticaret merkezi olma yolunda ilerlemektedir [2]. Doğal ortamın sunduğu flora ve fauna zenginliğine paralel olarak bölgede trekking (doğa yürüyüşü), dağ tırmanışları, kanoculuk, rafting ve yamaç paraşütü gibi doğa sporları yapılabilmektedir. İlin güney sınırını oluşturan dağların denize bakan eteklerinde çok sayıda yayla mevcuttur. Bu yaylalar daha çok Hemşin, Çamlıhemşin, İkizdere gibi yerleşmeler etrafında yoğunlaşmıştır. Dağlarda karların erimesi ile birlikte hayvanları ile birlikte yaylalara çıkan yöre insanı, sıcak yaz günlerini yaylada geçirdikten sonra soğukların başlaması ile sonbahar mevsiminin sonunda tekrar köylerine dönerler. Yaylalar, doğal güzellikleri, yöreye has sivil mimarisi ve kendine özgü yayla yaşantıları ile yerli ve yabancı turistlerin ilgisini çekmektedir. Aralarında patika yol ağı bulunan bu yaylalar ve civarlarında birçok yürüyüş parkuru oluşmuştur. Çamlıhemşin-Ayder,

İkizdere-Anzer ve Yukarı Kavron yaylaları Turizm Bakanlığı tarafından turizm merkezi ilan edilmiştir. Bu yaylaların dışında Elevit, Palovit, Tirevit, Hazındağ, Samistal, Sal, Pokut, Kito, Çağrankaya, Cimil, Varda, Kaman, Bermudam, Karas diğer önemli yaylalardır. Yaylalara daha önceleri sadece hayvancılık amacıyla çıkılırken günümüzde dinlenmek için de yaylalara çıkılmaktadır [8].

2.3.1 İkizdere ve Yeşilyurt Mahallesi'nde Sosyo-kültürel ve Ekonomik Yapı

İkizdere ilçesi sosyo-kültürel faaliyetler konusunda Rize'ye bağımlı durumdadır. Kentte bulunan iki sinema merkezi, ramazan aylarında faaliyet gösteren yazlık sinema alanı, bir kültür merkezi kentin sosyal ve kültürel ihtiyaçlarına cevap vermektedir [8].

Kent dışında yaşayanların kente yaz aylarında gelmeleri kentin hem ekonomik hem de sosyal yaşantısında önemli bir değişime neden olmaktadır. Yaz aylarında kent nüfusunda büyük bir hareketlilik yaşanmaktadır. İkizdere ilçesinde bulunan 'İkizdere Termal Kaplıcaları' ve Çağrankaya Yaylası, Ovit Yaylası önemli turizm ve kültür alanlarıdır [26].

İkizdere ilçesinde eğitim veren 5 adet kurum bulunmaktadır. Bu kurumlar; Atatürk İlkokulu, Atatürk Ortaokulu, Fazlı Hüseyin Turanlı Çok Programlı Anadolu Lisesi, İkizdere Anadolu İmam Hatip Lisesi, Halk Eğitim Merkezi'dir. Toplamda 60 derslik 570 öğrencinin bulunduğu okullarda 70 öğretmen görev almaktadır (8). İlçenin eğitim düzeyi 2016'daki verileri göre Tablo 2.6'daki gibidir.

Tablo 2. 8 İkizdere +6 yaş üzeri eğitim düzeyi [18]

YIL	6+ YAŞ VE ÜZERİ BİTİRİLEN EĞİTİM DÜZEYİ	KİŞİ SAYISI
2016	Bilinmeyen	21
2016	Okuma Yazma Bilmeyen	579
2016	İlkokul	1703
2016	İlköğretim	522

Tablo 2. 9 İkizdere +6 yaş üzeri eğitim düzeyi [18] (devamı)

2016	Ortaokul Veya Dengi Meslek Ortaokul	572
2016	Lise Ve Dengi Meslek Okulu	842
2016	Yüksekokul Veya Fakülte	430
2016	Yüksek Lisans (5 Veya 6 Yıllık Fakülteler Dahil)	9
2016	Doktora	3
2016	TOPLAM	4681

Birbirine paralel dağlar arasında kalan ilçe arazisinin tarıma elverişsiz oluşu ve yağışlı iklim ilçenin ekonomik yapısını da şekillendirmiştir. İlçe arazisinin çok büyük kısmında, arazi yapısı ve iklim nedeniyle sınırlı çeşitte bitkisel üretim yapılmaktadır (Tablo 2.7). İlçe bütününde toplam işlenen tarım alanı ve uzun ömürlü bitkilerin kapladığı alan 420 hektardır. Uzun ömürlü bitkilerin oluşturduğu 358 hektarlık alanın 352 hektarında yaş çay üretimi yapılmaktadır. Rize ilinde çay fabrikasının bulunmadığı tek ilçe olan İkizdere, çay sanayisi istihdamında eksik kalmıştır.

Tablo 2. 7 İlçede üretilen sebze türleri [27]

Ürün Adı	Hasat Alanı (da)	Üretim (ton)
Mısır	510	128
Patates	24	7
Fasulye	12	1
Lahana	103	30.9
Barbunya	5	1.15

Tablo 2. 7 İlçede üretilen sebze türleri [27] (devamı)

Balkabağı	4	1.18
Soğan	2	0.6

Günümüzde, çay tarımının yapılamadığı çok yüksek kesimlerde ve köylerde hayvancılık yapılmaktadır. Büyük baş hayvan sayısı artan yem fiyatları yüzünden gün geçtikçe azalmaktadır (Tablo 2.8). İlçede 2015 yılı itibariyle aktif olarak koyun keçi yetiştiriciliği ile uğraşan kişi sayısı 20'dir. Toplamda 2450 koyun ve 325 keçi vardır. Ancak elde edilen ürünler pazara yönelik değildir. Bal üretiminin de yapıldığı ilçe de 6660 kovan bulunmaktadır. Bu kovanlardan yıllık 13000 kg bal üretim yapılmaktadır. Arıcılık ile uğraşan işletme sayısı 139'dur [8].

Tablo 2. 8 İlçedeki büyük baş hayvan sayısı [27]

Mahalle Adı	Büyükbaş Hayvan Sayısı
Çağrankaya	11
Çarşı	29
Gündoğdu	6
Güney	4
Kirazlı	5
Yeşilyurt	15
Zafer	14
TOPLAM	84

İlçe statüsünde olan İkizdere’de birçok resmi kurum yer almaktadır. Sağlık tesisi bakımından sadece bir aile sağlık merkezinin bulunduğu ilçede, büyük ölçekli bir hastane için halk Rize’nin Merkez ilçesine gelmek durumundadır. Sağlık tesisinin yetersiz olmasıyla birlikte bu sektörde istihdam da sağlanamamaktadır. İlçede bir adet kültür sanat merkezi ve dört adet sosyal tesis alanı bulunmaktadır. Bir adet de futbol sahası bulunmaktadır. İbadet tesisi olarak 16 adet cami mevcuttur. Eğimli yapısı ve çok yağış sonucunda oluşan heyelanlar nedeniyle, toplu mezarlıklar yapılmasına izin verilmemektedir. İlçede 22 adet mezarlık alanı bulunmaktadır [8]

İkizdere’nin en büyük kentsel ve konut alanına sahip mahallesi Yeşilyurt’tur. Aynı zamanda ortalama parsel büyüklüğünün en küçük olduğu mahalledir. İlçede bulunan 2 adet parkın birisi Yeşilyurt Mahallesi’nde bulunmaktadır [8]. Yeşilyurt Mahallesi’nde ilçede yetiştirilen sebze ve meyvelerin hepsi yetişmektedir. Mahalle sakinleri sebze ve meyveleri kendilerine yetecek kadar ekip, gelir elde etmemektedirler. Mahallede yılın tamamında yaşayan kesim çok az olduğu için, hayvancılık yapan kişi sayısı da azdır. Büyük baş hayvan sayısı 15 olan Mahalle’de keçi ve koyun yetiştirilmemektedir.

2.4 Rize’nin Tarihçesi

Rize ili coğrafi konumunun zorluklarından dolayı, Doğu Karadeniz Bölgesi’nde kurulan medeniyetlerle etkileşime girememiştir. Rize’nin topografik yapısı nüfus değişimi, göç alışverişi ve savaflara kapalı olmasını sağlamıştır. Bu nedenlerden dolayı tarihi kaynaklarda Doğu Karadeniz Bölgesi hakkında az bilgiye ulaşılabilmektedir [28].

M.Ö. 20. yüzyılda bölgeye yerleşen Hititler Doğu Karadeniz’de egemenlik sağlayamamışlar; ancak bölgede yaşayanlar kendi yönetimlerini koruyarak, bir müddet Hititler’in yönetimini kabul etmişlerdir [29]. Tunceli ve Elazığ Bölgesini kapsayan İşvuva; Rize ve Gümüşhane bölgesinin dahil olduğu Azzin; Erzurum, Bayburt ve Erzincan bölgesini kapsayan Hayasa, Yukarı Fırat bölgesine ait üç şehir olarak anılmaktadır [30].

Sakaların M.Ö. 720 yılında Kuzey Karadeniz ve Kafkaslara yerleşmiş olan Kimmerler’in topraklarına saldırması nedeniyle, M.Ö 714 yılında Kafkas Dağları ve Azak Denizi arasında yaşayan halk, Aras ve Çoruh bölümüne yönelmiştir [31]. Sakalar ise

kendilerine boyun eğmeyen Kimmerler'lerle savaşıp Aşağı Tuna ve Karpatlara kadar olan topraklarını Azerbeycan ve Gürcistan'a kadar genişletti. Herodot tarafından "Asya'da yıl süren Sakaların hakimiyetleri"olarak anılan Saka egemenliği ise, M. Ö. 626 yılında Medlerin Saka Kralı Modova'yı öldürmesi ile son buldu [32]. Bölgede kısa bir süre Medler'inde hakim olduğu görülmektedir ve bu süre zarfında Ege bölgesinden gelen Miletoslu denizciler Karadeniz'de ticaret için liman kentleri inşa etmişlerdir. Rize kolonilerinin de bu dönemlerde oluşturulduğu düşünülmektedir [33]. M.Ö. 547 yılından sonra Anadolu'nun geri kalanında olduğu gibi bu bölge de Pers yönetimi altına girmiştir. Bu süreç içerisinde Rize ve çevresi Pont satraplığına bağlanmıştır. İskenderin doğu seferi ile Pers hakimiyeti M.Ö. 334 yılında son bulmuştur [2]. Büyük İskenderin ölümünün ardından, orduda ileri gelenler ile il yöneticileri arasında çıkan anlaşmazlıklar sonucunda Karadeniz'de M.Ö 298 yılında Pontus krallığı kurulmuştur [33]. M.Ö. 180'de Rize Farnakes'in yönetimine girmiştir [33,34]. Trabzon ve Rize Bölgesi Sannika ismiyle Pontus Krallığı'nın dört bölgesinden biri olan Kıyı Bölgesi Valiliğinin sınırları içindedir [35]. M.Ö. 63'de Pompeius'un Pontus Kralı Mithridates'ı yenmesinin ardından bölgede Roma İmparatorluğu hüküm sürmüştür [36]. Karadeniz kıyılarına ilerleyen Romalı askerler köylere girmektedir. Bugün ki adıyla İkizdere olarak bilinen bölgede askerler Yediköylüler ile karşılaşmıştır. Köylülerin verdiği baldan yiyen askerler zehirlenmiş ve Roma ordusu iki bölüğünü kaybetmiştir [37].

M.S. 395 yılına kadar Roma yönetiminde olan Rize, bu tarihten sonra Bizans'ın egemenliğine geçmiştir. 626 yılında Amaduneler, İranlılar'ın kendilerine uyguladığı tahakküme dayanamamışlar ve Boy Beyleri Hamam'ın önderliğinde bugünkü adıyla "Hamam-a Şen" (Hamamın Şenliği) olarak anılacak Rize-Dampur kısmına yerleşmişlerdir. Bugün bölgeye verilen Hemşin adı buradan gelmektedir. Hemşin'den ayrıca 646'da Araplar vergi almışlar ve bölgeye 737 yılına kadar, uzun süreli olmasa da hakim olmuşlardır [32].

11. yüzyıla gelindiğinde ise, daha çok Türkmenlerin adı bölgede anılmaya başlamıştır. Erzurum Saltukluları, Malazgirt Meydan Muharabesi ile Çoruh kıyıları ile birlikte Rize'yi de sınırlarına katmıştır. 1080 yılında Posof-Kol Savaş'ını kazanan Alparslanoğlu Melikşah ve beraberindeki kumandanlar, Gürcistan Krallığı'nı yenilgiye uğratmıştır. Bu

sayede Giresun'un batısında sona eren Doğu Karadeniz Bölgesi Bizans'tan alınmıştır. Bu şekilde, Anadolu'nun diğer kesimleri ile birlikte Rize, yükselme döneminde Selçukluların olmuştur [35,37]. Sultan Melikşah döneminde Selçuklular, 1080 yılının 24 Haziran'ında, II. Giorgi'nin ordusunu, Posof'un güneyindeki "Kwel" (Kolköyü)'nde kendilerinden sayıca üstün olmalarına rağmen, yenmişlerdir. Bu büyük zafer ile Selçukluların kazandığı bölgelere, Çoruh kıyıları, Trabzon, Acara ve Rize de dahil olmuştur [38].

Selçukluların bölgeyi ele geçirmesi ile, Rize bölgesinin İkizdere mevkiinde ve Doğu Karadeniz boylarında Kürtünler ve 100.000 popülasyonlu Çepniler yerleştirilmiştir [39]. Danişmendliler 1098 yılında çok uzun olmasa da, bu civarda egemen olmuştur. 1098 yılında Bizanslıların Haçlı Akınları ile yeniden güçlenmesi, onların Rize ve Trabzon'u geri almalarını sağlamıştır [34].

IV. Haçlı seferleri sonucu, 1204 tarihinde Rize, Trabzon Pontus Rum İmparatorluğu'nun sınırları içinde kalarak, cemiyeti kuran "Kommenler" himayesine girmiştir.

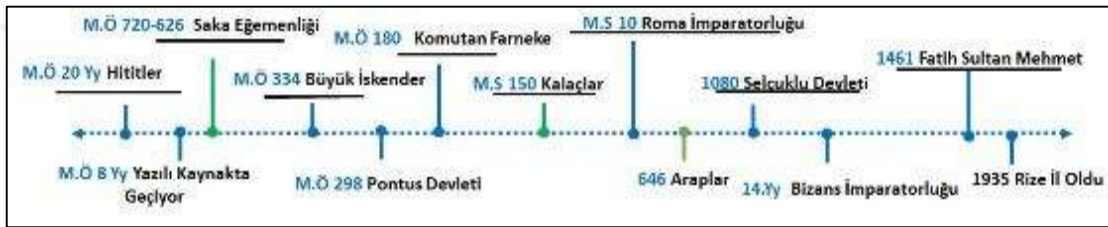
Rize ve civarının Türk birliğine katılması Osmanlı Döneminde, 1470'de Ali Paşa adındaki komutan sayesinde gerçekleşmiştir. Ardından bu bölgeye ve 14 yıl öncesinde Fatih tarafından alınan Trabzon'a; Mara-Elbistan yöresinden Türkmenler, Sunni Akkoyunlular, Samsun, Tebriz, Konya, Tokat gibi birçok bölgeden halk yerleştirilmiştir [32].

Önceden vilayet sancağının altı kazasından biri olan Rize, Osmanlı Rus Savaşı'nın ardından yapılan Berlin Sözleşmesi ile Lazistan Sancağı'nın aynı zamanda merkezi konumuna gelmiştir [40].

Rize ayrıca, 1918 yılında I. Dünya Savaşı'nda bir grup gönüllü asker grubunun Çayeli'nde Teşkilat-ı Mahsusa üyeleri ile birleşerek Rus Cephesi'ni koruması ile adını duyurmuştur. Savaş döneminde Rize sürekli Rus bombardımanı altında kalmış ve saldırıya uğramıştır. Rize'nin Ruslardan temizlenmesi ise yine aynı zamanlarda olmuştur [41].

Rusların çekilmesinden sonra bazı Rum grupları bölgede huzursuzluk çıkarmaya başlamıştır ve yeniden Pontus-Rum Devleti kurma hazırlıklarına başlamıştır. Bu hazırlıkları önlemek adına Doğu Karadeniz'in tamamı ile birlikte Rize'yi kapsayan bir " Trabzon Muhafaza –i Hukuku Milliye Cemiyeti" çıkmıştır [42].

Önceleri sancak merkezi olan Rize, Cumhuriyet'in ilan edilmesinin ardından, Rize ve Artvin birlikte Çoruh ili olarak anılmıştır. 25 Aralık 1935 yılındaki kanun ile de, Artvin Çoruh vilayeti olurken, Rize de il olmuştur (Şekil 2.9). 2885 sayılı kanuna göre Pazar hariç başka ilçesi olmayan Rize'nin, bugün Pazar da dâhil 12 ilçesi bulunmaktadır [2,42].

Şekil 2. 9 Rize ilinin tarih çizelgesi [11]

2.4.1 İkizdere Tarihçesi

İkizdere İlçesi'nin tarihi M.Ö. 3000 yıllarına dayanmaktadır. 1204'den sonra bölgede hâkim olan Kommenler kendi geleneklerine göre, ölülerinin mezarları üzerine bir tepelik yapar ve heykel dikerlerdi. Balbal taşı olarak adlandırılan bu heykel, İkizdere Başköy Cimil'de ve Güneyce Köyü'nde görülmektedir. Türk kültür varlığının bir izi olan balbal taşlı mezar, Cimil'de yol kenarında bulunmaktadır. Bu eser bize İkizdere'nin tarihinin çok eskiye dayandığını göstermektedir. Rize il merkezi ve yakın çevresi başta olmak üzere, bu yöre dahilindeki çeşitli köy ve bucaklarda oturan en geniş ve en eski ailelerinin köken olarak İkizdere'ye bağlı olmaları, ilçenin geçmişte bölgeyi Türkleştirmek için Anadolu'dan gönderilen Türk oymaklarının ilk yerleşim merkezi olduğunu düşündürmektedir [43].

İlçe, önceleri Bizanslıların boyunduruğundaki Rize'de bir keşişhane merkezi iken, 1204 ve 1461 tarihleri arasında Trabzon'da, Trabzon-Rum Devleti himayesine girmiştir [9].

Malazgirt Muharebesi ile Selçuklu yönetiminde; sonrasında ise Trabzon Rum Devleti idaresinde olan İkizdere, Trabzon'un fethi ile Osmanlı'ya katılmıştır. Rize'nin merkez olduğu 1878 yılında ise Rize'nin bucağı haline gelmiştir [32]. Başbakanlık Osmanlı Arşivinde 1860 yılına ait olan belgeye göre; Of, İspir, Çayeli, Hemşin ve Rize kazalarından ayrılan köylerle oluşturulan Kuraiseba nahiyesi, nüfus olarak da belirtilen ilçelerden ayrılmıştır [19]. Osmanlı Dönemi'nde Rize'nin nahiyeleri arasında olan Kuraiseba, ismi Arapçadır [44]. Bölgede 646 yılında hâkimiyet kuran Araplardan dolayı, ilçenin isminin Arapça olarak kullanıldığı düşünülmektedir.

1789 Rus Savaşında, giden asker listesinde Ekşioğulları 200 askerle yer almaktadır [43]. O dönemde "Kura-i Seba" olarak anılan İkizdere, İstiklal Savaşında da önemli rol oynamıştır. Rus işgalindeki Rize'nin bir bucağı olarak 1916'dan 1918'de kurtulana kadar, Ruslar tarafından saldırıya uğramıştır [45].

25.06.1945 tarihinde kabul edilen ve 01.08.1945 tarihinde yürürlüğe giren 4769 sayılı kanun ile bugünkü Güneyce kasabası ilçe haline getirilip, İkizdere'de bucak olarak Güneyce'ye bağlanmıştır. Ancak 19.06.1952 tarihinde kabul edilen ve 20.06.1952 tarihinde yürürlüğe giren 5967 sayılı kanunla Güneyce ilçe merkezi İkizdere ilçesine nakledilmiştir. Güneyce 1955 yılında bucak haline getirildi [8] (Şekil 2.10).

Şekil 2. 10 İkizdere ilçesinin tarih çizelgesi [11]

2.5 İkizdere Sit alanı, Anıtsal Yapılar ve Sivil Mimarlık Örnekleri

Rize, Trabzon Kültür ve Tabiat Varlıkları Koruma Bölge Kurulu'na bağlıdır. Rize'de bulunan sekiz sit alanından bir tanesi, 619 taşınmaz kültür varlığından beş cami, yedi

köprü ve üç sivil mimarlık örneği olmak üzere toplam 15 tanesi İkizdere'de bulunmaktadır.

İkizdere ilçesinde Zafer Mahallesi 135 ada 8 parsel, 150 ada 11 parsel ve tez çalışma kapsamında incelenen Yeşilyurt Mahallesi 333 ada 11 parselde bulunan yapılar tescillidir. İkizdere'de bulunan tescilli yapıların sayısının az olması, bölgede yeterli çalışma yapılmamasındandır. Kırsal mimariyi tanıtan, geleneksel mimari mirasının kayıt altına alınabilmesi ve gelecek nesillere aktarılabilmesi için, daha fazla envanter çalışması yapılmalıdır.

İkizdere Vadisi

Dünyada korunmada öncelikli 200 ekolojik bölgeden biri ilan edilen İkizdere Vadisi'nde yapılacak olan HES projeleri ile doğal ortamın bozulup, yaşam alanlarının yok edileceğini düşünen halk, birçok sivil toplum kuruluşu ile ortak hareket ederek 2008 yılında hukuk mücadelesi başlattı. Mahkeme ve bilirkişi incelemeleri sonucunda HES projeleri durduruldu. Bölgeyi korumak adına yoğun çaba gösteren ve kalıcı çözüm arayan halk, Trabzon Kültür ve Tabiat Varlıkları Koruma Bölge Kurulu'na, İkizdere Vadisi'nin sit alanı ilan edilmesi için müracaat etti. Bilimsel ve teknik incelemelerin ardından, Rize ili, İkizdere İlçesinde Salar Deresi, Sapinovit Deresi, Çalçarak Deresi ve Cimil Deresinin içinde bulunduğu İkizdere Vadisi; Trabzon Kültür ve Tabiat Varlıkları Koruma Bölge Kurulu'nun 22.10.2010 tarih ve 3019 sayılı kararı ile I, II ve III. derece Doğal Sit Alanı ilan edilmiştir. İkizdere vadisinin sit alanı ilan edilmesiyle, bölgede yapılması düşünülen diğer HES projeleri de iptal edilmiştir [46] (Şekil 2.11).

Şekil 2. 11 İkizdere Vadisi, 2018 [11]

Çamlık Köyü Merkez Camisi

19. yy sonlarında, eğimli arazi üzerinde oluşturulan düzlükte inşa edilmiş, ahşap camilerden biridir. Batısında imam evi ve medrese bulunan caminin esas giriş kapısı, batı cephesi üzerinde orta kısımdadır. Güney cephesindeki iki sıra pencere ile harim aydınlatılır. Mahfil ise kuzey kısımda bulunur. Caminin kapısı, mihrap, mahfil, minber ve tavan göbeği ahşap süslemeler ile yapılmıştır. Özel sepet örgü süslemeli kapı kanadını, kıvrımlı dallı bordürler çevreler. Bu süslemeler minber aynalığında ve mahfil köşkünde de bulunmaktadır. Ahşap mihrap nişi ve tavan göbeği barok karakterli, S ve C kıvrımları ile süslenmiştir [2]. Caminin dış kaplamaları değiştirilip, taş kaplama yapılmıştır.

Şekil 2. 12 Ahşap süslemeli minber, 2019 [49]

Şekil 2. 13 Mahfil, 2019 [49]

Şekil 2. 14 Ahşap süslemeli mihrap, 2019 [49]

Şekil 2. 15 Ahşap süslemeli tavan göbeği, 2019 [49]

Şimşirli Köyü Camisi

Eğimli arazi üzerine kurulan cami, yüksek taş duvarlı bir su basman üzerinde, kâgir yapım sistemi ile Şimşirli orta mahallede 210 ada 20 parselde inşa edilmiştir. 1853 yılında Ahmet Usta tarafından beş yılda yapılmıştır [2]. İki katlı yapının alt katı kesme taş, üst katı ise ahşap malzeme ile oluşturulmuştur. Kurt boğazı geçe detayı ile yapılmıştır. Cami kare planlıdır. Plan kuzey kısımdaki son cemaat ve ana mekândan meydana gelmektedir. Son cemaat yeri 6 sütun tarafından taşınmaktadır [44]. Giriş kısmının üzerinde, iç mahfile bağlanan fevkani bir mahfil bulunur. Harimin giriş üzerindeki mahfil U planlı olup kible duvarına kadar uzanmaktadır. Mahfil köşkünün alınlığında dört sıra motif işleme vardır. Kuzeyinde bulunan medrese ile cami arasında 1988 yılında tek şerefeli minare yapılmıştır [2]. Kuzey cephesinde bulunan ana giriş kapısı ahşap çift kanatlı ve at nalı şeklindedir. Kapının etrafı lale motifi ile süslenmiştir. Mahfil köşkü, mahfil korkulukları ve mihrabın bütünü, bitkisel motifli oymalar ile süslenmiştir. Minber içerisinde emanet dolabı vardır. Dört kademeli olan mihrap ikinci kat pencerelerine kadar ulaşır. Aynalıklar da, dikey panolar içerisinde dalları lale şeklinde son bulan, ağaç motifleri vardır. Tavanında da zengin bezemeli göbek bulunmaktadır. Caminin içinde ve dışında bulunan bu motifler kestane ağacından yapılmaktadır [44]. Caminin minberinde Davud Yıldızı bulunmaktadır.

Caminin özgün pencere kafesleri ve kapaklarının bir kısmı günümüze ulaşmamıştır. Caminin geri kalan kısımları küçük onarım ile müdahale edilerek korunmuştur. Kıрма çatılı caminin, çatı örtüsü Marsilya kiremit ile kaplıdır. Çatı saçağı geniş ve döşemesi yoktur [44].

Şekil 2. 16 Şimşirli Köyü Cami [48]

Şekil 2. 17 Dört kademeli minber [44]

Şekil 2. 18 İşlemeli cami kapısı [44]

Şekil 2. 19 Mihrap ve mihrapta bulunan Davud Yıldızı [44]

Şekil 2. 20 İşlemeli tavan göbeği [44]

Şekil 2. 21 Mahfil [44]

Güneyce Hacı Şeyh Cami

Kare planlı, kâgir yapım sistemi ile inşa edilen iki katlı cami Güneyce Köyü Kurtuluş Mahallesi'nde 900 nolu parsel üzerinde inşa edilmiştir. 1886 yılında İstanbul kütüphane müdürü Hacı Osman Niyazi tarafından Pazarlı Ali Usta ve Hasan ustaya yaptırılmıştır. Alt katı kesme taş, üst katı ise ahşap malzeme ile yapılmıştır. Kestana ve çam ağacından yapılan duvarlar köşelerde kurt boğazı tekniği ile birleştirilmiş. Pencerelerde ahşap desenli kafesler bulunmaktadır. Mahfil kısmının arkasında misafir ağırlama ve çalışmak için bulunan iki adet oda bulunmaktadır. Odanın birinde gelenlerin ısınma ve yemek ihtiyaçlarını karşılamak için özgün ocak vardır. İç mekânın tamamında ahşap süsleme görülen caminin minaresi tek şerefeli olup, çini ile kaplanmıştır. Mihrap yekpare kütükten yapılmıştır. Haremin sol köşesinde bulunan vaaz kürsüsü duvara bitişiktir ve korkuluğunun altında yaprak formlu bordür vardır. Süslemeli ahşap tavanın göbek kısmı dıştan kare içeriden sekizgen şeklindedir. Minber merdiveninin soluna sakalı şerifin saklanması için üç bölümlü emanet dolabı yerleştirilmiş. U planlı kadınlar mahfili kible duvarına kadar uzanır. Ahşap dikmeler ile taşınan mahfilde orta kısımda köşk bulunmaktadır. Caminin minberinde Davud Yıldızı bulunmaktadır. Alt katta bulunan kesme taştan yapılan kemerli girişler, doğu cephesindedir. Ana mekân girişi sonradan yapılan ek kısımda, kuzey cephesindedir. Giriş kapısı, çift kanatlı, işlemeli ahşap kapıdır. Çatısı kırma çatı olan yapının çatı örtüsü alaturka kiremittir. Çatı saçağı geniş ve döşemesi ahşap kaplamadır.

Şekil 2. 22 Güneyce Hacı Şeyh Cami [44]

Şekil 2. 23 Güneyce Hacı Şeyh Cami [44]

Şekil 2. 24 Mihrap [44]

Şekil 2. 25 Mihrap [44]

Şekil 2. 26 Mahfil [44]

Şekil 2. 27 Göbekli tavan [44]

Güneyce Köprüsü

Güneyce köyünde, İyi Dere suyu üzerinde bulunan köprü tek gözlü ve basık kemerlidir. Tek sıra taştan oluşan korkuluk ve kemer kısmı kesme taştan yapılırken, köprü yolu ve geri kalan kısımları moloz taş ile yapılmıştır. Uzunluğu 42 m, genişliği 3,5 m ve yüksekliği 10,5 metre olan köprü doğu batı yönünde yapılmıştır. Doğu inişi yönünde basamaklar bulunmaktadır. 1897 yılında yapımı başlayan köprü,1901 yılında tamamlanmıştır. 1971 yılında yaşanan sel felaketinde bir kısmı yıkılan köprünün onarımı 1978 yılında yapılmıştır.

Şekil 2. 28 Güneyce köprüsü [44]

Şekil 2. 29 Güneyce köprüsü Doğu inişi [44]

Çifte Köprü

Tozköy'de bulunan, tek gözlü ve basık yuvarlak kemerli Çifte Köprü Melos Dere'si üzerindedir. Korkuluğu bulunmayan köprünün kemerleri kesme taş, yolu ve geri kalan kısmı moloz taş ile inşa edilmiştir. Tam yapım tarihi bilinmeyen köprü, mimari özellikleri göz önünde bulundurularak 19. yy olarak tarihlenmektedir.

Şekil 2. 30 Çifte köprü [44]

Şekil 2. 31 Çifte köprü [44]

Çılar Köprüsü

Güneyce Köyü'nde, Çılar Deresi üzerinde yuvarlak kemerli ve tek gözlü olarak yapılmıştır. Korkuluğu bulunmayan köprünün kemerleri kesme taş, yolu ve geri kalan kısmı moloz taş ile inşa edilmiştir. Kuzey Güney yönünde ana kayaya oturtulan kemer ayaklarının iç yüzeylerinde, niş şeklinde boşluklar bulunmaktadır. Tam yapım tarihi bilinmeyen köprü, mimari özellikleri göz önünde bulundurularak 19. yy olarak tarihlenmektedir. Günümüzde bu köprü kullanılmamaktadır.

Şekil 2. 32 Çılar köprüsü [44]

Dereköy Köprüsü

Dereköy'de bulunan tek gözlü köprü, basık sivri kemerlidir. Kemer kısmı kesme taş, yolu ve geri kalan kısımları moloz taşla inşa edilmiştir. Kesme taş olan köprü korkuluklarının tabanı kare, üst kısmı ise oval şekildedir. Uzunluğu 36 m, genişliği 3,40 m olan köprü ana kaya üzerine oturtulmuştur. Kemer ayakları iç yüzeyinde niş şeklinde boşluklar vardır.

Şekil 2. 33 Dereköy köprüsü [44]

Diktaş Taş Köprü

Diktaş Köyü, Ayvazlı mevkiinde bulunan tek gözlü köprü yuvarlak kemerlidir. Köprünün kemer ve korkulukları kesme taş, diğer kısımları moloz taş ile inşa edilmiştir. Her iki yönde inişleri basamaklı olan köprünün yolunda düzenli moloz taş kullanılmıştır. Köprünün kemer ayakları dere yatağının üzerinde büyük kesme taşlara oturtulmuştur. Kemer kilit taşının üstünde baba taşı bulunmaktadır. Köprünün uzunluğu 30,50 metre, genişliği ise 3,10 metredir.

Şekil 2. 34 Diktaş Taş köprü [44]

Şekil 2. 35 Diktaş Taş köprü yürüme yolu [44]

Papes Demirkapı Köprüsü

Çarşı mahallesinde bulunan, tek gözlü ve sivri kemerli köprü Doğu Batı doğrultusunda inşa edilmiştir. Kemer kısmı kesme taş olan köprünün, yolu ve diğer kısımları moloz taştır. Köprü korkulukları yıkıldığı için yenilenmiştir. Uzunluğu 23 m, genişliği 3,3 m, yüksekliği ise 8 m olan köprünün ayakları dere yatağındadır. Tam yapım tarihi bilinmeyen köprü, mimari özellikleri göz önünde bulundurularak 19. yy olarak tarihlenmektedir.

Şekil 2. 36 Papes Demirkapı köprüsü [44]

Vancel Köprüsü

Güneyce Köyü'nde Vancel Deresi üzerinde bulunan köprü tek gözlü ve yuvarlak kemerlidir. Köprü kemeri kesme taş olan köprünün yolu ve diğer kısımları moloz taştır. Ana kayaya oturtulan köprünün uzunluğu 14 m, genişliği 3 m, yüksekliği ise 5 m'dir. Köprü ayaklarının iç yüzeylerinde niş şeklinde boşluklar vardır. Tam yapım tarihi bilinmeyen köprü, mimari özellikleri göz önünde bulundurularak 19. yy olarak tarihlenmektedir. Günümüzde bu köprü kullanılmamaktadır.

Şekil 2. 37 Vancel köprüsü [44]

Kurusaha Cami

Çarşı Mahallesinden 515 ada 4 parsel üzerinde tek katlı olarak inşa edilmiştir. Kare planlı caminin yapımında kesme taş kullanılmıştır. Doğu cephesinde bulunan girişi kemerlidir. Ahşap giriş kapısı ise çift kanatlı ve süslemelidir. Caminin kuzeybatısında bulunan tek şerefeli minaresi 2017 yılında yapılmıştır. Camide yapılan onarımlar, özgünlüğe zarar vermiştir. İç duvarlar, tavan, zemin ve mihrap da lambri ile kaplanmıştır. Minberin ise bir kısmı özgünlüğünü korurken diğer kısmı lambri ile kaplanmıştır. Saç levha ile kaplanan çatısı kırma çatıdır.

Şekil 2. 38 Kurusaha cami [44]

Şekil 2. 39 Kurusaha cami ahşap çift kanatlı kapısı [44]

Şekil 2. 40 Kurusaha cami lambri kaplanan tavan [44]

Bayırköy (Ekşioğlu) Cami

Bayırköy'de, 103 ada 5 parsel üzerinde yığma yapım sistemi ile inşa edilmiştir. Girişin üstünde bulunan kitabede caminin 1899 yılında yapıldığı yazmaktadır. İki katlı cami yapımında kesme taş malzeme kullanılmıştır. Harim yeri kare planlı olan caminin son cemaat yeri dört sütunlu geniş bir giriş niteliğindedir. Caminin minaresi tek şerefeli ve caminin kuzeyindedir. Yapının pencere söveleri, kapı söveleri ve köşe duvarları yanlış onarımlar ile siyah beyaz dama şeklinde boyanmıştır. Çift kanatlı ahşap işlemeli ana giriş kapısı, Kuzey cephesinde yer almaktadır. Caminin mihrabı yeniden mermer ile yapılmıştır. Caminin minberinde Davud Yıldızı bulunmaktadır. Saç levha ile kaplanan çatısı kırma çatıdır.

Şekil 2. 41 Bayırköy Ekşioğlu Cami [44]

Şekil 2. 42 Mahfil [49]

Şekil 2. 43 Mahfil [49]

Şekil 2. 44 Göbekli tavan [49]

Şekil 2. 45 Davud yıldızlı mihrap [49]

Şekil 2. 46 Mermerden yapılan minber [49]

Demirkapı Köyü Cami Ve Haziresi

Cami, son cemaat yeri girişinde yer alan kitabesine göre Hicri 1106 (Miladi 1695) yılında inşa edilmiştir. Vaaz kürsüsünde yer alan kitabeye göre ise 1891 yılında yenilenmiştir. Yığma yapım sistem ile inşa edilen cami tek katlıdır. Yapının inşasında malzeme olarak kesme taş kullanılmıştır. Camii kare planlı harim ana mekân ve dikdörtgen planlı son

cemaat yerinden oluşmaktadır. Son cemaat yeri sonradan kapatılmıştır. Minaresi caminin doğu cephesinde bulunan imam evine bitişiktir. Minare camiden yaklaşık 10 metre kadar uzaktadır. Kesme taş malzeme ile inşa edilen minare tek şerefelidir. İki farklı girişi bulunan son cemaat yerinin, doğu girişinin üstünde caminin kitabesi yer almaktadır. Kitabe buraya sonradan taşınmıştır. Harim ana mekânın girişi son cemaat yerindedir ve giriş kemer formludur. Ana mekân giriş kapısı çift kanatlıdır. Ahşap söveli ve kemerli kapı üzerinde süsleme bulunmaktadır. Mahfil kısmı U planlı olup, ahşap sütunlar ile taşınmaktadır. Mahfilin korkulukları sade süslemelidir. Mahfilin ortasında yer alan köşk kısmı da yine sade süslemelidir. Minber ve vaaz kürsüsü ahşaptandır. Mihrap sonradan lambri ile kaplanmıştır. Minber kapısı çift kanatlıdır ve ana mekân giriş kapısı ile benzer süslemelere sahiptir. Minberin yanlarında pano şeklinde dört adet kitabe yer almaktadır. Ahşap tavan döşemesi sonradan lambri kaplanmış. Tavanın ortasında yer alan göbek kısmında kademeli süslemeler bulunmaktadır. Caminin doğu cephesine bitişik tarihi mezarlık yer almaktadır. Çatısı kırma çatı olup, çatı örtüsü sac levha ile kaplanmıştır

Şekil 2. 47 Demirkapı köyü camii,2018 [11]

Şekil 2. 48 Mahfil, 2018 [11]

Şekil 2. 49 Mihrap, 2018 [11]

Şekil 2. 50 Göbekli tavan, 2018 [11]

İKİZDERE KIRSAL MİMARİ KONUT ÖZELLİKLERİ

Doğu Karadeniz Bölgesi vadilerindeki dik yamaçların yerleşim alanı olarak seçilmesi geleneksel yapıların şekillenmesinde önemli bir faktör olmuştur. Bölgenin iklimsel ve coğrafi şartlarından dolayı çok miktarda ve kolay erişilebilir olan taş ve ahşap malzeme ile özgün bir mimari doku oluşturulmuştur. Ahşap malzeme olarak bitki örtüsünü oluşturan ağaçlardan dayanıklı olanlar kullanılmaktadır.

Yapıların birbirine benzemesindeki en temel neden ustaların bütün mimari eserleri aynı teknikle inşa etmesidir (Şekil 3.1). Bölgede bulunan konutlar basit, işlevsel, ihtiyaca yönelik, iklim şartlarına ve deprem benzeri doğal afetlere karşı uygun şekilde inşa edilmektedir.

Şekil 3. 1 Bayırköy, 2018 [11]

Rize kırsal mimari konutları, taş duvarlardan oluşmuş bir alt katla beraber üstünde genellikle ahşap karkastan inşa edilmiş bir veya iki kattan oluşmaktadır [50] (Şekil 3.2). Konutlar inşa edilirken yönler göz önünde bulundurularak uygun malzeme ve yapım teknikleri tercih edilmiştir. Yapıların doğu yönünde, en az yağış alan kısım olduğu için derzleri çok olan dolma tekniği kullanılmıştır. Batı ve kuzey yönlerde rüzgârla birlikte gelen yağıştan dolayı neme dayanıklı taş ve sert ağaç duvarlar, güneşli güney yönünde ise ahşap yığma tekniği kullanılmıştır [51].

Şekil 3. 2 Kirazlı Mahallesi, 2018 [11]

3.1 İkizdere Kırsal Mimarisinde Kullanılan Malzemeler

Kırsal mimari; halk tarafından yapılmış tüm yapıları kapsar. Seçilen çevrenin iklimi, ailelerin nüfusu gibi sosyal etmenler, yaşama şekillerindeki farklılıklardan doğan kültürel etkenler kırsal mimarinin oluşumunda rol oynamaktadır [52]. Halkın mimar olarak görev aldığı bu yapılar; elde var olan malzemelerle, çoğunlukla konut sahibi ya da yerel yapı ustaları tarafından çeşitli ve yöreye özgü tekniklerle inşa edilmiştir.

Kırsal mimaride malzeme seçimini etkileyen en önemli faktör çevreseldir. Bu faktörler neticesinde Rize'nin kırsal mimarisinde en çok kullanılan malzemeler ahşap ve taşdır [53]. Ayrıca bölgenin yağışlı iklimi sebebiyle kil, bağlayıcı olarak kullanılmıştır [54].

Rize yöresi sahip olduğu orman alanlarının konut yerleşimlerine yakın olması sebebiyle ahşabı yapı malzemesi olarak ilk sırada tercih etmiştir. Rahat ulaşılabilir olmasının yanında kolaylıkla işlenmesi, istenen şeklin verilebilmesi, sıcaklık değişimi ve neme karşı dayanıklı bir yapı malzemesi olmasının da tercih edilmesi açısından etkili olduğu görülmektedir [55]. Bu özelliklerin birçoğuna sahip olan kestane ağacı da yapı üretiminde genellikle uzun süre bozulmadan kullanılmaktadır [56]. Rize kırsal mimarideki yapılar incelendiğinde ahşabın, üst kat duvarların oluşumu, dış cephe kaplaması, taşıyıcı eleman, döşeme, kapı, pencere ve çatı elemanı olarak kullanımına rastlanmaktadır [57].

Şekil 3. 3 Şimşir ormanı [58]

Ağaçların sahip olduğu fiziksel özelliklerinden kaynaklanan olanaklar sonucu ortaya çıkan bu yapıtlarda, her devrin yaşam koşullarına uyum sağlayacak işlevsel biçim ve çözümler görülmektedir [59]. Kırsal mimaride sıkça kullanılan ahşap esnek, sürdürülebilir, yenilenebilir kaynaklardan elde edilen, çevre dostu ve geri dönüştürülebilir bir yapı malzemesi olup, sahip olduğu avantajlar nedeniyle her dönem tercih edilen bir malzemedir [60].

Ahşabın yanında taş, kullanılan en eski yapı malzemelerinden bir diğeridir. Tarih boyunca şekillendirilerek veya yontularak yapılarda kullanılan taş malzeme; yapıların temelinde ve zemin katın toprakla ilişkisini azaltabilmek için duvarlarında kullanılmıştır [57]. Yapı malzemesi olarak kullanılan taşlar yapıları gereği dayanıklı, çevreye karşı zararı olmayan, geri dönüştürülebilir ve sürdürülebilir özelliklerinden dolayı tercih edilmektedir.

Şekil 3. 4 İkizdere taş ocağı [61]

Bölgenin nemli bir iklime sahip olması ve yapıların topraktan rutubet alması yapıların ömürlerini azaltacağı için taş malzemeler özellikle yapıların temel kısmında yoğun bir şekilde kullanılmıştır. Böylelikle yapılar toprağın rutubetinden uzaklaştırılmış ve ahşap malzemenin toprakla temas ederek erken çürümesinin önüne geçilmiştir [62]. Konut arazisinin eğimine ve zeminin özelliğine göre değişse de, bölgede yapıların köşe başlarında yaklaşık bir metre derinliğinde açılan temellere köşe taşı olarak adlandırılan büyük taşlar yerleştirilir. Bu taş temeller sabitlendikten sonra iki şekilde ilerlenmektedir. Bunlardan bir tanesi ahşap malzeme ile konut yapımına devam etmek (Şekil 3.5), bir diğeri ise yarım veya bir metre yükseğe kadar taş döşemeye devam etmektir (Şekil 3.6).

Şekil 3. 5 Çamlık köyü, 2018 [11]

Şekil 3. 6 İkizdere Ovit Yaylası, 2018 [11]

Yapılarda dolgu için boyutları küçük olan taşlar tercih edilirken; boyutları büyük olan taşların da kırma taş haline getirildikten sonra uygulandığı görülmektedir. Yapılarda kullanıma uygun olan taşlar, kolay işlenebilen ve yörede "ehil taş" adı verilen kalker esaslı taşlarla andezit ve bazalt gibi daha sert taşlardır [63]. Bölge yapılarında taş

ustalığındaki yapısal ve estetik uygulamalar kapıların ve pencerelerin kenarlarında, kemerlerin üstünde ve duvarların dış köşelerinde bulunmaktadır [57] (Şekil 3.7).

Şekil 3. 7 Kapı kenarında makaralı kemer taş, 2018 [11]

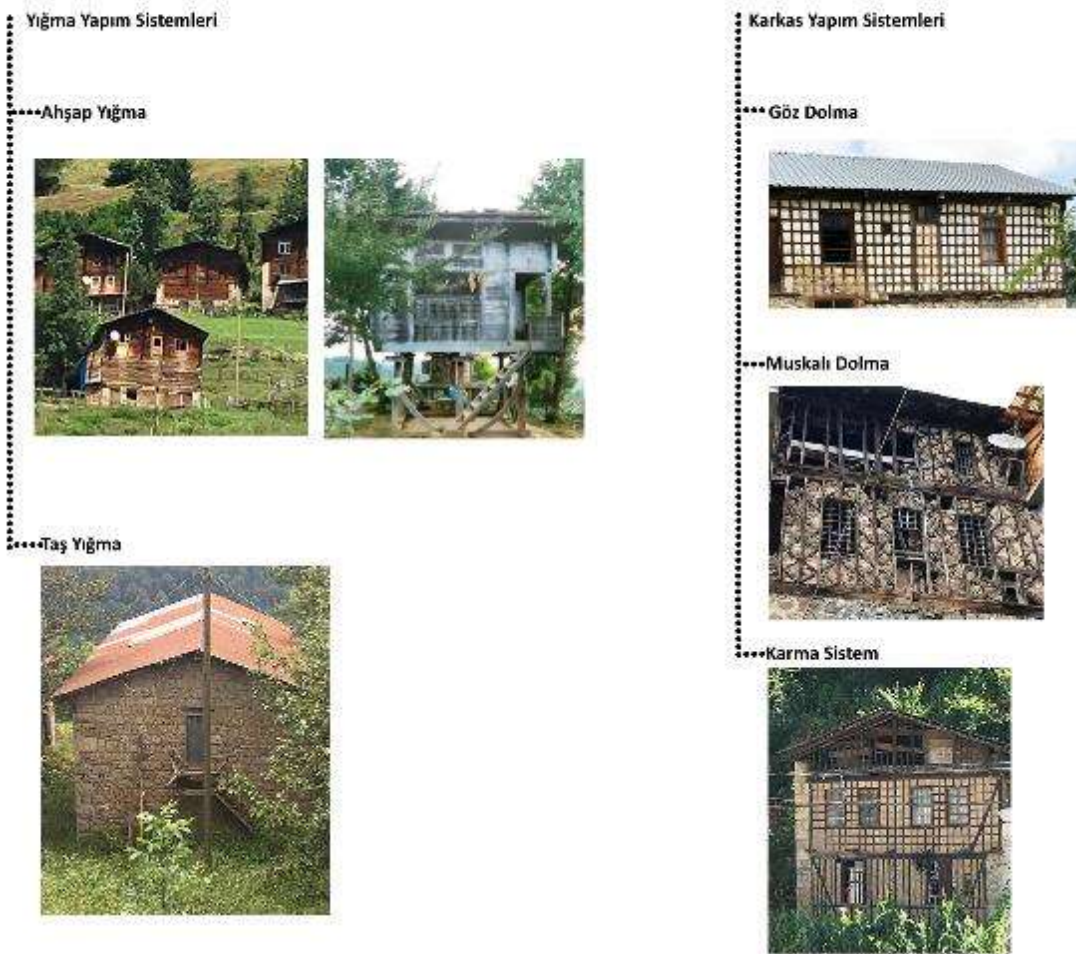
Geleneksel malzeme olarak ahşap ve taş sahip oldukları avantajlarının fazlalığı ve sürdürülebilir mimari açısından önem taşımaktadır. Doğu Karadeniz geleneksel mimarisinin karakteristik özelliğini yansıtan ahşap ve taşın günümüz mimarisinde kullanımının azalması ve gelişen teknolojiyle beraber ortaya çıkan yeni yapı malzemelerinin kullanılması çeşitli çevre sorunlarına yol açmaktadır.

Yeni yapı malzemelerinin sadece üretim aşamasında değil tüketimi sırasında da çevre üzerine olumsuz etkileri bulunmaktadır. Bu nedenle yapı malzemelerinin özellikle kırsal mimaride “yapı malzemelerinin yaşam döngüsü değerlendirmesi” kapsamında incelenerek kullanılması gerekmektedir [64].

3.2 İkizdere Kırsal Mimari Yapım Sistemleri

Rize kırsal mimarisindeki yapım tekniklerinde en dikkat çeken unsur kendine özgü duvar tekniğidir [50]. Bu duvar tekniği ile birlikte, Doğu Karadeniz bölgesinde mimaride kullanılan yapım sistemleri yığma tekniği; ahşap yığma ve taş yığma, karkas tekniği; göz dolma ve muskalı dolmadır. Yapılarda kimi zaman bu tekniklerin bir arada kullanıldığı karma sisteme de rastlanmaktadır [65] (Şekil 3.8).

İkizdere Kırsal Mimari Yapım Sistemleri

Şekil 3. 8 İkizdere kırsal mimari yapım sistemleri [11]

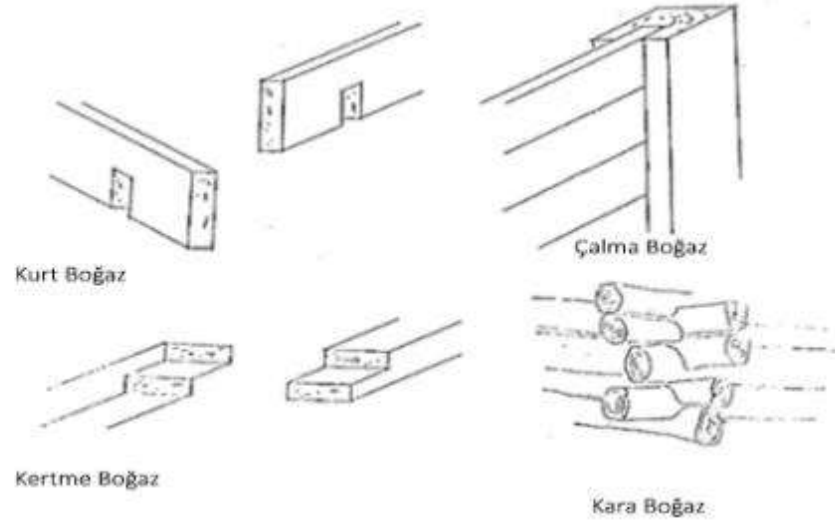
3.2.1 Yığma Yapım Sistemleri

Yığma yapım sistemlerinden ahşap yığma dikmeler kullanılmadan ahşap yapı elemanlarının yatay olarak birbiri üzerine bindirilmesiyle kurulan taşıyıcı sistemlerdir (Şekil 3.9). Ayrıca konutlarda taşıyıcı olmasının dışında binanın dış kabuğunu oluşturur. Doğu Karadeniz'de bu tip yapılara, ahşabın yaygın olduğu iç kesimlerde ve genellikle yaylalarda rastlanabilmektedir [66].

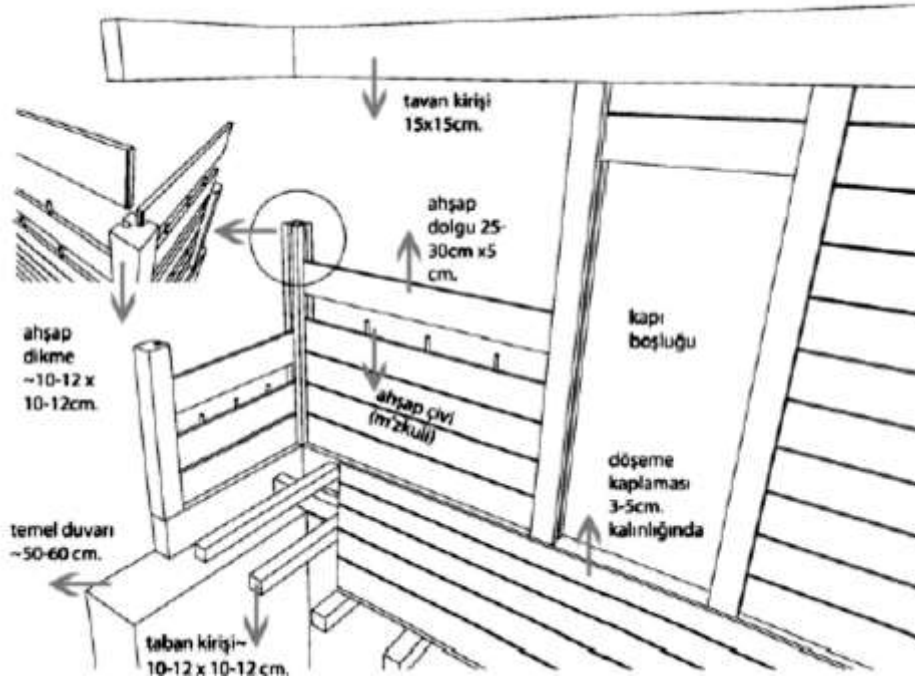
Şekil 3. 9 Ahşap yığma ve taş yığma tekniği kullanılan konut [57]

Bu sistemde, 2 ila 5 cm kalınlıktaki ahşap malzemeler kullanılarak yapı inşa edilir. Tahtalar veya farklı kalınlıklardaki kütükler birbirlerine kertme boğaz, kurt boğaz, çalma boğaz veya kara boğaz gibi tekniklerle tamamen çivisiz bindirilmektedir (Şekil 3.10).

Şekil 3. 10 Geçme detayları [67]

Bu yapı sisteminin kullanıldığı konutlarda ikinci bir taşıyıcı eleman kullanılmamaktadır. Pencere ve kapı boşlukları taşıyıcı duvara dikey taşıyıcılar yerleştirilerek oluşturulmaktadır. Bu yapının en büyük avantajlarından bir tanesi yapıların sökülerek ahşap malzemenin tekrar kullanılabilmesidir. Ancak bu sistem yapının planında çok esnek bir mimariye izin vermez [68] (Şekil 3.11).

Şekil 3. 11 Yığma yapım sistemi [69]

Bütün iç ve dış duvarların aynı anda örülmesi yapım tekniğinin dezavantajıdır. Yapıya daha sonra mekân eklemek ya da ihtiyaca göre mevcut mekânı bölmek, ahşap yığma yapım sisteminde mümkün değildir. Bölüm sayısının daha az olduğu basit köy evlerinde ya da evlere yardımcı mekânların yapımında bu teknikten faydalanılmaktadır. Ancak bölüm sayısının fazla olduğu büyük konut yapılarında da ahşap yığma tekniği ile inşa edilmiş örneklere rastlanmaktadır [56].

Ahşap yığma tekniği doğu Karadeniz'e özgü serender¹, kalif² ve paska³ gibi konut dışı yapılarda da kullanılmaktadır. Paska, serender yapısının çok katlısı olarak bilinmektedir. İşlev yönünden aynı fakat biçim yönünden farklı bir yapı türüdür [65].

Yığma tekniklerinden bir diğeri olan taş yığma yapı sistemi çoğu zaman ahşap karkas yapı sisteminin alt kısmında bulunan belirli bir yüksekliğe sahip kısımdan ibarettir. Gerekli dayanımı sağlayabilmeleri için,

farklı boyutlarda taşlar harçlı ve harçsız olarak örülürler. Temellerin yeterli olmadığı taş yığma sistemli yapılarda duvarda oturmalar ve çatlamlar görülmektedir [70].

3.2.2 Karkas Yapı Sistemleri

Karkas yapım sisteminin temel malzemesi ahşaptır. Dolgu malzemesi olarak taş kullanılmaktadır. Ahşap karkas yapı sistemi yığma taş duvarla belirli bir yüksekliğe gelindikten sonra temel üzerine ahşap taşıyıcıların (ahşap yığma sistemindeki gibi) dikey olarak yerleştirilmesi ile oluşturulur (Şekil 3.12). Ahşap karkas yapı sistemini, ahşap yığma sistemden ayıran özellik, yapının iç duvarlarının dış duvarlardan bağımsız bir biçimde inşa edilebilmesidir. Yapı inşasından sonra ihtiyaca göre mevcut iç mekân duvarı yeniden eklenebilir. Yapılarda yükler düşeyde ahşap dikmeler tarafından taşınırken yatayda ahşap kirişlere aktarılmaktadır [68].

¹ Serender: Ambar amaçlı kullanılan tek katlı, dikmelerle yükseltilmiş yapılar.

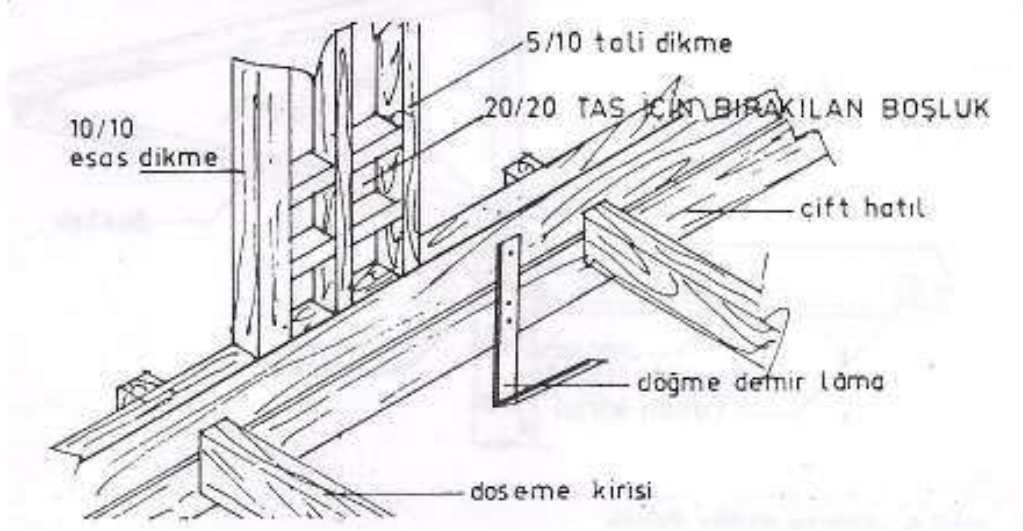
² Kalif: Geçici barınma ve depolama amaçlı yapılan küçük yapılar.

³ Paska: Ambar amaçlı kullanılan, çok katlı yapılabilen kulübeler.

Şekil 3. 12 Ahşap karkas yapı tekniği, 2018 [11]

Ahşap karkas sisteminde amaç taşıyıcı sistemin hafiflemesi, kesit boyutlarının küçülmesi ve mimari açıdan daha esnek olunmasıdır. Taş duvar üzerine taban kirişi olarak adlandırılan kalın ve geniş olarak kesilmiş ahşaplar yerleştirilir (Şekil 3.13). Taban kirişleri köşelerde kurt boğazı geçme detayı ile birleştirilir. Taban kirişini oluşturan bu yapıdan sonra kat yüksekliğini verebilmek için istenilen yükseklikteki dikmeler taban kirişine geçme bir detay ile yerleştirilmektedir [71] (Şekil 3.14). Yapılarda taban kirişleri rijitliğin artırılması amacıyla bazı örneklerde iki parçadan meydana gelmektedir [72].

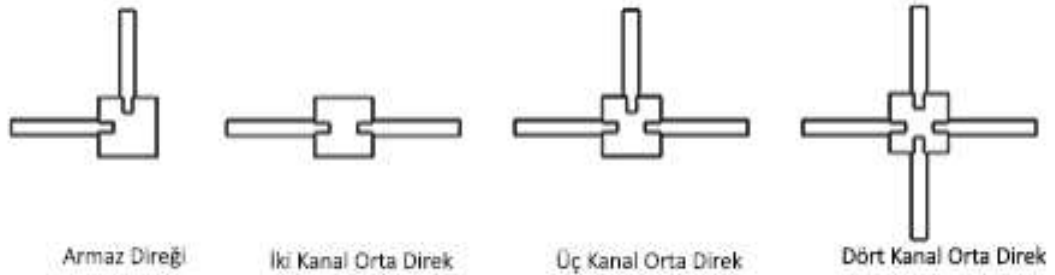
Şekil 3. 13 Karkas duvar taban kirişi birleşim detayı [73]

Şekil 3. 14 Temel ve taban kirişi birleşimi [73]

Oluşturulan köşelerin ve dikmelerin üzerine kurt boğazı geçme tekniği ile üst kirişler yerleştirilerek yapı iskelet halini alır. Bu süreç cepheyi şekillendireceği ve taşıyıcı sistemin oluşmasını etkileyeceği için yapım süreci ona göre planlanmalıdır [65]. Yapı cephesinde kullanılan sistemde hangi teknik seçilirse seçilsin iç mekân duvarları genellikle değişik boydaki tahtaların armaz direği ile birleştirilerek üst üste

bindirilmesiyle oluşturulan darabalar veya bağdadi duvarlardan oluşmuştur [74] (Şekil 3.15).

Şekil 3. 15 Direk detayları [67]

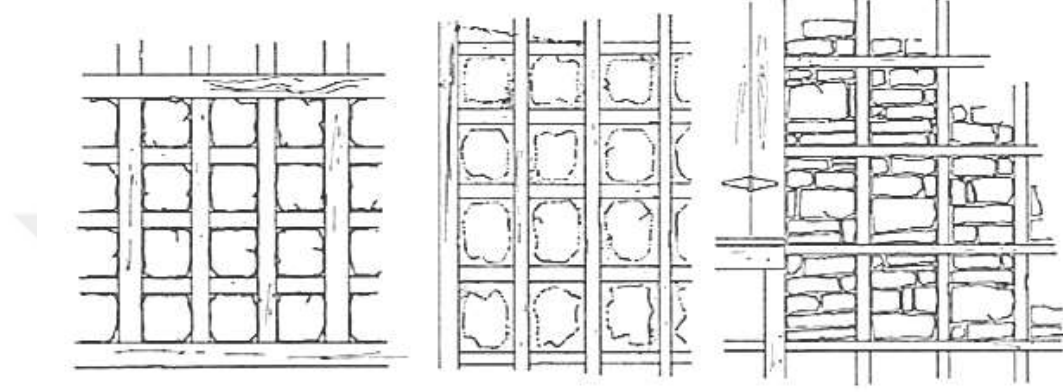
Bölgedeki ahşap karkas tekniği zaman içerisinde taş malzeme ile birleştirilerek daha dayanıklı hale getirilmiştir. Bu tekniklerin geliştirilmesiyle “göz dolma” ve “muskalı dolma” adı verilen yöreye özgü yapım sistemleri oluşturulmuştur [71].

Göz Dolma Tekniği: Yörede yapılarda kullanılmak için kesilen kestane ağacı sayısının azalması nedeniyle konutlarda tamamen ahşap malzemenin kullanılması yerine, ahşap bir iskelet içine yerleştirilmiş taş dolgu tekniği ile örülü duvarların kullanıldığı bir yapım tekniğidir [65] (Şekil 3.16).

Şekil 3. 16 Göz dolma tekniği, Yeşilyurt Mahallesi, 2018 [11]

Göz dolma tekniği ahşap elemanlarla başlamaktadır. Ancak diğer ahşap karkas yapı sistemi kullanılan yapılardan farklı olarak mukavemeti artırmak için ana taşıyıcı dikmeler ile taban kirişini birbirine bağlayan (yançalma) çapraz bağlantılar kullanılır. Ahşap karkas oluşturulduktan sonra sabitlenen ahşap dikmelerin arasında kalan 20 cm x 20 cm'lik kutucuklara dere taşlarının düzgün kırılmasıyla elde edilen taş parçaları yerleştirilir [66] (Şekil 3.17).

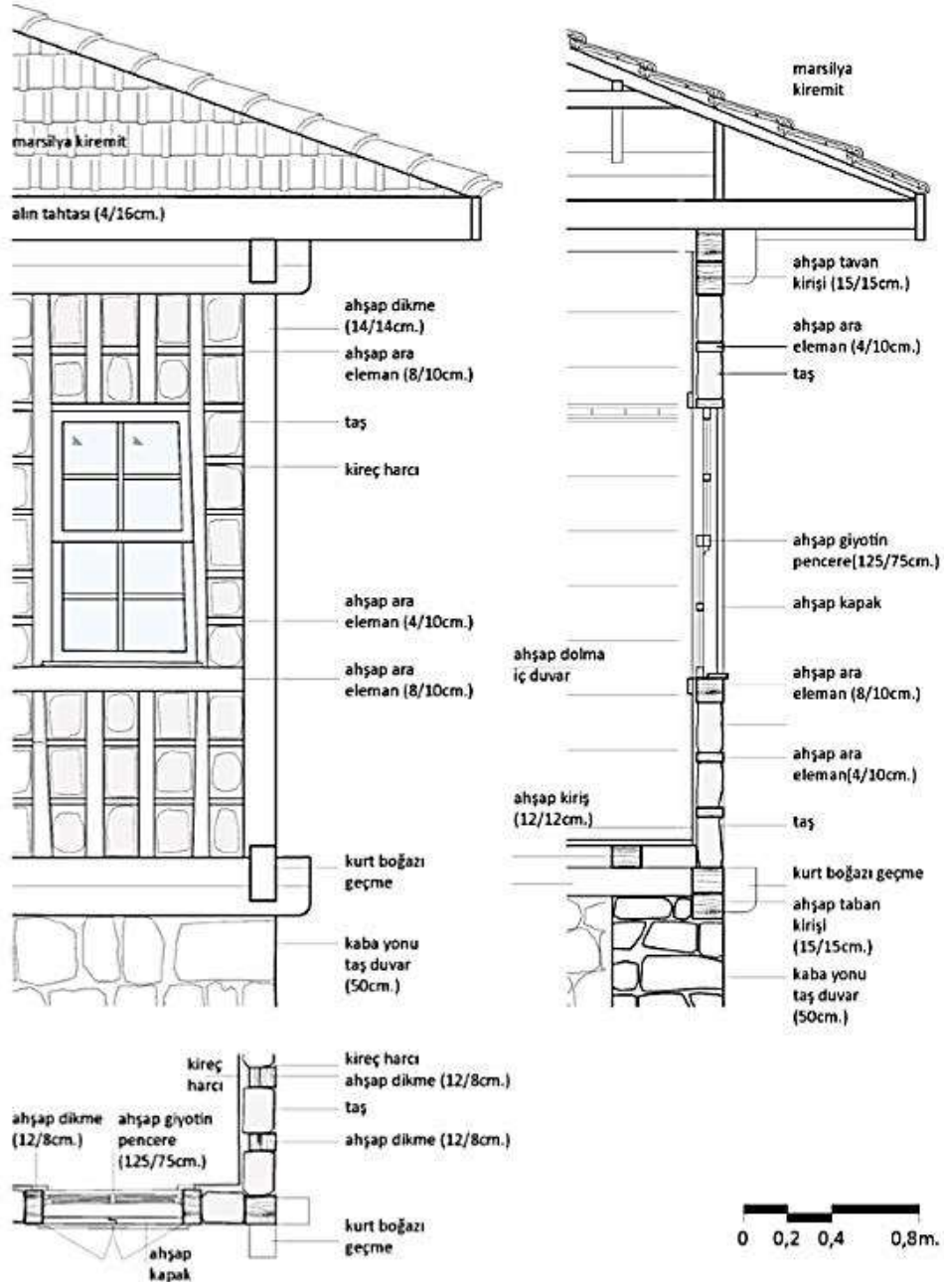
Şekil 3. 17 Göz dolma sistem [67]

Cepheye yerleştirilen taş ve ahşap malzemenin arasında kalan boşluklara bağlayıcı malzeme olarak kil ya da kireç harç yerleştirilir. Koyu renkli ahşap yapı iskeleti ve içine yerleştirilmiş akarsu kenarlarından elde edilen taşların ton farklarıyla ortaya çıkan renk dokusu, bu yapılara özgün bir değer katmaktadır [50]. Yapının iç kısımdaki duvarları ise bağdadi ya da ahşap kaplama yapılarak tamamlanır (Şekil 3.18).

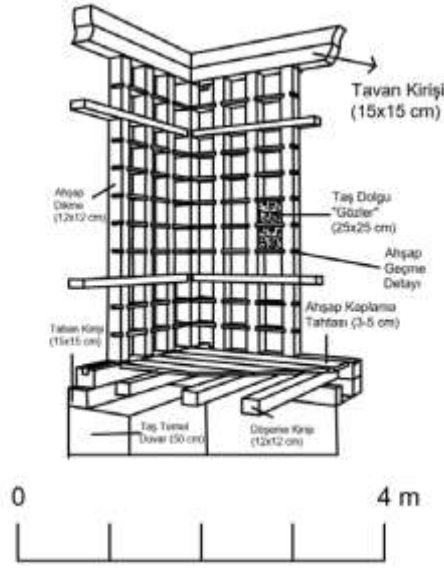

Şekil 3. 18 Göz dolma yapım tekniği, 2018 [11]

Göz dolma yapım sistemi ahşap yığma ve ahşap karkas tekniklerinde olduğu gibi geçmeli bir şekilde oluşturulmaktadır. Bu sayede yapı istenildiğinde tamamen sökülerek aynı şekilde yeniden inşa edilebilir. Sahip olduğu bu özellikler nedeniyle yapılar sürdürülebilir bir biçimde inşa edilmektedir [71].

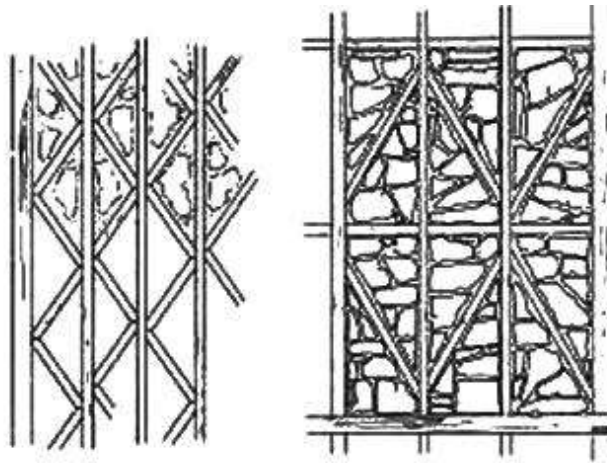
Şekil 3. 19 Göz dolma sistem detayı [75]

Şekil 3. 20 Göz dolma sistem detayı [75]

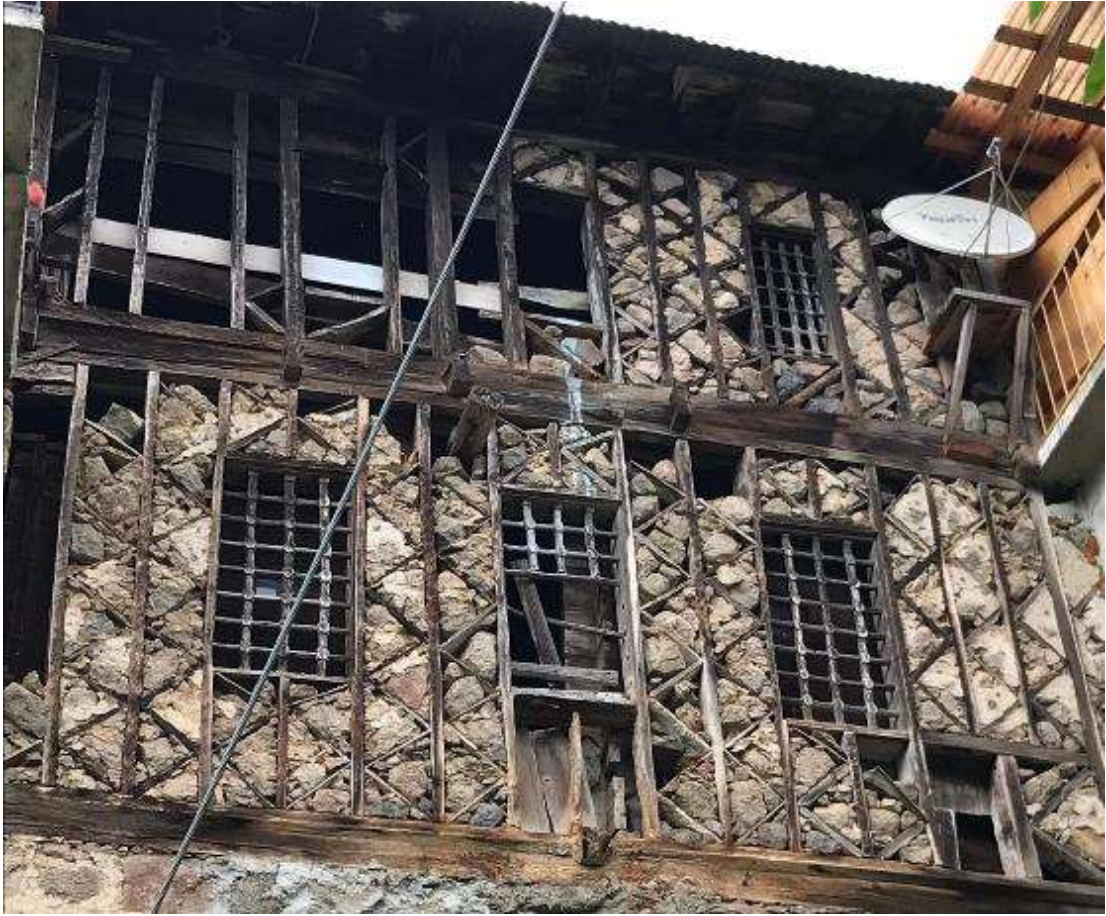
Muskalı Dolma Tekniği: Göz dolma sistemindeki prensiple inşa edilen yapılardaki kare boşlukların işlenmesiyle oluşan dokudan farklı olarak kare boşlukların yerine üçgen boşluklar oluşturulmasıdır (Şekil 3.21). Teknik; ahşap dikmelerin arasına ortalama 60 derecelik açı ile yerleştirilen ahşap parçaların muska tabir edilen üçgen boşlukları oluşturmasıyla muska dolma tekniği adını almıştır [65].

Yapım tekniğinde oluşan boşluklar ve yerleştirilen taşlar küçük, sayıca fazla ve ölçüleri standart olmayan bir yapıya sahiptir [56]. Taşlar arasındaki boşluklar ise kil veya kireç harcı ile doldurularak kapatılır.

Şekil 3. 21 Muskalı dolma sistem [67]

Göz dolma sisteminde ahşap geçmeli olarak yapılan bağlantılar muskalı dolma tekniğinde metal bağlayıcılar ile yapılmaktadır [76]. En sık kullanılan metal bağlayıcı çividir. Bu özelliğinden dolayı muskalı dolma tekniğinde kullanılan metal malzeme yapının sökülüp tekrar inşa edilebilme özelliğini ortadan kaldırmıştır. Muskalı dolma tekniği cephede ahşabın etkisini arttırma ve yapım süresinin kısılması bakımından olumlu görünse de yapım tekniği açısında bir gerileme olarak değerlendirilmektedir [72] (Şekil 3.22).

Şekil 3. 22 Muskalı dolma tekniği, Demirkapı Köyü, 2018 [11]

3.2.3 Karma Sistem

Karma sistem, Doğu Karadeniz’de sık rastlanan ve farklı yapım sistemlerinin (ahşap yığma, taş yığma, ahşap karkas, göz dolma, muskalı dolma) yapılarda bir arada kullanılması ile oluşturulmuştur (Şekil 3.23). Teknik olarak yapıların temel ve bodrum kat duvarları yığma taş sistemiyle inşa edilerek, üst katta ahşap yığma ya da ahşap

karkas sistem kullanılmasıyla oluşmaktadır. Ayrıca yörede temel duvarının üstünde bulunan normal katlarda ahşap yığma ve karkasın birlikte kullanıldığı bazı yapılara da rastlanmaktadır [77].

şekil 3. 23 Karma sistem, Demirkapı Köyü, 2018 [11]

3.3 İkizdere Kırsal Mimari Konutları Mekânsal Kurgusu

Doğu Karadeniz Bölgesi yerleşim özellikleri; kıydan yükselerek sert bir eğimle dikleşen dağları ve kısa mesafede görülen yükseklik artışı gibi topoğrafik şartlar doğrultusunda şekillenmiştir [78]. Bu şekillenme barınma ve tarım alanları sınırlıdır ve yörede dağınık ve çok sayıda küçük parsellerden oluşan yerleşim merkezlerinin ortaya çıkmasına neden olmuştur. Bölgede akarsuyun fazla olması bölge sakinlerinin suya ulaşabildiği yerlerde konutlarını inşa edebilme imkânını sağlamıştır. Konutlar arasında ulaşımda genellikle patika yollar tercih edilmiştir.

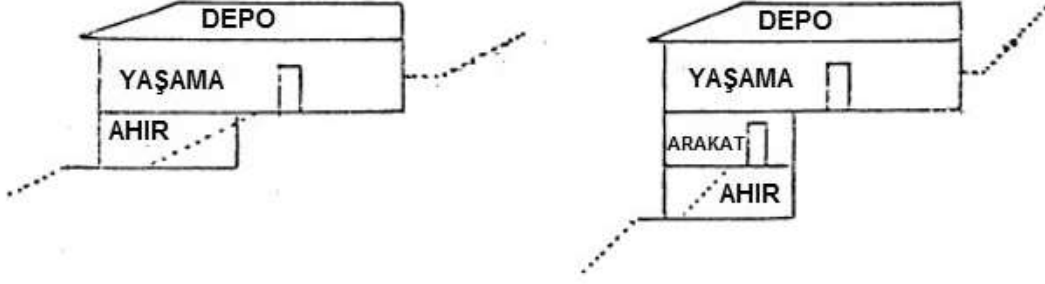
Kırsal kesimdeki üretim ile doğrudan etkilenen konut mimarisi genellikle üretilen ürünlere göre değişkenlik gösteren yardımcı yapıların (serender, dam, çöten, merak, ocak) kullanılmasına neden olmuştur [56]. Halk bu yapıları samanlık ve ambar olarak kullanmaktadır. Ayrıca bazı bölgelerde konut sahipleri tarafından üretilen mısır ve diğer tahılların öğütülmesi için birkaç ailenin ortaklaşa kullandığı değirmenler diğer yardımcı yapılardandır.

Bu yapıların dışında ahırlar konuttan ayrı olarak veya konutun bodrum katında bulunmaktadır. Özellikle eğimli araziye oturtulan konut yapılarının birçoğunun bodrum katları ahır olarak kullanılmaktadır.

Konut plan şemaları kırsal çevrede yaşayan ailelerin yaşam kültürü ve sosyo-ekonomik yapısına göre biçimlenmiştir [72]. Ailelerin yaşam biçiminden sonra iklim, arazi şartları, kullanılacak malzeme ve manzara yapı plan şemasının oluşmasındaki diğer unsurlardır [56].

Konutlar bölgedeki araziye yerleştirilirken topoğrafyanın eğimine dikkat edilir. Bu eğim konutların önden bakıldığında iki, arkadan bakıldığında tek kat görünmesine neden olmaktadır. Yapılan bodrum katlar araziye uygun ve nem almayacak şekilde genellikle taş yığma şekilde inşa edilmiştir [75]. Üst katlar ise konut iki veya üç katlı olacak şekilde ahşap malzemeyle yükselmiştir [50]. İki katlı yapılarda üst katlar aile bireylerinin yaşam alanı olarak kullanılırken, zemin katlar genellikle hayvanların barındığı alanlar olarak kullanılmaktadır. Üç katlı yapılarda ise bodrum katlar ahır, ara kat ambar veya yaşam

alanı ve üçüncü kat ise yine yaşam alanı olarak kullanılmaktadır [79]. Yapılarda çatı katı depo alanı olarak kışlık yakacak veya samanların muhafaza edilmesi için ayrılmıştır (Şekil 3.24).

Şekil 3. 24 Bölge yapılarında kat kullanımı [56]

Konutlardaki iç mekânlara bakıldığında aşhane, hayat, başoda ve diğer odalar ile ocak, ambar ve hela gibi alanlardan oluşmaktadır [59]. Yaşam katında, gündüz kullanılan mekânlar daha az güneş alan kısımlarda konumlanmışken, gece kullanılan odalar daha güneş alan kısımlara yapılmıştır. Hela gibi mekânlar konutun dışında belirli bir mesafe uzaklıkta veya nadiren de olsa yapı içinde konumlandırılmıştır [79].

Yöredeki konutların en önemli mekânları olan aşhane ve hayat, planlama aşamasında ilk yerleştirilen unsurlardır. Sonrasında hanenin büyüklüğüne göre odalar bu mekânların yan kısımlarına yerleştirilir.

3.3.1 Aşhane

Oxoşgagure (Ohoşgagure) kelimesinden türetilen aşhane, yöre konutlarının en önemli mekânıdır. Yapı plan şemasında, konumlandırma yapılırken aşhaneler çoğu zaman yapının en korunaklı yerinde bulunurlar. Bunun nedeni soğuk, rüzgâr, kar ve yağmur gibi doğa faaliyetlerinden etkilenmesinin önlenmesidir. Planlarda genellikle bütün mekânlar aşhaneye açılmakta veya geçişi sağlamaktadır.

Aşhane yemek pişirme, yeme-içme, oturma ve dinlenme gibi günlük faaliyetlerin ve uğraşların mekânıdır. Hane halkı vaktinin büyük bir çoğunluğunu bu mekânda geçirir [50,75] (Şekil 3.25).

Şekil 3. 25 Aşhane, Bayırköy, 2018 [11]

Çok amaçlı olarak kullanılan bu mekânda ocak ve ahşap dolaplar sabit donatı elemanlarıdır. Mekân birçok amaca hizmet ettiği için diğer araç ve gereçler taşınabilir olarak bulunmaktadır [72]. Ahşap dolaplar genellikle hayat kısmına geçilen kapının yanlarında yer alır [75]. Dolaplara kazan, tencere gibi mutfak ekipmanları konulmakta ve günlük kullanıma göre yerleştirilmektedir [72].

Yeme-içme faaliyetleri gerçekleştirilirken bakır siniler veya seyyar ahşap sofralar kullanılmaktadır [80]. Oturma ihtiyacını karşılamak için iskemleler tercih edilmektedir [72]. Çok amaçlı kullanıma olanak sağlayan alanda aşhanenin karşısında ocak yer alır. Ocak adı verilen kısmın tavanından, çengelli bir zincir sarkmaktadır. Yüksekliği ayarlanabilen bu zincire, kazanlar asılarak yemek yapılmaktadır [75] (Şekil 3.26).

Şekil 3. 26 Aşhane, Yeşilyurt Mahallesi, 2018 [11]

3.3.2 Hayat

Hayat, aşhaneden sonra evin en çok kullanılan ikinci mekânıdır. Çoğunlukla konutun üst katında konumlanan hayat, evin manzara gören kısmında bulunmaktadır [80]. Hayatta pencerelerin gerisinde bulunan ahşap sedirler sabit donatılardır. Bu sedirler oldukça işlevsel olup alt kısımları depolama amaçlı kullanılmaktadır [50] (Şekil 3.27)

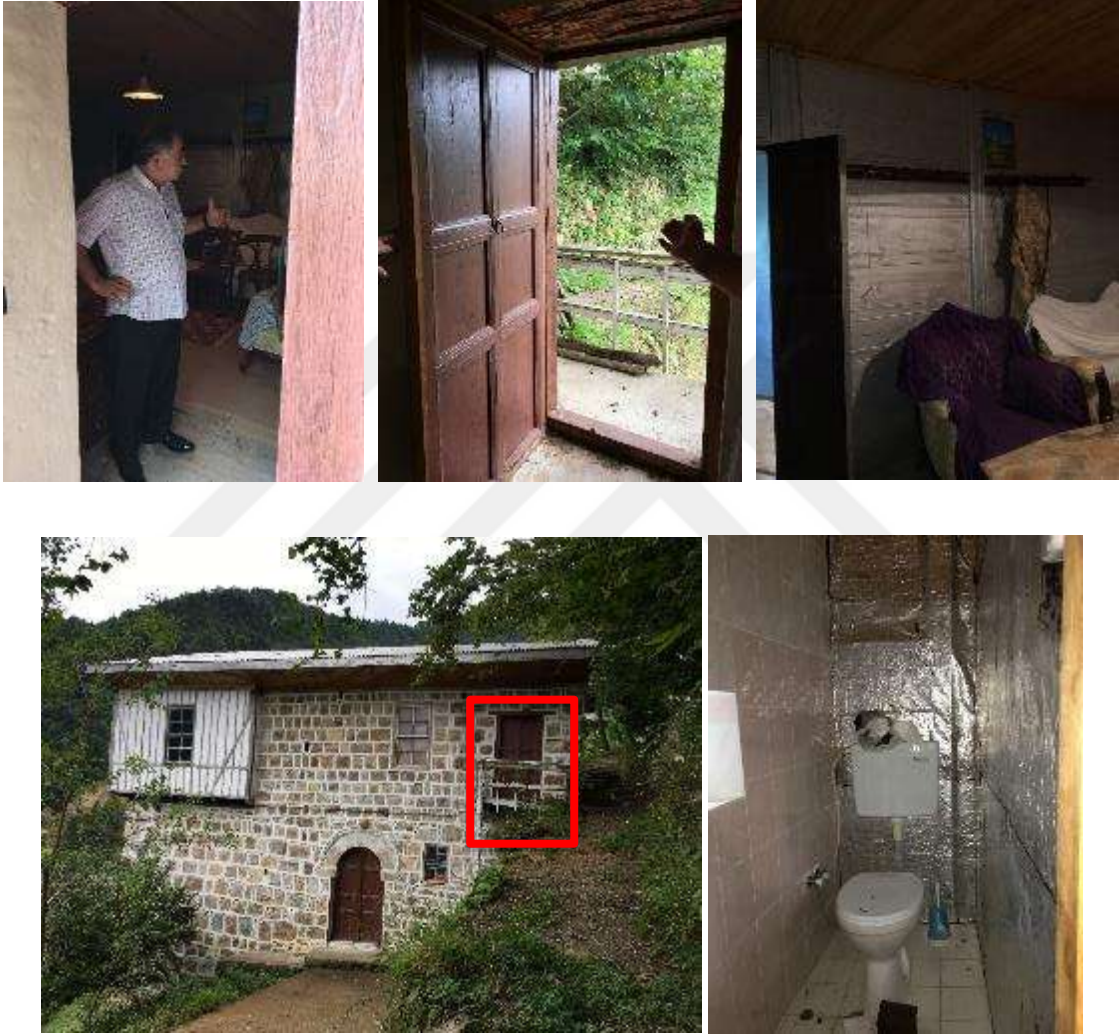
Konutun merkez noktası olan hayat diğer mekânlara geçişi sağlamaktadır. Sağlı sollu şekilde konumlandırılan odalar, hane halkına ve evin büyüklüğüne bağlı olarak yeterli sayıda yapılmıştır. İnşa edilen odalar başoda, köşkoda ve diğer odalar olmak üzere ayrılır.

Şekil 3. 27 Hayat, Yeşilyurt Mahallesi, 2018 [11]

3.3.3 Baş Oda

Hayat mekânının açıldığı odalardan en büyüğü baş odadır [72]. Sedir veya seki adı verilen oturma ve yatmaya elverişli döşemelerin bulunduğu odada sabit donatı olarak bir de ocak bulunmaktadır [77]. Baş oda gelen misafirlerin ağırlandığı önemli mekânlardan biridir [80]. Bazı yapılarda baş odaya dışardan da giriş yapılır (Şekil 3.28).

Şekil 3. 28 Baş oda, Yeşilyurt Mahallesi, 2018 [11]

3.3.4 Köşk Oda

Büyük olan baş odanın karşısında manzaraya en hâkim olan oda köşk odası, mabeyn odası olarak da adlandırılmaktadır [72]. Köşk odası çoğunlukla yeni evlenen genç çiftler

tarafından kullanılır. Oda sedir ve ocak gibi sabit donatılara sahiptir. Buradaki ocaklar ısınmak amacıyla kullanılmaktadır (Şekil 3.29).

Şekil 3. 29 Baş oda, Yeşilyurt Mahallesi, 2018 [11]

3.3.5 Diğer Odalar

Hayat mekânına bağlı olarak konumlandırılan baş oda ve köşk oda dışında başka odalar da bulunmaktadır. Bu odaların sayısı ortalama iki iken bazen dört taneye kadar çıkabilir [80]. Odalar konumlandırılırken çoğunun manzara görmesi amaçlanmıştır.

Bütün odalarda donatı olarak birer ocak bulunur. Bu ocaklar ısınmak için kullanımının dışında odayı oturma, dinlenme ve çalışma açısından uygun hale getirmektedir. Yörede yaşayan hanelerin az veya çok kalabalık olması yaşam düzenini değiştirmedeğinden plan şeması aynı kalırken oda sayısı değişmektedir [56] (Şekil 3.30).

Şekil 3. 30 Yeşilyurt Mahallesi, 2018 [11]

3.3.6 Ambar

Ambar kısmı yapının en alt bölümünde yer almaktadır. Hane sahibi hayvan besliyorsa bodrum kısmı ambar yerine ahır olarak da kullanılmaktadır. Ambar olarak kullanılan bodrum kısmında yiyecekler muhafaza edilmektedir [77] (Şekil 3.31).

Şekil 3. 31 Ambar, Yeşilyurt Mahallesi, 2018 [11]

3.3.7 Hela

Konutlarda helalar kimi zaman iç, kimi zaman dış mekânda görülmektedir. Tuvaletlerin iç mekân olarak tasarlandığı konutlarda geçiş koridoru ya aşhanedir ya da çoğunlukla hayat denilen kısımla bağlantılıdır [72].

Helanın dış mekân olarak tasarlandığı konutlarda genellikle uzun bir koridordan geçildikten sonra dışarıdan giriş verilmiştir. Bu giriş konut planı ve cephe düzenini etkilemektedir. Mekânın bu şekilde dışarıdan girişinin bulunması geleneksel mimarinin hijyene ne kadar önem verdiğini göstermektedir [75, 80] (Şekil 3.32).

Şekil 3. 32 Yapıya dışardan eklenen tuvalet, Yeşilyurt Mahallesi, 2018 [11]

3.4 İkizdere Kırsal Mimari Konutlarında Plan Tipolojisi

Rize bölgesi konutları eğimli araziye konumlanması nedeniyle bir yanı yamaca yaslı, bir yanı vadiye bakacak şekilde inşa edilir. Bodrum katta eğimden kazanılmış boşluğa yerleştirilen ahır, zemin katta yatak odaları ve konut girişi bulunmaktadır. Bölge koşulları sonucunda ortaya çıkan bu tipoloji doğuya ve batıya yönelen konutlarda çift kapılı bir düzen oluşturmuştur. Bu düzen yaz ve kış aylarında hava akımının kontrolüne ve iki avlu kullanımına katkı sağlamıştır [81].

Türk evinde plan tipleri; sofasız plan tipi, dış sofalı plan tipi, iç sofalı plan tipi ve orta sofalı plan tipi olmak üzere dört gruba ayrılır [82]. Plan tipolojileri, yöre insanının yaşayış şekli ve günlük ihtiyaçları doğrultusunda şekillenmektedir [83]. Doğu Karadeniz Bölgesinde Trabzon'un doğusunda hayatlı/salonlu tip, batısında ise aşhaneli tip olmak üzere 2 plan tipi kullanılmaktadır. Artvin'e doğru hayatlı tip, batıya doğru Samsun'a kadar salonlu tip daha yaygındır. Kırsal mimaride görülen konutlardaki iç mekânları oluşturan aşhane, hayat, baş oda, diğer odalar, ocak ve ambar gibi kısımlar her yapıda farklı biçimde konumlanmıştır. Bu nedenle bölgedeki konutlar Aşhaneli (Dış Sofalı), Salonlu/Hayatlı, Hayatlı/Aşhaneli, Geçiş Hayatlı Aşhaneli ve İç Sofalı (koridorlu) olmak üzere farklı plan tipolojilerine sahiptir. Evlerin iç mekânı eşya ile dolu olmayıp bu gibi unsurlar sabit ve binanın mimari bütünlüğü içinde yer almaktadır [57].

Aşhaneli (dış sofalı) tip

Aşhaneli (dış sofalı) tip yörede en sık rastlanan planlardandır [50]. Yapı konumlandırılırken aşhane kısmı eğimin yukarisına, diğer odalar ise genel olarak manzaralı ve vadiye bakan eğimin aşağı yönüne yerleştirilmiştir. Oda sayılarının genellikle iki veya üç tane olduğu bu yapılarda oda kapıları doğrudan aşhaneye açılmaktadır (Şekil 3.33). Odaların alt katı olan bodrumda ahır bulunmaktadır. Hanelerde kış aylarında ahıra inilebilmesi için aşhane kısmında yerden açılan bir kapakla ahıra geçiş sağlanmaktadır [79]. Doğu Karadeniz'in doğu kıyı şeridindeki konut tipi genellikle aşhaneli (dış sofalı) tiptir. Bu odaların alt katında ahır bulunmaktadır.

Salonlu/hayatlı tip

Aşhane ve diğer odaların ortak alan olan hayat mekânına açıldığı yapı tipidir (Şekil 3.33). Bu tipte hayat mekânı sadece oturma alanı olarak kullanılmaktadır. Yatma alanı gereksinimi ihtiyaç duyulduğunda aşhane kısmında karşılanmaktadır [79]. Haneye giriş hayat kısmından yapılmaktadır [83]. Bu nedenle hayat özellikle yaz mevsiminde daha çok kullanılmaktadır. Yapıda aşhane ve bir odası eğimin yukarı bölümüne, diğer oda ve hayat eğimin aşağı yönüne konumlandırılmaktadır. Alt katta yine ahır veya ambar olarak kullanılan kısımlar mevcuttur.

Hayatlı ve aşhaneli tip

Hayatlı/aşhaneli tip plan şemasında hayat kısmı bir kapı vasıtasıyla aşhane bölümünden ayrılmaktadır (Şekil 3.33). Odaların genellikle hayata açıldığı bu tasarımda geçiş hayatı holü genişleyerek oda büyüklüklerine ulaşmıştır [79]. Hayat mekânında yemek pişirme eylemi dışında günlük uğraşların tümü gerçekleştirilmektedir. Kullanılan döşeme ahşap olup, kapısı aşhaneye açılmaktadır [79]. Hayat mekânı çok sayıda pencereye sahip olan aydınlık bir mekândır.

Geçiş hayatlı aşhaneli tip

Bu plan tipine göre odalar doğrudan aşhaneye değil, aşhane ile odalar arasındaki hol niteliğinde ayrı bir mekâna açılır. Bu ekleme ile mahremiyet sorununa çözüm bulunmuştur [79]. Yapılardaki bu hol kısmı hayat olarak adlandırılmakta ve kimi zaman aşhaneye paralel kimi zamanda dik şekilde inşa kurgulanmaktadır [83].

Geçiş hayatı aşhaneye paralel tip

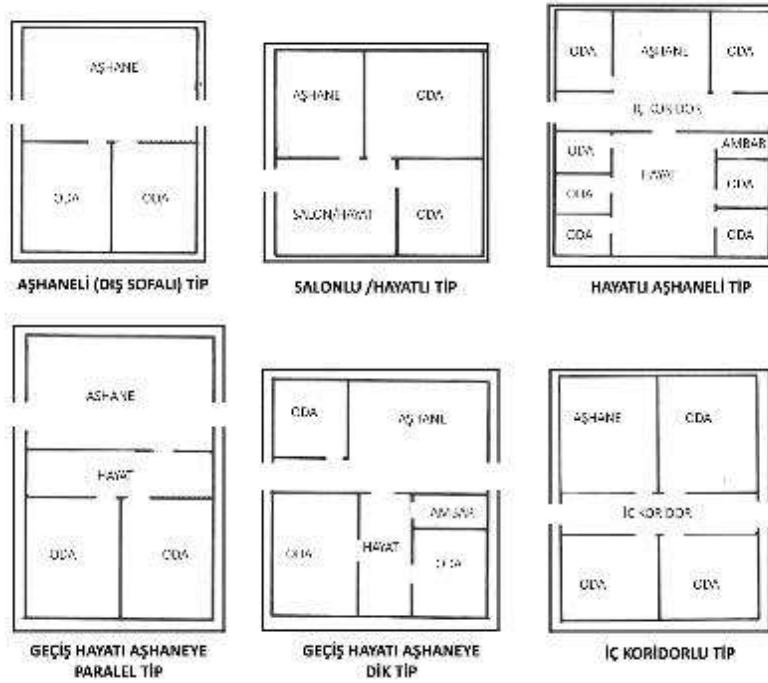
Bu tipte hayat holü aşhane ve odalar arasında, aşhane boyunca uzanmaktadır (Şekil 3.33). Hayat holü yörede döşeme anlamına gelen badama veya patoma olarak da adlandırılmaktadır [79]. Bu tasarım sayesinde özellikle yatak odalarının aşhaneden görülmesi engellenmiş olur [84]. Bu hol aynı zamanda ev eşyaları ve kışlık yiyeceklerin depolanması için de kullanılmaktadır.

Geçiş hayatı aşhaneye dik tip

Bu plan tipinde ise geçiş hayatı yatak odalarının arasında konumlandırılmaktadır (Şekil 3.33). Hayat holü için standart bir büyüklük yoktur. Kimi zaman sadece geçiş sağlayacak kadar dar, kimi zamanda ev eşyalarının konulabildiği büyüklükte olabilmektedirler [79]. Hayat holü olarak adlandırılan geçiş hayatı büyüklüğünden ötürü aydınlık olmaktadır. Bu nedenle kimi yörelerde, gerektiğinde oturabilecek şekilde düzenlenerek yaşam alanı olarak kullanılmaktadır.

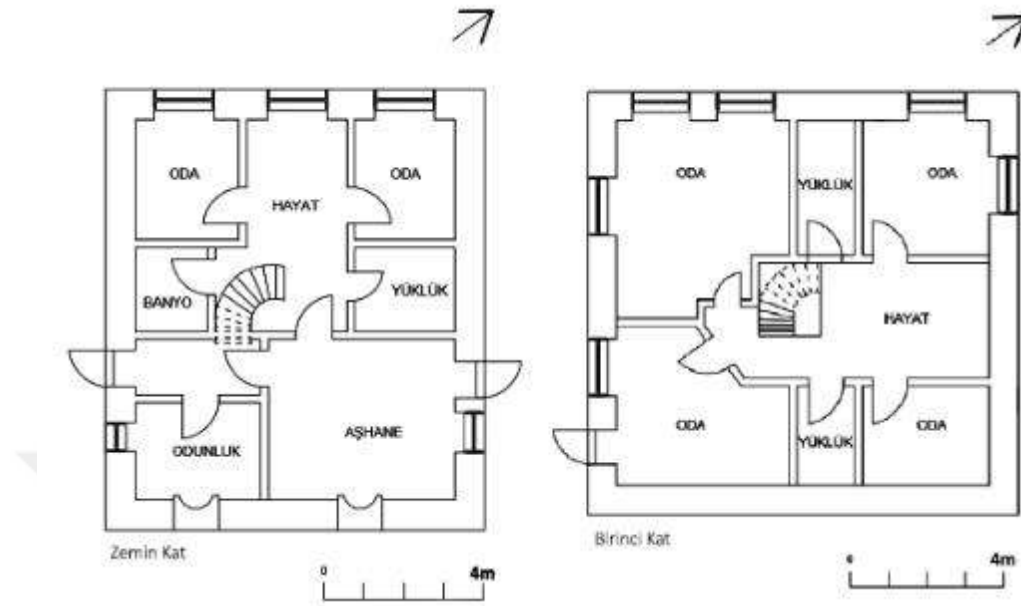
İç sofalı (koridorlu) tip

Bu plan tipinde yapının orta noktasında, iki taraflı giriş kapısının bulunduğu bir koridor mevcuttur. Odaların hepsi bu koridor üzerinde yer almakta ve kapıları bu alana açılmaktadır. Yine odalar dışında aşhane de bu koridora açılan mekânlardandır. Orta alanda bulunan bu koridor yalnızca geçiş amaçlıdır, oturma alanı olarak kullanılmamaktadır [83]. Bazı yapılarda bu geçiş koridorları kesişen iki koridor şeklinde tasarlanmıştır (Şekil 3.33).

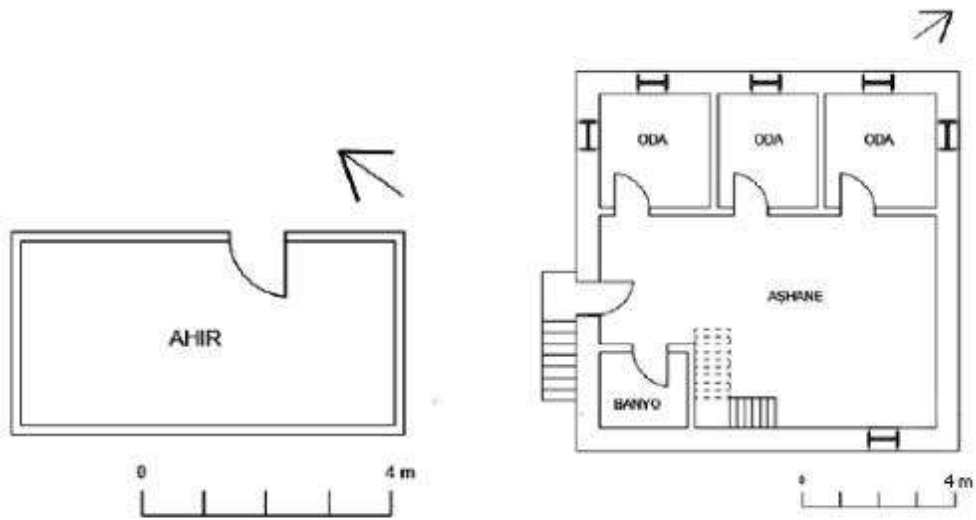

Şekil 3. 33 Plan tipolojileri [63]

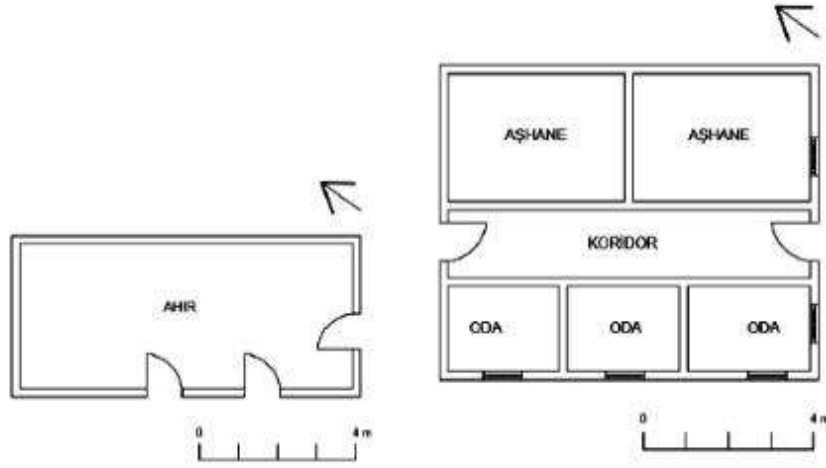
İkizdere’de ise bu plan tiplerinden aşaneli (dış sofalı), geçiş hayatı aşaneye dik, geçiş hayatı aşaneye paralel ve iç koridorlu plan tipleri görülmektedir.

Şekil 3. 34 İkizdere, Kirazlı Mahallesi [77]

Şekil 3. 35 İkizdere, Demirkapı Köyü [77]

Şekil 3. 36 İkizdere, Demirkapı köyü [77]

3.5 Ekşioğlu Mehmet Ağa Konağının Bulunduğu Çevre ve Yapıların Özellikleri

Kırsal yerleşim alanlarındaki yapılar Türkiye mimarlık kültüründe önemli bir yer kaplamaktadır. Son yıllarda koruma biliminin öne çıkmasıyla bu yapılar değer kazanmıştır. Ancak geleneksel kırsal mimarinin korunmasında gösterilen toplumsal duyarsızlık sonucu yapıların birçoğunda kayıplar yaşanmıştır [85].

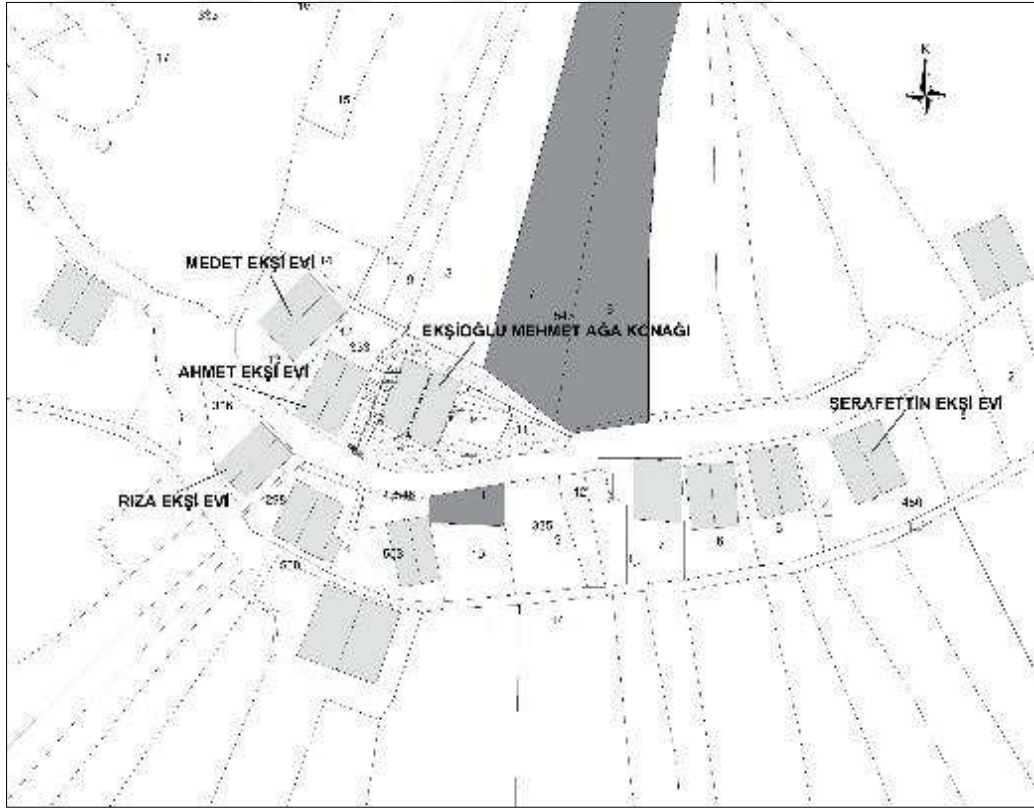
Geleneksel kırsal mimari korunurken çeşitli sorunlarla karşılaşmaktadır. Bu sorunlar temel olarak toplumsal sorunlar, ekonomik sorunlar, mimari çevreye ilişkin sorunlar, teknik uygulama sorunları ve yasal sorunlar olarak sınıflandırılmaktadır [86].

Türkiyede köylerde nüfusun azalması, yaşlı nüfusun yalnız kalması, ekonomik yetersizliği ve emek gücünün olmaması sonucu köylerin kırsal mimarisi bozulmadan kalmıştır. Ancak bu durum beraberinde konutlarda haraplaşma ve yıkılma sürecini kaçınılmaz hale getirmiştir [85].

Kırsal mimari de bir diğer sorun ise kullanılan malzemelerin veya var olan mimari planın ihtiyaca yönelik olarak değiştirilmesidir. Sürekli bakım isteyen evler taş ve ahşap yerine, çağdaş yapı malzemeleri ile donatılmaktadır. Bu durum konutu kullananlar için elverişli olsa da yapının özgün dokusuna zarar vermektedir. Yapının özgünlüğü korumak istendiği takdirde ise geleneksel mimaride kullanılan malzemelere ulaşamaması teknik uygulama sorunu olarak karşımıza çıkmaktadır. Dolayısıyla yapımda kullanılan

malzemelerin temini ve inşaa aşamasındaki personelin nitelikli olmaması gibi nedenler kırsal mimarinin korunmasını zorlaştırmaktadır [86].

Kırsal mimarinin karşılaştığı sorunları Yeşilyurt Mahallesi'nde de görmekteyiz. Mahallede yaşayan nüfusun yaşlı olması, ekonomik yetersizlikler, taş ve ahşap malzeme yerine kolay erişilebilen beton malzeme kullanılması, konfor anlayışının değişmesi gibi sorunlar ile mahallede bulunan yapılar karşı karşıyadır. Çalışma alanında korunması gerekli kültür varlığı özelliği taşıyan, Ekşioğlu Mehmet Ağa Konağı ile birlikte 11 adet yapı vardır. Bu yapılar sezonluk kullanıldığı için hepsinin içine girip, inceleme fırsatı elde edilememiştir. İçerisine girilebilen evlerden Rıza Ekşi'nin evi, Şerafettin Ekşi'nin evi, Medet Ekşi'nin evi, Ahmet Ekşi'nin evi, plan tipolojisi ve malzeme bakımından incelenmiştir (Şekil 4. 14).

Şekil 3. 37 Vaziyet planı, 2018 [11]

Şekil 3. 38 Vaziyet planı, [87]

Geneli üç kattan oluşan çevre yapıların, plan tipolojisi ve yapı büyüklük bakımından birbirlerine benzemektedir. Bodrum katları ahır, zemin katları han¹, birinci katları ve eğer varsa ikinci katları yaşam mekânı olarak kullanılmaktadır.

Plan tipolojilerine ve büyüklüklerine bakılınca, mahalledeki diğer evlerden bazıları Ekşioğlu Mehmet Ağa Konağı'ndan daha küçük ve daha az kişi yaşadığı anlaşılmaktadır. Evlere aşhane mekânından giriş yapılmaktadır. Odalara ise aşhane mekânından çıkılan bir koridorla ulaşılmaktadır. Ekşioğlu Mehmet Ağa Konağı'nda olduğu gibi aşhanenin dışında misafirhane yoktur. Konfor anlayışı ve günümüz kullanım rahatlığı açısından bu yapılarda da hela tuvaletin ve banyonun ev içerisine alındığı görülmektedir. Özgün

¹ Han: Beslenen hayvanların kışlık yeme ihtiyaçlarının depolandığı alan.

kullanımda ambar olan mekânlardan bazıları tuvalet ve banyo ihtiyacını karşılamak için muhdes malzeme ve eklerle dönüştürülmüştür.

Yapım sistemi ve malzemesi Ekşioğlu Mehmet Ağa Konağı ile aynı olan çevre evlerden bazılarının taşıyıcı sistemleri konak kadar iyi durumda değildir. Bu nedenle çevre evlerin taşıyıcı sistemine beton malzeme ile müdahale edildiği görülmektedir.

3.5.1 Medet Ekşi'nin Evi

333 Ada 13 Parselde bulunan Medet Ekşi Evi, sahipleri tarafından yaz aylarında kullanılmaktadır. Yapı, arazi üzerinde manzaraya doğru konumlandırılmıştır. Yapıya batı cephesi üzerinden giriş yapıp, aşhane mekânına ulaşılmaktadır (Şekil 3.39).

Şekil 3. 39 Medet Ekşi'nin evi, 2018 [11]

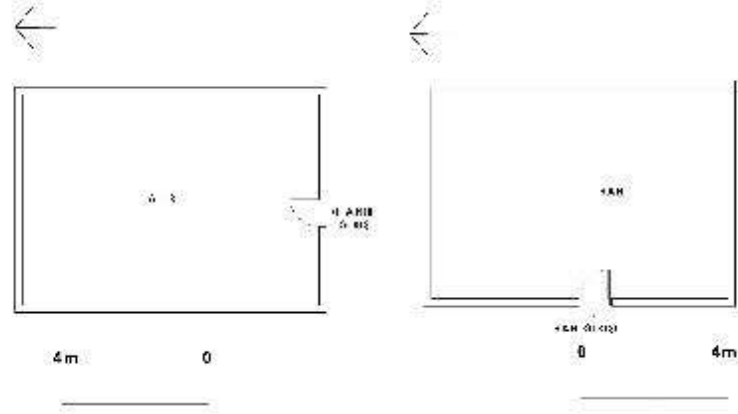
Yapı ahır katı, han katı, zemin kat ve birinci kat olmak üzere toplam dört kattan oluşmaktadır. Yapının plan şeması geçiş hayatı aşhaneye dik plan tipolojisidir (Şekil 3.41). Hayvan beslemek için kullanılan ahır katı ve hayvanların yiyeceklerinin depolandığı han katı tek mekândan oluşmaktadır. Bu mekânların kapıları ayrıdır. Zemin katta aşhane, hela odalar ve balkon bulunmaktadır. Birinci katta ise odalar, balkon ve odunluk olarak kullanılan mekân vardır (Şekil 3.40). Zemin kattan üst kata çıkış hayat mekânından, ahşap bir merdiven ile yapılmaktadır (Şekil 3.41).

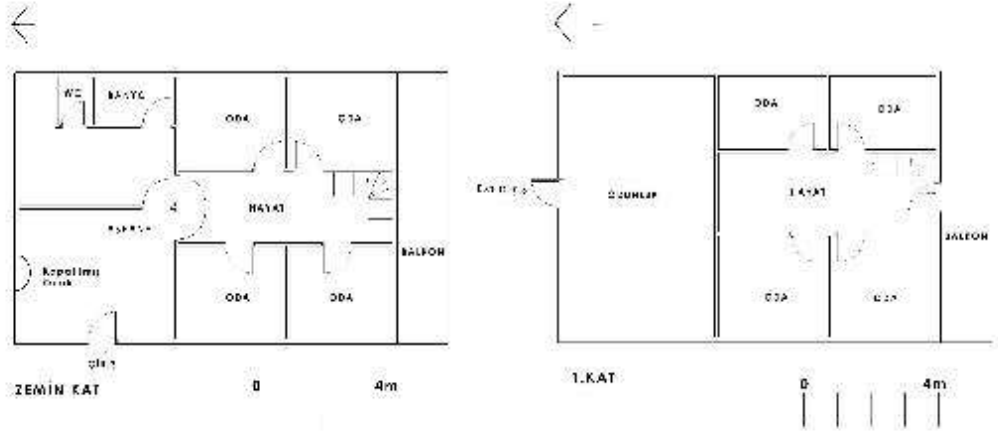
Şekil 3. 40 Aşhane ve oda,2018 [11]

Şekil 3. 41 Merdiven ve birinci kat, 2018 [11]

Şekil 3. 42 Ahır katı ve han katı plan krokisi, [11]

Şekil 3. 43 Zemin kat ve birinci kat plan krokisi, [11]

Yığma moloz taş yapım sistemi ve bazı kısımları göz dolma yapım sistemi ile yapılmıştır. Yapının duvar birleşim köşelerinde, yükü iki yöne yaymak için büyük kesme taşlar kullanılmıştır. Yapının bozulan kısımlarını onarmak için çimento malzeme kullanılmıştır (Şekil 3.44). Zemin ve tavan ahşap kaplamadır. Yapının pencere ve kapıları ahşap doğramadır. İki adet balkon bulunan yapıda, balkonlar ahşap kirişlerin dışarıya uzatılması ile oluşturulmuştur. Giriş kapısının solunda bulunan pencerede pencere kapağı bulunmaktadır. Yapının saç ile örtülen çatısı kırma çatıdır.

Şekil 3. 44 Aşhane ve oda mekânlarında müdahale edilen kısımlar, 2018 [11]

3.5.2 Ahmet Ekşi'nin Evi

333 Ada 12 Parsel de bulunan Ahmet Ekşi evi, sahipleri tarafından yaz aylarında kullanılmaktadır. Yapı, arazi üzerinde manzaraya doğru konumlandırılmıştır. Yapıya doğu cephesinden giriş yapıp, aşhane mekânına ulaşılmaktadır. Eğim dolayısıyla yapının girişine merdivenler ile erişilmektedir (Şekil 3.45).

Şekil 3. 45 Ahmet Ekşi'nin evi, 2018 [11]

Ahır katı, han katı ve zemin katı olmak üzere 3 kattan oluşmaktadır (Şekil 3. 45). Yapının plan şeması geçiş hayatı aşhaneye dik plan tipolojisidir. Hayvan beslemek için kullanılan ahır katı ve hayvanların yiyeceklerinin depolandığı han katı özgününde tek mekândan oluşmaktaydı fakat kullanıcılar tarafından hisselerine göre tuğla duvar ile ikiye bölünmüştür. Han ve ahıra kendi kapılarından giriş yapılmaktadır (Şekil 3.46).

Şekil 3. 46 Ahır mekânı ikiye ayıran tuğla duvar ve betonarme ek kolon, 2018 [11]

Zemin katta aşhane, hela, ambar ve odalar bulunmaktadır. Zemin ve tavan ahşap kaplamadır. Yapının pencere ve kapıları ahşap doğramadır. Ahşap kirişlerin dışarıya uzatılması ile oluşturulan bir adet balkon vardır.

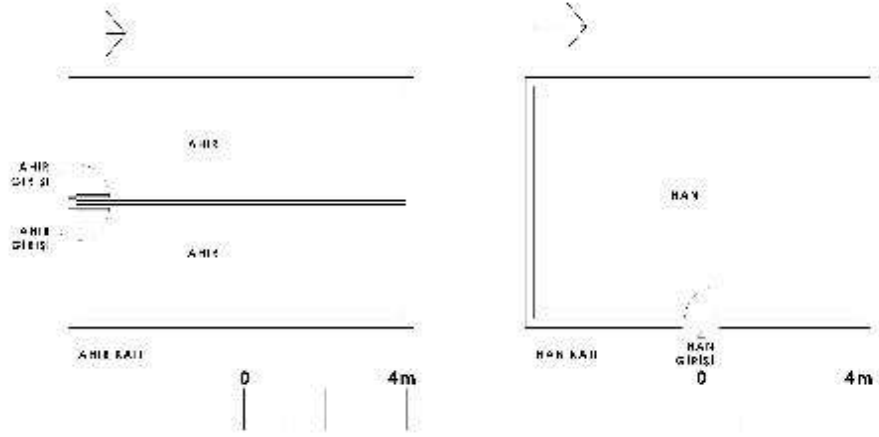

Şekil 3. 47 Zemin kat mekanları, 2018 [11]

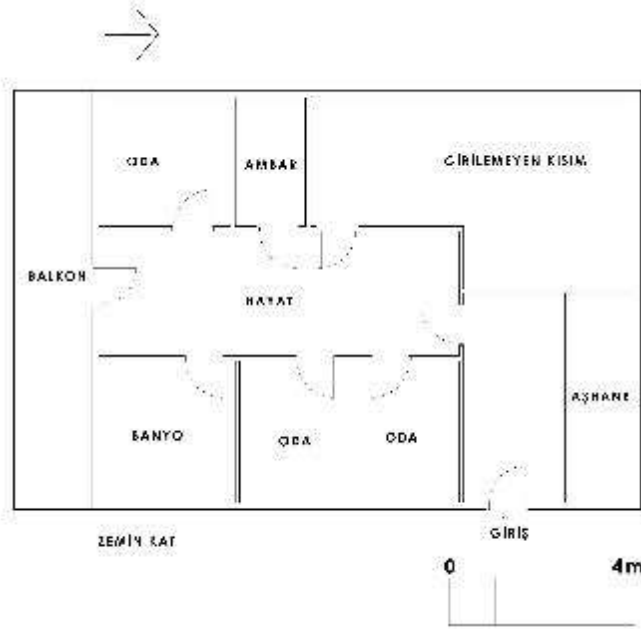
Yığma moloz taş yapım sistemi ve güney cephesinin bazı kısımları göz dolma yapım sistemi ile yapılmıştır (Şekil 3.48). Yapının duvar birleşim köşelerinde, yükü iki yöne yaymak için büyük kesme taşlar kullanılmıştır. Yapının taşıyıcı sisteminde ortaya çıkan sorunları çözmek için ahır ve döşemede betonarme ekler yapılmıştır (Şekil 3.46). Yapının saç ile örtülen çatısı kırma çatıdır.

Şekil 3. 48 Göz dolma yapım sistemi, 2018 [11]

Şekil 3. 49 Ahır katı ve han katı plan krokisi, [11]

Şekil 3. 50 Zemin kat plan krokisi, [11]

3.5.3 Rıza Ekşi'nin Evi

336 Ada 1 parselde bulunan Rıza Ekşi'nin evi, sahipleri tarafından yaz aylarında kullanılmaktadır. Yapı, arazi üzerinde manzaraya doğru konumlandırılmıştır. Yapıda batı ve doğu cephesinde olmak üzere iki adet giriş bulunmaktadır. Ana girişi batı

cephesinde olup, aşhane mekânına ulaşılmaktadır. Doğu cephesindeki girişe eğim dolayısıyla merdivenler ile erişilmektedir (Şekil 3.51).

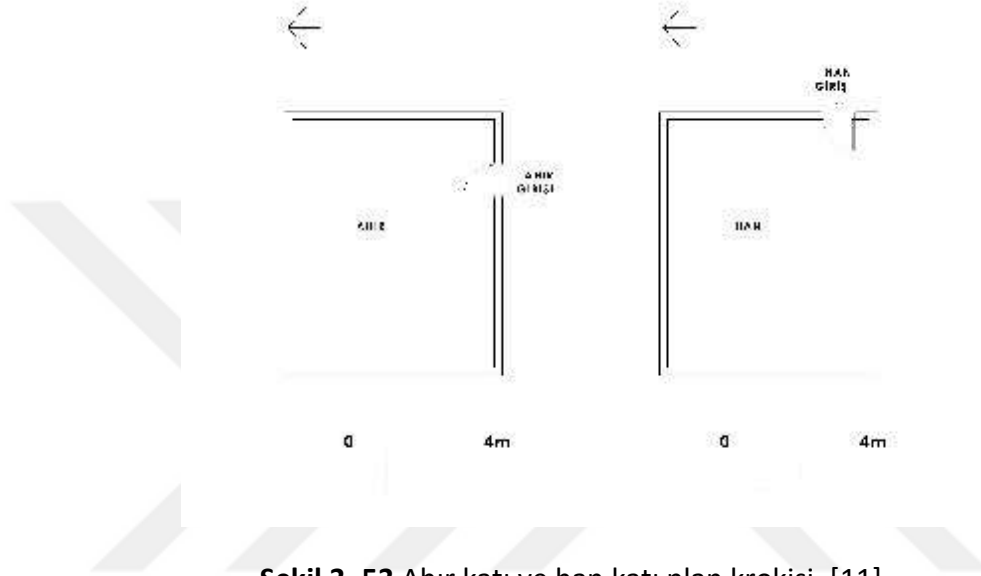
Şekil 3. 51 Rıza Ekşi'nin evi, 2018 [11]

Yapı ahır katı, han katı ve zemin kattan oluşmaktadır. Yapının plan şeması geçiş hayati aşhaneye paralel plan tipolojisidir. Hayvan beslemek için kullanılan ahır katı ve hayvanların yiyeceklerinin depolandığı han katı tek mekândan oluşmaktadır. Bu mekânların kapıları ayrıdır. Zemin katta aşhane, hela, ambar ve odalar bulunmaktadır (Şekil 3.52). Tavan ahşap kaplama, zemin ise seramik ve ahşap kaplamadır. Yapının pencere ve kapıları ahşap doğramadır.

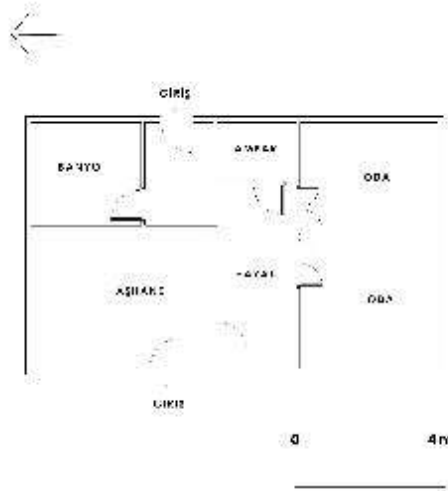

Şekil 3. 52 Zemin kat, 2018 [11]

Yığma moloz taş yapım sistemi ile yapılan yapının, güney cephesinde göz dolma yapım sistemi görülmektedir (Şekil 3.51). Yapının duvar birleşim köşelerinde, yükü iki yöne yaymak için büyük kesme taşlar kullanılmıştır. Döşeme ve taşıyıcı sistemi betonarme ile yeniden yapılmıştır. Çatı arası yapının özgününde bulunmamaktadır, taşıyıcı sisteme yapılan müdahaleler sırasında ek olarak yapılmıştır. Yapının saç ile örtülen çatısı kırma çatıdır.

Şekil 3. 53 Ahır katı ve han katı plan krokisi, [11]

Şekil 3. 54 Zemin kat plan krokisi, [11]

3.5.4 Şerafettin Ekşi'nin evi

480 Ada 4 parselde bulunan Şerafettin Ekşi'nin evi sahipleri tarafından yaz aylarında kullanılmaktadır. Yapı, arazi üzerinde manzaraya doğru konumlandırılmıştır. Yapıda batı ve doğu cephesinde olmak üzere iki adet giriş bulunmaktadır. Ana girişi batı cephesinde olup, aşhane mekânına ulaşılmaktadır. Girişlere eğim dolayısıyla merdivenler ile erişilmektedir.

Şekil 3. 55 Şerafettin Ekşi'nin evi, 2018 [11]

Yapı ahır katı, han katı, zemin kat ve birinci kat olmak üzere dört kattan oluşmaktadır (Şekil 3.55). Yapının plan şeması geçiş hayatı aşhaneye dik plan tipolojisidir. Hayvan beslemek için kullanılan ahır katı ve hayvanların yiyeceklerinin depolandığı han katı tek mekândan oluşmaktadır. Bu mekânların kapıları ayırıcıdır. Ahır katına muhdes balkon mekânı eklenmiştir. Zemin katta aşhane, hela, ambar, odalar ve balkon bulunmaktadır. Birinci katta ise hela, ambar odalar ve balkon vardır (Şekil 5.56). Zemin kattan üst kata çıkış hayat mekânından, ahşap bir merdiven ile yapılmaktadır. Zemin katta bulunan aşhane mekânında yemek pişirmek için duvar içerisinde ocak boşluğu oluşturulmuştur. Yemek kazanını asmak için tavandan sarkan zincir bulunmaktadır. Ocaktan alınan odun közleri ile pileki taşında¹ ekmek yapılmaktadır. Közler pileki taşının altına ve üstüne

¹ Pileki taş: Ekmek yapmak için kullanılan içi oyulmuş taş.

serilerek, taş içerisinde ekme  piŐirilme tedir. AŞhane duvarında kullanılan sinileri¹ asmak i in aŐŐap  ta ile alan oluşturulmuştur (Şekil 3.57). Birinci katta odalar bulunmaktadırdır.

Şekil 3. 56 Zemin kat, 2018 [11]

Şekil 3. 57 AŞhane me anı, 2018 [11]

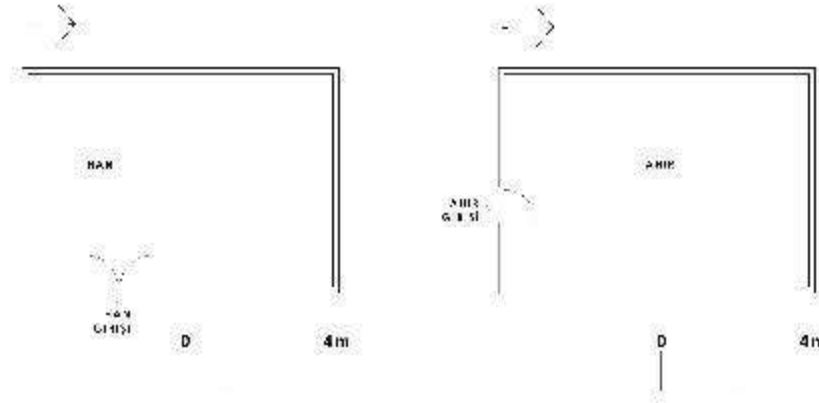
Tavan ve zemin aŐŐap kaplamadırdır. Zemin kat ile birinci kat arasında bulunan döŞemede, biriktirilen erzakların kurutulması i in aralıklı aŐŐap döŞeme kullanılmıştır (Şekil 3.58). Yapının pencere ve kapıları aŐŐap dOĞramadırdır.

¹ Sini: Yemek yemek i in masa yerine kullanılan b y k tepsi.

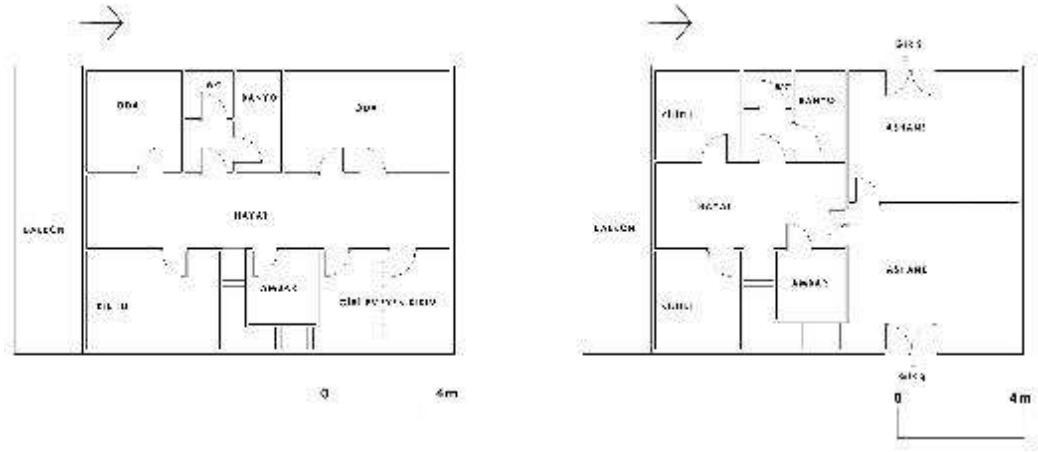

Şekil 3. 58 Aralıklı ahşap döşeme, 2018 [11]

Yığma moloz taş yapım sistemi ile yapılan yapının taşıyıcı sistemine betonarme ekler yapılmıştır. Yapının duvar birleşim köşelerinde, yükü iki yöne yaymak için büyük kesme taşlar kullanılmıştır. Ahır katında duvarlarda yatay hatillar görülmektedir. Yapının saç ile örtülen çatısı kırma çatıdır.

Şekil 3. 59 Ahır ve han katı plan krokileri, [11]

Şekil 3. 60 Zemin kat ve birinci kat plan krokisi, [11]

EKŞİOĞLU MEHMET AĞA KONAĞI'NIN ANALİTİK DEĞERLENDİRİLMESİ

Çalışmanın bu bölümünde, Rize'den günümüze gelebilmiş önemli kırsal mimari eserlerinden biri olan Ekşioğlu Mehmet Ağanın Konağı, alınan rölöveyle analitik olarak değerlendirilmiş, konağın güncel durumu belgelenmiş ve bunun sonucunda bu konak için koruma ve restorasyon önerileri hazırlanmıştır.

4.1 Ekşioğlu Mehmet Ağa Konağı'nın Yerleşim İçindeki Konumu

Ekşioğlu Mehmet Ağa'nın Konağı, Rize ili İkizdere ilçesi Yeşilyurt mahallesi'nde 334 ada 11 parsel üzerinde yer almaktadır (Şekil 4. 1). Yeşilyurt mahallesinin eski adı 'Manle' dir. Rumca kökenli olan sözcük 'Güneşe Bakan' anlamına gelmektedir. Manle denilmesinin sebebi mahallenin bütün gün güneş alması ve güneşe karşı konumlanıyor olmasıdır.

Şekil 4. 1 Ekşioğlu Mehmet Ağa Konağı hava fotoğrafı [87]

Yapının kuzeyindeki 334 ada 6,7 nolu parsel ve 548 ada 11 nolu parsel de bulunan çaylıklar Mehmet Ağa Konağı'na aittir. Yılda 1.5 ton çay veren çaylıkların eski bakımı yapılmadığı için verim düşmüş ve yılda 800 kg çay verir hale gelmiştir.

4.2 Ekşioğlu Mehmet Ağa Konağı'nın Tarihçesi

Ekşioğlu Mehmet Ağa Konağının yapıldığı yıla dair yazılı bir belge bulunmamaktadır. Sanat tarihçisi Onur Sarıkaya'dan Doğu cephesinde bulunan yazı hakkında görüş alınmıştır (Şekil 4. 1). Alınan görüşte yazının 1227 yani hicri olarak 1812-1813 olduğu belirtilmiştir. Konağın şimdiki sahibi ve kullanıcısı olan Zeki Ekşi ile yapılan sözlü görüşmede, konağının 200 yılı aşkın bir geçmişi olduğunu aktarmıştır. Edinilen bilgiler birbirini desteklemektedir. Mehmet Ağa, Yeşilyurt Mahallesi'ne, orada yaşayan insanları korumak için babası tarafından gönderilmiştir. Konak yapılırken her türlü saldırıya karşılık verebilecek şekilde inşa edilmiştir (Şekil 4. 2). Konağın üç cephesinde mazgal¹ delikleri bulunmaktadır. Dördüncü cephede ise yine dışarıya ateş edebilmek için küçük pencere boşlukları bırakılmıştır.

Mehmet Ağa Konağı ilerleyen yıllarda miras yolu ile Mehmet Ağanın oğlu Bahadır Ağa'ya, Bahadır Ağa'dan oğlu Mehmet Ekşi'ye ve Mehmet Ekşi'den bugünkü kullanıcı ve sahibi olan Zeki Ekşi'ye ulaşmıştır. Zeki Bey yazları belirli aralıklarda kullandığı konağın bakımını yapmakta, ancak devamlı kullanılmayan yapıda bozulmalar gün geçtikçe artmaktadır.

¹ Mazgal Deliği: Cephede silahla ateş edebilmek için bırakılan küçük boşluk.

Şekil 4. 2 Yapının tarihi ile alakalı yazı, 2018 [11]

Şekil 4. 3 Ekşioğlu Mehmet Ağa Konağı, 2018 [11]

4.3 Ekşioğlu Mehmet Ağa Konağı'nın Mimari ve Yapısal Özellikleri

Tek bir ana yapıdan oluşan konak, parselin batısına yerleşmektedir. Konağa ait çaylıkların iki parseli konağın üst tarafında, diğer bir parseli ise konağın alt tarafında, yolun kenarındadır. Yapı topografyaya ve konumlandığı arazinin özelliklerine uygun olarak bir bodrum ve bodrum katın üzerinde yükselen iki kattan oluşmaktadır. Yapının

ön ve arka cephesi arasında yaklaşık +5.68 cm lik bir kot farkı vardır. Eğime göre konumlanma ve yapıyı topografyaya göre oturtma Doğu Karadeniz mimarisinin en sık gözlemlenen yerleşim çözüm örneğidir. Topografyada bulunan kot farkından dolayı üst bahçe ve alt bahçeye merdivenlerle ulaşım sağlanmaktadır (Şekil 4. 4).

Şekil 4. 4 Doğu cephesi ve batı cephesi merdivenleri, 2018 [11]

Yapının bodrum katında bir adet, zemin katın doğu ve batı cephelerinde iki ayrı giriş ve ikinci katta çaylıkla bağlantıyı sağlayan bir adet girişle beraber 4 farklı giriş bulunmaktadır. Ana giriş olarak doğu cephesindeki kapı kullanılmaktadır. Bahçeler arası geçişte olduğu gibi, evin girişlerindeki geçişler de bahçedeki merdivenlerle yapılmaktadır. Bodrum katta, ahırdan evin zemin katındaki arayere geçişi sağlayan bir merdiven vardır. Özgün merdiven günümüze ulaşamamış, yerine 4 basamağı beton, kalan kısmı ahşap olan muhdes bir merdiven yapılmıştır. Merdiven boşluğunun üzerindeki kapak kısmının açılıp kapanmasıyla ahır katı ve zemin kat arasında geçiş sağlanmaktadır.

Konakta iki tane değirmen vardır. Bu değirmenlerden biri konağın güney cephesinde yaklaşık 70 cm x 100 cm ebatlarında yapıya bitişik konumda bulunurken, diğeri aşhanede yaklaşık 55 cm x 100 cm ebatlarında batı cephe duvarına bitişiktir (Şekil 4. 5). Yapıda odalarda bulunan ocakların dışında, çevre evlerde olmayan ekmek pişirmek için özelleşmiş, duvar hacmi içinde oluşturulmuş bir fırın vardır.

Konağın ikinci katında yöresel olarak hayat adıyla anılan, biri doğu cephesinde diğeri batı cephesinde olmak üzere iki tane balkon vardır.

Şekil 4. 5 Cephe önü ve aşhanede bulunan değirmenler, 2018 [11]

4.4 Bodrum Kat Mekânları

Bodrum kat mekânları ahır ve ahırın içinde bulunan muhdes tuvalet olmak üzere iki bölümden oluşmaktadır.

4.4.1 BK01 Ahır

Moloz taş duvarlardan oluşan ahır katına, alt bahçe kısmından +0.14 kotundan bir basamakla çıkılarak çift kanatlı muhdes metal kapıdan girilmektedir. Kapının arkasında güvenlik amacıyla yapılan kapı arkası dayak sistemi bulunmaktadır (Şekil 4. 6).

Şekil 4. 6 Ahır kapısı, 2018 [11]

Duvarların iç yüzeyleri beyaz kireç harçla sıvanmıştır. Doğal ışık yapının batı ve güney duvarında bırakılan boşluklardan içeri alınmaktadır. Batı duvarında ışık için bırakılan bir boşluğun dışında, niş için de yarım boşluk bırakılmıştır. Güney duvarında iki boşluk ışık için, iki yarım boşlukta niş için bırakılmıştır.

Şekil 4. 7 Aydınlık penceresi ve niş için bırakılan boşluklar, 2018 [11]

Ahır olarak inşa edilen bu mekânda hiç hayvan beslenmemiştir. Geçmişte bu mekân yakalanan esirlerin hapis edilmesi için kullanılmıştır. Esirler, batı ve kuzey duvarlarında bulunan zincirlere bağlanmıştır. Ahır mekânının yaşama mekânı ile bağlantısı, ahır içinde bulunan ahşap merdivenle ya da bahçede bulunan betonarme merdivenler ile sağlanmaktadır (Şekil 4.8). Batı duvarında kullanılmayan bir ocak bulunmaktadır.

Yapının döşeme sistemini taşıması için mekânın ortasında 6 adet ahşap dikme bulunmaktadır. Zemin çimento şap olup tavandaki üst kat döşemesini taşıyan ahşap kirişler görülmektedir (Şekil 4. 9).

Şekil 4. 8 Ahır mekânında bulunan ahşap merdivenler, 2018 [11]

Şekil 4. 9 BK01 Ahır mekânı, 2018 [11]

4.4.2 BK02 Wc

BK01 Ahır mekânının içinde yer alan BK02 WC, ahırın doğu köşesinde dir. Muhdes tuğla duvar ile mekân oluşturulmuştur. Ana mekân ile arasında 40 cm.lik kot farkı bulunmaktadır. Mekâna ulaşmak için kullanılan iki basamaklı merdiven betonarmedir.

Zemin döşemesi ve duvarları seramik kaplı olan mekânın kuzey duvarında bir niş bulunmaktadır. Mekân içerisinde bir adet lavabo ve hela taşı yer almaktadır (Şekil 4. 10).

Şekil 4. 10 BK02 Wc mekânı, 2018 [11]

4.5 Zemin Kat Mekânları

Zemin katta ZK01 Misafirhane, ZK02 Aşhane, ZK03 Arayer, ZK04 Oda, ZK05 Banyo, ZK06 Oda mekânları bulunmaktadır.

4.5.1 ZK01 Misafirhane

Yapının doğu cephesindeki çift kanatlı muhdes kapıdan iç mekâna girilir ve +2.06 kotundan betonarme 5 basamakla çıkılarak +2.81 kotundaki misafirhaneye ulaşılır. Misafirhane güneyde ZK05 Banyo ve ZK03 Arayer, batıda ZK03 Aşhane ile çevrilidir.

Misafirhanenin güney duvarında ısınma ve yemek pişirme ihtiyacını karşılamak için bulunan ocak vardır. Kuzey duvarında ekmek fırını bulunmaktadır. Geçmiş zamanda misafirhaneye gelip yemek yiyenlerin görülmemesi için mekân içinde paravan görevi gören bir duvarın olduğu bilgisi öğrenilmiştir. Ev sahibinden edilen bilgiye göre duvar hattı misafirhanenin ortasında bulunan, üst kat döşemesini taşımaya yardım eden dikmenin hizasındadır (Şekil 4. 11).

Şekil 4. 11 ZK01 Misafirhane mekânı, 2018 [11]

Zemini seramik kaplı olan misafirhanenin, tavanı muhdes ahşap kaplamadır. Tavanın ortasından bir adet kiriş geçmektedir. Yapının sahibinden tavanın özgün durumu hakkında, ekmek fırını ve ocaktan gelen ısıyı yukarıya iletmesi için döşeme

kaplamalarının aralıklı olarak yerleştirildiği bilgisi edinilmiştir. Misafirhanenin duvarlarında ahşap kaplama sadece mekânın güney duvarında görülmektedir. Diğer duvarları moloz taş üzeri ve ahşap karkas üzeri sıvadır. Ahşap karkaslı duvarlar arasındaki boşluğa, mekânlar arası geçişi sağlamak için tuğla ek duvar yapıp muhdes kapılar konulmuştur. Mekânın doğu cephesine açılan iki adet pencere bulunmaktadır. Bu pencerelerin biri kapı üstündeki aydınlık penceresidir. Diğer ise doğu duvarında bulunan ahşap doğramalı penceredir.

4.5.2 ZK02 Aşhane

Aşhane güneyde ZK06 Oda, ZK03 Arayer, doğuda ZK01 Misafirhane ile çevrelenmiştir. Aşhanenin batı ve güney duvar birleşim yerinde ev içi kullanılan küçük değirmen vardır. Güney duvarında mutfak gereçlerini koymak için kullanılan özgün ahşap raflar bulunmaktadır (Şekil 4. 12).

Şekil 4. 12 ZK02 Aşhane, 2018 [11]

Kuzey duvarında ocak yer almaktadır. Kullanılmayan ocağın önü kapatılmıştır. Ocağın önüne küçük bir tezgâh yapılarak günümüzde kullanılan ocaklar için yeni bir donatı oluşturulmuştur. Batı duvarında lavabonun bulunduğu tezgâh vardır. Aşhanenin duvarlarında ahşap kaplama sadece güney duvarında görülmektedir. Diğer duvarları moloz taş üzeri ve ahşap karkas üzeri sıvadır. Yapının döşeme sistemini desteklemesi için mekânda bir adet dikme vardır. Zemini seramik kaplı olan aşhanenin, tavanı muhdes ahşap kaplamadır. Tavanın ortasından bir adet kiriş geçmektedir. Aşhaneye evin içinde arayer ve misafirhaneden ulaşılmasının yanı sıra batı duvarında bulunan çift

kanatlı muhdes metal kapıdan +2.91 kotundan da erişilebilmektedir. Batı duvarında bir adet ahşap doğrama pencere bulunmaktadır (Şekil 4. 13).

Şekil 4. 13 ZK02 Aşhane, 2018 [11]

4.5.3 ZK03 Arayer

Arayer doğuda ZK04 Oda ve ZK05 Banyo, batıda ZK06 Oda, kuzeyde ZK02 Aşhane ve ZK01 Misafirhane ile çevrelenmiştir. Arayer odalar arasında geçişi sağlamasının yanı sıra ahırla yani bodrum kat ile bağlantıyı içeriden sağlayan mekândır. Bağlantı 86 cm x 165 cm boyutlarında bir kapağın örttüğü özgün ahşap merdiven ile sağlanmaktadır (Şekil 4. 14).

Şekil 4. 14 ZK03 Arayer, 2018 [11]

Zemin muhdes ahşap kaplama olup tavanda üst katın döşemelerini taşıyan ahşap kirişler görülmektedir. Güney duvarında iki adet ahşap doğrama pencere bulunmaktadır (Şekil 4. 15). Özgün olan bu pencerelerin parmaklıkları ahşap lokmalıdır. Arayere özgün halinde beş mekânın kapısı açılırken günümüzde iki kapı kapatılmış olup, buldukları odaların hacimleri yan odalarla birleştirilmiştir. Arayerin duvarları arayere açılan mekânların ahşap karkas duvarlarından oluşmaktadır.

Şekil 4. 15 Tavan kirişleri ve pencere, 2018 [11]

4.5.4 ZKO4 Oda

ZKO4 Oda, kuzeyde ZKO5 Wc, batıda ZKO3 Arayer ile çevrilidir. Mekân günümüz ihtiyaçlarını karşılamak için iki odanın birleştirilmesiyle oluşturulmuştur. Tavanı muhdes ahşap kaplama olan mekânın zeminindeki özgün ahşap kaplamaların bozulmasıyla kuzey kısmının yarısına yakını değiştirilip muhdes ahşap kaplama yapılmıştır. Mekânda bir adet sedir ve doğu duvarında bir adet ocak bulunmaktadır. Güney cephe duvarında bir adet çift kanatlı ahşap doğrama pencere bulunmaktadır. Mekânın kuzey ve batı duvarı ahşap, güney ve doğu duvarı taş üzeri sıvadır (Şekil 4. 16).

Şekil 4. 16 ZK04 Oda, 2018 [11]

4.5.5 ZK05 Banyo

ZK05 Banyo güneyde ZK04 Oda, batıda ZK03 Arayer, kuzeyde ZK01 Misafirhane ile çevrilidir. Mekân özgün halinde ambar olarak kullanılmaktaydı. Günümüzde mekân, ıslak hacime dönüştürülmüştür. Mekânın ahşap duvarları üzerine, tuğla duvar örülüp seramik kaplanmıştır. Tavanı muhdes ahşap kaplamadır. Üst katta bulunan K05 WC mekânının, ıslak hacim ihtiyacını karşılayabilmek için yapılan tesisat boşluğu bu mekânda tavanda 20 cm.lik döşeme düşüklüğüne neden olmuştur. Mekânın doğu duvarında bir adet muhdes ahşap pencere bulunmaktadır (Şekil 4. 17).

Şekil 4. 17 ZK05 Banyo mekânı, 2018 [11]

4.5.6 ZK06 Oda

ZK06 Oda, kuzeyde ZK02 Aşhane, doğuda ZK03 Arayer ile çevrilidir. Mekânda iki adet seki bulunmaktadır. Batı duvarında iki adet ocak ve bir adet niş vardır (Şekil 4.18). İki adet ocak bulunmasının sebebi ZK04 de olduğu gibi iki ayrı mekânın birleştirilmesidir. Mekânın batı duvarında eski odanın özgün duvar hattını belli eden bir adet kalas bulunmaktadır (Şekil 4. 19).

Şekil 4. 18 ZK06 Oda mekânında bulunan ocaklar, 2018 [11]

Şekil 4. 19 Özgün duvar hattını gösteren kiriş ve duvardaki kalas, 2018 [11]

Mekânda iki adet pencere bulunmaktadır. Birisi batı duvarında diğeri ise güney duvarındadır. Batı duvarında bulunan, ışık gelmesi amacıyla yapılmış aydınlık penceresinin önüne ahşap doğrama eklenmiştir. Güney duvarındaki pencere özgün ahşap doğramalıdır (Şekil 4. 20). Önünde ahşap lokma parmaklık bulunmaktadır. Mekânın hem zemini hem de tavanı özgün ahşap kaplamadır. Tavanın oda birleşim yerinden bir kiriş geçmektedir.

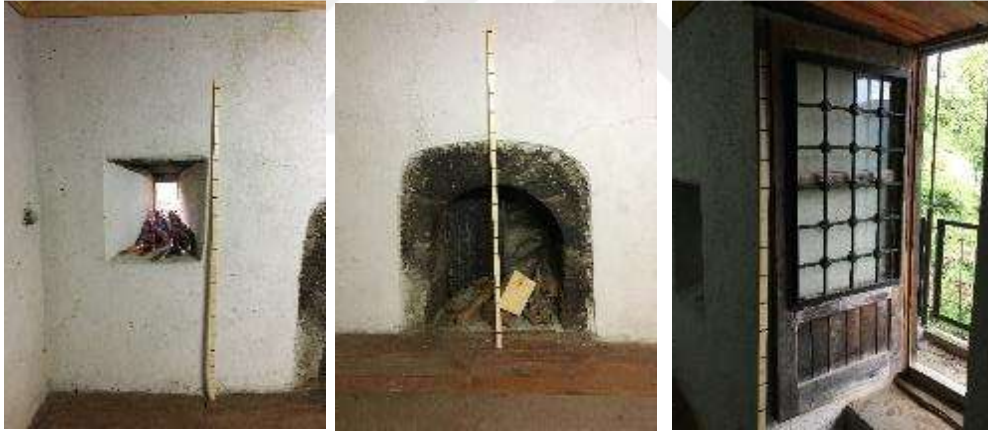
Şekil 4. 20 ZK06 Oda mekânında bulunan pencereler, 2018 [11]

4.6 Birinci Kat Mekânları

Birinci kat mekânları K01 Rani, K02 Oda, K03 Arayer, K04 Oda, K05 Wc, K06 Oda, K07 Ambar dan oluşmaktadır.

4.6.1 K01 Rani

K01 Rani, güneyde K03 Arayer ve K05 Wc, batıda K02 Oda ile çevrilidir. Rani, erzak kurutma ve depolama alanı olarak kullanılmaktadır. Zemin kat ZK01 Misafirhane mekânında bulunan ekmek fırını ve ocaktan çıkan ısının yukarıya yükselmesiyle, K01 Rani'de bulunan erzaklar kurutulmaktaydı. Rani mekânına ulaşım, K02 Oda ve K03 Arayerden yapılmaktadır. Hayat adı verilen K08 Balkon mekânına ulaşım Rani'den yapılmaktadır. Mekânın doğu duvarında bir adet ocak bulunmaktadır. Mekâna doğal ışık kuzey ve güney duvarlarındaki iki adet aydınlık penceresinden girmektedir (Şekil 4. 21).

Şekil 4. 21 K01 Rani mekânı, 2018 [11]

Özgün halinde aralıklı olarak yerleştirilen döşeme kaplamaları günümüzde muhdes ahşap kaplamadır. Tavanı muhdes ahşap kaplama olan mekânın ortasından bir adet kiriş geçmektedir. Güney ve batı duvarı ahşap olan mekânın kuzey ve doğu duvarı taş üzeri sıvadır (Şekil 4. 22).

Şekil 4. 22 K01 Rani mekânı, 2018 [11]

4.6.2 K02 Oda

K02 Oda doğuda K01 Rani, güneyde K07 Ambar ve K03 Arayer ile çevrilidir. Hayat olarak adlandırılan K09 Balkon mekânına K02 Odadan ulaşılmaktadır. Mekânda çatıya ulaşımı sağlayan muhdes ahşap bir merdiven ve çatı döşemesini destekleyen iki adet dikme bulunmaktadır (Şekil 4. 23, Şekil 4. 24).

Şekil 4. 23 K02 Oda mekânı, 2018 [11]

Batı duvarında balkon kapısı dışında, doğal ışık için iki adet aydınlık penceresi bulunmaktadır. Kuzey duvarına bir adet aydınlık penceresi ve bir adet kapı açılmıştır. K9 numaralı özgün kapı, +5.72 kotunda çaylıkla yapı arasındaki bağlantıyı sağlar. Mekânın zemininde, güney kısmında özgün ahşap kaplama bulunmaktadır. Zeminin geri kalan kısmı bozulma nedeniyle yenilenip muhdes ahşap ile kaplanmıştır. Tavan da muhdes ahşap kaplamadır. Tavanda enine ve boyuna doğru giden iki adet kiriş geçmektedir. Güney ve doğu duvarları özgün ahşap olan mekânın kuzey ve batı duvarları taş üstü sıvadır.

Şekil 4. 24 K02 Oda mekânı, 2018 [11]

4.6.3 K03 Arayer

K03 Arayer, batıda K06 Oda ve K07 Ambar, doğuda K04 Oda ve K05 Wc, kuzeyde K02 Oda ve K01 Rani ile çevrilidir. Zemin kattan ikinci kata geçişi sağlayan özgün merdiven bu mekâna ulaşmaktadır. Doğal ışığı güney duvarında bulunan iki adet aydınlık penceresinden almaktadır. Ahşap doğrama olan pencerelerin parmaklıkları da ahşap lokmalıdır (Şekil 4. 25).

Şekil 4. 25 K03 Arayer mekânı, 2018 [11]

Güney duvarında abdest suyunu dışarı dökmek için su dökme penceresi bulunmaktadır. Dökülen su, yapının beden duvarına gelmesin diye su dökme penceresinin altına, suyu yapıdan uzaklaştırmak için uzun yekpare bir taş konulmuştur

(Şekil 4. 26). Zemin ve tavan muhdes ahşap kaplamadır. Mekânın doğu, batı ve kuzey duvarları özgün ahşap karkastır. Güney duvarı ise taş üzeri sıvadır.

Şekil 4. 26 Su dökme penceresi ve taşı, 2018 [11]

4.6.4 K04 Oda

K04 Oda, kuzeyde K05 Wc, batıda K03 Arayer ile çevrilidir. Odada bir adet seki ve bir adet ocak bulunmaktadır. Sekinin bulunduğu yer cephenin güneye doğru çıkma yaptığı kısımdır. Güney duvarında iki adet mazgal deliği ve bir adet pencere bulunmaktadır. Pencere parmaklıkları ahşap lokmalıdır. Doğu duvarında iki adet mazgal deliği, bir adet ocak ve bir adet pencere vardır. Kuzey duvarına sonradan bir pencere boşluğu açılmıştır. Zemini ahşap kaplama olan mekânın tavanı muhdes ahşaptır. Mekânın kuzey ve batı duvarı ahşap, güney duvarı taş üstü ahşap kaplama, doğu duvarının ise bir kısmı taş üstü ahşap kaplama, ocağın bulunduğu kısım ise taş üstü sıvadır (Şekil 4. 27, Şekil 4. 28).

Şekil 4. 27 K04 Oda mekânı, 2018 [11]

Şekil 4. 28 K04 Oda mekânı, 2018 [11]

4.6.5 K05 Wc

K05 Wc, güneyde K04 Oda, kuzeyde K01 Rani, doğuda K03 Arayer ile çevrilidir. Özgün halinde ambar olarak kullanılan mekân günümüz ihtiyaçları doğrultusunda ıslak hacime dönüştürülmüştür. Zemini ve tavanı özgün ahşaptır. Kuzey, güney, batı duvarları ahşap olan mekânın doğu duvarı taş üstü ahşap kaplamadır. Güney duvarında sonradan bir

adet pencere boşluğu açılmıştır. Mekânda bir adet lavabo ve bir adet klozet bulunmaktadır (Şekil 4. 29).

Şekil 4. 29 K05 Wc mekânı, 2018 [11]

K06 Oda, kuzeyde K07 Ambar, doğuda K03 Arayer ile çevrilidir. Odada bir adet seki ve bir adet ocak bulunmaktadır. Sekinin bulunduğu yer cephenin güneye doğru çıkma yaptığı kısımdır. Doğal ışığı güney duvarında bulunan iki adet aydınlık penceresinden almaktadır (Şekil 4. 30). Ahşap doğrama olan pencerelerin parmaklıkları da ahşap lokmalıdır. Ayrıca güney duvarında bir adet mazgal deliği bulunmaktadır. Batı duvarında da bir adet mazgal deliği ve bir adet ocak vardır. Kuzey duvarında sonradan bir pencere boşluğu açılmıştır (Şekil 4. 31). Zemini özgün ahşap kaplama olan mekânın tavanı muhdes ahşaptır. Mekânın kuzey ve doğu duvarı ahşap, güney duvarı taş üstü ahşap kaplama, batı duvarının bir kısmı taş üstü ahşap kaplama, ocağın bulunduğu kısım ise taş üstü sıvadır.

Şekil 4. 30 K06 Oda mekânında bulunan seki ve pencereler, 2018 [11]

Şekil 4. 31 Mazgal deliği ve sonradan eklenen pencere, 2018 [11]

4.6.6 K07 Ambar

K07 Ambar, güneyde K06 Oda, doğuda K03 Arayer, kuzeyde K02 Oda ile çevrilidir. Eskiden erzak depolamak için kullanılan ambar günümüzde evde kullanılmayan eşyaları depolama alanıdır. Zemini ve tavanı ahşaptır. Kuzey, güney ve doğu duvarları ahşap olan mekânın batı duvarı taş üstü ahşap kaplamadır (Şekil 4. 32). Güney duvarında sonradan bir adet pencere boşluğu açılmıştır.

Şekil 4. 32 K07 Ambar mekânı, 2018 [11]

4.6.7 K10 Çatı

Çatı bozulmalar nedeniyle yeniden yapılmıştır. Özgün hali üç burunlu olan çatı günümüzde kırma çatı olarak kurgulanmıştır. Çatı örtü malzemesi marsilya kiremitidir. Çatı arasına K02 mahalinden kedi merdiveni ile çıkmaktadır. Bölgenin çok yağış alması nedeniyle saçaklar 100cm. genişliğinde yapılmıştır (Şekil 4. 33).

Şekil 4. 33 K10 Çatı mekânı, 2018 [11]

4.7 Cephe Özellikleri

Ekşioğlu Mehmet Ağa evi eğimli bir arazide inşa edilmiştir. Yapı kuzey cephesinden tek katlı, doğu ve batı cephelerinden iki katlı, güney cephesinden ise üç katlıdır. Yapı etrafında meyve ve çay bahçeleri vardır.

4.7.1 Kuzey Cephesi

Kuzey cephesi konağın tek katlı olarak görüldüğü çaylık tarafındaki cephe dir. Duvarın tamamı moloz taş duvardır. Duvarda aydınlık penceresinin boşlukları vardır. Fakat bu boşluklar dışarıdan algılanmıyacak şekilde taşlarla kapatılmıştır. Cephede bozulan yerler çimento harç ile onarılmıştır. Cephenin zemine temas ettiği kısımlarda bitkilenmelere rastlanmaktadır. Konağın en sade ve en küçük cephesidir. Konağın girişlerinden biri bu cephede yer alan K9 kapısından yapılmaktadır. Bu girişe ulaşım sağlayan merdivenler betonarmeye dönüştürülmüştür (Şekil 4. 34).

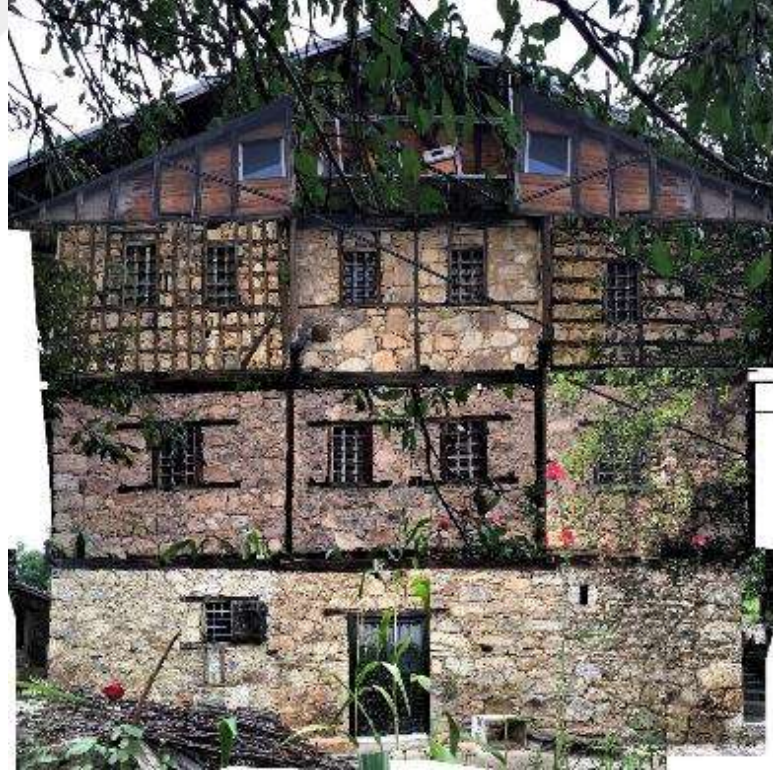

Şekil 4. 34 Kuzey cephesi, 2018 [11]

4.7.2 Güney Cephesi

Güney cephesi konağın en görkemli ve karakteristik cephesidir. Cephede giriş bodrum katında bulunmaktadır. Bodrum kat ve zemin kat arasındaki ulaşımı sağlayan bahçe merdivenleri betonarmeye dönüştürülmüş ve arazinin eğimine göre oluşturulmuştur. Bodrum kat ve zemin kat beden duvarları yığma moloz taş tekniğiyle yapılmıştır. Bodrum katta doğal aydınlanmanın sağlanması için iki adet pencere boşluğu bırakılmıştır. Cephenin sol kısmında bulunan pencerenin önünde kapak bulunmaktadır.

Pencerelerden biri dışarıdan algılanırken, aydınlık penceresinin önü taşlarla kapatıldığı için algılanmamaktadır. Zemin kat ve birinci kat arayer mekânlarında bulunan ikişer pencere ve oda mekânlarında bulunan birer pencere cephede görülmektedir. Yapı içindeki bölücü duvarların izi cephede bulunan ahşap dikmelerin hizasından okunabilmektedir. Bütün pencerelerin önünde ahşap lokmalık parmaklıklar bulunmaktadır. Pencere boşluklarının dışında, cepheden algılanmayan mazgal delikleri yer almaktadır. Zaman içinde bozulan cephenin zemin kat kısmında yer yer toprak harç ile sıva yapılmıştır. Cephede birinci katın bulunduğu kısımda farklı yapım teknikleri bir arada görülmektedir. Cephenin sol kısmında ahşap göz dolma yapım sistemi, orta kısımda moloz taş yığma yapım sistemi, sağ kısımda ise ahşap hatıllı moloz taş duvar yapım sistemi kullanılmıştır. Birinci katta odalara denk gelen kısımlarda cephede çıkıntılar vardır. Bozulan çatı yeniden yapılırken, güney cephesindeki kısım muhdes ahşap elemanlarla örtülmüştür. Çatı katı duvarında iki pencere ve bir kapı boşluğu vardır. Kapı ile ulaşılan küçük alan bal peteklerini koymak için kullanılmaktadır (Şekil 4. 35).

Şekil 4. 35 Güney cephesi, 2018 [11]

4.7.3 Doğu Cephesi

Doğu cephesinde yapının ana girişi yer almaktadır. Cephe yığma moloz taş tekniği ile oluşturulmuştur. Girişe ulaşan merdivenler zaman içerisinde betonarmeye dönüştürülmüştür. Cephede, eğim nedeniyle bodrum kat beden duvarının bir kısmı görülmektedir. Zemin katta girişin yapıldığı muhdes kapı dışında, iki pencere boşluğu bulunmaktadır. Birinci katta cumbanın olduğu sol kısımda, güney cephesinden gelen ahşap hatıllı moloz taş sistem görülmektedir. Cumbanın devamında ahşap kirişlerin dışarıya uzatılması ile oluşturulan balkon bulunmaktadır. Döşemesi ahşap olan balkonun korkulukları metaldir. Balkona açılan kapı boşluğunun yanı sıra iki aydınlık penceresinin de boşluğu vardır. Fakat aydınlık penceresinin boşlukları dışarıdan algılanmamaktadır (Şekil 4. 36).

Şekil 4. 36 Doğu cephesi, 2018 [11]

4.7.4 Batı Cephesi

Batı cephesi doğu cephesinin simetriğidir ve diğer cephelerde olduğu gibi yığma moloz taş ile oluşturulmuştur. Aşhaneye girilen kapı batı cephesinde bulunmaktadır. Girişe ulaşan merdivenler eğime göre şekil almış ve zaman içerisinde betonarmeye dönüştürülmüştür. Betonarme merdivenler yapının etrafını çevrelemiştir. Eğim dolayısıyla cephede bodrum kat beden duvarının bir kısmı görülmektedir. Zemin katta girişin yapıldığı muhdes kapı dışında, iki pencere boşluğu bulunmaktadır. Birinci katta cumbanın olduğu kısımda, güney cephesinden gelen göz dolma yapım sistemi

görülmektedir. Çıkmanın devamında ahşap kirişlerin dışarıya uzatılması ile oluşturulan balkon bulunmaktadır. Döşemesi ahşap olan balkonun korkulukları metaldir. Balkona açılan kapı boşluğu ile beraber dışarıdan algılanmayan iki aydınlık pencere boşluğu da vardır (Şekil 4. 37).

Şekil 4. 37 Batı cephesi, 2018 [11]

4.8 Yapım Tekniği, Strüktür ve Malzeme özellikleri

4.8.1 Temeller

Çalışma esnasında sondaj yapılamadığı için yapının temelleri hakkında kesin bir bilgi vermek mümkün değildir. Eğimli bir arazi üzerine kurulu olan Ekşioğlu Mehmet Ağa evinin bodrum kat oturum alanı zemin kat oturum alanının yaklaşık olarak yarısı kadardır. Bodrum kat beden duvarlarının kalınlığı toprak altında kalan kısmında 130 cm geriye kalan kısımlarda ise 78 cm.dir. Mevcut duvar genişlikleri göz önüne bulundurulurken, temel duvarlarının da en az 130 cm derinlikte olduğu söylenebilir.

4.8.2 Duvarlar

Yapının cephelerinde yığma moloz taş duvar, ahşap göz dolma duvar, ahşap hatıllı moloz taş duvar olmak üzere üç çeşit duvar tipi mevcuttur (Şekil 4. 38). Kalınlığı 78 ile 130 cm arası değişen bodrum kat duvarlarının üzerinde, 28-30 cm. boyutlarında dikdörtgen kesitli taban kirişleri, bina köşelerinde kurt boğazı geçme ile birleşmektedir (Şekil 4. 39). Zemin ve birinci katlarda yığma moloz taş olan duvarlar, ikinci katın bir

kısımında ahşap göz dolma sistem ve ahşap hatıllı moloz taş duvar ile inşa edilmiştir. Göz dolma ve sıra hatıllı sistemde 3-5 cm. kalınlığındaki gürgen ağacından olan ahşaplar kullanılmıştır. Göz dolma sistem yaklaşık 20 x 20 cm boşluklarla, sıra hatıllı sistem ise yaklaşık olarak 30 cm boşluklarla oluşturulmuştur. Yapının iç duvarları ise ahşap iskelettir ve kalınlıkları bir ahşap kaplamanın kalınlığı olan 3-5 cm arasında değişmektedir. İç duvarların malzemesi çam ağacıdır. Daha sonra eklenen bazı muhdes duvarlar tuğla olarak inşa edilmiştir.

Şekil 4. 38 Göz dolma ve sıra hatıllı moloz taş yapım sistemi, 2018 [11]

Şekil 4. 39 Kurt boğaz geçme, 2018 [11]

4.8.3 Döşemeler

Bodrum kat döşemesi çimento şaptır. Üst kat döşemesini taşıması için enine ve boyuna 2 m aralıklarla 20 cm x 20 cm ebatlarında kirişler atılmıştır ve bu kirişlere 20 cm x 20 cm ebatında 6 adet dikme ile destek verilmiştir. Kiriş araları 3 cm lik tahtalar ile kapatılmıştır. Zemin katta üst kat döşemesini taşıması için yaklaşık olarak 65 cm aralıklarla 20 cm lik kirişler atılmış ve kiriş araları 3-4 cm lik ahşap tahtalar ile kapatılmıştır. Döşemeye destek olması için ZK01 Misafirhane ve ZK02 aşhanenin ortasında birer adet 20 cm x 20 cm ebatlarında dikme vardır (Şekil 4. 40, Şekil 4. 41). Çatı katını taşıyan döşemenin doğrudan algılanabilecek bir nokta bulunamayıp sadece çatı arasına çıkılan boşlukta kısmi olarak görülebilen bir alan vardır. Bu alanda sadece 3 cm kalınlığında kullanılan ahşap kalınlıkları görülebilmektedir (Şekil 4. 42).

Şekil 4. 40 Yapıda kullanılan döşemeler, 2018 [11]

Şekil 4. 41 Yapıda kullanılan döşemeler, 2018 [11]

Şekil 4. 42 Kısmi gözükten döşeme detayı, 2018 [11]

4.9 Yapı Elemanları

4.9.1 Kapılar

Yapının demir giriş kapıları hariç bütün kapıları ahşap çatmadır. Özgün kapıların malzemesi çam ağacıdır. Yapıdaki kapılardan sadece K6, K7, K8 ve K9 özgündür. Diğerleri muhdes kapı doğramalarıyla değiştirilmiştir. K6, oda girişlerinde kullanılan kapıdır. K7 ve K8 balkona çıkmak için kullanılan K6 kapısına göre daha kısadır. K9 kapısı ise evin kuzey cephesinden birinci kata ulaşımı sağlayan özgün kapıdır. K9 giriş kapısının boşluğu ile demir kapıların boşlukları aynı boyuttadır. Bu durum göz önünde bulundurularak günümüze ulaşamayan özgün doğramaların K9 kapısıyla aynı

olabileceği düşünölmektedir. Muhdes giriş kapıları dışında tüm kapılar tek kanatlıdır. ZK06 nolu odanın K6 kapısı ve ZK04 nolu odanın kullanımında olan K6 kodlu kapının üzerinde bezeme vardır. Yapıda başka bezeme bulunmamaktadır(Şekil 4. 43).

Şekil 4. 43 Yapıda bulunan kapılar, 2018 [11]

Yapının K1 ve K3 giriş kapılarının arkasında, dışarıdan eve girilememesi için yapılan ahşap dayak¹ yerleri bulunmaktadır.

¹ Dayak: bir yerin açılmasını ya da yıkılmasını önlemek için yapılan destek elemanına verilen ad.

Şekil 4. 44 K1 ve K3 kapı arkalarında bulunan dayak yerleri, 2018 [11]

4.9.2 Pencereler

Pencerelerin neredeyse tamamı özgünlüğünü koruyarak günümüze ulaşmıştır. İki buçuk asırlık doğramaların sağlamlığı, uzun ömürlü kestane ağacının dayanıklılığındandır. Özgün olan pencerelerden P6 hariç hepsi tek kanatlı penceredir. P16 penceresi K05 Wc ve K07 Ambara sonradan eklenen muhdes ahşap doğramadır. P1, P13, P14 ve P15 pencereleri sadece ışık gelmesi amacıyla yapılan aydınlık pencereleridir (Şekil 4. 45). Güney cephesinde bulunan P6, P7 ve P8 pencereleri ve doğu cephesinde bulunan P5 penceresi önünde bulunan ahşap parmaklıklar özgünlüğünü korumuştur. Bu korkulukların lokmalık kısımları düzgün sekizgen ahşaptan oluşturulmuştur (Şekil 4. 46).

Şekil 4. 45 Yapıda bulunan pencereler, 2018 [11]

Şekil 4. 46 Düzgün sekizgen ahşap lokmalık parmaklık, 2018 [11]

4.9.3 Merdiven

Yapıda dışarıdan ulaşılan betonarme merdivenlerin dışında üç adet ahşap merdiven bulunmaktadır. Bodrum kat ve zemin kat arasında geçişi sağlayan ve özgün halinde ahşap olan merdiven günümüze ulaşamamış, yerine ilk beş basamağı betonarme olan özgün ahşap bir merdiven yapılmıştır. Zemin kat ve birinci kat arasında geçişi sağlayan ahşap merdiven özgünlüğünü koruyup günümüze ulaşabilmiştir. Birinci kat ile çatı arasına geçişi sağlayan merdiven kalın ağaç dallarından yapılmış olup, günümüzde kullanım kolaylığı açısından basamakları düz tahtalarla değiştirilip yeniden yapılmıştır (Şekil 4. 47).

Şekil 4. 47 Yapıda bulunan merdivenler, 2018 [11]

4.10 Yapı'daki Bozulmalar ve Nedenleri

Yaklaşık 250 yıllık bir tarihe sahip olan konak birçok doğa olayı geçirmiştir. Doğa olayları sonucunda ve kullanıcının ihtiyaçları doğrultusunda yaptığı uygulamalar ile yapıda bazı bozulmalar meydana gelmiştir.

4.10.1 Kullanıcı Kaynaklı Bozulmalar

Değişen yaşam şartları ve konfor anlayışı ile birlikte, kullanıcı ihtiyaçları doğrultusunda yapıda bazı değişiklikler yapılmıştır. Yapıda, niteliksiz uygulamaların yapıldığı en yoğun dönem 1990'lı yıllarda özgün elemanlarda ve bazı mekânlarda yapılan değişikliklerdir. Yapının iç mekânında yapılan değişikliklerin yanı sıra, çevresini saran merdivenlerde de yanlış uygulamalar vardır (Şekil 4. 48).

Şekil 4. 48 Beton malzeme ile kaplanan merdivenler, 2018 [11]

Yapı çevresini saran merdivenlerin özgününde taş olduğu sözlü konuşmalardan öğrenilmiştir. Taş malzemenin üzeri beton ile kaplanmıştır. Yapının doğu ve batı girişlerinin önünde, düz bir alan oluşturmak için beton malzeme ile ek uygulama yapılmıştır (Şekil 4. 49).

Şekil 4. 49 Oluşturulan düz alan, 2018 [11]

Ekşioğlu Mehmet Ağa Konağı'nda tuvalet ihtiyacı, yapı dışında farklı bir mekânda karşılanmaktaydı. Konfor anlayışının değişmesiyle yapı içerisinde ıslak hacim mekânları oluşturulmuştur. Bu mekânlar oluşturulurken özgününde ambar olan ZK05, K05 ve BK01 Ahır mekânının doğu köşesinde bazı eklemeler ve değişiklikler yapılmıştır. K05' de oluşturulan ıslak hacim mekânın su tesisatları için yapılan eklemeler, ZK05 mekânının tavanında döşeme düşüklüğüne sebep olmuştur. Bu uygulama özgün tavan düzenini bozmuştur. ıslak hacimler için ZK05 ve BK01 ahır mekânında yeni tuğla duvarlar örülmüştür. Özgününde sıkıştırılmış toprak olan BK01 Ahır mekânının zemini, çimento şap ile kaplanmıştır (Şekil 4.50).

Şekil 4. 50 BK01 Ahır mekânına eklenen wc ve zemin, 2018 [11]

Zemin katta bulunan ZK01 Misafirhane, ZK02 Aşhane, ZK03 Arayer, ZK04 Oda ve ZK05 Banyo mekânlarının zeminleri, zaman içinde bozulmuştur. Bozulan bu zeminler özgününe uygun olmayacak şekilde ZK01, ZK02 ve ZK05 de seramik, ZK03 ve ZK04 de ahşap kaplanmıştır. ZK03 Arayer’de BK01 Ahır mekânına geçişi sağlayan açılıp kapanan merdiven kapağı, döşeme değiştirilirken kaldırılmıştır. Oluşan kapak boşluğu döşeme ile kapatılmıştır. ZK01 Misafirhane, ZK02 Aşhane ve ZK04 Oda ve ZK05 Banyo mekânlarının tavan kaplamaları da kullanıcı tarafından değiştirilmiştir. ZK05, ZK02 Misafirhane ve ZK04 Oda’nın tavanları ahşap kaplama yapılmıştır. ZK02 Aşhane günümüz mutfaktır. Aşhanede kullanılmayan ocak metal plaka ile kapatılmıştır. Ocağın önüne yemek pişirme ihtiyacını karşılamak için yeni donatı eklenmiştir. Aşhane’nin batı duvarına, su tesisatı getirilmiş ve tezgâh eklenmiştir (Şekil 4. 51).

Şekil 4. 51 Eklenen donatılar, 2018 [11]

Yapının birinci katında bulunan K01 Rani, K02 Oda, K03 Arayer ve K04 Oda'nın tavanları, bozulan çatıdan gelen sular ile çürümüştür. Çürüyen tavan ahşap kaplamaları sökülerek yerine yeni ahşap kaplama yapılmıştır. K03 Arayer, K02 Oda ve K01 Rani'nin zaman içerisinde kullanılmayacak hale gelen döşemeleri ahşap kaplama ile değiştirilmiştir. K02 Oda da çatı arasına ulaşımı sağlayan kedi merdiveni yerine, sabit ahşap merdiven yapılmıştır (Şekil 4. 52).

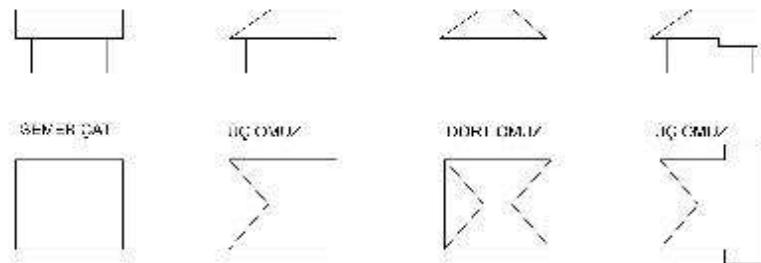
Şekil 4. 52 Kedi merdiveni yerine yapılan merdiven, 2018 [11]

ZK01 Misafirhane ve K02 Oda da bulunan özgününde gürgen olan dikmeler, çam dikmeler ile değiştirilmiştir. Kapı üstlerinde bulunan bezemelere süs amaçlı soba boyası uygulanması, bezemeye hasar vermiştir (Şekil 4. 53).

Şekil 4. 53 Bezeme üzerine uygulanan soba boyası, 2018 [11]

Yapının özgün çatısının, Karadeniz kırsal mimarisinde sıkça uygulanan üç omuz çatı sistemi olduğu bilinmektedir (Şekil 4. 54). Sert kış şartlarına dayanamayan ve düzenli bakımı yapılmayan çatı deforme olduktan sonra, özgün formuna aykırı kırma çatı yapılmıştır. Özgün halinde çatı kaplaması, 125 cm x 30 cm boyutlarındaki ahşaplarla oluşturulan hartuma sistemdir. Hartuma sistemin yerine, marsilya kiremit kullanılmıştır.

Şekil 4. 54 Karadenizde kullanılan çatı örnekleri [88]

4.10.2 Strüktürel Bozulmalar

Ekşioğlu Mehmet Ağa Konağı'nda, çevre evlerin aksine taşıyıcı sisteminde çok büyük sorunlar ile karşılaşılmamıştır. Yapıda bulunan ahşap dikmelerde çürüme tespit edilmiştir. Yapının beden duvarlarında yer yer dökülen sıvalar ve taşlar bulunmaktadır. Cephede eksilen sıva ve taşlar, yapıyı dış etkenlere karşı savunmasız hale getirmiştir (Şekil 4. 55).

Şekil 4. 55 Dikme ve cephede bulunan bozulmalar, 2018 [11]

4.10.3 Malzeme Bozulmaları

Yapının ana yapım malzemeleri taş ve ahşaptır. Yapıdaki bozulmaların temel sebebi belli aralıklarla düzenli bakım yapılmamasıdır. Yılın büyük bir kısmını yağışla geçiren, kış aylarında da yoğun kar yağışı alan bölgede, geniş saçaklı çatılar; yapıların beden duvarlarını sudan uzak tutmak ve bozulmaları en aza indirmek için yapılır. Güneş alma süresi, don etkileri ve hâkim rüzgârlar yapının cephesinde bulunan taş ve ahşap malzemeyi olumsuz etkilemektedir. Isınma amaçlı yapı içerisinde kurulan sobaların dumanı kuzey cephesindeki taşlarda kararmaya sebep olmuştur (Şekil 4. 56).

Şekil 4. 56 Soba dumanından kararan cephe, 2018 [11]

Çatı örtüsündeki bozulmalar ve beden duvarlarındaki bazı taşların eksilmesinden dolayı yapı su almıştır. Yapıda oluşan nem problemi dolayısıyla ahşap malzemelerde aşınma, çürüme ve şişme meydana gelmiştir. Yapının kuzey cephesinde bulunan K9 giriş kapısı hariç diğer tüm giriş kapıları bozulmaya uğrayıp, metal kapı ile değiştirilmiştir.

BK01 Ahır mekânının zemin malzemesi özgün halinde sıkıştırılmış topraktır. Fakat günümüzde çimento harç ile kaplanmıştır. Sürekli kapalı kalan Ahır mekânında havasızlıktan ve nemden dolayı, üst kat döşemesini taşıyan dikmelerde çürüme ve mantarlaşma meydana gelmiştir. ZK03 Arayer mekânıyla ulaşımı sağlayan merdivenin ilk beş basamağı zeminden aldığı sudan dolayı çürümüştür. Çürüyen merdiven basamakları betonarme olarak yeniden yapılmıştır (Şekil 4. 57).

Şekil 4. 57 Betonarme basamaklar, 2018 [11]

Yapının cephesinde bulunan, ahşap pencere parmaklıklarından bazıları iklim şartlarına dayanamamış ve günümüze ulaşamamıştır. Bozulan ahşap lokmalı parmaklık yerine, metal parmaklıklar takılmıştır.

Kapıların bir kısmı rutubetten ve nemden günümüze ulaşamamıştır. Özgün kapıların yerine muhdes ahşap çatki kapılar kullanılmıştır.

Özgün kullanımında ambar olan mekânlarda yapılan işlev değişikliklerinden dolayı kullanıcı pencereye ihtiyaç duymuş ve ahşap karkas duvarlarda pencere boşluğu açmıştır. Bazı odalarda ısınma amaçlı soba için baca deliği açılmıştır (Şekil 4. 58).

Şekil 4. 58 Baca delikleri, 2018 [11]

EKŞİOĞLU MEHMET AĞA KONAĞI'NIN DEĞERLENDİRME, KORUMA VE RESTORASYON ÖNERİLERİ

18. yüzyılın son çeyreğinde yapıldığı düşünülen Ekşioğlu Mehmet Ağa Konağı, günümüze kadar özgün işlevi ile gelmiştir. Özgün işlevini koruduğundan plan şeması ve cephe özellikleri de çok fazla değişime uğramamıştır. Yapılan çalışmalar ve edinilen bilgiler doğrultusunda yapıda iki farklı dönem olduğu saptanmıştır. Birinci dönem, 1812-1813'de yapının inşasıyla başlayıp, ailenin kullanmasıyla devam eden süreçtir. İkinci dönem ise 1990'lı yıllarda özgün elemanlarda ve bazı mekânlarda değişikliklerin, onarımların yapıldığı ve günümüze kadar uzanan zaman dilimini kapsar.

5.1 Değerlendirme ve Restitüsyon Önerileri

Ekşioğlu Mehmet Ağa Konağı'nın inşa edildiği dönem ile günümüz arasında yaşam koşulları, kullanıcı ihtiyaçları ve konfor anlayışı değişmiştir. Değişen bu koşullar karşısında, yapıda kullanıcılar tarafından bazı değişiklikler yapılmıştır. Yapılan değişikliklerin ağırlıklı olarak mutfak ve ıslak hacimlerde olmasının yanı sıra, odalarda da bazı değişiklikler görülmektedir. Yapının iç mekânlarında olduğu gibi yapı çevresinde de bazı değişiklikler mevcuttur; yapının etrafını saran merdivenler ve yapının önünde ki düzlükte betonarme kullanılmıştır. Elektrik kullanımının başlaması nedeniyle de beden duvarlarında ve iç duvarlarda bazı müdahaleler yapılmıştır.

Restitüsyon kararları alınırken, yazılı belgeler, fotografik belgeler, yapı üzerindeki özgün izler, mimari gereklilikler, benzer dönemde yapılan yapılar üzerindeki analogi çalışması ve sözlü anlatımlardan öğrenilen bilgiler dikkate alınmıştır.

Bodrum Kat

Bu kararlar kapsamında, BK01 mekânının girişinde bulunan muhdes ahır kaldırılıp yerine taş basamak, mekânın muhdes metal kapısının yerine K9 kapısı esas alınarak yeni kapı çizilmiştir (Şekil 5. 1). Çimento şap olan zemin, sıkıştırılmış toprak olacak şekilde değiştirilmiştir. BK01 mekânı ile ZK03 Arayer mekânı arasında ulaşımı sağlayan merdivenin betonarme kısmı kaldırılıp, ahşap malzemeye göre yeniden çizilmiştir. Muhdes BK02 Wc ye ait kısımlar kaldırılmıştır.

Şekil 5. 1 Özgün kapı, 2018 [11]

Zemin Kat

Özgün kullanımında ambar olan ZK06 mekânında bulunan betonarme ek duvarlar, klozet, küvet, lavabo ve seramik kaplamalar kaldırılacaktır. ZK01 Misafirhane ve ZK02 Aşhane mekânlarını ayıran duvarda bulunan muhdes ekler kaldırılacaktır. Niteliksiz ek duvarların yerine ahşap karkas duvarlar çizilmiştir. Zeminde bulunan seramik kaplama ve tavan da bulunan ahşap kaplamalar yerine, yapıda bulunan özgün döşeme planları esas alınarak yeni döşeme planı çizilmiştir. Tavan planı ise çevre yapılarda yapılan analogi sonucunda yeniden çizilmiştir (Şekil 5. 2). ZK02 Aşhane'nin kuzey duvarında bulunan ocağın önü yeni donatı elemanı ve metal kapak ile kapatılmıştır. Yeni donatı yerine özgün hali yeniden düzenlenmiştir. ZK03 Arayer'de bulunan BK01 ahır mekânıyla bağlantıyı sağlayan merdiven kapağı yerine sözlü anlatımlardan öğrenilen açılıp kapanan merdiven kapağı çizilmiştir. Mekânda bulunan muhdes döşeme kaldırılıp yerine ahşap döşeme çizilmiştir (Şekil 5. 3).

Şekil 5. 2 Çevre yapılarda bulunan özgün tavan, 2018 [11]

Şekil 5. 3 Özgün döşeme, 2018 [11]

ZK06 ve ZK04 nolu mekânlarda tavanda ve duvarda bulunan izler esas alınarak, mekânların ortalarından kaldırılan bölücü duvarlar yeniden ahşap karkas olarak çizilmiştir (Şekil 5. 4). ZK04 nolu odanın zemininin bir kısmı özgün, bir kısmı muhdes kaplamadır. Muhdes kaplamalar özgün kısım esas alınarak tamamlanmıştır.

Şekil 5. 4 Duvarda ve tavanda bulunan izler, 2018 [11]

Birinci Kat

Yapının birinci katında K01 Rani'nin zemininde ve döşemesinde bulunan muhdes kaplamalar yerine K06 Oda'daki kaplamalar esas alınarak yeni tavan ve döşeme planı çizilmiştir. K01 Rani'den çıkılan K08 Balkon mekânında bulunan metal korkuluklar kaldırılıp, yerine çevre yapılarda yapılan analogi sonucu ahşap korkuluklar çizilmiştir (Şekil 5. 5).

K02 Oda mekânında bulunan çatı arasına ulaşmayı sağlayan muhdes merdiven yerine özgün halinde kullanılan hareketli kedi merdiveni oluşturulmuştur. Mekân zemininde muhdes döşemenin bir kısmında bulunan özgün döşemeye göre yeni döşeme planı çizilmiştir. K02 Oda mekânından ulaşılan K09 Balkon'da, metal korkuluklar yerine ahşap korkuluklar olarak çizilmiştir.

Şekil 5. 5 Çevre yapıda bulunan korkuluklar, 2018 [11]

K03 Arayer' de zemin ve tavanda bulunan muhdes kaplamalar kaldırılıp yerine özgün ahşap kaplamalar esas alınarak yeni tavan ve döşeme planı çizilmiştir (Şekil 5. 6).

Şekil 5. 6 Özgün tavan planı, 2018 [11]

K06 Oda ve K07 Ambar mekânları arasında bulunan bölücü duvarda açılan pencere kaldırılıp, ahşap karkas duvar restitüe edilmiştir.

K05 WC mekânı özgün halinde ambar olarak kullanılmaktaydı. K04 Oda ile arasında bulunan bölücü duvar üzerindeki pencereden dolayı oluşan boşluk ahşap karkas duvar olarak yeniden çizilmiştir.

Yapıda 1990 sonrası yapılan onarımlar sonucu değiştirilen kapılar yerine, özgün K6 kapısı esas alınarak yeni kapının çizimi yapılmıştır (Şekil 5. 7).

Şekil 5. 7 Özgün K6 kapısı, 2018 [11]

ZK01 Misafirhane ve K02 Odada bulunan çam dikmeler kaldırılmış, özgününde olan gürgen dikmeler ile değiştirilmiştir.

Cepheler

Yapının Kuzey, Doğu ve Batı cephelerinde bulunan muhdes metal kapıların yerine K9 kapısı esas alınarak yeni çizim yapılmıştır. Aydınlık pencerelerine eklenen ahşap doğramalar özgüne uygun olacak şekilde çizilmiştir. Pencere önlerinde bulunan metal parmaklıklar yerine yapıdaki özgün ahşap lokmalı parmaklıklar esas alınıp parmaklık çizilmiştir (Şekil 5. 8).

Şekil 5. 8 Özgün ahşap lokmalı parmaklık, 2018 [11]

Sözlü konuşmalardan öğrenilen bilgiye göre özgün hali üç omuz olan çatı, onarımdan sonra kırma çatıya çevrilmiştir. Muhdes kırma çatı yerine bölgedeki geleneksel mimaride kullanılan üç omuz çatı çizilmiştir. Çatı kaplaması olarak, sözlü anlatımdan öğrenilen hartuma özgün boyut ve malzeme ile çizilmiştir.

Cephelerde eksik olan sıvalı yüzeyler tamamlanmıştır. Göz dolma ve sıra hatıl moloz taş sistem duvarlarda oluşan ahşap ve taş malzeme eksikleri tamamlanarak çizilmiştir.

5.2 Koruma ve Restorasyon Önerileri

Son yıllarda kırsal mimarinin korunması, ülkemizde olduğu gibi dünyada da mimari alanda en çok konuşulan konulardan biridir. Özellikle 1950 lerde başlayan köyden kente göçler birçok sivil mimarinin yok olmasının alt zeminini hazırlamıştır. Sivil mimarlığın en önemli özgün örnekleri kırsalda görülmektedir. Gerekli önem ve hassasiyetin gösterilmediği bu önemli değerler, yok olmayla karşı karşıyadır. Bu proje kapsamında yapının tarihini, özgünlüğünü bozmadan en az müdahale ile koruyup, kuşaktan kuşağa bu değerlerin aktarılması hedeflenmiştir.

Yapının özgün hali ile günümüze ulaşan mevcut durumu incelenmiş, rölöve ve restitüsyon çizimleri ayrıntılı olarak çizilmiştir. Hazırlanan rölöve, restitüsyon çizimleri ile birlikte yapılan analizler ve araştırmalarla yapının mevcut sorunları, ihtiyaçları ve uygulanan yanlış onarımlar tespit edilmiştir. Düzenli olmasada yapılan bakımlar sayesinde Ekşioğlu Mehmet Ağa Konağı'nda büyük ölçekte bir müdahaleye ihtiyaç duyulmamaktadır. Bu örnekte de olduğu gibi, eğer bir yapıya zamanında bakım yapılırsa restorasyona ya hiç ihtiyaç duyulmaz ya da az müdahale ile yapı korunabilir. Restorasyon bir yapının korunmasında ilk akla gelen terimdir. Fakat restorasyondan önce, koruma, bakım ve onarım düşünülmelidir.

Yapının özgün işlevi konuttur. Mevcut işlev ile kullanıcak olması yapıya yapılacak olan müdahaleleri en aza indirmektedir. Restitüsyonda yapıya zarar vermeden, yapının özgünlüğünü bozan müdahaleler ve niteliksiz onarımlar ortadan kaldırılmıştır. Bu çalışmalar doğrultusunda restorasyon projesinde yapının yapıldığı malzemelerde sağlamlaştırma, bütünleme, çağdaş ekler ve günümüz ihtiyaçlarını karşılayan sökülebilir uygulamalar önerilmiştir.

Restorasyon çalışmalarından önce laboratuvar ortamında yapı malzemeleri incelenip, özgün malzemeler tespit edilmelidir. Belirlenen özgün malzemelerin tedarik edilip kullanılması en iyi müdahalelerden biridir. Eğer özgün malzeme artık yok ise, özgününe en yakın malzemeler kullanılmalıdır.

5.2.1 Niteliksiz Eklerin Arındırılması ve Uygulanan Müdahaleler

Evi çevreleyen betonarme merdivenler kaldırılıp, özgününde olan taş merdivenler yeniden yapılacaktır. Çaylık ile evin batı tarafında bahçe ile arasında bulunan betonarme duvar kaldırılıp yerine taş duvar örülecektir. Ahır kısmında bulunan wc için yapılan betonarme duvar ve yükseltile zemin kaldırılacaktır. Ahır zemininde bulunan çimento şap kaldırılıp, zemin sıkıştırılmış toprak ile kaplanacaktır. Ahırda bulunan zemin kat ile ulaşımı sağlayan merdivenin betonarme basamakları kaldırılıp, yerine ahşap basamak yapılacaktır. Mekân özgün haline dönüştürülmelidir. ZK05 Banyo mekânında bulunan çamaşır makinesi bu mekânda kullanılacaktır. Makine için sıkıştırılmış toprak üzerine 1 m x 1 m'lik ahşap döşeme yapılacaktır.

Yapının zemin katında ıslak hacim için yapılan betonarme ek duvarlar, tuvalet taşı ve duş eki kaldırılıp, zeminde, tavanda ve duvarlarda oluşan hasarlar uygun malzemelerle düzeltilecektir. Tavandaki muhdes ahşap kaplama sökülüp, restitüsyon önerisinde olduğu gibi özgün boyutlarda yeni ahşap kaplamalar uygulanacaktır. Tuvalet ve banyo ihtiyaçları için banyo mekânı yeniden düzenlenecektir.

ZK02 Aşhanede, batı duvarına bitişik yapılan tezgâh ve ocak önüne yapılan ek donatı kaldırılmalıdır. Zemine ve tavana uygulanan muhdes kaplamalar kaldırılıp, restitüsyon kararları dikkate alınarak uygun kaplamalar ile kaplanacaktır. Günümüz mutfak ihtiyaçlarını karşılamak için restorasyon projesinde önerilen yapıya zarar vermeden takıp sökülebilir yeni donatı elamanları kullanılacaktır. Mutfakta tavandan sarkan zincirin pasları temizlenecek ve özgün rengine boyanacaktır. ZK01 Misafirhane mekânında zemin ve döşemelere özgün boyutlarda ve malzeme de yeni kaplama yapılmalı. ZK03 Arayerde muhdes zemin kaplaması kaldırılacak, özgün boyutlarda ki kaplama uygulanırken ahır mekânına geçişi sağlayan kapak yapılan anoloji çalışması sonucunda yeniden üretilip, yerine takılacaktır. Tavanda üst kat döşemesini taşıyan ahşap kirişler emrenye edilip, böceğe karşı ilaçlanacaktır.

Restitüsyonda özgün haline göre çizilen, ZK04 Oda mekânından ayrılan hacim özgün halinde ambardır. Bu mekan restorasyon projesinde alınan karar doğrultusunda,

kullanım açısından yeterli hacmi sağlaması için ZK04 mekanına eklenmiştir. ZK04 Oda mekânında bulunan eksik döşeme ve sökülen muhdes tavan özgün uygun boyut ve malzeme ile yapılacaktır. Mekânın sabitlenen kapısı oda kullanımı rahatlığı açısından kullanıma açılacaktır.

ZK06 Oda mekânı iki ayrı hacmin birleştirilmesinden oluşmaktadır. Restitüsyonda özgün kullanımında olduğu gibi iki ayrı mekân olarak çizilen ZK06 günümüz ihtiyaçları doğrultusunda tek hacim olarak kullanılacaktır. Mekânın sabitlenen kapısı kullanıma açılacaktır.

Yapının birinci katında, K05 Wc mekânı günümüz kullanımı ile devam ettirilecektir. Wc işlevi için gerekli olan tesisatın gözden geçirilip, yeniden düzenlenmesi gerekmektedir. Mekanik tesisat için yapıya zarar vermeden, asma tavan yapılacaktır. K07 Ambar mekânı giysi odası olarak kullanılacaktır. K05 ve K07 mekanları içerisinde, duvar üzerinde bulunan muhdes pencereler kaldırılıp, duvarda oluşan boşluk uygun malzeme ile kapatılacaktır. K01 Rani mekânında bulunan muhdes döşeme kaldırılacaktır. Mekân için özgün haline göre çizilen aralıklı döşeme günümüz kullamında konfor açısından herhangi bir sorun teşkil etmemektedir. Restorasyon yapılırken bu karar göz önünde bulundurularak, döşeme yeniden kaplanacaktır. K02 ve K03'de döşemeleri ve K01, K02, K03, K04 mekânlarının tavanları, restitüsyonda alınan kararlar doğrultusunda uygun boyut ve malzemede ahşap kaplama uygulanacaktır.

Yapının BK01 Ahır, ZK01 Misafirhane ve ZK02 Aşhane mekânlarında bulunan, yapıya girişi sağlayan metal kapılar kaldırılacaktır. Bu kapıların yerine K9 kapısı örnek alınarak çizilen giriş kapıları üretilip kullanılacaktır. Yapı içerisinde ZK01, ZK02, ZK03, K05, K06, ve K07 mekanlarında bulunan muhdes kapılar kaldırılıp, yerine K6 kapısı esas alınarak çizilen kapı üretilip, takılacaktır. K6 kapısının üzerinde bulunan bezemelere uygulanan soba boyası uygun kimyasallarla kapıya zarar vermeden temizlenecek, bakımı yapılacaktır. BK01 Ahır mekânında saklanan ZK05 e ait olan kapının eksik parçaları tamamlanacak, emprenye edilip böceğe karşı ilaçlandıktan sonra yerine takılacaktır.

Bozulmuş olan pencere doğramaları, özgün detayları doğrultusunda yenilenecek, emprenye edilip, böceğe karşı ilaçlanacaktır. Yapının özgününde bulunan, ahşap sekizgen lokmalı parmaklık yerine takılan demir parmaklıklar sökülmeli, özgününe uygun üretilen parmaklıklar takılacaktır.

ZK01 de bulunan metal plakası sökülen ocak ile BK01, ZK01, ZK04, ZK06, K01, K04, K06' da bulunan ocakların iç temizliği yapılacaktır. Taşlarda oluşan kararmalar temizlenecektir.

BK01, ZK02 ve K02 de bulunan özgün gürgen dikmeler emprenye edilip, böceğe karşı ilaçlanacaktır. ZK01 ve K02'de bulunan çamdan yapılmış dikmeler askıya alınıp, yerlerine gürgen dikmeler yerleştirilicaktır.

Yapıda uzun süredir bakım yapılmadığı için ahşap malzemelerin yüzeylerinde kararmalar vardır. Bu kararmalar uygun teknik ve malzemelerle temizlenip, bakımları yapılacaktır.

Muhdes çatı kaldırılıp, restitüsyon projesinde çizimleri yapılan üç omuz çatı ve hartuma çatı örtüsü yeniden yapılacaktır.

Cephede yer yer sıvaları dökülen yapının, özellikle göz dolma ve sıra hatıl moloz taş yapım tekniği ile yapılan kısımlarında bazı taş elemanları kaybolmuştur. Kaybolan taşlar tamamlanmalı ve özgün derz harcı eksik olan yerlerde uygulanmalıdır. Cephede sağlamlığını yitiren taşlar yenileri ile değiştirilmelidir.

5.2.2 Strüktürel Önlemler

Yapılan incelemeler sonucunda Ekşioğlu Mehmet Ağa Konağı'nın taşıyıcı sisteminde bir sorun ile karşılaşılmamıştır. Yapının cephelerinde taşlar arası derzler dökülmüş olsa da yapının taşıyıcılığına zarar vermemektedir. Yapının güney cephesinde göz dolma ve sıra hatıl moloz taş sistemin bulunduğu yerlerde dökülen taşlar ve çürüyen ahşap elemanlar ve diğer cephelerde de yer yer dökülen taşlar tamamlanacaktır. Yapının temeli hakkında kesin bir bilgiye ulaşabilmek için temelde sondaj çalışması yapılmalıdır.

5.2.3 Yeni Alt Yapı Entegrasyonu

Yapıda, kullanıcı ihtiyaçlarını karşılamak için su ve elektrik tesisatı yapılmıştır. Yapılan bu nitelsiz ekler uzman kişiler tarafından düzenlenecek ve bakımları yapılacaktır. Isıtma tesisatı yapıya zarar vermeden uzman kişi tarafından yapının giriş boşlukları arasında düzenlenecektir. Isıtma sistemin kazanı için BK01 ahır mekânında yer oluşturulacaktır.

Zemin ve birinci katta bulunan banyo, mutfak ve wc mekânları için su, elektrik, ısıtma tesisatı günümüz konfor anlayışına göre yeniden düzenlenip, banyo ve wc için gerekli olan tuvalet taşı, lavabo ve duş eklenecektir. Mutfakta ihtiyaçlar doğrultusunda yeniden düzenlenip gerekli donatılar eklenecektir.

5.2.4 Periyodik Bakım

Tarihi yapılarının uzun ömürlü olmasında ki en büyük etken düzenli bakım yapılmasıdır. Yapılan bakımlar sayesinde yapıda oluşan bozulmalara ve hasarlara uygulanan erken müdahaleler ile yapıda oluşacak sıkıntılar önlenir ya da hasarın boyutunun büyümesi engellenir. Restorasyonun bir parçası olan bakımın yapılması bu nedenlerden dolayı çok önemlidir.

Ekşioğlu Mehmet Ağa Konağı'nda periyodik olarak; üst örtü elemanı kontrol edilmeli, bozulan parçalar değiştirilmeli, dış cephe derzleri onarılmalı, derz dolgularının boşalmalarına karşı oluşabilecek sorunlar için önlemler alınmalı, ahşap malzemeler kontrol edilmeli, koruyucu boya uygulanıp, böceklenmelere karşı ilaçlanmalıdır. Yapıya günümüz yaşam ihtiyaçlarından dolayı getirilen ısıtma, su ve elektrik tesisatları kontrol edilmelidir.

Yapılan periyodik bakımlar ile bozulmalar önlenir. Yapının doğru kullanılmasına yönelik planlı yapılması gereken bakım çalışmalarıdır.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Geleneksel mimari toplumun geçmişini anlatan bir belge niteliğindedir. Venedik Tüzüğü'nde de değinildiği gibi tarihi anıt kavramı sadece bir mimari eseri içine almaz, bunun yanında belli bir uygarlığın, önemli bir gelişmenin, tarihi bir olayın tanıklığını yapan kentsel ya da kırsal bir yerleşmeyi de kapsar. Ülkemiz farklı coğrafi özelliklere sahip, sık sık göç alıp veren bir coğrafyada bulunmasından dolayı kırsal mimarlık kültürü açısından oldukça zengindir. Yüzyılların birikimiyle oluşan geleneksel kırsal mimari; yerel malzeme ve yapım teknikleriyle, yöre halkının kültürünü ve yaşam biçimini yansıtan en önemli fiziksel göstergedir. Ancak koruma bilincinin olmaması nedeniyle bu zengin kültürel miras yok olmaktadır.

Rize, Karadeniz bölgesinin sahip olduğu çeşitli özellikleri bir arada bulunduran özel bir ildir. Coğrafi yapısının getirdiği özelliklerden dolayı dışarı kapalı kalmış ve bu sayede bir bakıma geleneksel mimarisini korumuştur. Fakat kırsal mimaride koruma kültürünün gelişmemesi sorun oluşturmaktadır. Sorunların başında toplumsal beğenin değişmesi ve sürekli bakım isteyen evler artık istenmemesi gelmektedir. Kırsal mimari değişen yaşam koşulları nedeniyle bazı mimari değerlerini kaybetmeye başlamıştır. Köylüler içinde yaşadığı geleneksel çevreyi korunması gerekli bir değer olarak görmemektedir. İcomos Geleneksel Mimarlık Tüzüğü'nde de bahsedildiği gibi geleneksel yapıların korunması için koruma sürecine halkın da dâhil olması ve destek vermesi gerekir. Korumada başarıya ulaşabilmek için temel şart sürekli bakım ve kullanımdır. Bu nedenle halkın ihtiyaçları doğrultusunda değişimin kaçınılmaz olduğunu bilerek,

yapılacak müdahalelerin, kültürel değerlere ve geleneksel yapıya aykırı olmadan uzman ekipler ve halk ile beraber yürütülmesi gerekir.

Tez kapsamında Rize 'nin İkizdere ilçesinde bulunan Yeşilyurt mahallesi ve Ekşioğlu Mehmet Ağa Konağı çalışılmıştır. Karadeniz kırsal mimarisinin tüm yansımalarını gördüğümüz Ekşioğlu Mehmet Ağa Konağı, yerleşim düzenini, plan özelliklerini, yapım sistemini tanımlayan bölge içerisinde en az değişiklik görmüş özellikli bir yapıdır. Nara Özgünlük Belgesi'nde her kültürde kendi miras değerlerine özgü niteliklerin tanınması ve ilgili bilgi ve kaynakların inanırlığı ve doğruluğunun önemli olduğuna değinilmiştir. Bu nedenle çalışılan ev ve çevresini anlamak, tanımlayabilmek ve doğru öneride bulunabilmek için bölgenin fiziksel özellikleri, tarihsel gelişim süreci, sivil mimarlık örnekleri ve yapısal özellikleri ayrı ayrı başlıklar altında incelenmiştir. Yapının mevcut durumu anlatan analitik rölövesi çizilmiştir. Dönem, malzeme ve bozulma analizleri yapılmıştır. Yapının özgün halini gösteren restitüsyon önerisi çizilmiştir. Yapılan çalışmalarla bozulmalar ve malzemeler tespit edilip, müdahale edilmesi gereken kısımlar belirlenmiştir. Yapının yapım malzemesi olan ahşap ve taşın korunabilmesi için alınması gereken önlemler, İcomos'un Ahşap Mimari Mirasının Korunması İçin İlkeler tüzüğünden de belirtildiği gibi tarih boyunca yapılan değişikliklere saygı göstererek, biçimi, birleşim özellikleri ve bütünlüğü göz önünde bulundurularak yapılacaktır.

Yapının korunması ve sürekliliğinin sağlanması için özgünlüğüne zarar vermeyen, aşırı müdahale gerektirmeyen, yapının konut işlevinin devam ettirilmesi önerilmiştir. Bu doğrultuda taşıyıcı sistemin geleneksel veya uyumlu malzeme ve tekniklerle ile sağlamlaştırma, geleneksel tekniklere uyumlu çağdaş bağlantı öğeleri kullanılarak yapılan basit onarımlar yapılacaktır. Teknik olarak geri dönüşülebilir, gerek olursa yapılacak koruma işlemlerine zarar vermeyen ve engel olmayan teknikler kullanılacaktır. Restorasyon kararlarında sağlamlaştırma, temizleme, bütünlüme ve korumaya yönelik kararlar alınmıştır. Kırsal mimari mirasın korunabilmesi ancak doğru koruma müdahalelerinin saptanması ve koruma bilincinin gelişmesiyle mümkün olacaktır.

Geleneksel Mimari Miras Tüzüğü'nde de denildiği gibi geleneksel mimarlığın kültürel değerlerini korumak için hükümetler, sorumlu kuruluşlar ve dernekler koruma uzmanlarına geleneksel yapıları tanıtan eğitim programları vermeli, yöre halkına geleneksel yapım tekniklerini, malzeme ve zanaatleri korumalarına yardım edecek eğitim programları sunmalı, özellikle gençleri geleneksel mimari hakkında bilinçlendirecek programlar geliştirmeli, geleneksel yapı sanatı konusunda uzmanlık ve deneyimleri aktarmaya ve bilgi değişimi yapmaya olanak verecek bölgelerarası iletişim ağları oluşturmalıdır. Bu çalışma ile yürütülecek programlara öncü ve yardımcı olarak yörenin mimari kültürünün gelecek nesillere aktarımı amaçlanmıştır.

KAYNAKLAR

- [1] Bilici N., (2014). "Yayla Turizminin Bölgesel Ekonomik Kalkınmadaki Rolü: Ayder Yaylası Örneği" International Conference In Prague, Czech Republic, s. 76.
- [2] Karpuz H., (1992). Rize, Kültür Bakanlığı Yayınları Tanıtma Eserleri Dizisi, Ankara, Sf. 1-182.
- [3] Rize'ye Genel Bakış, <http://www.visitrize.com/Icerikler/RIZE-MERKEZ-157.html>, 5 Ocak 2019.
- [4] Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi, (2008) Rize. 35. cilt, 147-151.
- [5] Atalay İ. ve Mortan K., (1995). Türkiye Bölgesel Coğrafyası, İnkılap Yayınları, İstanbul.
- [6] RiZE İli ve İlçeleri, <https://ikizdere.bel.tr/genel.asp?sayfalama=goster&id=67>, 3 Mart 2019.
- [7] Rize'ye ulaşım, <https://rize.ktb.gov.tr/TR-55305/ulasim.html>, 3 Mart 2019.
- [8] İkizdere Belediye Arşivi. 15 Şubat 2019.
- [9] T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı, 2018. Rize İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü. 25 Ocak 2019.
- [10] T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı, Rize İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü. <http://www.rizekulturturizm.gov.tr/TR-55300/ikizdere.html>, 19 Ocak 2019.
- [11] Şenay Ekşi Fotoğraf Arşivi.
- [12] Sümer G. Ç., (2014). Rize'de kentleşme süreci. Ekonomik ve Sosyal Araştırmalar Dergisi. Cilt 10, Yıl 10, Sayı 1, ss. 163-184.

- [13] Orman Genel Müdürlüğü, (2013), "İllere Göre Orman Varlığımız", <http://www.ogm.gov.tr/Sayfalar/Ormanlarimiz/Illere-Gore-Orman-Varligi.aspx>, 18 Şubat 2019.
- [14] Çeter T. ve Güney K., (2011). Orman Gülü ve Deli Bal. Uludağ Arıcılık Dergisi, 11(4), 124-129.
- [15] Reis S., Bayrak T., Yalçın A., Atasoy M., Nişancı R. ve Ekercin S., (2008). Rize Bölgesinde Yağış Heyelan İlişkisi. HKMO Jeodezi, Jeoinformasyon ve Arazi Yönetimi Dergisi, 99, 5-9.
- [16] Coşkun O., (2010). İkizdere İlçesinin Beşerî ve Ekonomik Coğrafyası.
- [17] Keleş R., (2010). Kentleşme Politikası, Ankara: İmge Kitabevi.
- [18] TÜİK Türkiye İstatistik Kurumu, (2018). İkamet Edilen İle Göre Nüfusa Kayıtları.
- [19] Coşkun O., (2005). Her Yönüyle İkizdere. Özel Gebze Eğitim Matbaası, İzmit.
- [20] Karpuz H., (1992). Rize, Kültür Bakanlığı Yayınları Tanıtma Eserleri Dizisi, Ankara, Sf. 1-182.
- [21] Eröz S. S. ve Bozok D., (2018). Çay Turizmi ve Rize İli Potansiyeli. Third Sector Social Economic Review, 53(3), 1159.
- [22] Özyurt H., (1989). Türkiye’de Çay Tarımının Yarattığı Sosyo-Ekonomik Etkilerin Ölçümü, Trabzon: KTÜ Basımevi.
- [23] Demirrenk E. İ., (2017). Geleneksel Rize İkizdere Evlerinin Plan Tipolojisi Açısından İncelenmesi. Yüksek Lisans Tezi. İstanbul Aydın Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü.
- [24] Rize Dokumacılığı, <https://www.dha.com.tr>, 27 Mart 2019.
- [25] Işıkdemir Z., (1941), Yerli dokumacılık ihya edilmeli ve memleket bundan faydalanmalıdır, Rize, 484, s. 1.
- [26] Koday Z., ve Erhan K., (2013). Rize İlinin İdari Coğrafya Analizi. Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, (50), 39-54.
- [27] Bilici N. ve Işık Z., (2015). Bölgesel Kalkınmada Yayla Turizmi: Rize İli Örneği. Artvin Çoruh Üniversitesi Uluslararası Sosyal Bilimler Dergisi, 4(1), 1-21.
- [28] İkizdere Tarım Orman Ve Hayvancılık Müdürlüğü Arşivi.
- [29] Özsait M., (1998). İlkçağ Tarihinde Trabzon ve Çevresi, Trabzon Sempozyumu Bildirileri, Trabzon, s. 36.

- [30] Goloğlu M., (1973). Anadolu'nun Milli Devleti Pontos, Goloğlu Yayınları Kalite Matbaası, Ankara.
- [31] Kırzioğlu F., (1953). Kars Tarihi, İstanbul, s. 33-35.
- [32] Zehiroğlu M. A., (1999). Antik Çağlarda Doğu Karadeniz, Çivi yazıları Yayınevi, İstanbul, Sf. 1-14.
- [33] Umar B., (1991). Türkiye Halkının İlkçağ Tarihi I, Ankara, s. 27.
- [34] Bişkyan M. P., (çeviri: Andreasyan, H.). (1969). Karadeniz Kıyıları Tarih ve Coğrafyası 1817-1819, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınevi, İstanbul, Sf. 1-250.
- [35] Goloğlu M., (1973). Anadolu'nun Milli Devleti Pontus, Ankara, s. 102-103.
- [36] Ak O. N., (2000). Rize Tarihi, İl Halk Eğitim Merkezi Müdürlüğü Yayınları, Sf. 1-15, Rize.
- [37] Goloğlu M., (1975). Trabzon Tarihi, Ankara, s. 12.
- [38] Arslan M. (2007). Mithradates VI Eupator Roma'nın Büyük Düşmanı, Odin Yayınları, İstanbul, Sf. 1-510.
- [39] Mümtaz H., (2000). Karadeniz'in Kitabı, İstanbul, s. 33.
- [40] Turan O., (1973). Doğu Anadolu Türk Devletleri Tarihi, İstanbul, s. 40.
- [41] Çay A.H., (1973). Her Yönüyle Kürt Dosyası, Ankara, s. 77.
- [42] Çadırcı M., (2011). Tanzimat Sürecinde Türkiye: Anadolu Kentleri. Der: Tülay Ercoşkun, Ankara: İmge Kitabevi.
- [43] Topaloğlu İ., (1997). Rus İşgalinde Rize, Trabzon, s. 23.
- [44] T.C: Rize Valiliği, (2018).
- [45] Çoşkun O., (2002). İkizderemiz.
- [46] <https://karadeniz.gov.tr/>, 18 Ağustos 2019.
- [47] Zaman M., ve Birinci S., (2011). Doğu Karadeniz'de Termal Turizminin Geliştirilebileceği Merkezlere Yeni Bir Örnek: İkizdere Kaplıcası. Journal of Graduate School of Social Sciences, 15(1).
- [48] Rize- İkizdere, <https://www.ntv.com.tr/yasam/ikizdere-vadisinde-mutlu-son>, 21 Ağustos 2019.
- [49] Songül Gürbüz Fotoğraf Arşivi.

- [50] Rize kırsal mimari, <http://gezilecekyerler.com/simsirli-koyu-camii/> 20 Ağustos 2019.
- [51] İsmail Hakkı Ekşi Fotoğraf Arşivi.
- [52] Gür Ö., Ş. ve Batur A., (2000). Rural Architecture in the Eastern Black Sea Region / Doğu Karadeniz’de Kırsal Mimari, İstanbul: Milli Reasürans T.A.Ş.
- [53] Zorlu T. ve Faiz S., (2012). “Ekolojik Mimarlık: Doğu Karadeniz Kırsal Konutu”, Mimarlık Dergisi, S. 367, s.56-60.
- [54] Batur A. ve Öymen Gür Ş., (2005). Doğu Karadeniz’de Kırsal Mimari. İstanbul: Milli Reasürans.
- [55] Browne B. (Ed.), (2009). 100 country houses: new rural architecture. Images Publishing.
- [56] Sümerkan M. R., (1990). Biçimlendiren Etkenler Açısından Doğu Karadeniz Kırsal Kesiminde Geleneksel Evlerin Yapı Özellikleri, Yayımlanmamış Doktora Tezi, Trabzon: Karadeniz Teknik Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü.
- [57] Tanoğlu A., (1969). Nüfus ve Yerleşme. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Yayınları No: 1183, Edebiyat Fakültesi Coğrafya Enstitüsü Yayınları No:45, Taş Matbaası.
- [58] Özgüner O., (1970). Köyde Mimari Doğu Karadeniz, Ankara: ODTÜ Mimarlık Fakültesi Yayınları.
- [59] Başkan S., (2008). Geleneksel Doğu Karadeniz Evleri. Erdem, (52), 41-90.
- [60] Şimşir Ormanları, <https://dagkamp.blogspot.com/2018/01/simsir-orman-> 21 Ağustos 2019.
- [61] Önel H., (1975). Ahşap ve Yurdumuzda Yöresel Uygulamalar. İstanbul Devlet Mühendislik ve Mimarlık Akademisi Mimarlık Bölümü Yapı ve Proje Kürsüsü Yeterlik Çalışması, İstanbul.
- [62] Sayar Z., Gültekin, A., Dikmen, B. ve Bilgin, Ç., (2009). “Sürdürülebilir Mimarlık Kapsamında Ahşap ve PVC Doğramaların Değerlendirilmesi”, 5. Uluslararası İleri Teknolojiler Sempozyumu (İATS’09), s.2067-2072.
- [63] Karadeniz bölgesi evleri, <https://twitter.com/karadenizisyan/status/778900102190624768>.
- [64] Doğanay H., ve Orhan F., (2014). Şavşat’ta Geleneksel Köy Meskenleri ve Başlıca Sorunları. Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 18(1), 273-298.

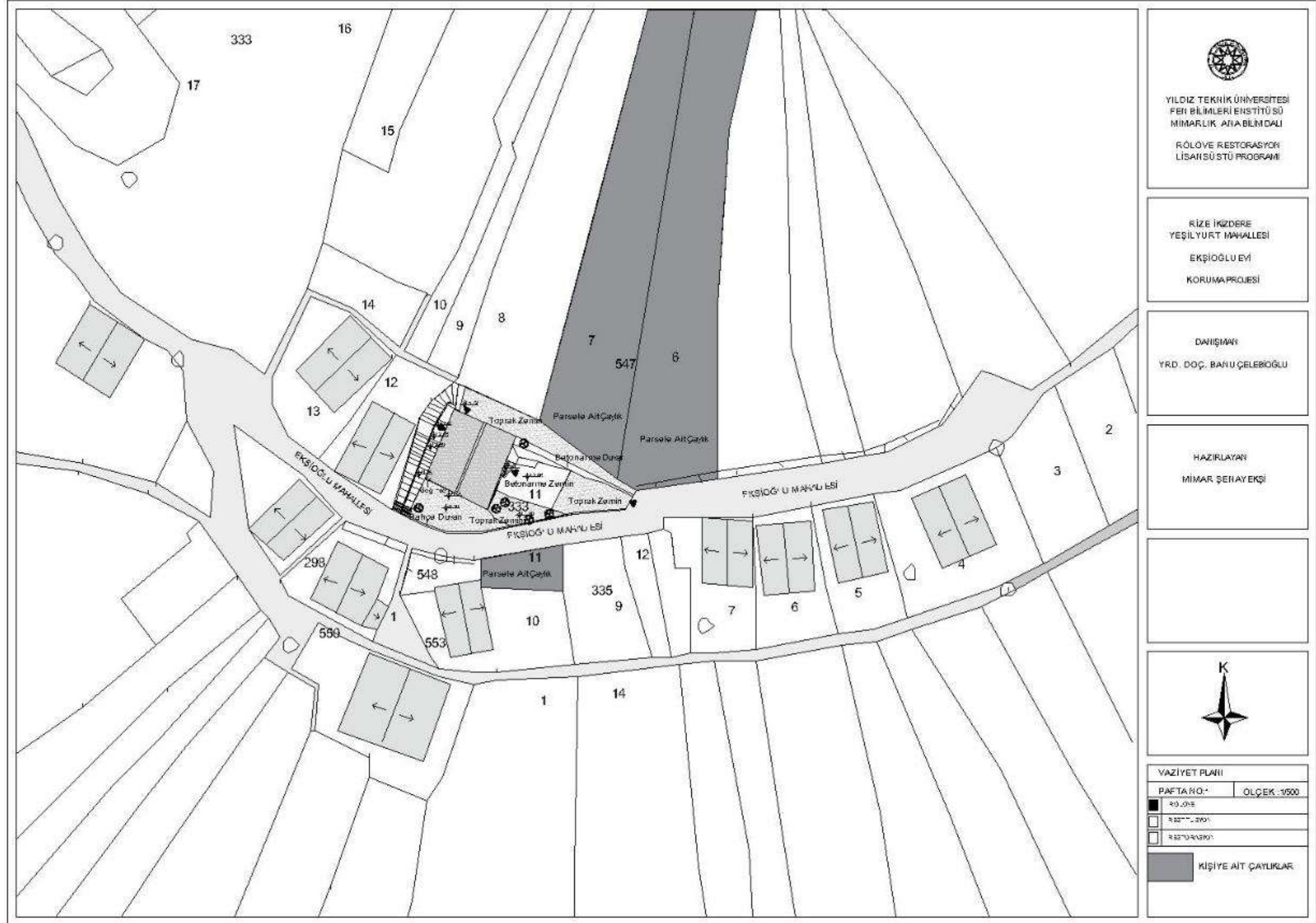
- [65] Sümerkan M. R., (1989). Trabzon Kırsal Mimarlığı, Mimarlık Dergisi, S. 234, s. 82-86.
- [66] Çelebi G. ve Aydın B., (2001). "Sürdürülebilir Mimarlık Yaklaşımında Yapı Malzemelerinin İrdelenmesi", IV. Ulusal Ekoloji ve Çevre Kongresi, s. 457-464.
- [67] Pınar E., (2018). Doğu Karadeniz Kırsal Mimarisinde Taşıyıcı Sistem Detaylarının İrdelenmesi. Asia Minor Studies, 6(AGP Sempozyum Özel Sayısı1), 60-74.
- [68] Aydın Ö., ve Lakot Alemdağ E., (2014). Karadeniz Geleneksel Mimarisinde Sürdürülebilir Malzemeler; Ahşap ve Taş. Journal Of International Social Research, 7(35).
- [69] Özgüner O. (Ed.). (1970). Köyde mimari doğu Karadeniz (No. 13). Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Mimarlık Fakültesi.
- [70] Çakır S., (2000). Geleneksel Karadeniz Ahşap Yapım Yönteminin Çağdaş Teknoloji Açısından Değerlendirilmesi, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi, İstanbul, Sf. 5-92.
- [71] Özbudak M., (2006). Geleneksel Yığma Taş Yapıların Fiziksel ve Mekanik Özelliklerinin İncelenmesi Beşkonak Örneği, Doktora Tezi, İ.T.Ü. Fen Bilimleri Enstitüsü.
- [72] Güler K., (2012). Doğu Karadeniz Kırsal Mimarisi Örneklerinden Rize-Fındıklı Aydınoğlu Evi Restorasyon Projesi, Doktora Tezi, İ.T.Ü. Fen Bilimleri Enstitüsü.
- [73] Eruzun C., ve Sözen, M. (1996). Anadolu'da Ev ve İnsan, Emlak Bankası Yayınları, İstanbul, Sf.102-138.
- [74] Şen N. (1967). Rize'den beş ev. İstanbul Teknik Üniversitesi.
- [75] Eskiçırak D., (2009). Doğu Karadeniz Bölgesi Geleneksel Konutlarının İyileştirilmesine Yönelik Yapım Sistemi ve Malzeme Kullanımı Analizi – Örnek Konutların Mevcut Durum Değerlendirmesi, Yüksek Lisans Tezi, İ.T.Ü Fen Bilimleri Enstitüsü.
- [76] Güler K. ve Bilge, A. C., (2013). "Doğu Karadeniz Ahşap Karkas Yapı Geleneği ve Koruma Sorunları", Ahşap Yapılarda Koruma ve Onarım Sempozyumu 2, Bildiri Kitabı s.178-189.
- [77] Çobancıoğlu T., (1998). Türkiye'de Ahşap Ev'in Bölgelere Göre Yapısal Olarak İncelenmesi ve Restorasyonlarında Yöntem Önerileri, Mimar Sinan Üniversitesi Fen Bilimleri Fakültesi, yayınlanmamış, Doktora Tezi.
- [78] Demirrenk E. İ., ve Erarslan, A., (2018). Geleneksel Rize İkizdere Evlerinin Plan Tipolojisi ve Yapım Sistemi Açısından İncelenmesi.

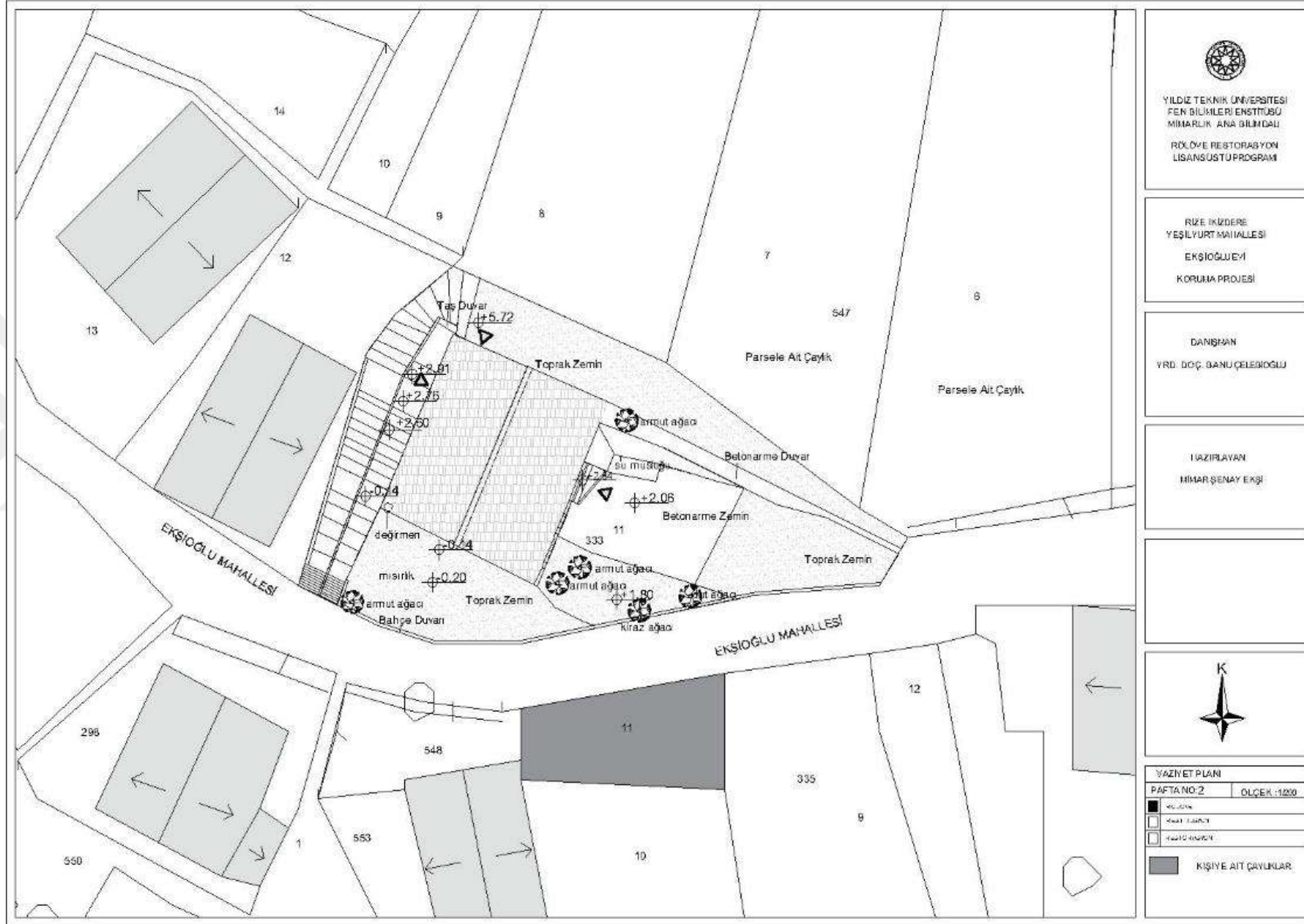
- [79] Uzun U. ve Yomralıoğlu T., (2005). Doğu Karadeniz Bölgesinde Dağınık Yerleşim Sorunlarının Mülkiyet Açısından İrdelenmesi ve Kırsal Arazi Düzenleme Modeli, Doğu Karadeniz Bölgesi Kalkınma Sempozyumu 2005, KT, 23-34.
- [80] Canseven A., (2012). Trabzon Kenti Geleneksel Konut Mimarisi: Sürmene Konakları, Karadeniz Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, yayınlanmamış, Yüksek Lisans Tezi, Trabzon.
- [81] Sözen M. ve Eruzun C., (1992). Anadolu'da Ev ve İnsan, Emlak Bankası Yayınları, Creative Yayıncılık, İstanbul.
- [82] Zorlu T. ve Faiz S., (2012). Ekolojik Mimarlık: Doğu Karadeniz Kırsal Konutu. Mimarlık Dergisi, 367, 56-60.
- [83] Eldem S. H. ve Tipleri T. E. P. (1954). İstanbul Teknik Üniversitesi Mimarlık Fakültesi Yayınları.
- [84] Bayram . F., (2014). Doğu Karadeniz Bölgesinde Geçmişten Günümüze Vernakler Mimari, Yayınlanmamış, Yüksek Lisans Tezi, Mimarlık Anabilim Dalı, Mimari Tasarım Programı.
- [85] Sümerkan M. R., (1989). Doğu Karadeniz Geleneksel Yapı Sanatında İlginç zmler, Trabzon 1988-89 Kültür ve Sanat Yıllığı, Trabzonlular Kültür ve Yardımlaşma Derneği, İstanbul.
- [86] Eyüpgiller K. K., Eres Z., Bilge A.C. ve Arslan inko M., (2017). Kırsal Mimarlık Mirasının Korunması; Türkiyeden ve Dünyadan rnekler. Arkeoloji ve Sanat Yayınları, İstanbul.
- [87] Rize il ve ilçe haritaları, Google Maps, maps.google.com, 20 Mayıs 2019.
- [88] Eres Z., (2013). Türkiye'de Geleneksel Kırsal Mimarinin Korunması: Tarihsel Süreç, Yasal Boyut. Mimari ve Kentsel Koruma, Prof. Dr. Nur Akın'a Armağan. ed. KK Eyüpgiller-Z. Eres. İstanbul: Yem Yay, 457-469.

EK-1

RÖLÖVE

YILDIZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
MİMARLIK ANA BİLİM DALI
RÖLÖVE RESTORASYON
LİSANSÜSTÜ PROGRAMI

RİZE İKİZDERE
YEŞİL YURT MAHALLESİ
EKŞİOĞLU EVİ
KORUMA PROJESİ

DANIŞMAN
YRD. DOÇ. BANU ÇELEBİOĞLU

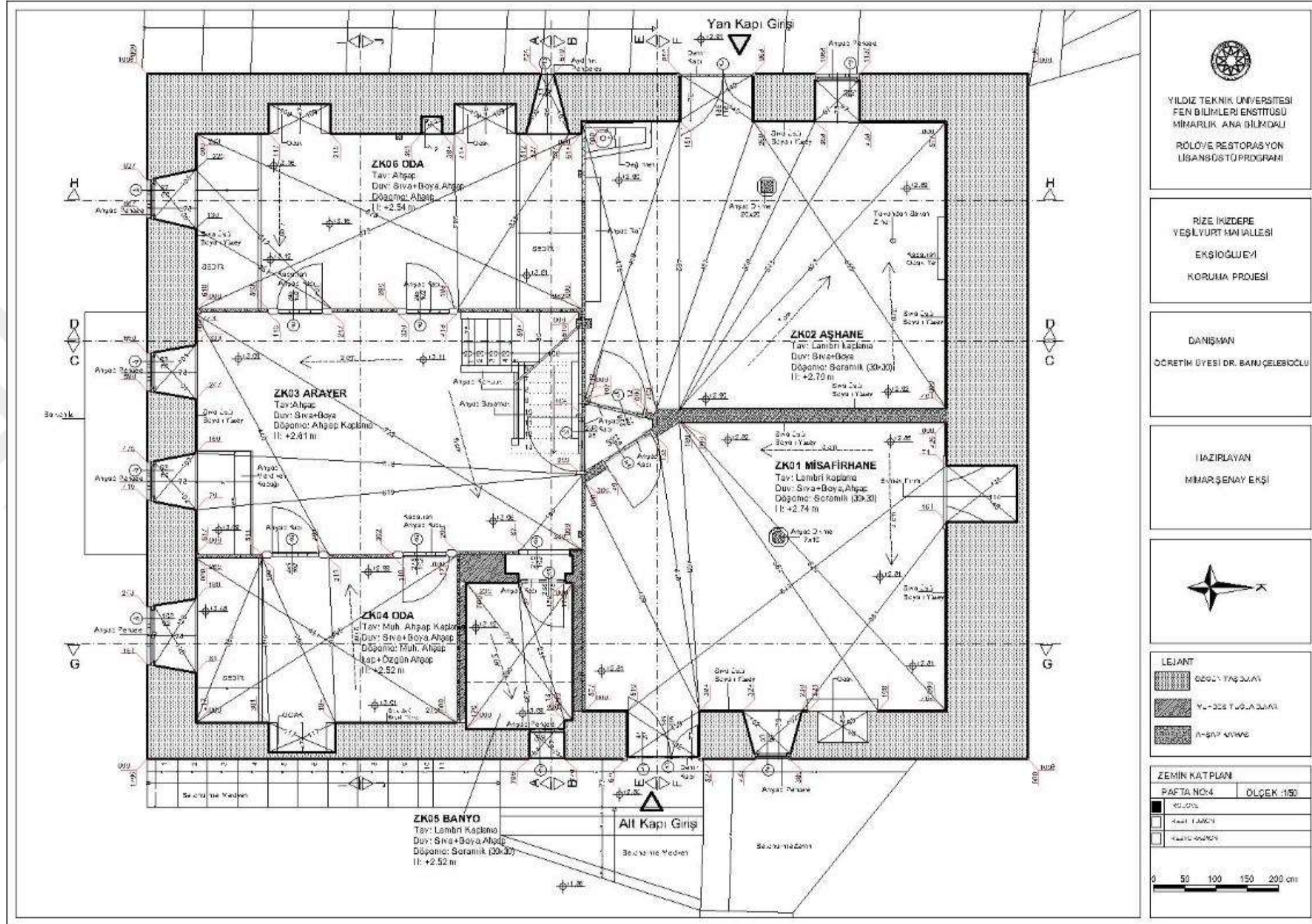
HAZIRLAYAN
MİMAR ŞENAY EKŞİ

VAZİYET PLANI

PAFTA NO: 2 ÖLÇEK: 1/200

- KİŞİSEL
- KİŞİSEL ÇAYLIK
- HAYAT KURSU
- HAYAT KURSU
- KİŞİYE AIT ÇAYLIKLAR

YILDIZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
MİMARLIK ANA BİLİM DALI
RÖLÖVE RESTORASYON
İBANSÖSTÜ PROGRAMI

RİZE İKİZDEPE
YEŞİLVURT MAHALLESİ
EKİŞİOĞLU EVI
KORUMA PROJESİ

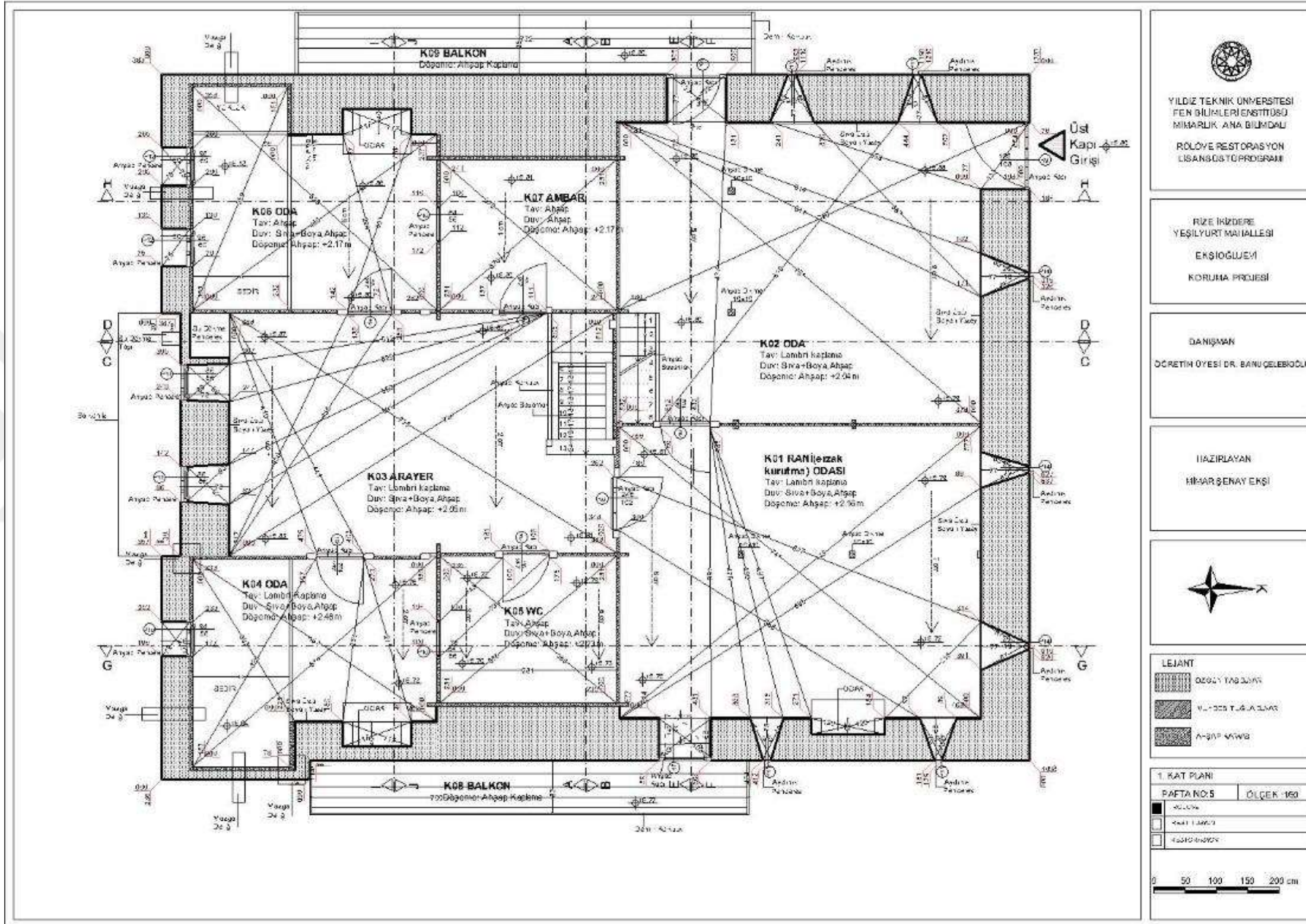
DANIŞMAN
ÖCRETİM ÜYESİ DR. BANU ÇELEBİOĞLU

HAZIRLAYAN
MİMAR ŞENAY EKŞİ

02021 TAĞSIZLI
Y-328 TUSLAZLIK
A-ŞİP KİYMİSİ

ZEMİN KAT PLANI
PAFTA NO:4 ÖLÇEK:1/50
0 50 100 150 200 cm

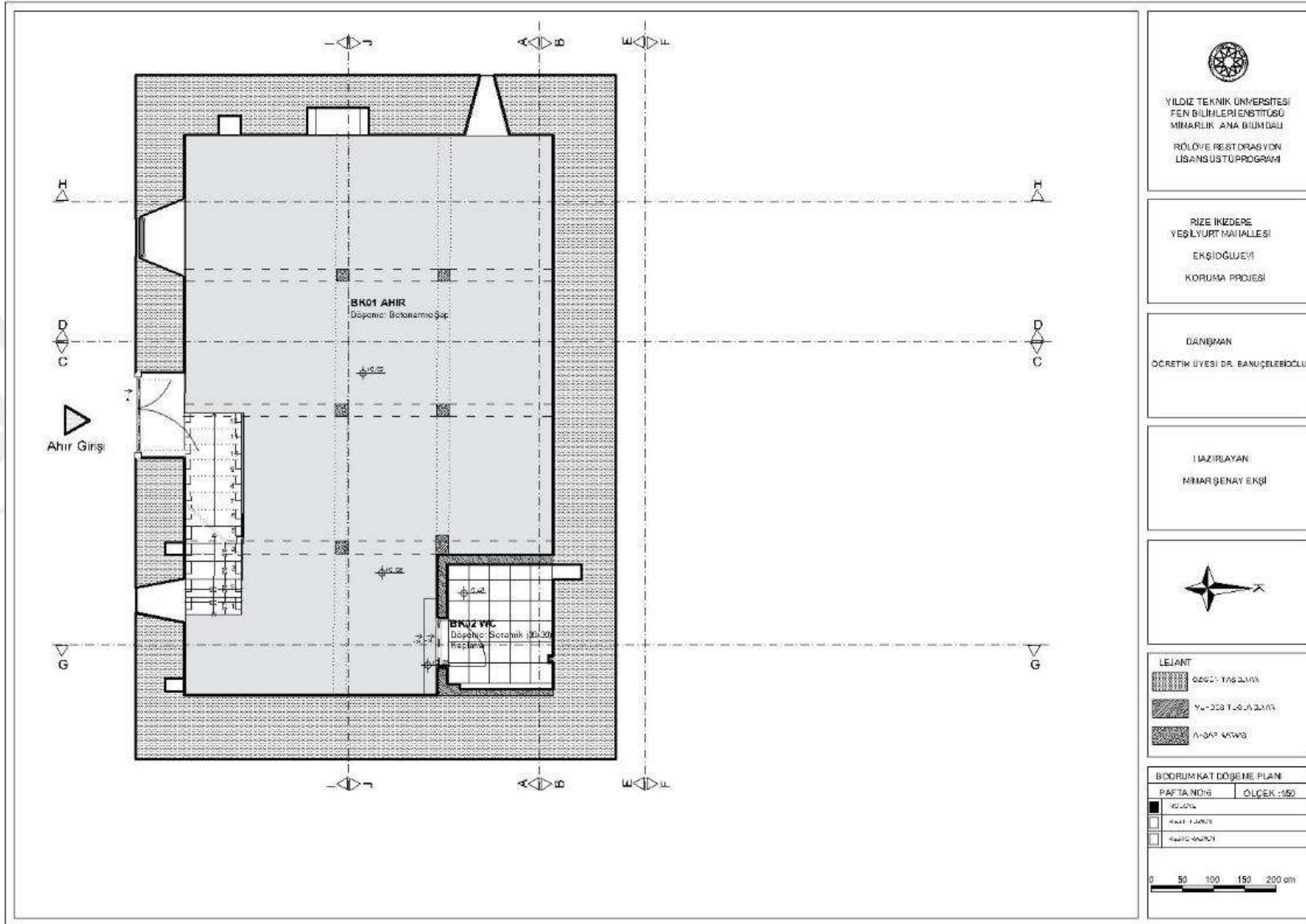
YILDIZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
MİMARLIK ANA BİLİM DALI
RÖLÖVE RESTORASYON
LİSANS ÖSTÜ PROGRAMI

RİZE İZDİRE
YEŞİLYURT MAHALLESİ
ERŞİOĞLU
KORUMA PROJESİ

DANIŞMAN
ÖCRETİH ÖYESİ DR. BANU ÇELEBKÖLÜ

HAZIRLAYAN
MİMAR ŞENAY ERŞİ

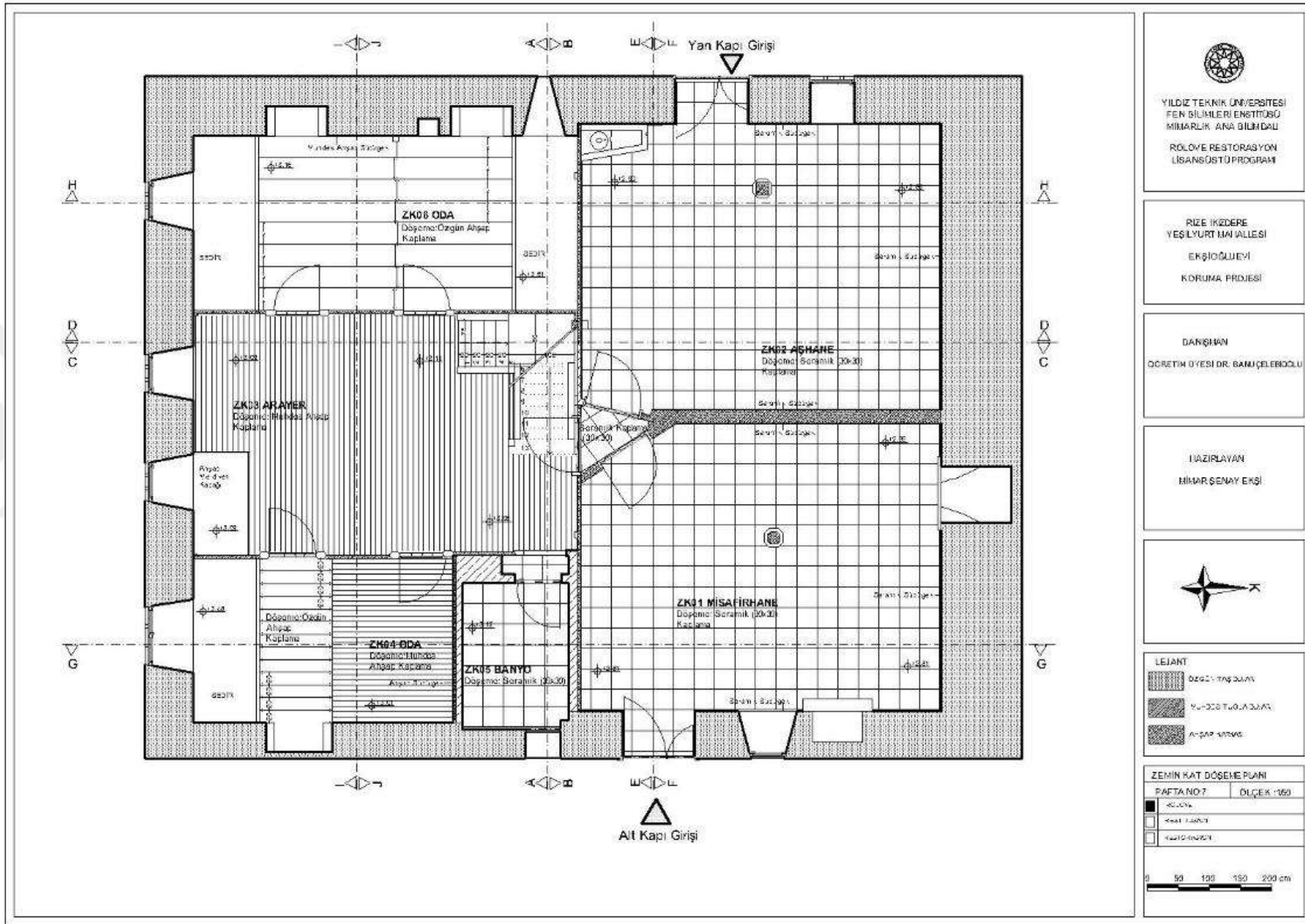

 YILDIZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
 FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
 MİMARLIK ANA BİLİM DALI
 RÖLÖVE RESTORASYON
 LİSANS ÜSTÜ PROGRAMI

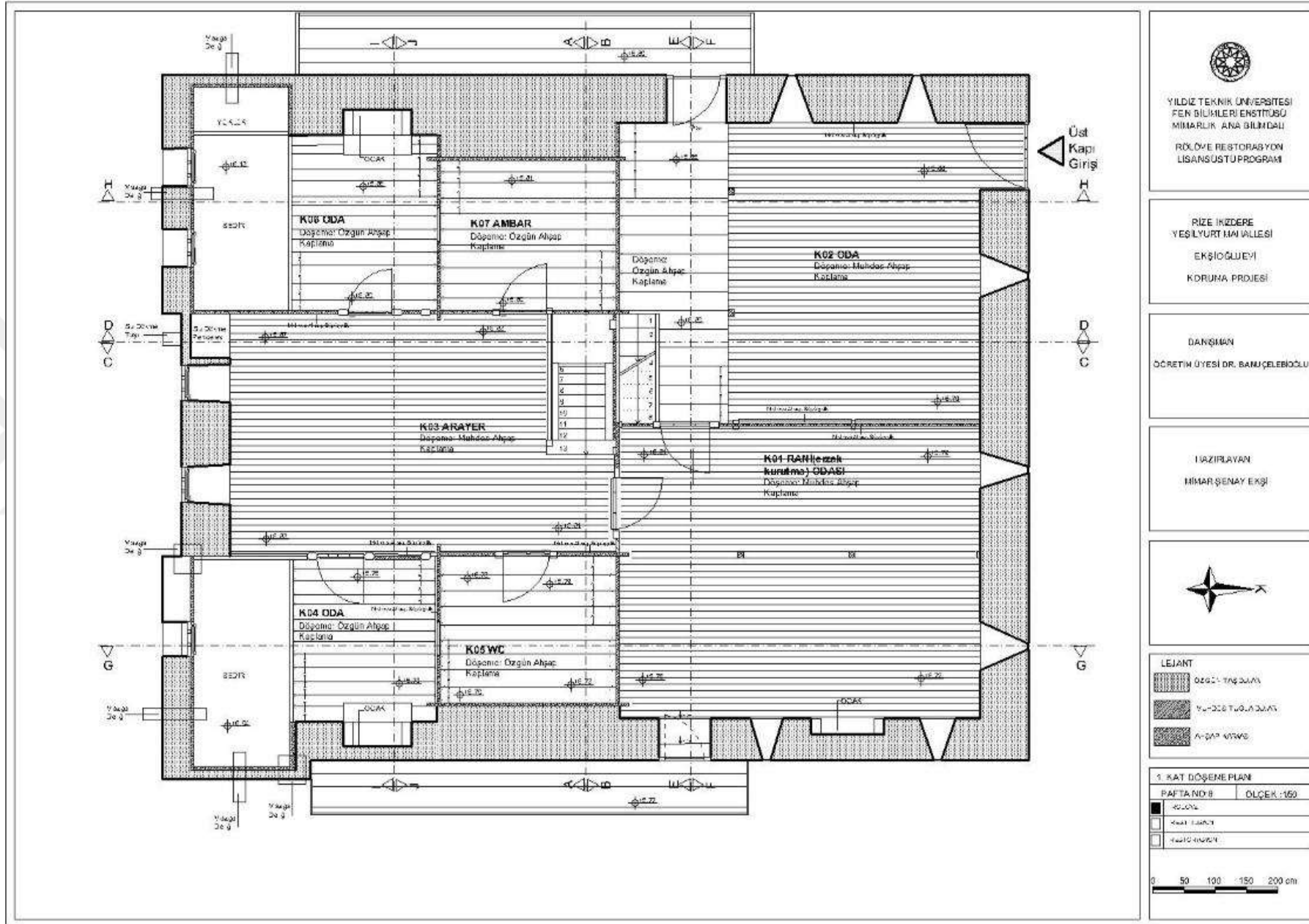
RIZE İKİZDERE
 YEŞİL YURT MAHALLESİ
 EKŞİOĞLUYI
 KORUMA PROJESİ

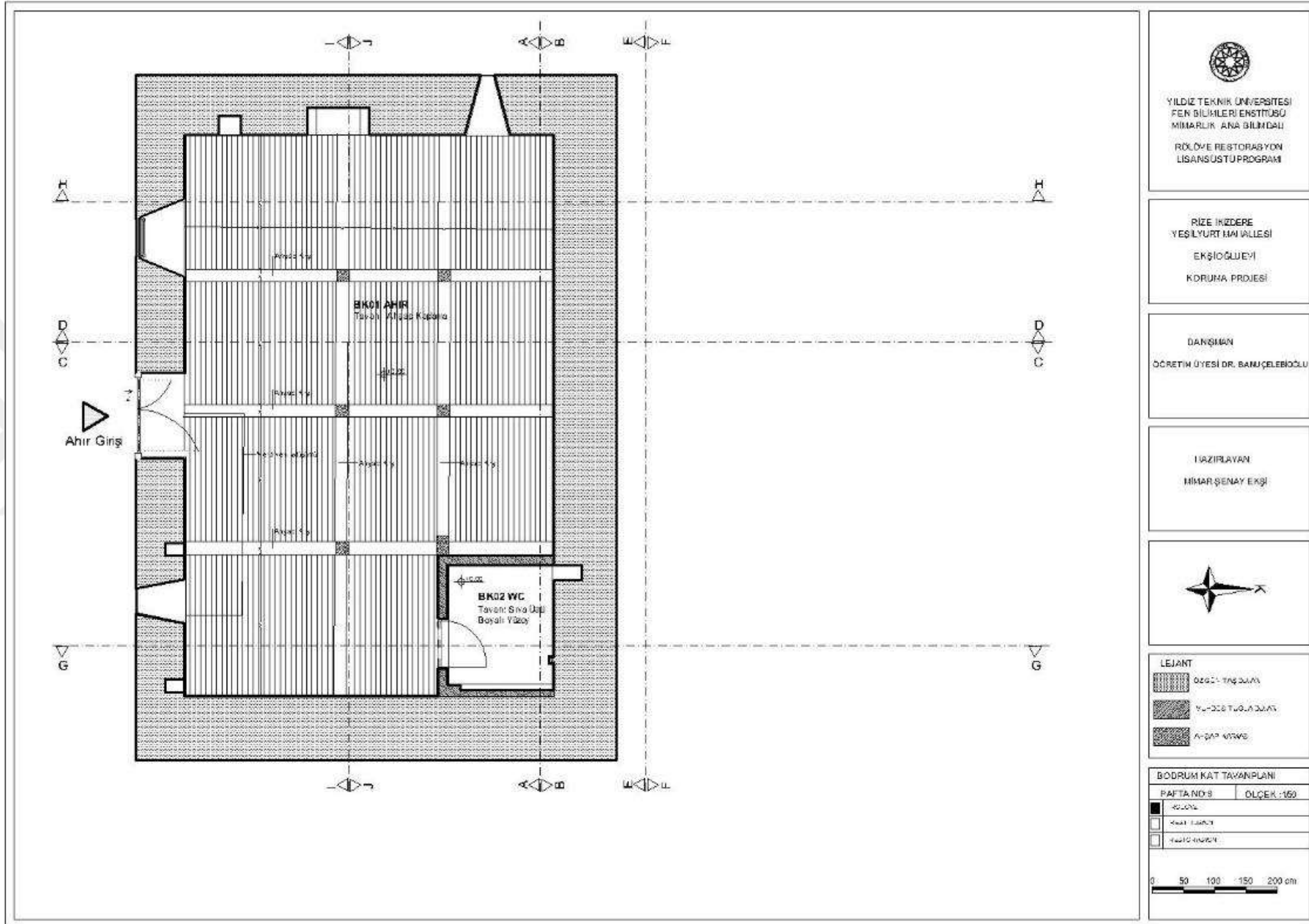
DANIŞMAN
 ÖZRETİK ÜYESİ DR. BANU ÇELEBİOĞLU

HAZIRLAYAN
 MİMAR GENAY EKŞİ

YILDIZ TEKNİK UNIVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
MİMARLIK ANA BİLİM DALI
RÖLÖVE RESTORASYON
LİSANSÜSTÜ PROGRAMI

RİZE KIZDERE
YEŞİL YURT MAHALLESİ
EKŞİOĞLU EVİ
KORUMA PROJESİ

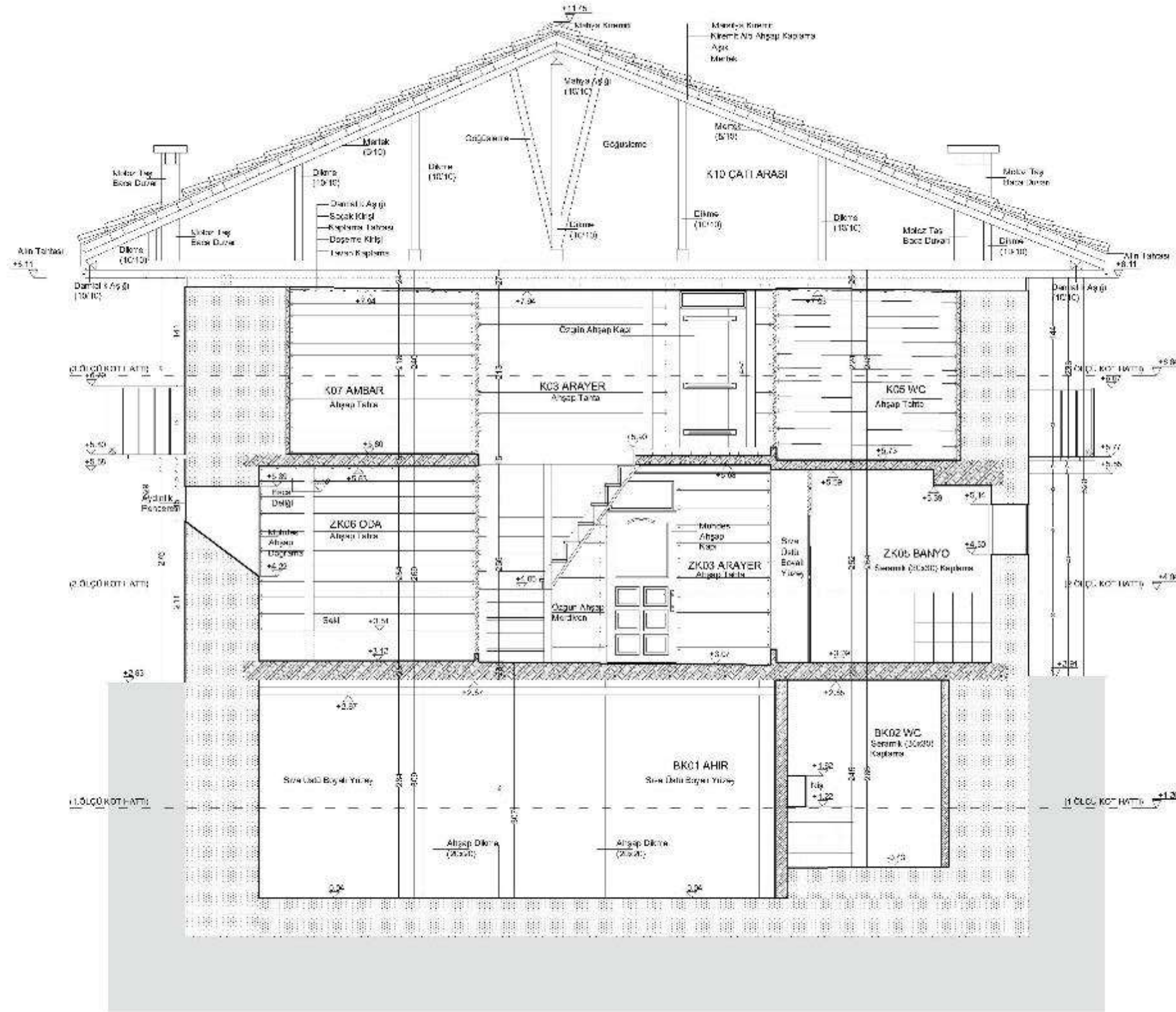
DANIŞMAN
DÖRETM ÜYESİ DR. BANU ÇELEBİOĞLU

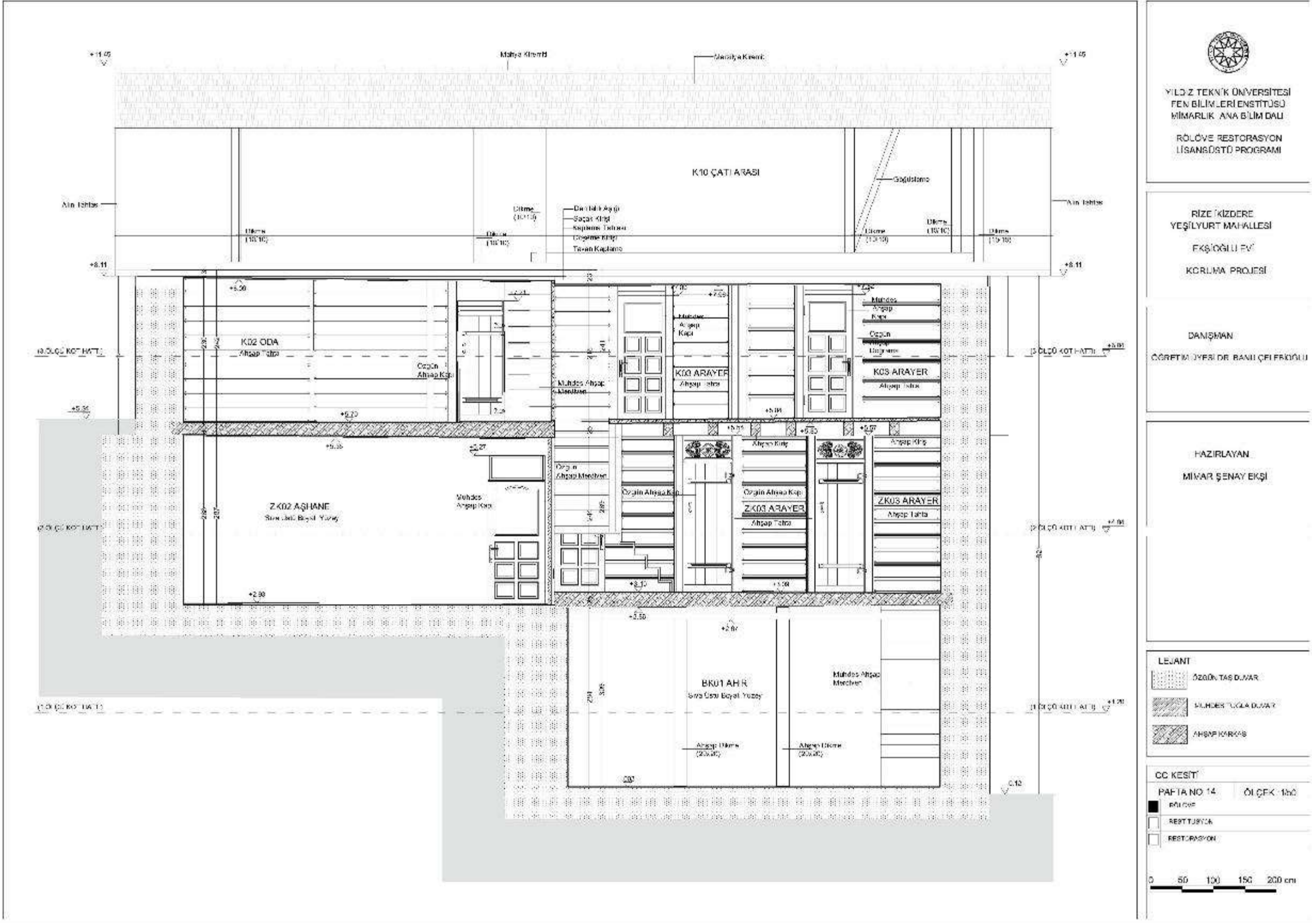
HAZIRLAYAN
MİMAR ŞENAY EKŞİ

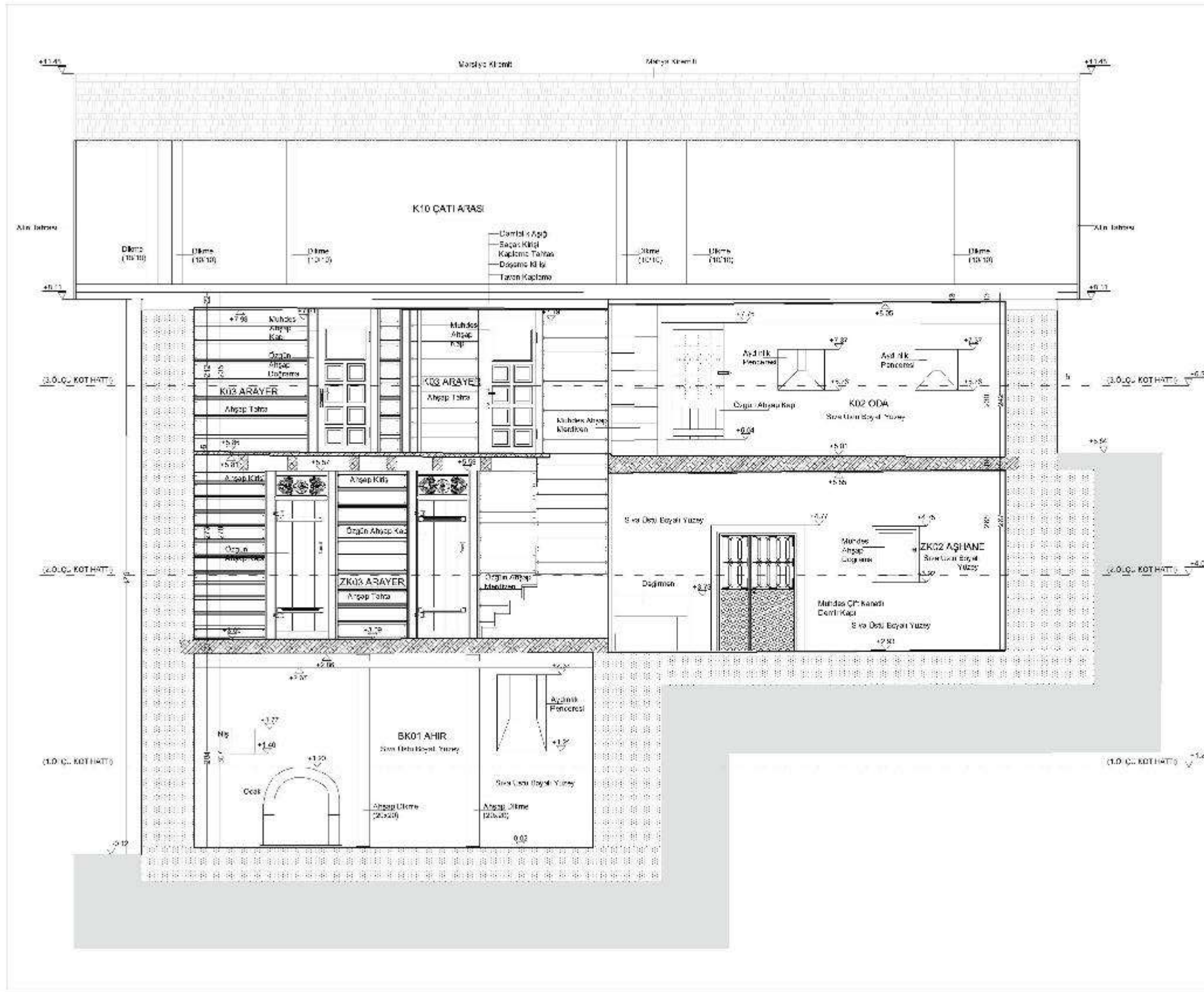
LEJANT
ÖZÜN TAŞ DUVAR
MÜDEK TUĞLA DUVAR
AĞAÇ KAPLAMA

BB KESİTİ
PAFTA NO: 13 ÖLÇEK: 1/100
RÖLÖVE
RESTORASYON
RESTORASYON

0 50 100 150 200 cm

YILDIZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
MİMARLIK ANA BİLİM DALI
RÖLÖVE RESTORASYON
LİSANSÜSTÜ PROGRAMI

RİZE KIZILERE
YEŞİL YURT MAHALLESİ
EKŞİOĞLU EVİ
KORUMA PROJESİ

DANİŞMAN
ÖĞRETİM ÜYESİ DR. BARI ÇELEBİOĞLU

HAZIRLAYAN
MİMAR ŞENAY EKŞİ

LEJANT

	ÇİZGİNTAS DUVAR
	MÜNDESE TUĞLA DUVAR
	AHŞAP KAPLAMA

DD KESİTİ

PAFTA N.O: 15	Ö.ÇEK: 1/50
	KÖLÖVE
	RESTİTÜSYON
	RESTORASYON

YILDIZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
MİMARLIK ANA BİLİM DALI

RÖLÖVE RESTORASYON
LİSANSüstü PROGRAMI

RİZE İKİZDERE
YEŞİL YURT MAHALLESİ

EKŞİOĞLU EVİ

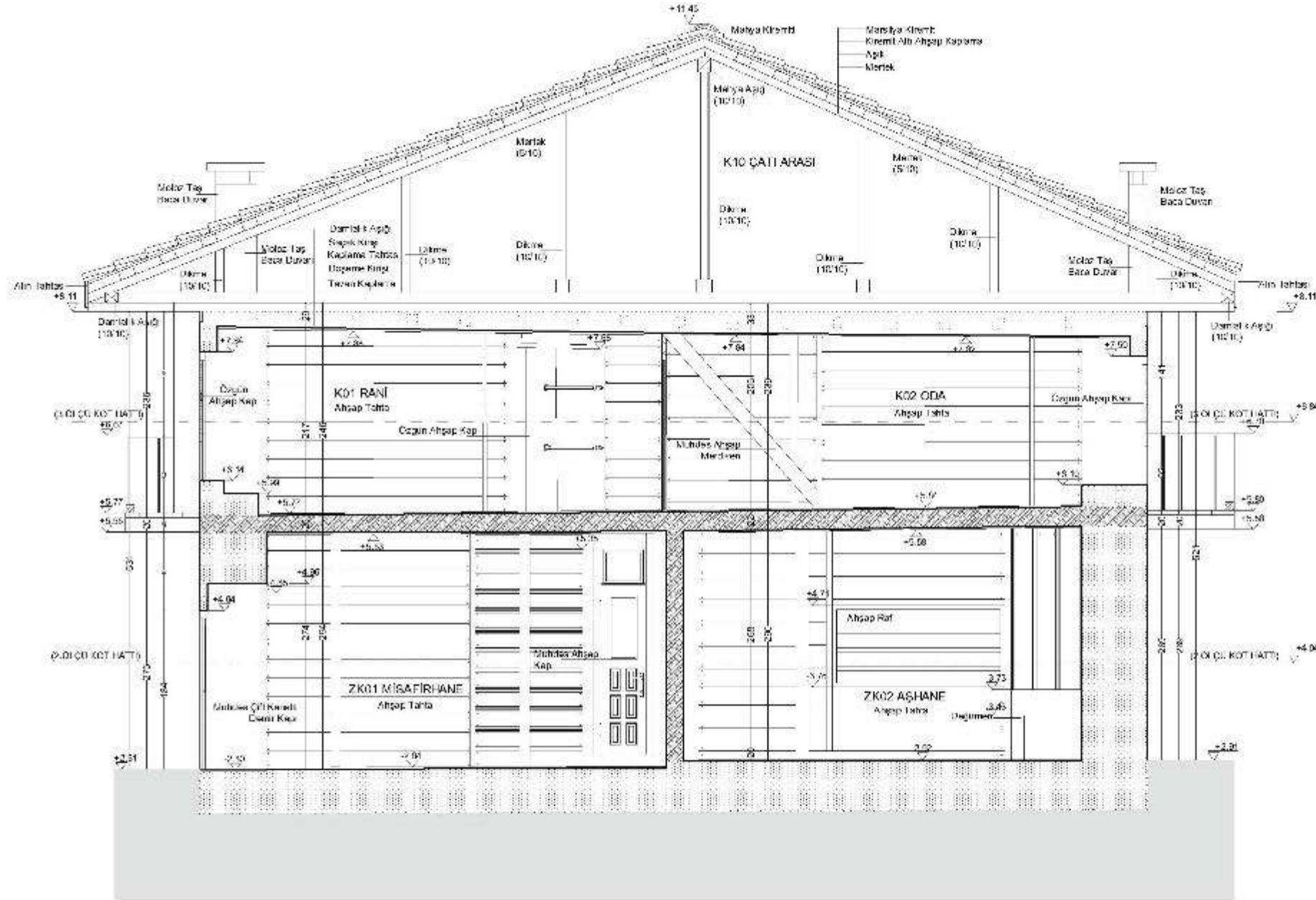
KORUMA PROJESİ

DANIŞMAN

ÖĞRETİM ÜYESİ DR. BANU ÇELEBİOĞLU

HAZIRLAYAN

MİMAR ŞENAY EKŞİ

LEJANT

- ÖZGÜN TAĞ DUVAR
- VİLYES TUĞLA DUVAR
- AHŞAP KARKAS

EE KESİTİ

PAFTA NO: 16 | ÖLÇEK: 1:150

- reli duvar
- RESTİTÜSYON
- RESTORASYON

0 50 100 150 200 cm

YILDIZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
MİMARLIK ANA BİLİM DALI

RÖLÖVE RESTORASYON
LİSANSÜSTÜ PROGRAMI

RİZE KIZDERE
YEŞİL YURT MAHALLESİ
EKŞİOĞLU EVİ
KORUMA PROJESİ

DANISMAN
ÖĞRETİM ÜYESİ DR. BANU ÇELİBİOĞLU

HAZIRLAYAN
MİMAR ŞENAY EKŞİ

LEJANT

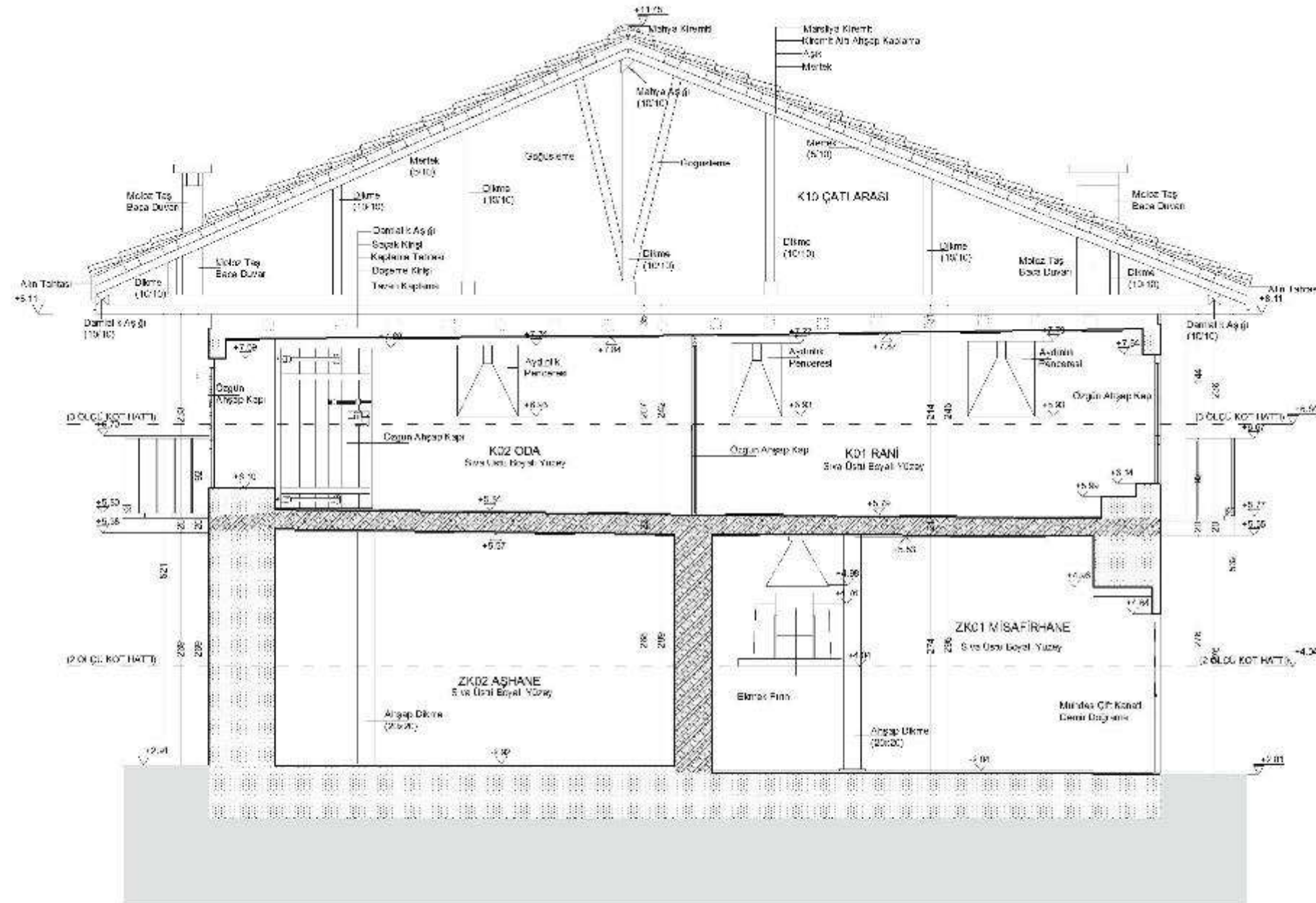
- ÖZGÜN TAŞ DUVAR
- MUHÜR TULUĞA DUVAR
- AKŞİF KARKAS

FF KESİTİ

PAFTA NO: 17 ÖLÇEK: 1/50

- KÖK DUVAR
- RESTORASYON

0 50 100 150 200 cm

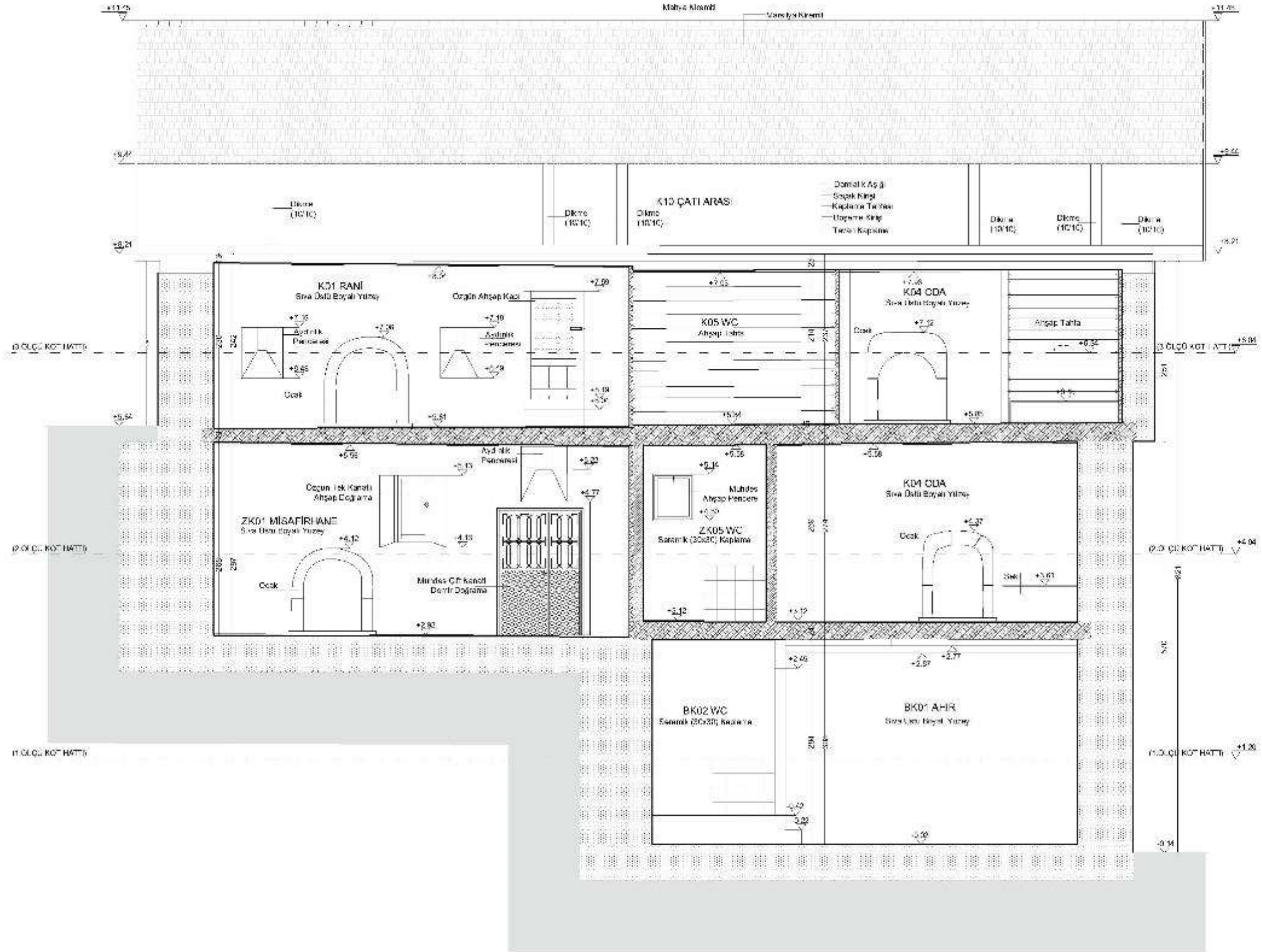

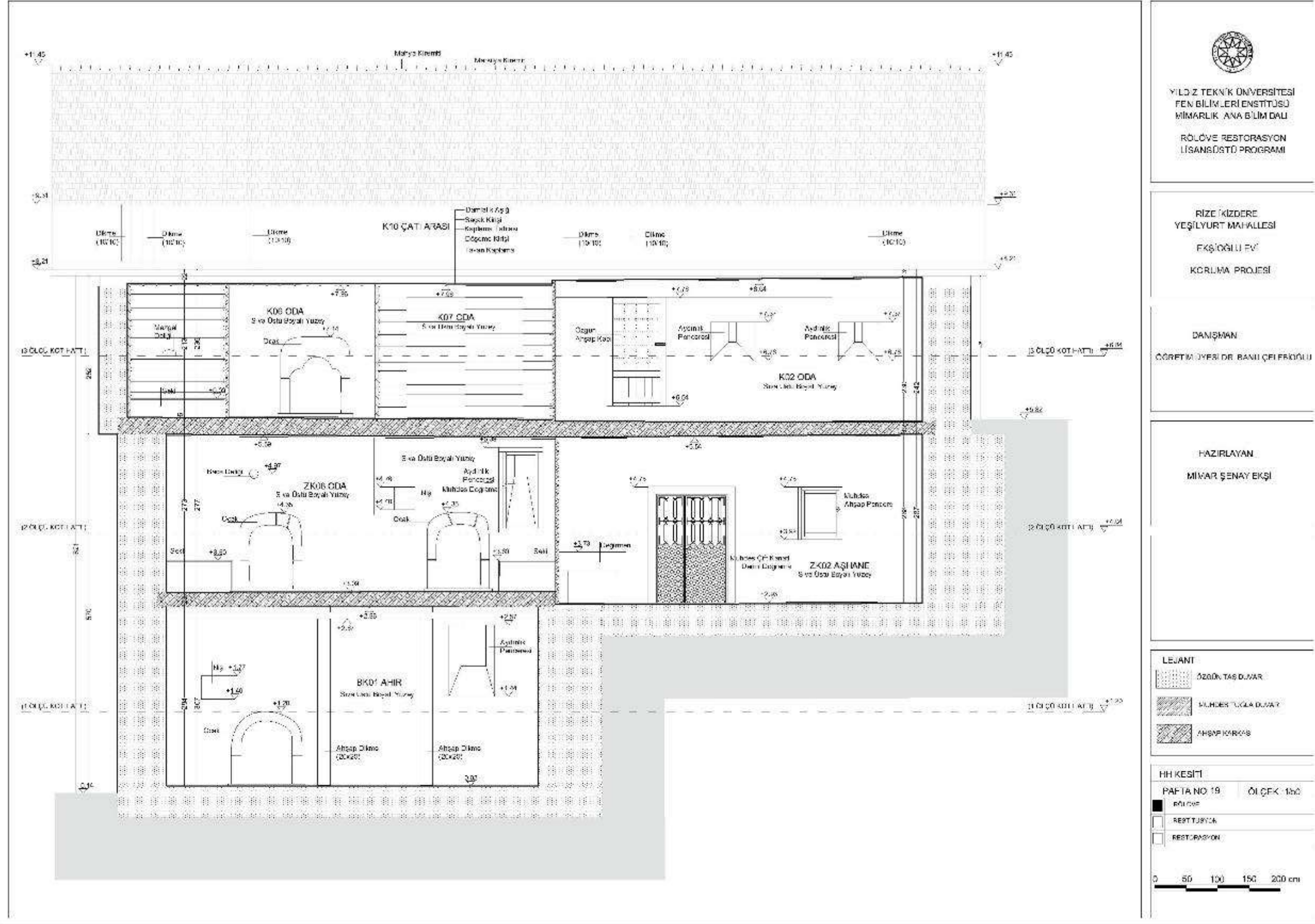
YILDIZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
MİMARLIK ANA BİLİM DALI
RÖLÖVE RESTORASYON
LİSANSÜSTÜ PROGRAMI

RİZE İKİZDERE
YEŞİLYURT MAHALLESİ
EKŞİOĞLU EVİ
KORUMA PROJESİ

DANİŞMAN
ÖĞRETİM ÜYESİ DR. BAKUR ÇELİBİYOĞLU

HAZIRLAYAN
MİMAR ŞENAY EKŞİ

YILDIZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
MİMARLIK ANA BİLİM DALI
RÖLÖVE RESTORASYON
LİSANSÜSTÜ PROGRAMI

RİZE İKİZDERE
YEŞİLYURT MAHALLESİ
EKŞİOĞLU EVİ
KORUMA PROJESİ

DANIŞMAN
ÖĞRETİM ÜYESİ DR. BANU ÇELEBİOĞLU

HAZIRLAYAN
MİMAR ŞENAY EKŞİ

LEJANT

- ÖZGÜN TAŞ DUVAR
- MUHDES TUĞLA DUVAR
- AHŞAP KARKAS

JJ KESİTİ

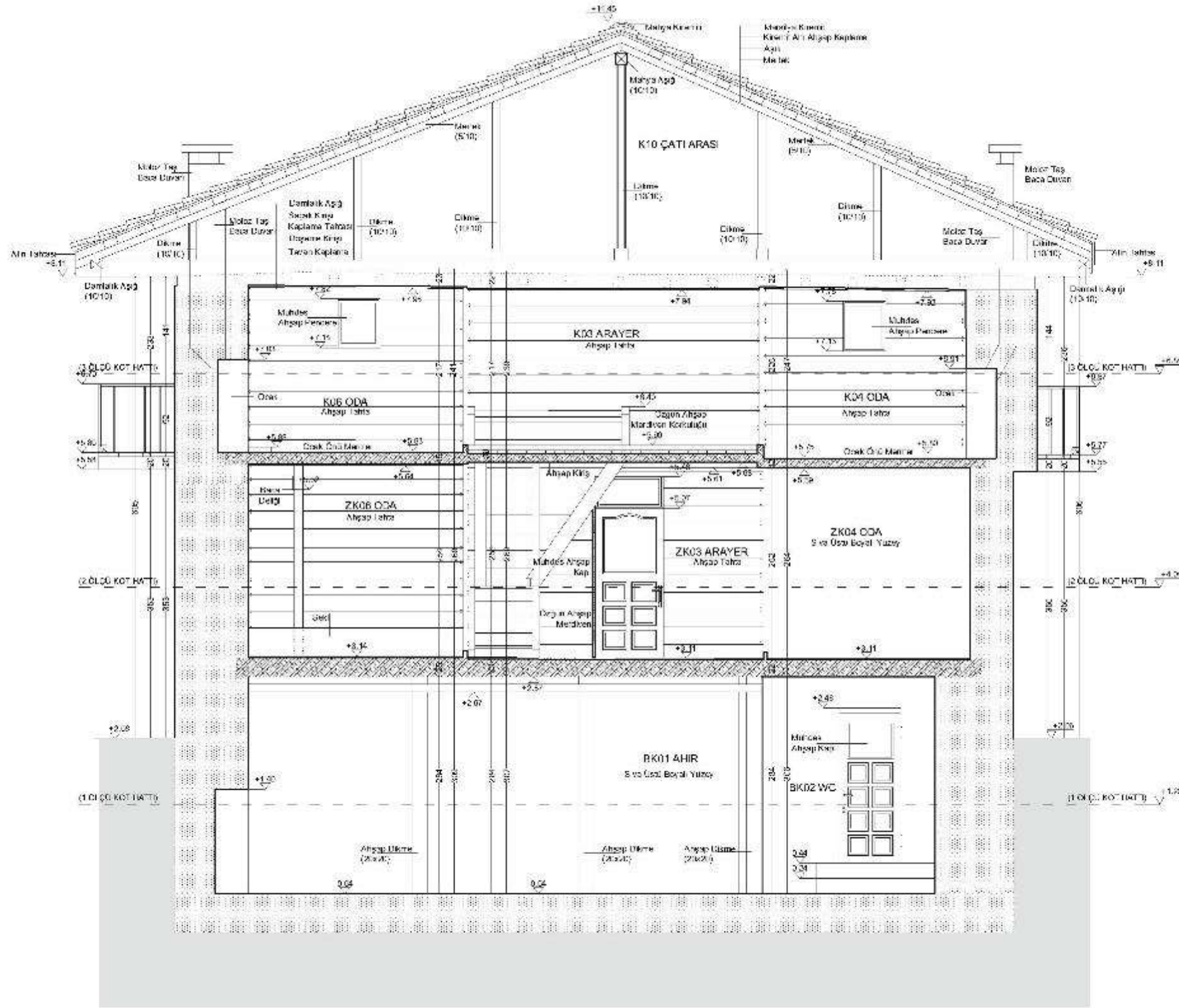
PAFTA NO: 20 ÖLÇEK: 1:50

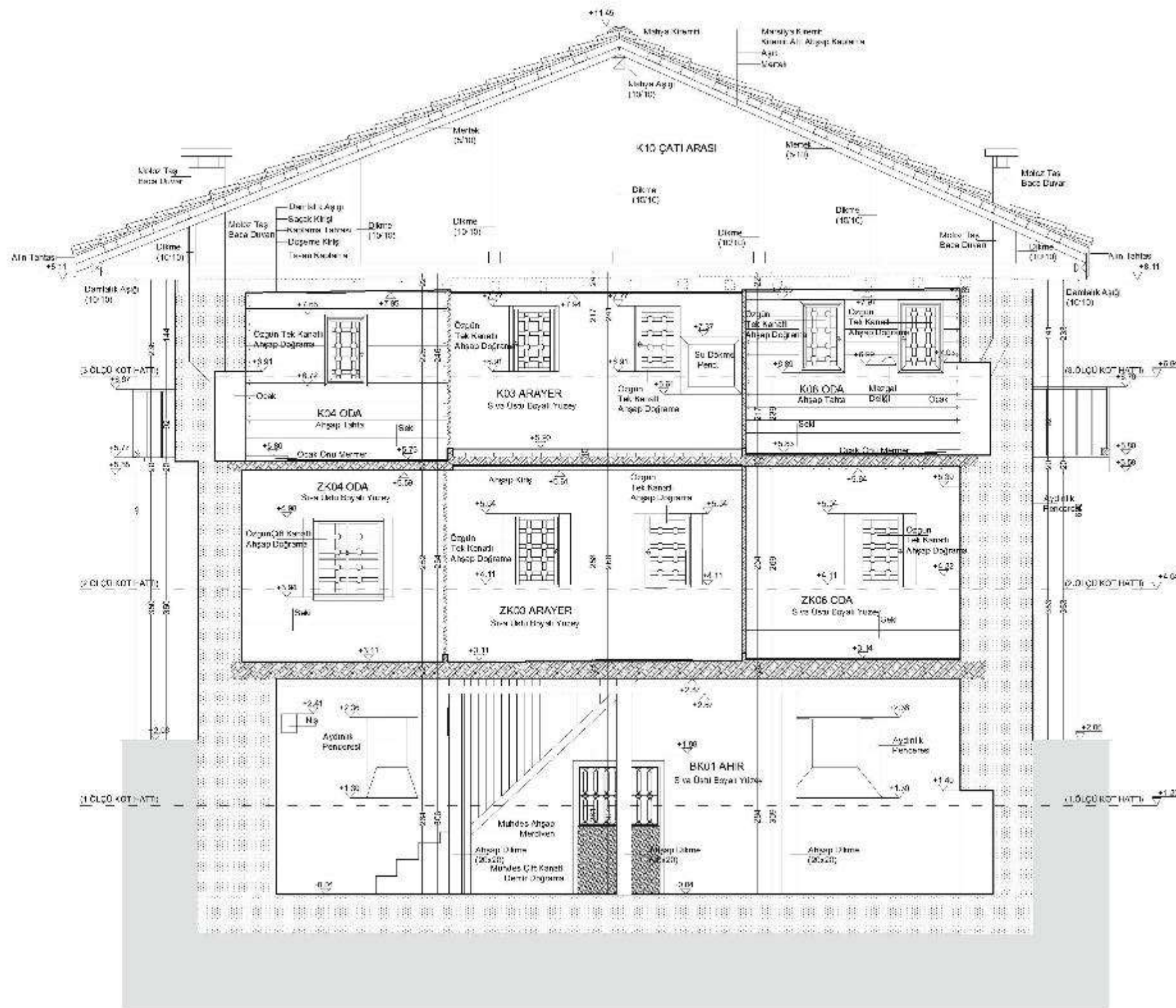
RÖLÖVE

RESTİTÜSYON

RESTORASYON

0 50 100 150 200 cm

YILDIZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
MİMARLIK ANA BİLİM DALI

RÖLÖVE RESTORASYON
LİSANSÜSTÜ PROGRAMI

RİZE İKİZDERE
YEŞİLYURT MAHALLESİ

EKŞİOĞLU EVİ

KORUMA PROJESİ

DANIŞMAN

ÖĞRETİM ÜYESİ D.R. BAKU CELESOĞLU

HAZIRLAYAN

MİMAR ŞENAY EKŞİ

LEJANT

- OZGUN TAŞ DUVAR
- MURİTES TUĞLA DUVAR
- AHŞAP KARKAS

İİ KESİTİ

PAFTA NO: 21

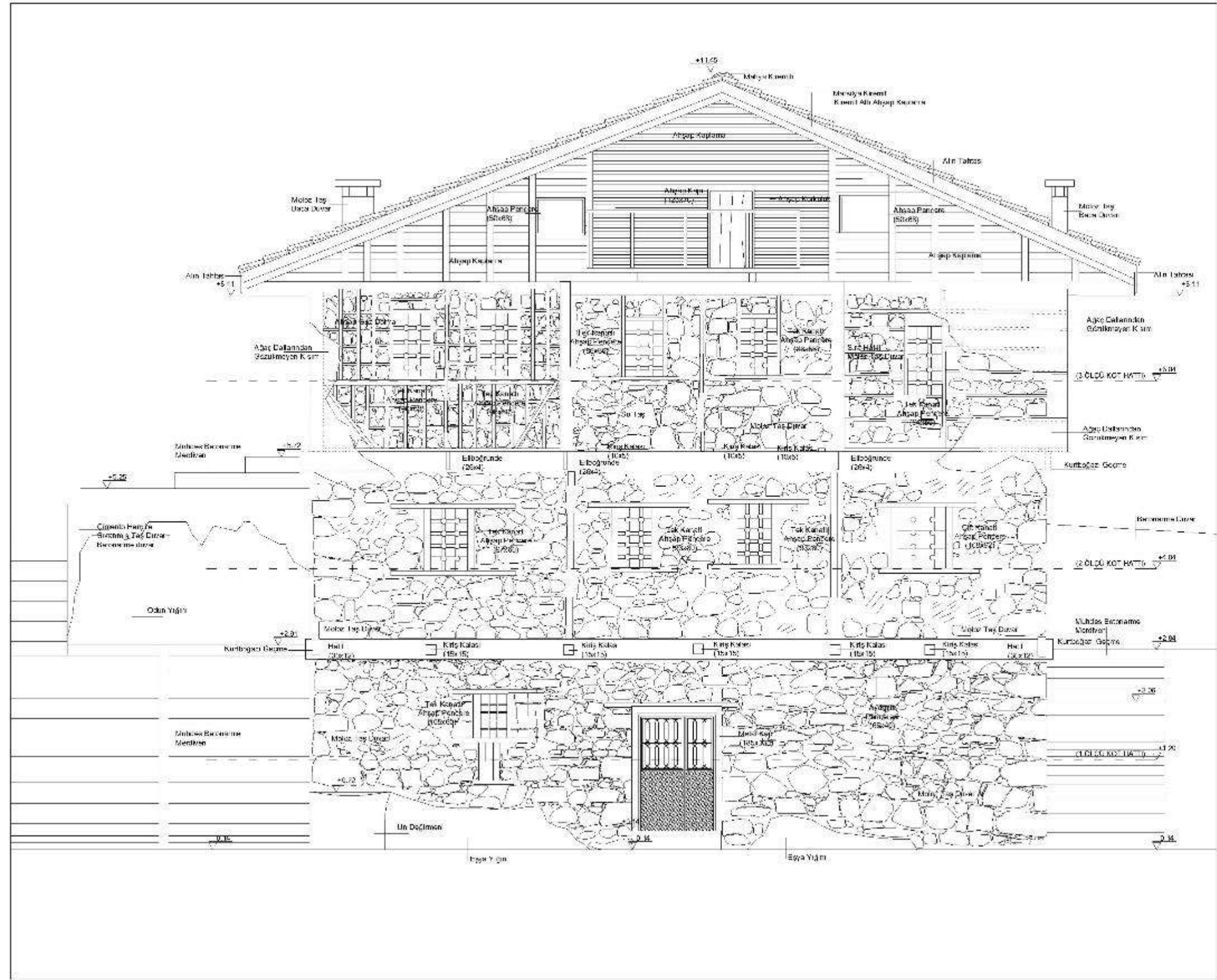
ÖLÇEK: 1/50

K03 ODA

RESTORASYON

RÖLÖVE RESTORASYON

0 50 100 150 200 cm

YILDIZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
MİMARLIK ANA BİLİM DALI
RÖLÖVE RESTORASYON
LİSANSÜSTÜ PROGRAMI

RİZE İKİZDERE
YEŞİL YURT MAHALLESİ
EKŞİOĞLU EVİ
KORUMA PROJESİ

DANIŞMAN
ÖĞRETİM ÜYESİ DR. BANU ÇELEBİOĞLU

HAZIRLAYAN
MİMAR ŞENAY EKŞİ

LEJANT

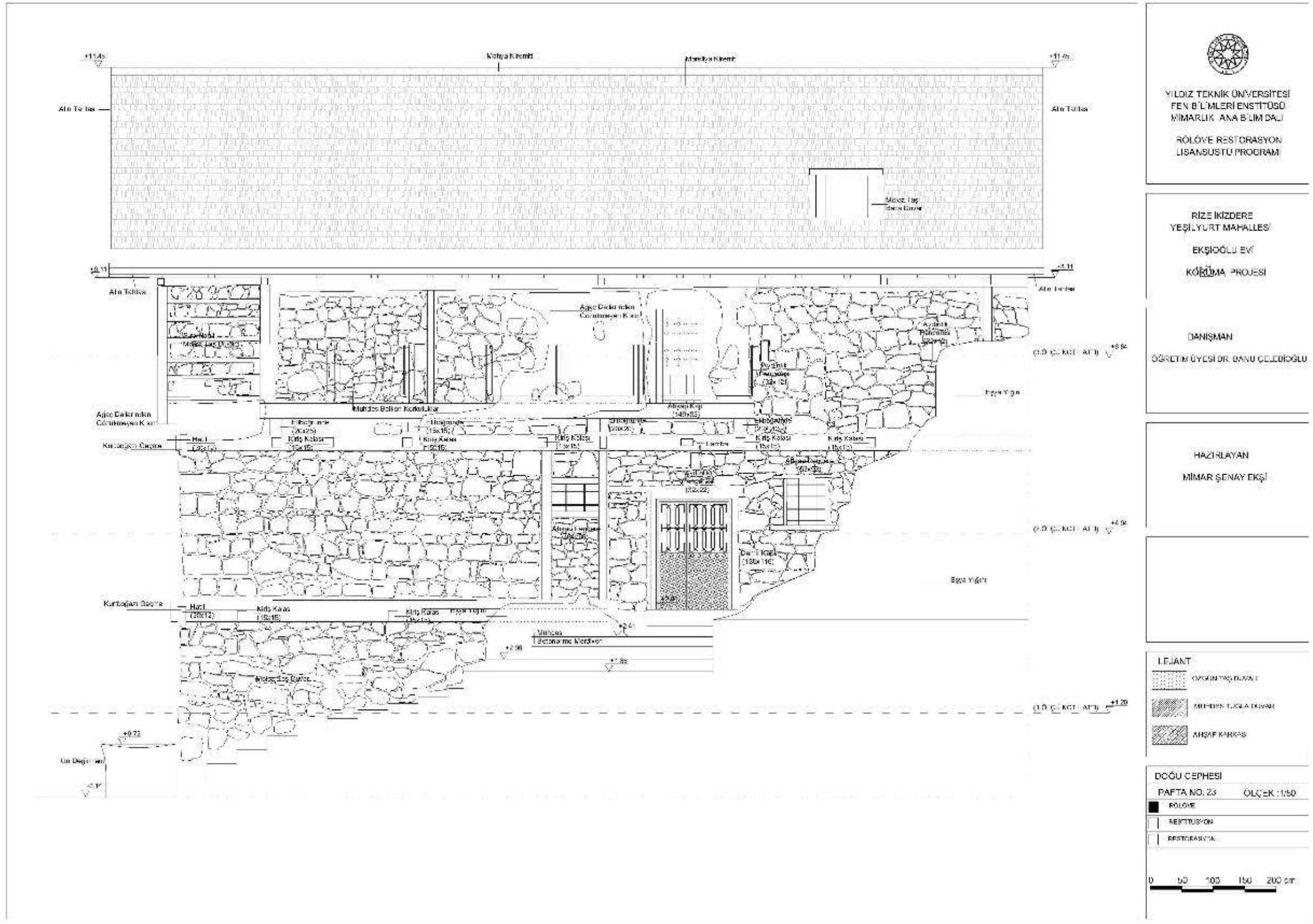
- ÖZGÜN TAŞ DUVAR
- MÜHÜR SÜZÜLMÜŞ BİTÜMLÜ ÇİMENTO DUVAR
- AHŞAP KARKAS

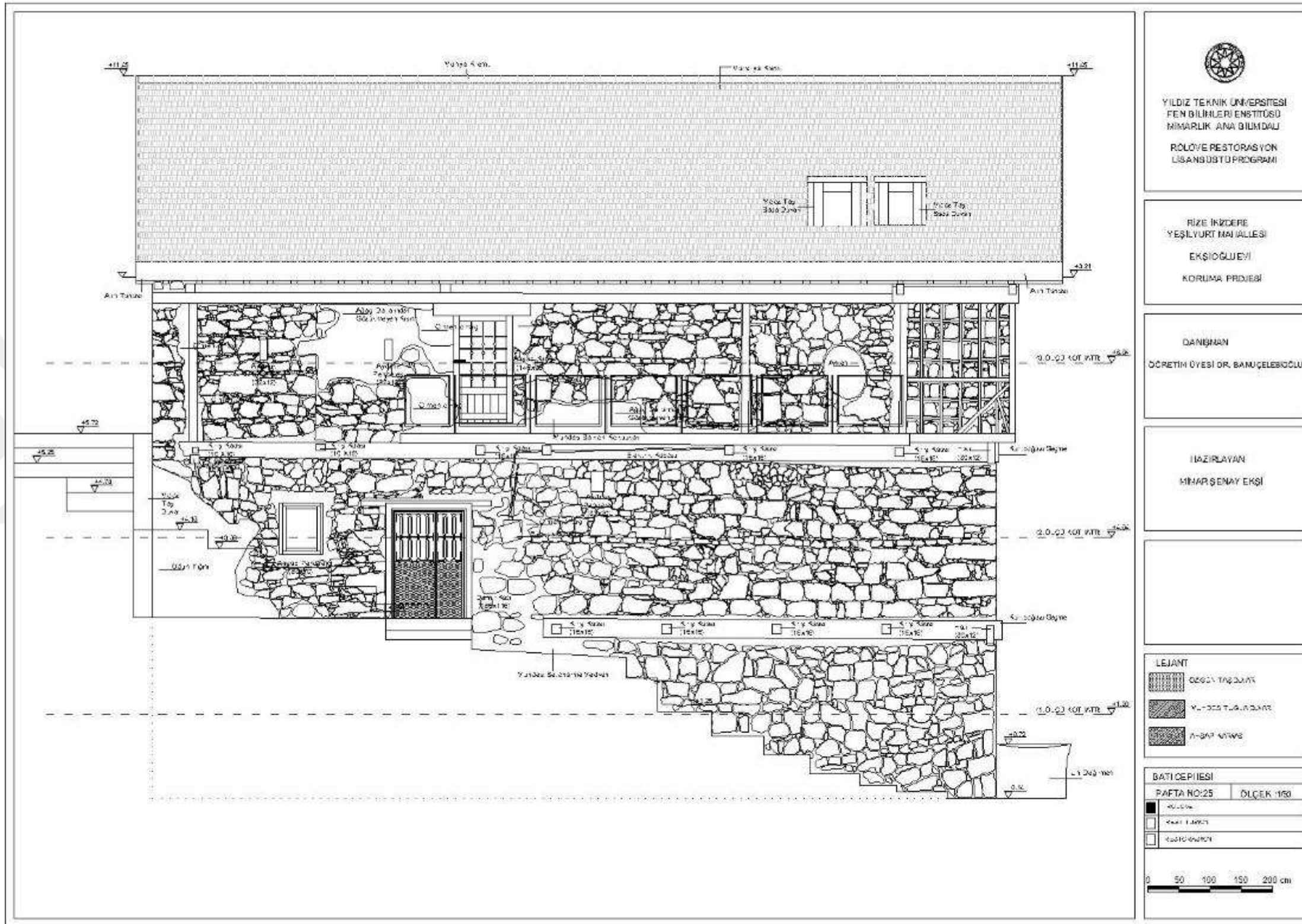
GÜNEY CEPHESİ

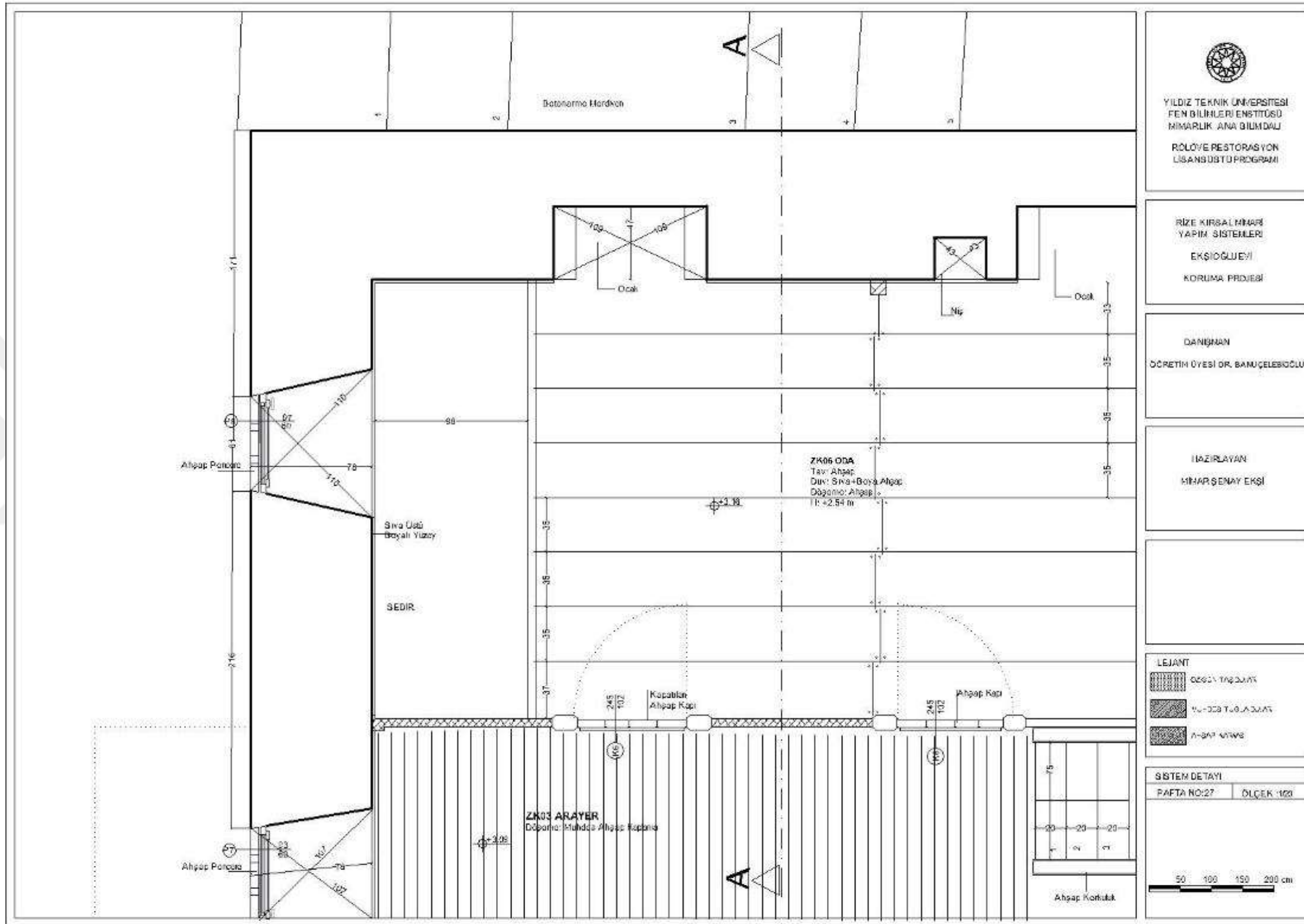
PAFTA NO: 22 ÖLÇEK: 1:50

- RÖLÖVE
- MEVCUT
- RESTORASYON

0 50 100 150 200 cm

YILDIZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
MİMARLIK ANA BİLİM DALI
ROLÜVE RESTORASYON
LİSANSÜSTÜ PROGRAMI

RİZE KIRSAL MİMARİ
YAPIM SİSTEMLERİ
EKŞİOĞLU'YI
KORUMA PROJESİ

DANIŞMAN
ÖZRETİN ÖYESİ DR. BAHUÇELİBİYOĞLU

HAZIRLAYAN
MİMAR ŞENAY EKŞİ

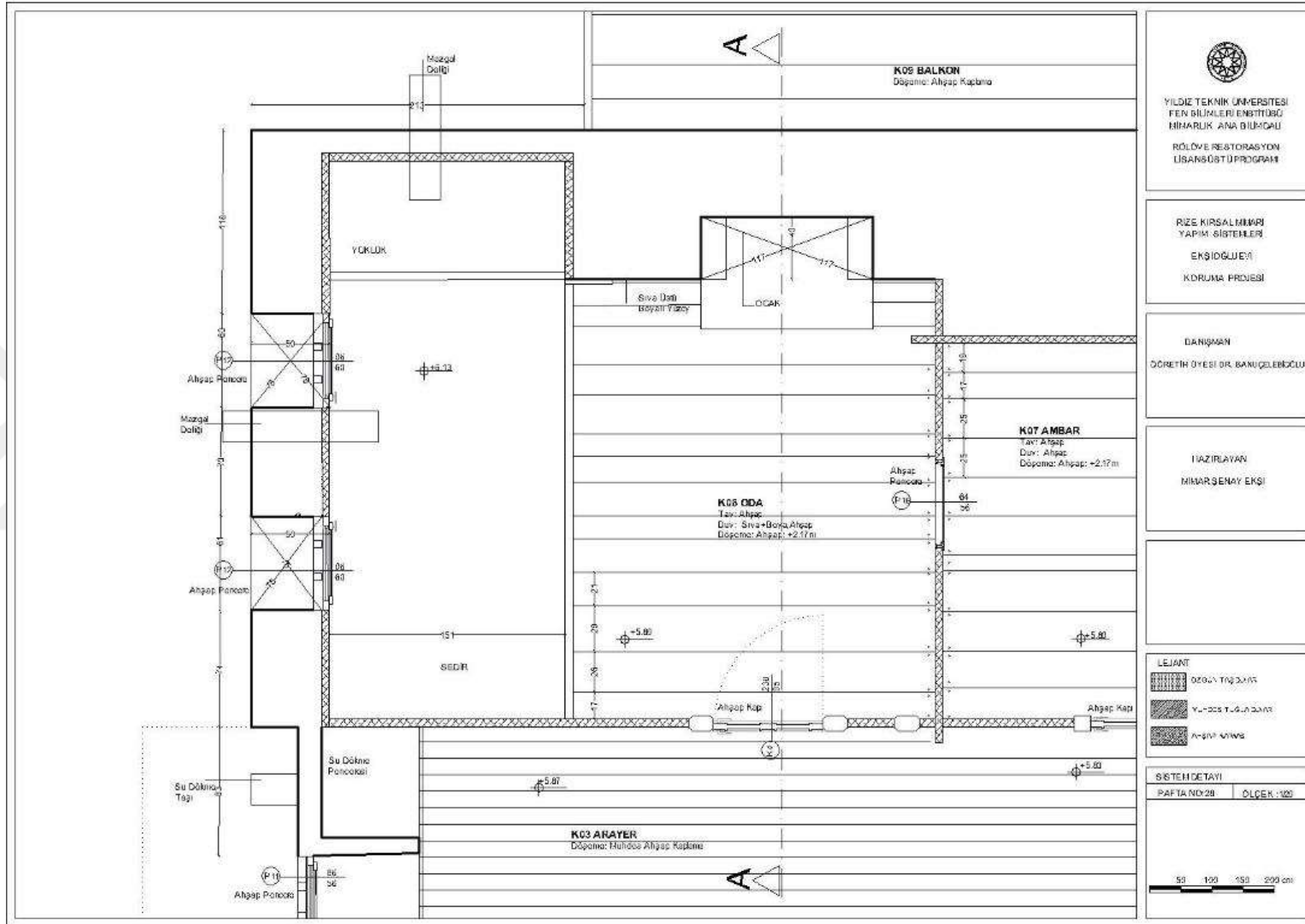
LEJANT

- ÖZGÜ YIĞINLI
- YÜZEL TÜRÜLÜM
- AĞAÇ KAPAMA

SİSTEM DETAYI

PAFTA NO:27 DİÇEK:100

50 100 150 200 cm

 YILDIZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
 FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
 MİMARLIK ANA BİLİM DALI
 RÖLÖVE RESTORASYON
 USANSÖZÜ PROGRAMI

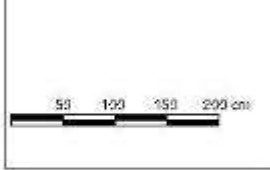
RİZE KIRSAL MİMARİ
 YAPIM SİSTEMLERİ
 EKŞİDĞLÜEYİ
 KORUMA PROJESİ

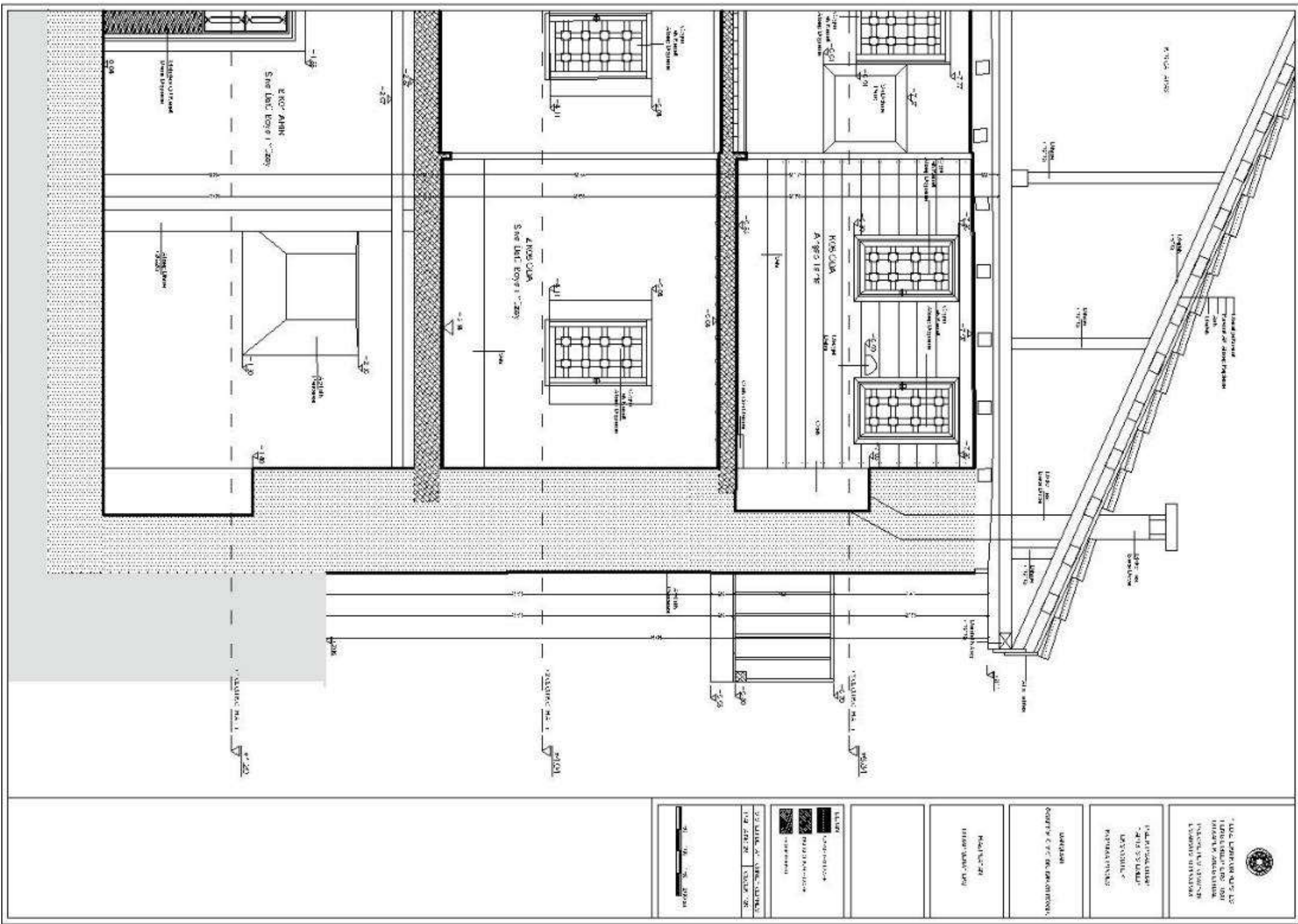
DANIŞMAN
 ÖZRETİN ÖYESİ DR. BANU ÇELEBEÇİ

HAZIRLAYAN
 MİMAR ŞENAY EKŞİ

LEJANT

SİSTEM DETAYI
 PAFTA NO: 28 ÖLÇEK: 1/20

 PT. LINDA LINDA KARYA

 JALAN PONDOK BEKAS 1 NO. 100

 KEMENANGAN, KEMENANGAN

 KEMENANGAN, KEMENANGAN

 KEMENANGAN, KEMENANGAN

TITIK TINGGI

 1. 100

 2. 100

 3. 100

 4. 100

URAIAN

 KONTAK C/C/D BK. EM. OR. PROVA.

KONTAK

 KONTAK

KONTAK

 KONTAK

KONTAK

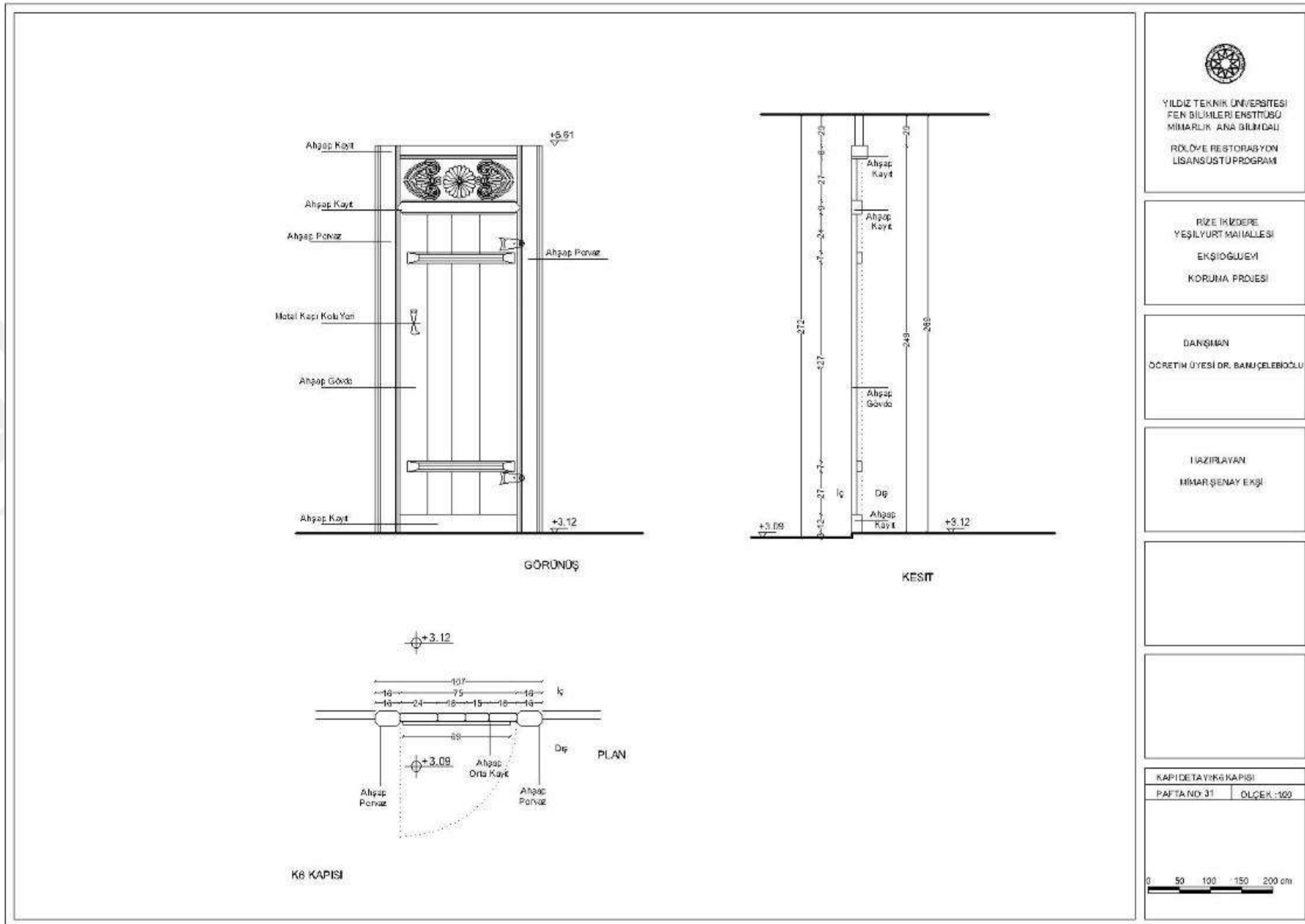
 KONTAK

KONTAK

 KONTAK

KONTAK

 KONTAK

YILDIZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
MİMARLIK ANA BİLİM DALI
RÖLÖVE RESTORASYON
LİSANSÜSTÜ PROGRAMI

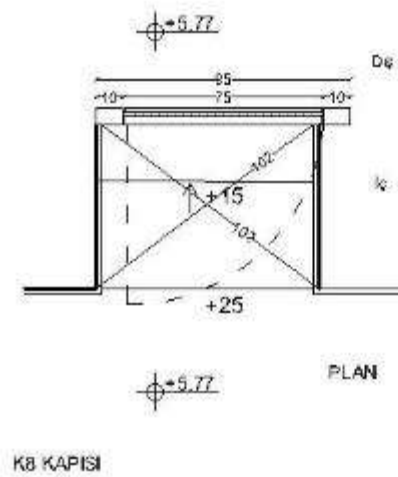
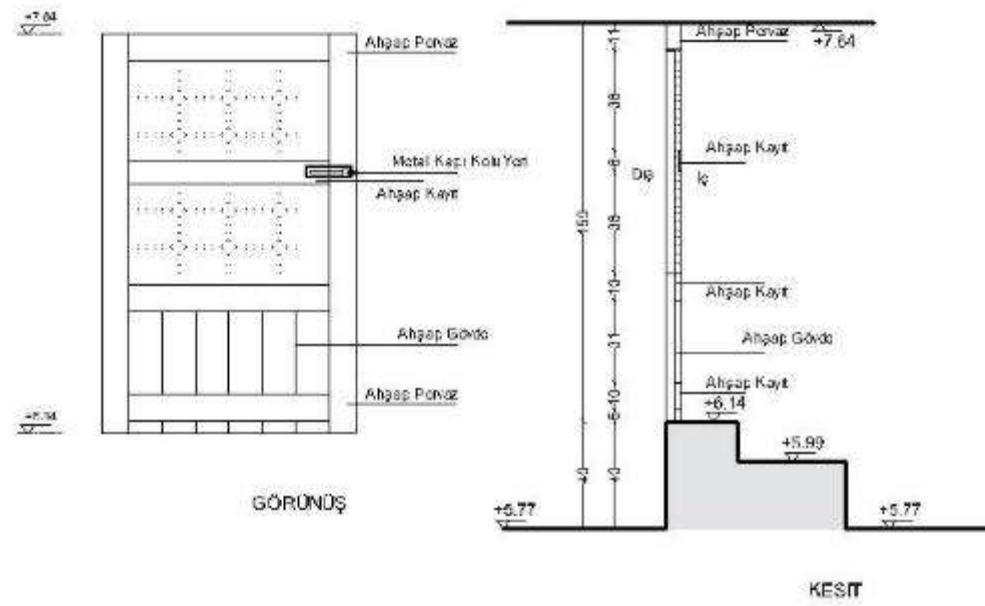
RİZE İKİZDERE
YEŞİL YURT MAHALLESİ
EKŞİDÜĞÜM
KORUMA PROJESİ

DANİŞMAN
ÖZRETİN ÜYESİ DR. BANU ÇELEBİOĞLU

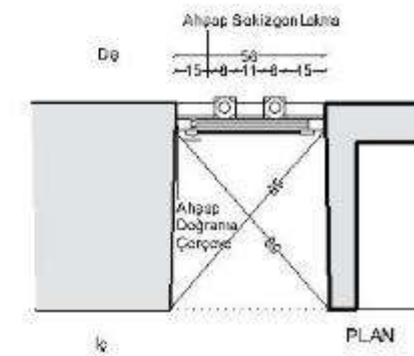
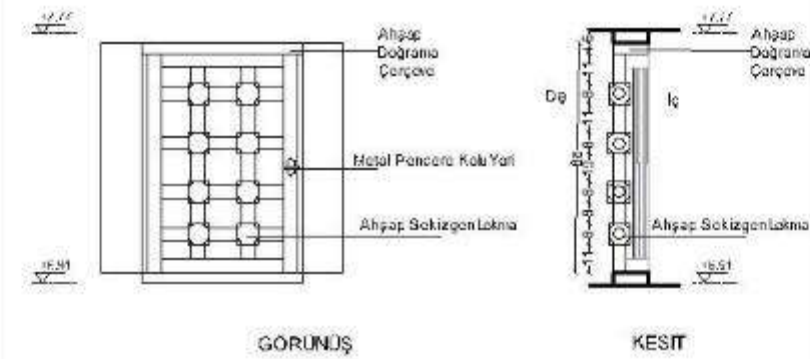
HAZIRLAYAN
MİMAR ŞENAY EKŞİ

KAPIDE TA YIN 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19 20 21 22 23 24 25 26 27 28 29 30 31 32 33 34 35 36 37 38 39 40 41 42 43 44 45 46 47 48 49 50 51 52 53 54 55 56 57 58 59 60 61 62 63 64 65 66 67 68 69 70 71 72 73 74 75 76 77 78 79 80 81 82 83 84 85 86 87 88 89 90 91 92 93 94 95 96 97 98 99 100
PAFTA NO: 32 ÖLÇEK: 1/100

0 50 100 150 200 cm

K8 KAPISI

P11 PENCERESİ

YILDIZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
MİMARLIK ANA BİLİM DALI
RÖLÖVE RESTORASYON
LİSANSÜSTÜ PROGRAMI

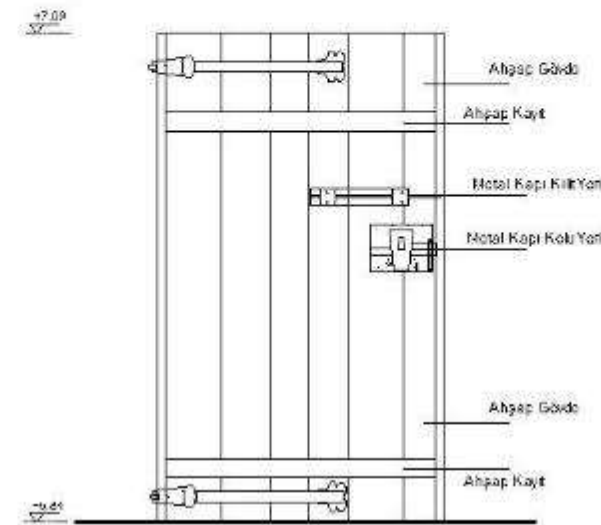
RİZE İKİZDERE
YEŞLYURT MAHALLESİ
EKŞİOĞLU EVİ
KORUMA PROJESİ

DANIŞMAN
ÖĞRETİM ÜYESİ DR. BANU ÇELEBOĞLU

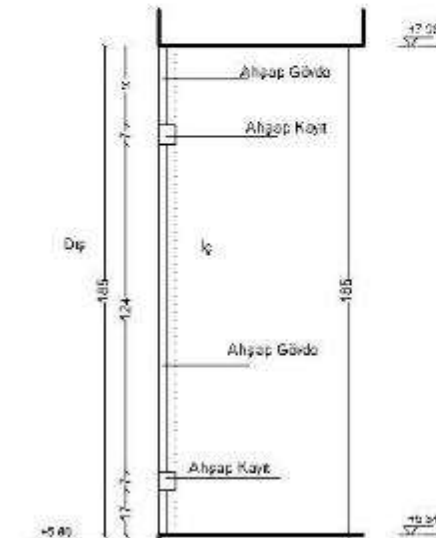
HAZIRLAYAN
MİMAR ŞENAY EKŞİ

KAPI DETAYI KAPISI
PAFTA NO: 33 ÖLÇEK: 1/20

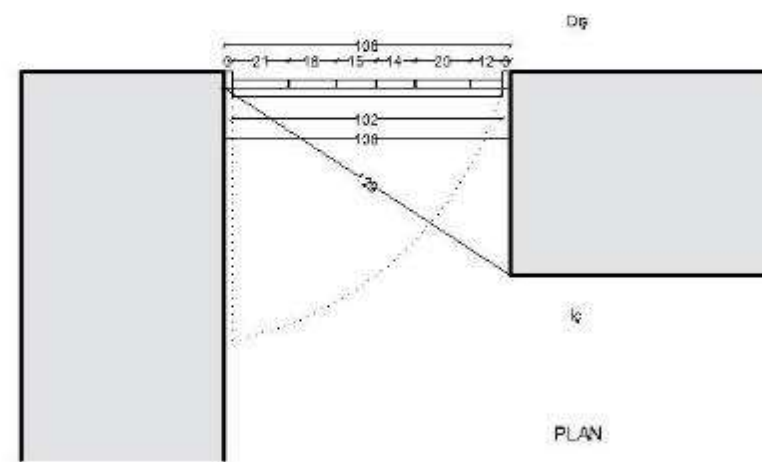
0 50 100 150 200 cm

GÖRÜŞ

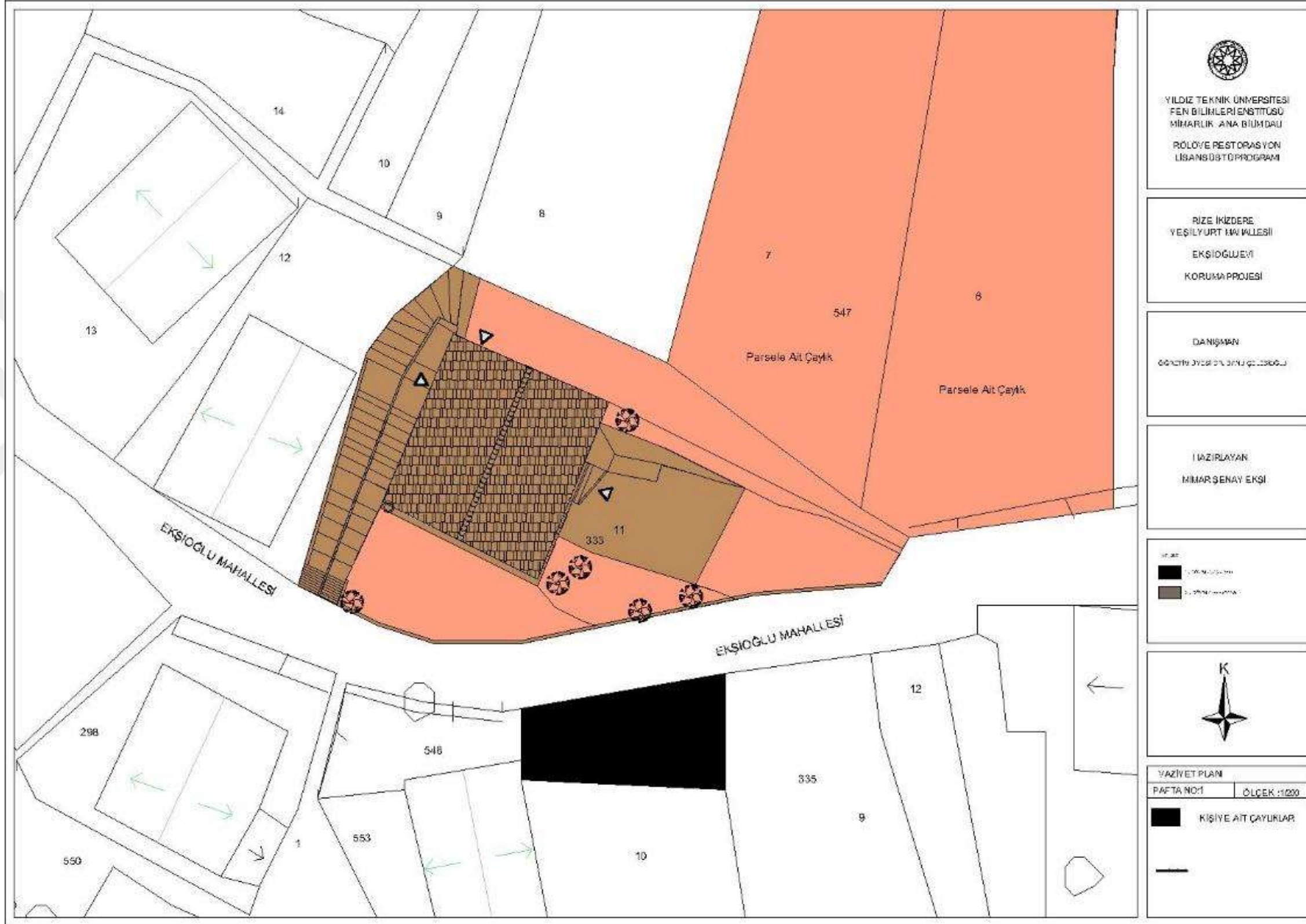
KESİT

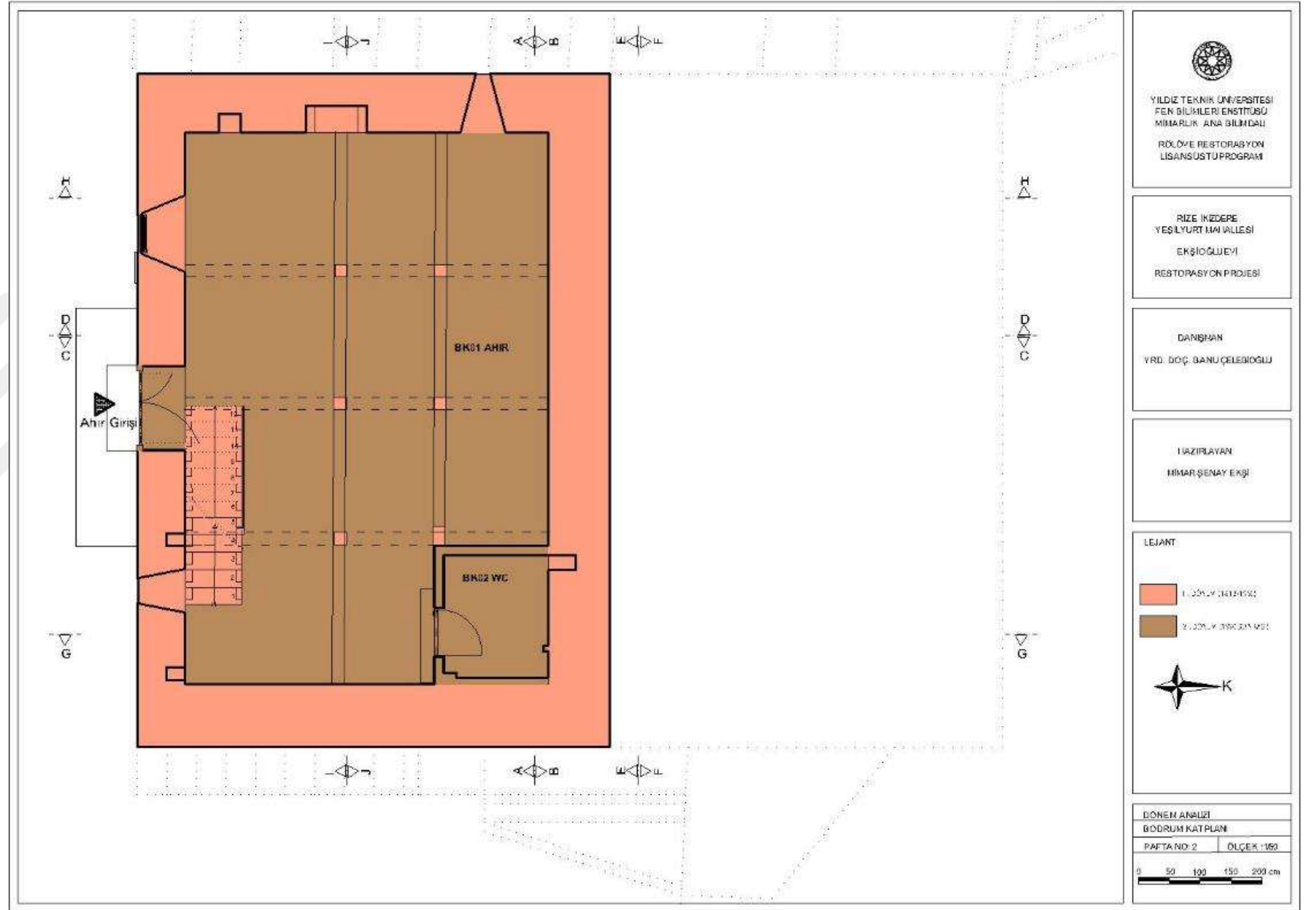

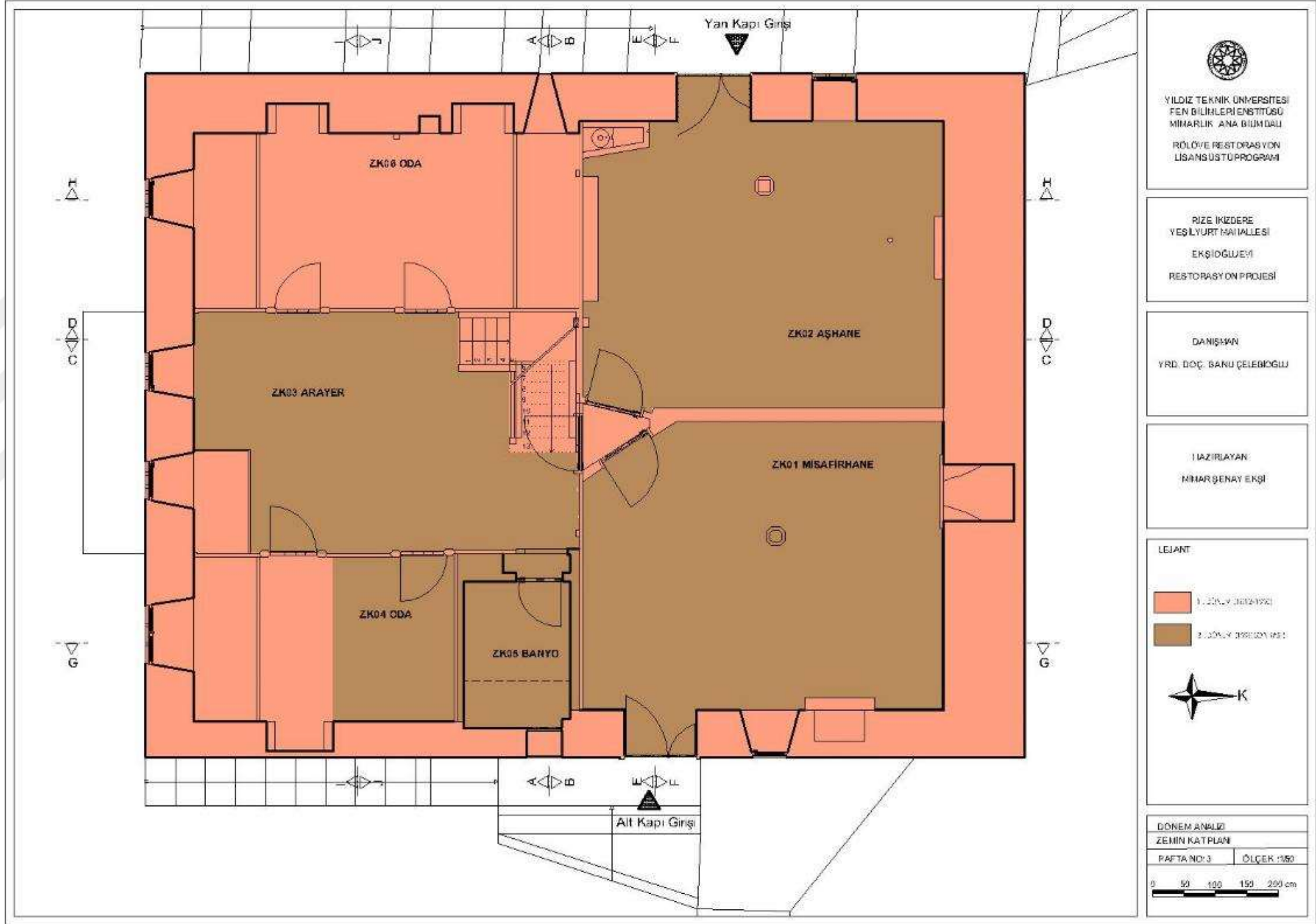
PLAN

DÖNEM ANALİZİ

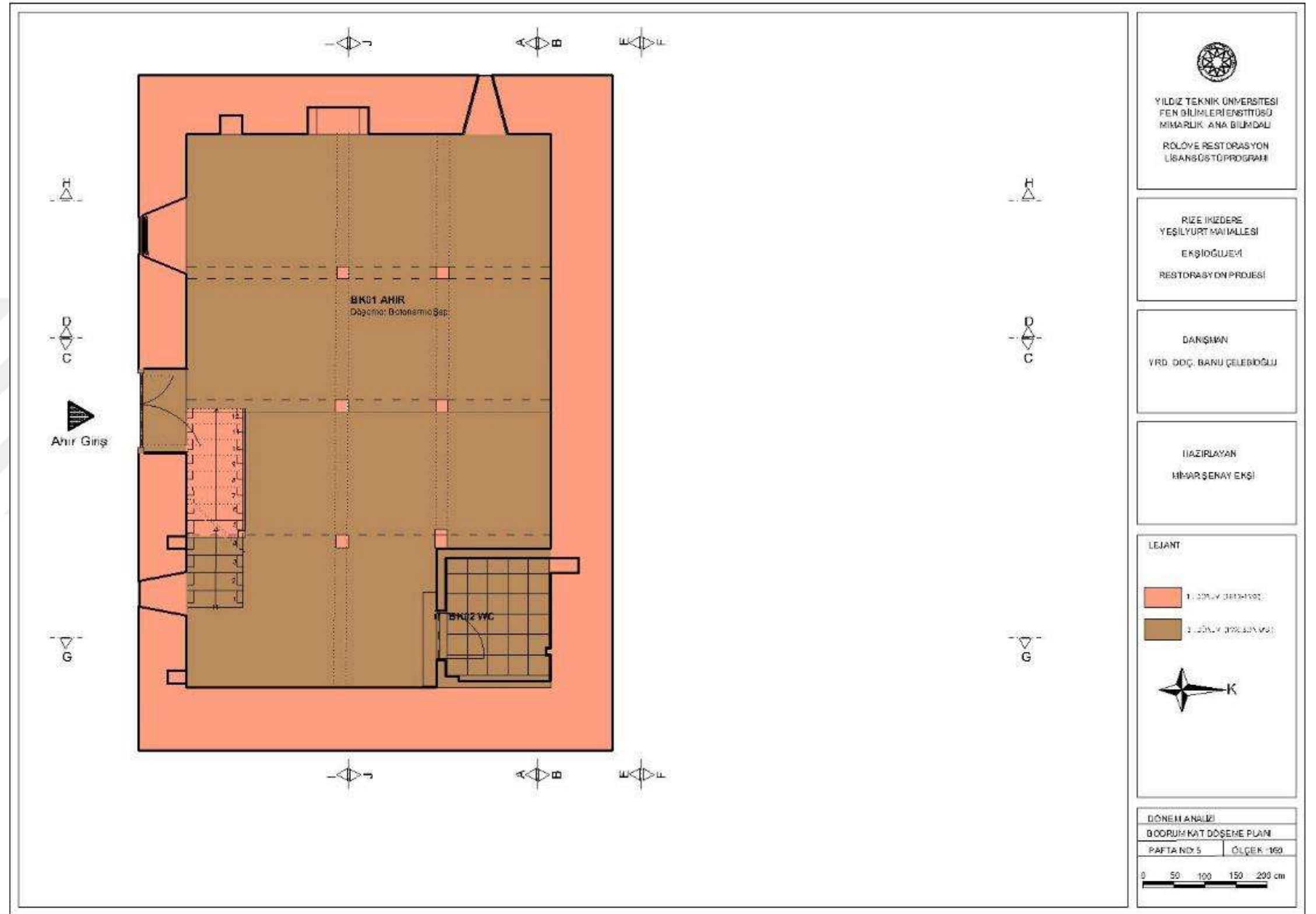

YILDIZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
MİMARLIK ANA BİLİM DALI
ROLOVE RESTORASYON
LİSANS ÜSTÜ PROGRAMI

RİZE İKİDERE
YEŞİL YURT MAHALLESİ
EKİŞİĞÜZEVİ
RESTORASYON PROJESİ

DANIŞMAN
YRD. DOÇ. BANU ÇELEBİOĞLU

HAZIRLAYAN
MİMAR ŞENAY EKŞİ

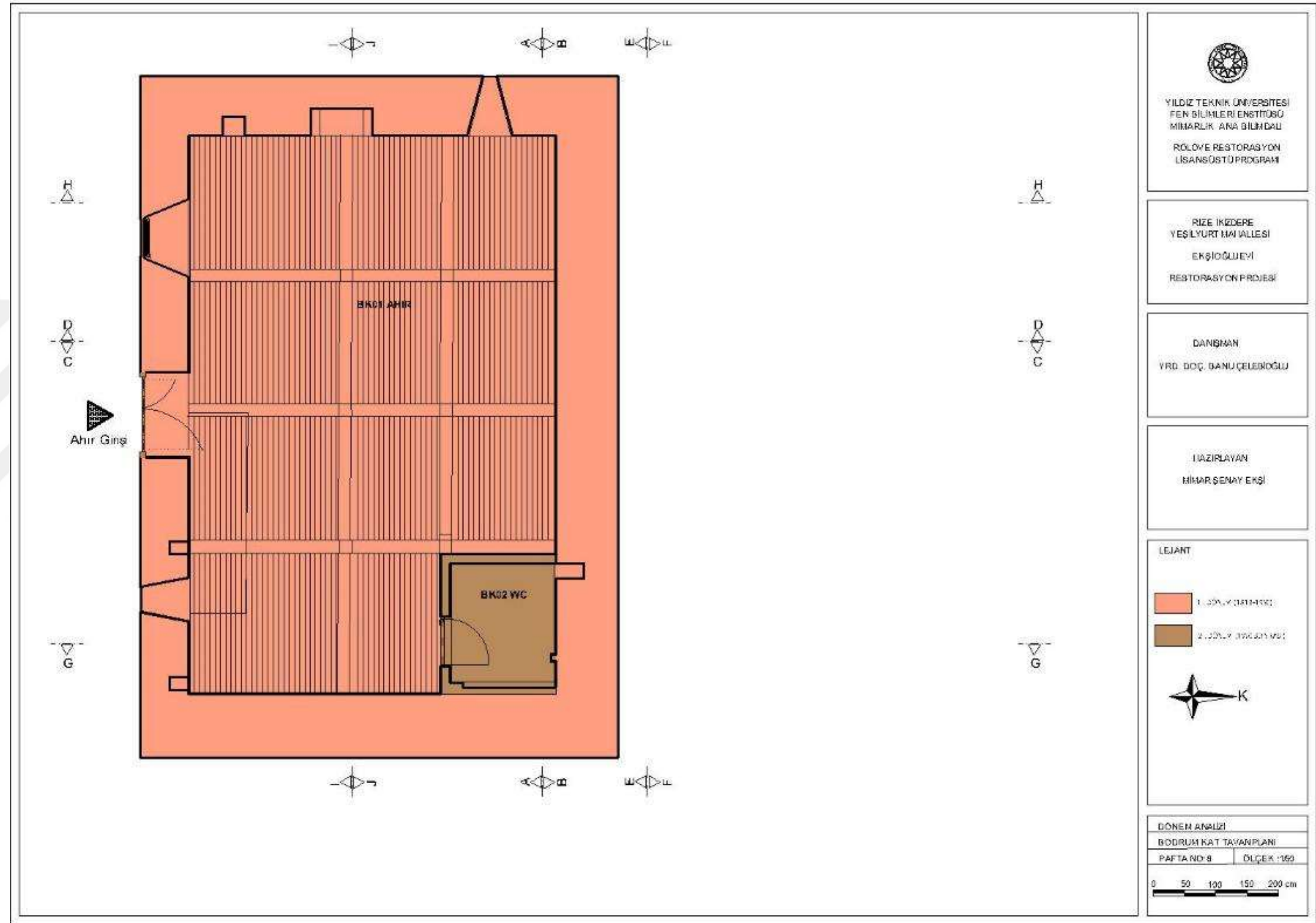
LEJANT

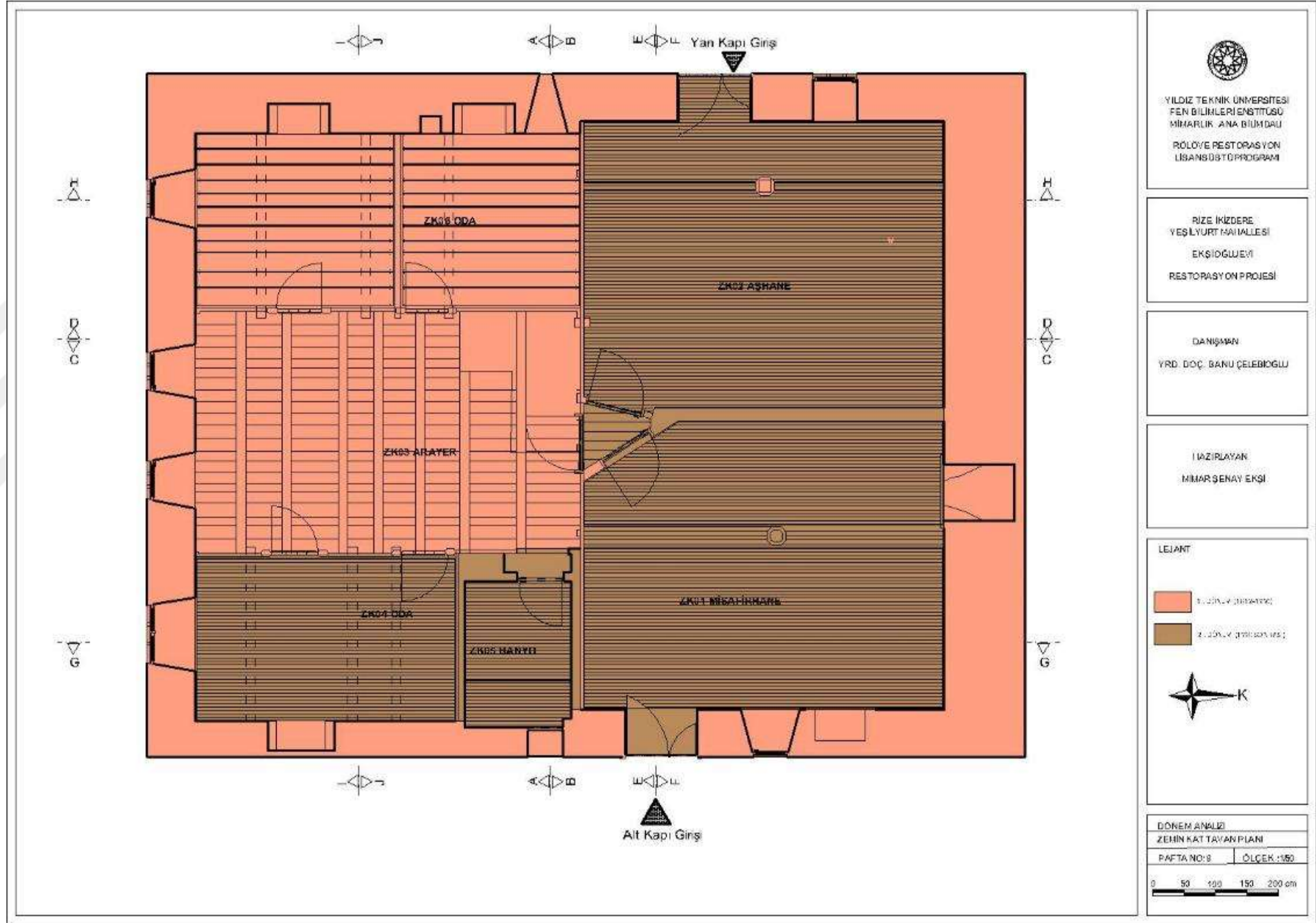
1. DÖNEM DİZEYİNDEN

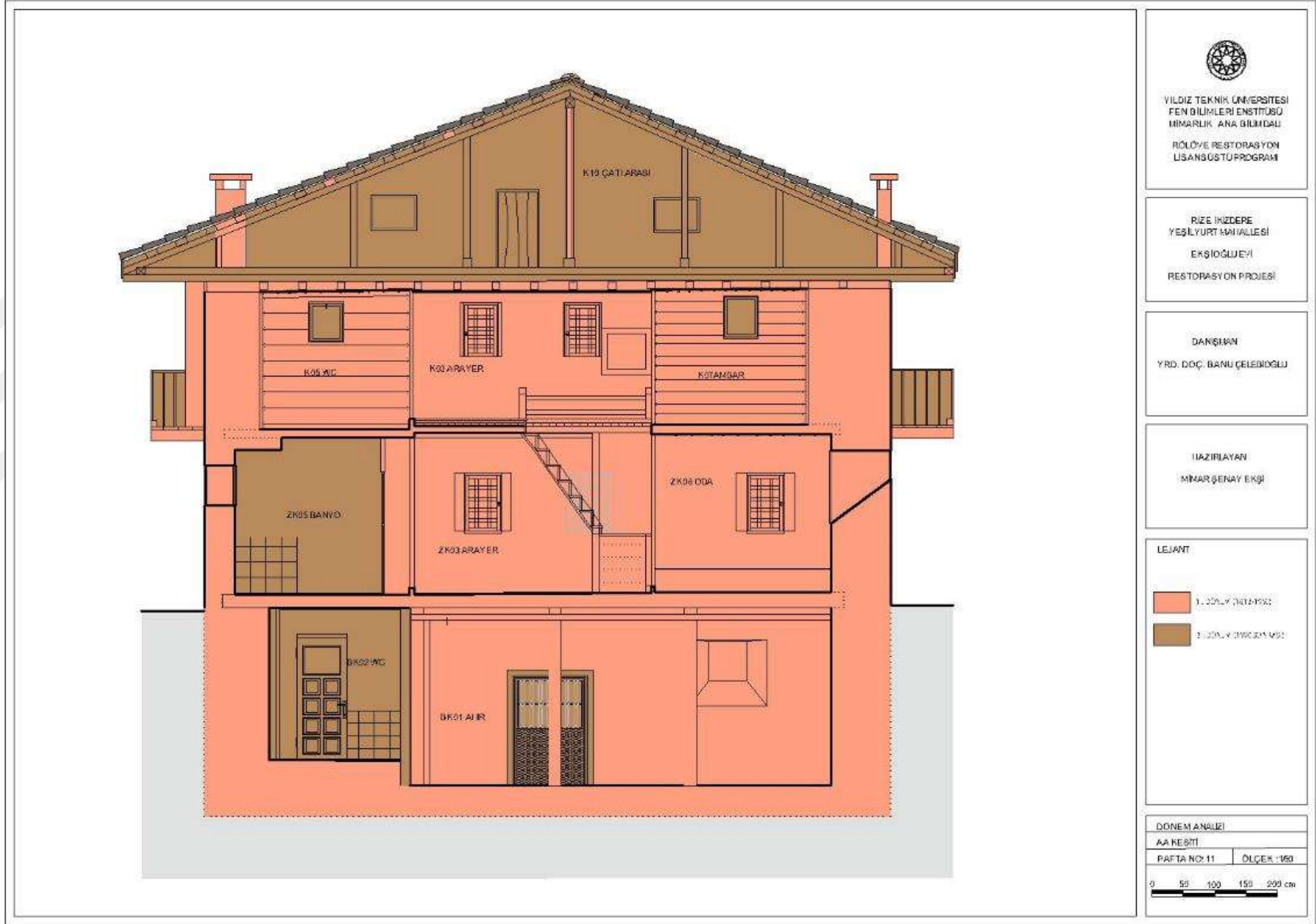
2. DÖNEM DİZEYİNDEN

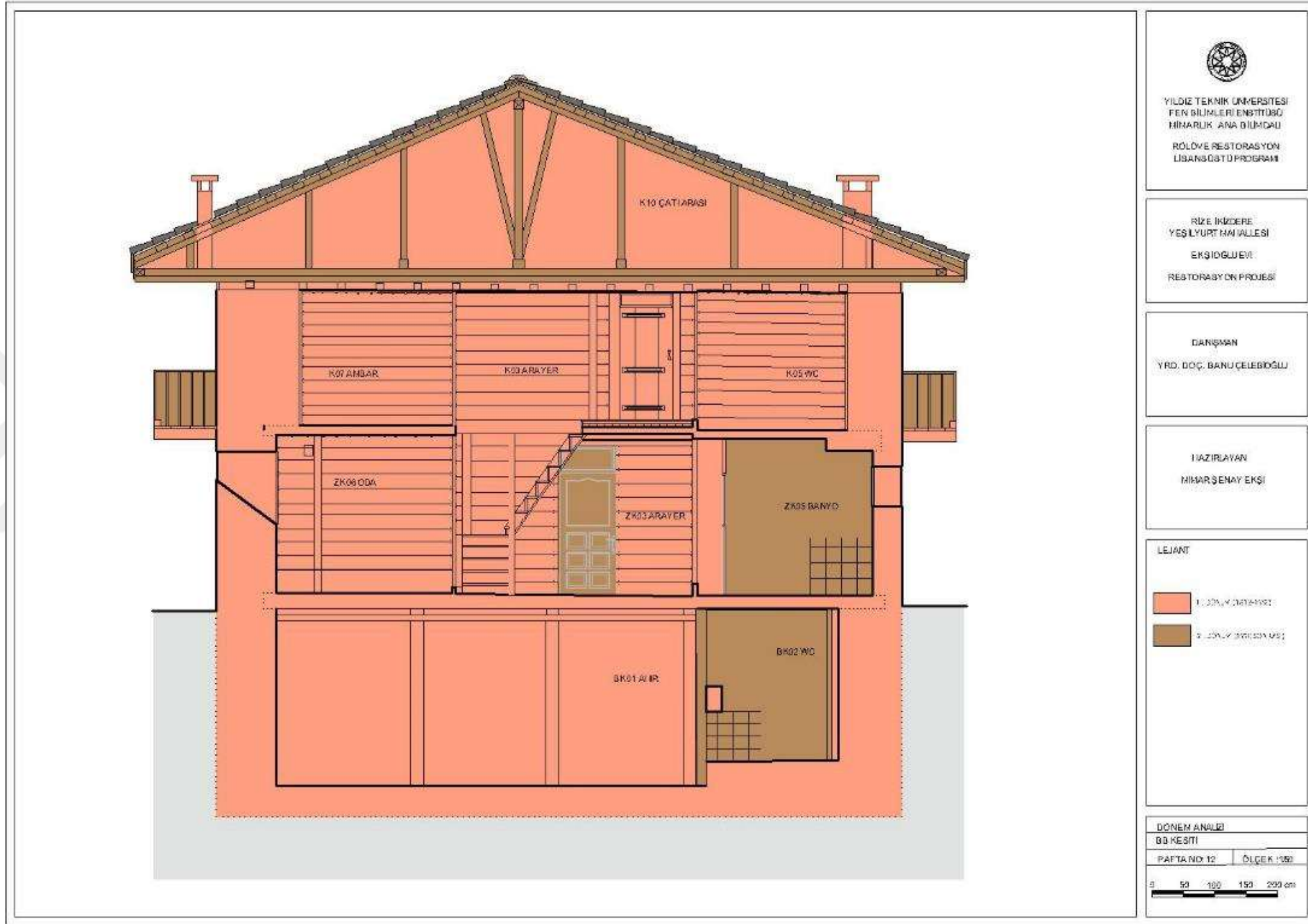

DÖNEM ANALİZİ
1. KAT DOŞEME PLANI
PAFTA NO: 7 ÖLÇEK: 1/60
0 50 100 150 200 cm

YILDIZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
MİMARLIK ANA BİLİM DALI
RÖLÖVE RESTORASYON
LİSANSÜSTÜ PROGRAMI

RİZE İKİZDERE
YEŞİL YURT MAHALLESİ
EKŞİOĞLU VE
RESTORASYON PROJESİ

DANİŞMAN
YRD. DOÇ. BAHAR ÇELEBİOĞLU

HAZIRLAYAN
MİMAR ŞENAY EKŞİ

LEJANT

- 1. DÖNEM RESTORASYON
- 2. DÖNEM RESTORASYON

DÖNEM ANALİZİ

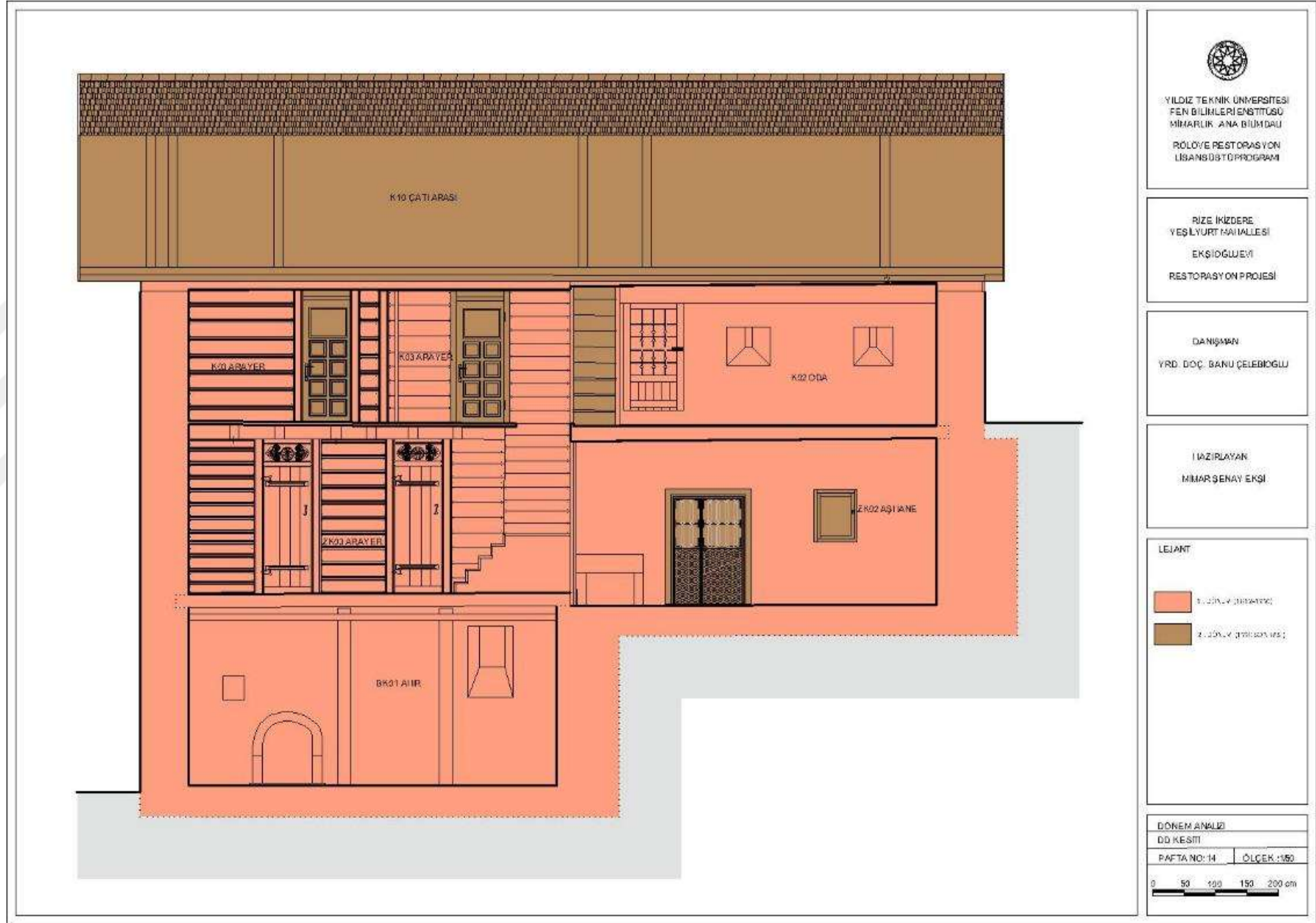
CC KESİTİ

PAFTA NO: 13 ÖLÇEK: 1/60

0 50 100 150 200 cm

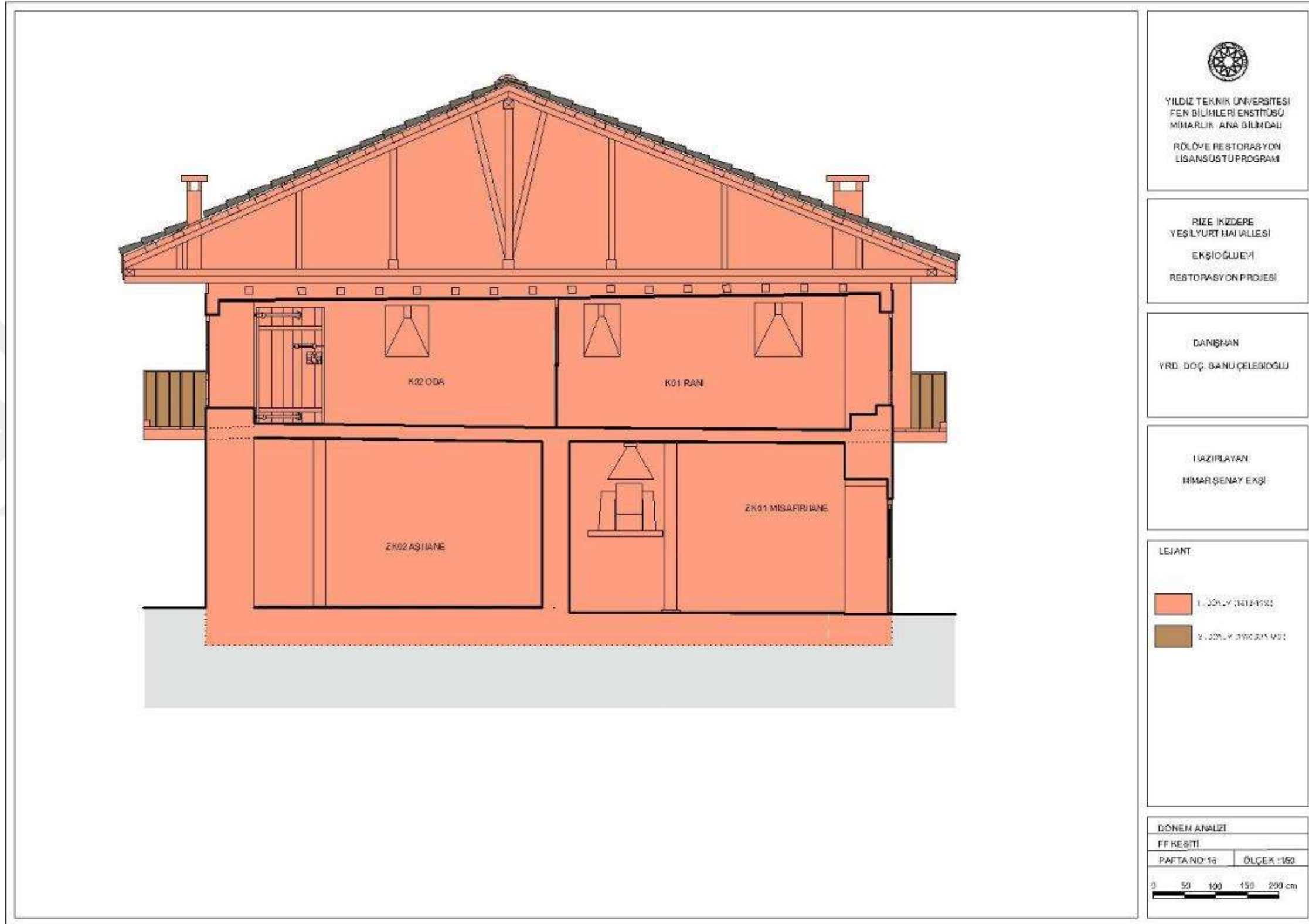

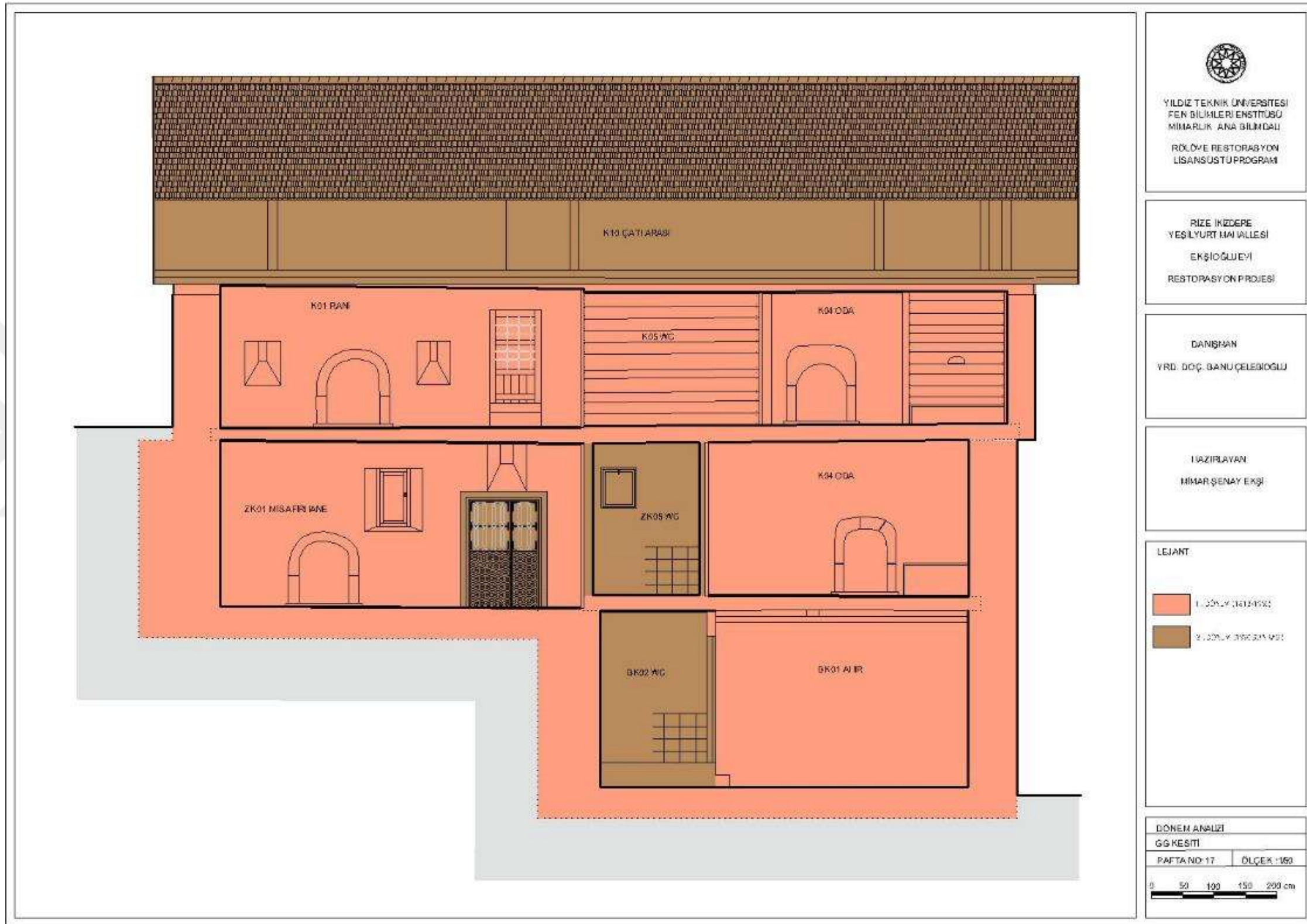

 YILDIZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
 FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
 MİMARLIK ANA BİLİM DALI
 RÖLÖVE RESTORASYON
 LİSANSÜSTÜ PROGRAMI

RİZE İKİZDERE
 YEŞİLYURT MAHALLESİ
 EKŞİOĞLU VE
 RESTORASYON PROJESİ

DANIŞMAN
 YRD. DOÇ. BANU ÇELEBİOĞLU

HAZIRLAYAN
 MİMAR ŞENAY EKŞİ

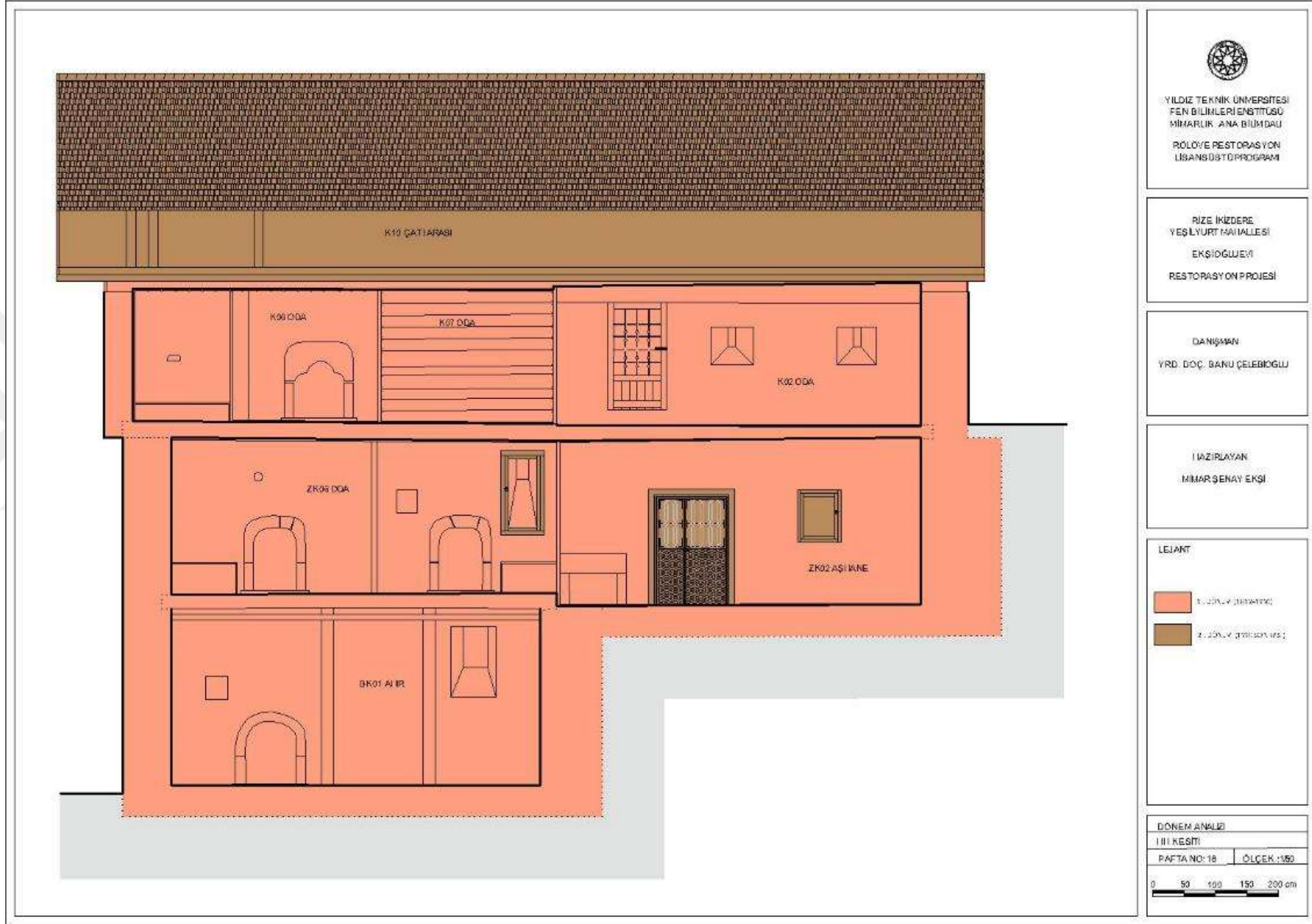

YILDIZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
MİMARLIK ANA BİLİM DALI
RÖLÖVE RESTORASYON
LİSANSÜSTÜ PROGRAMI

RİZE İNDEPE
YEŞİL YURT MAHALLESİ
EKŞİOĞLU'YI
RESTORASYON PROJESİ

DANİŞMAN
YRD. DOÇ. BANU ÇELEBİOĞLU

HAZIRLAYAN
MİMAR ŞENAY EKŞİ

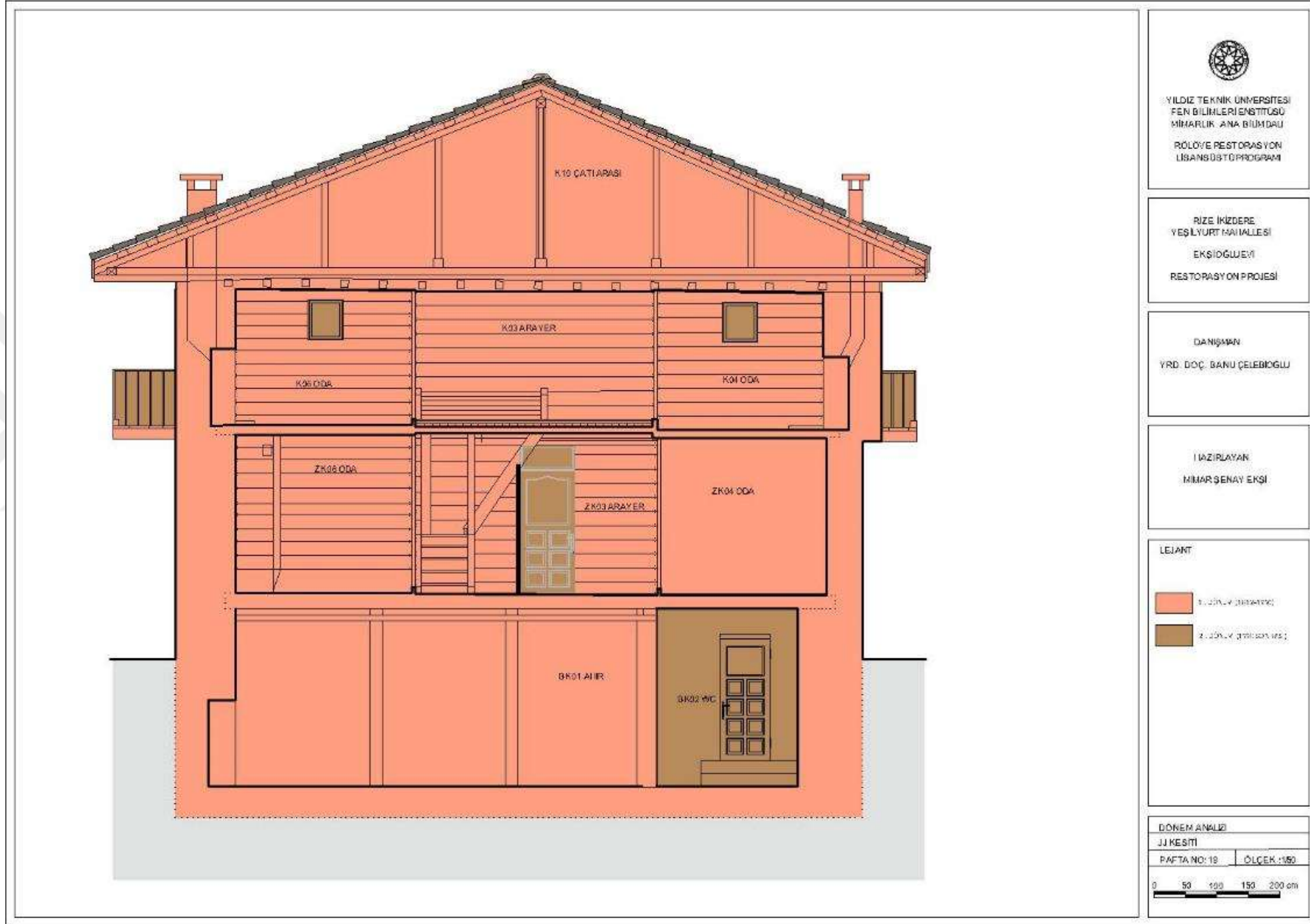

 YILDIZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
 FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
 MİMARLIK ANA BİLİM DALI
 RÖLÖYE RESTORASYON
 LİSANSÜSTÜ PROGRAMI

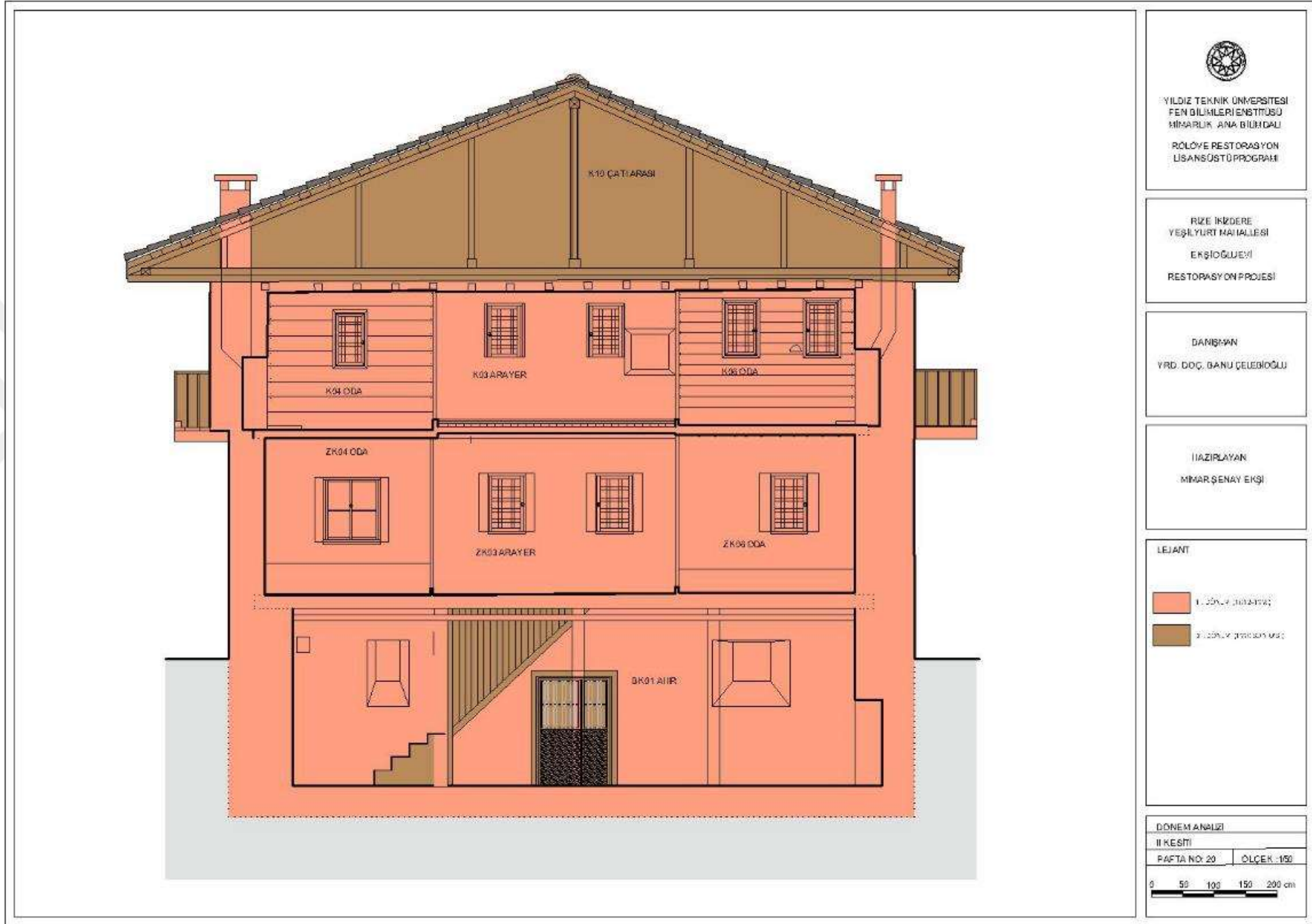
RİZE İKİZDERE
 YEŞİLYURT MAHALLESİ
 EKŞİOĞLU
 RESTORASYON PROJESİ

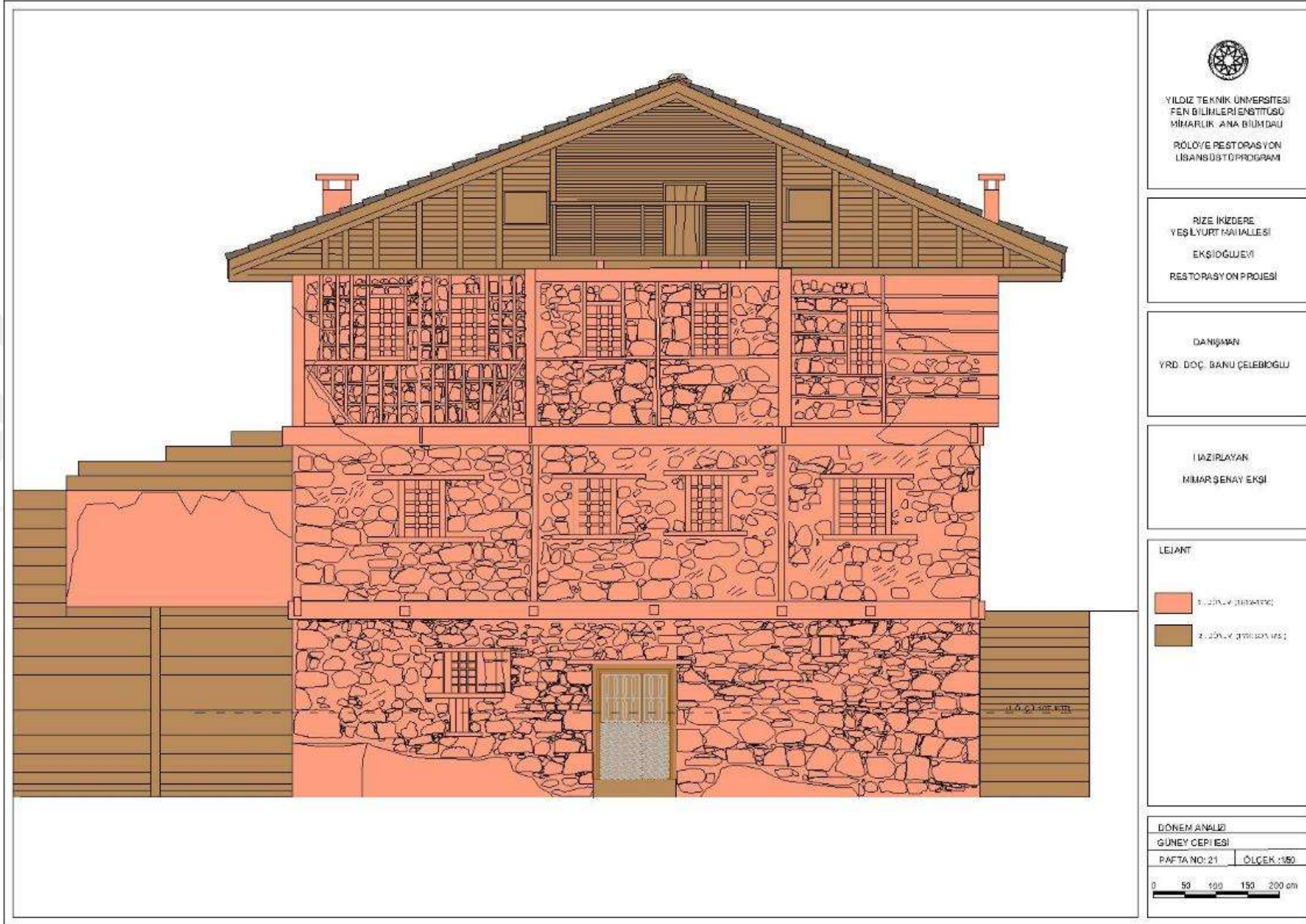
DANIŞMAN
 YRD. DOÇ. BANU ÇELEBİOĞLU

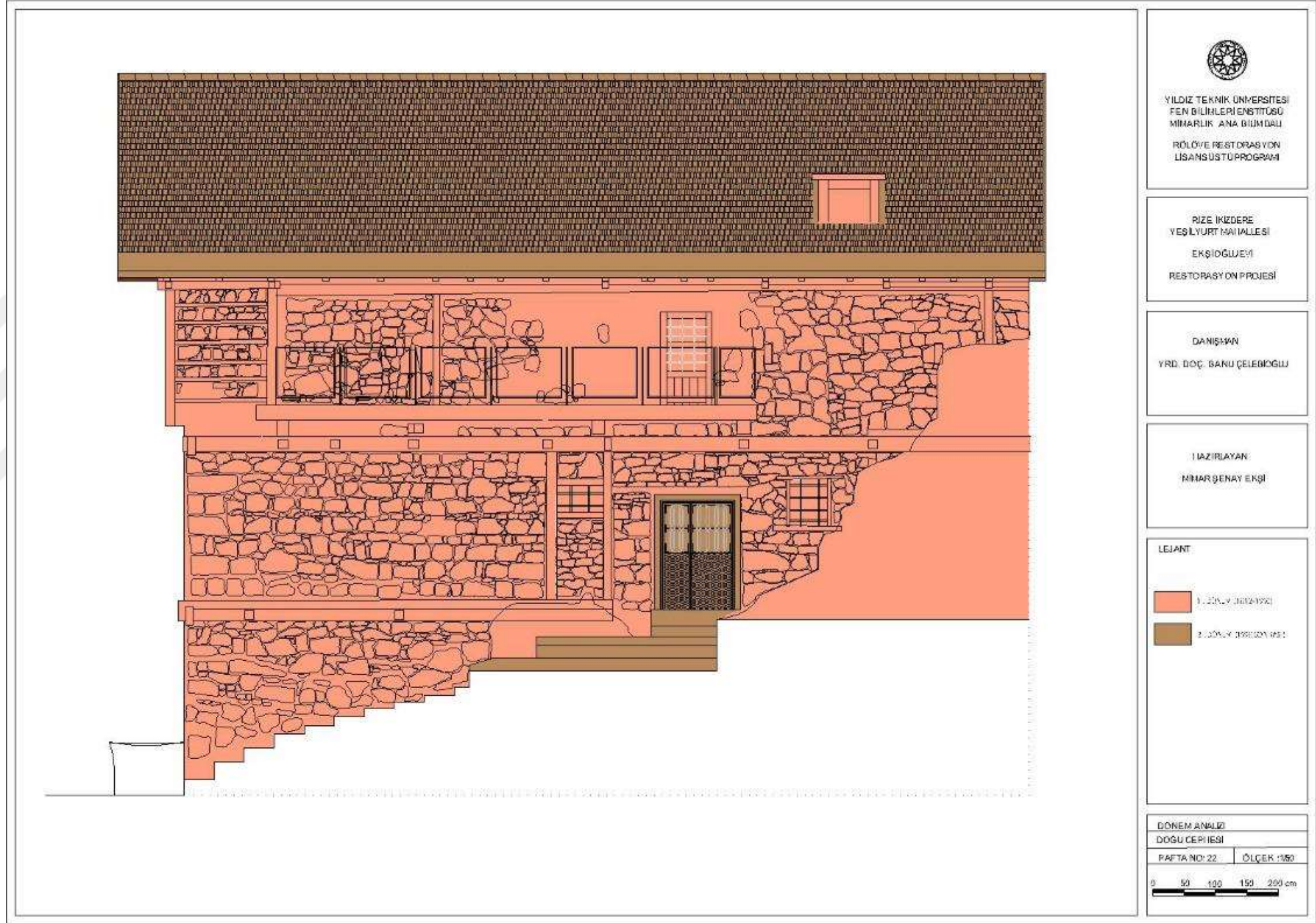
İHAZLAYAN
 MİMAR ŞENAY EKŞİ

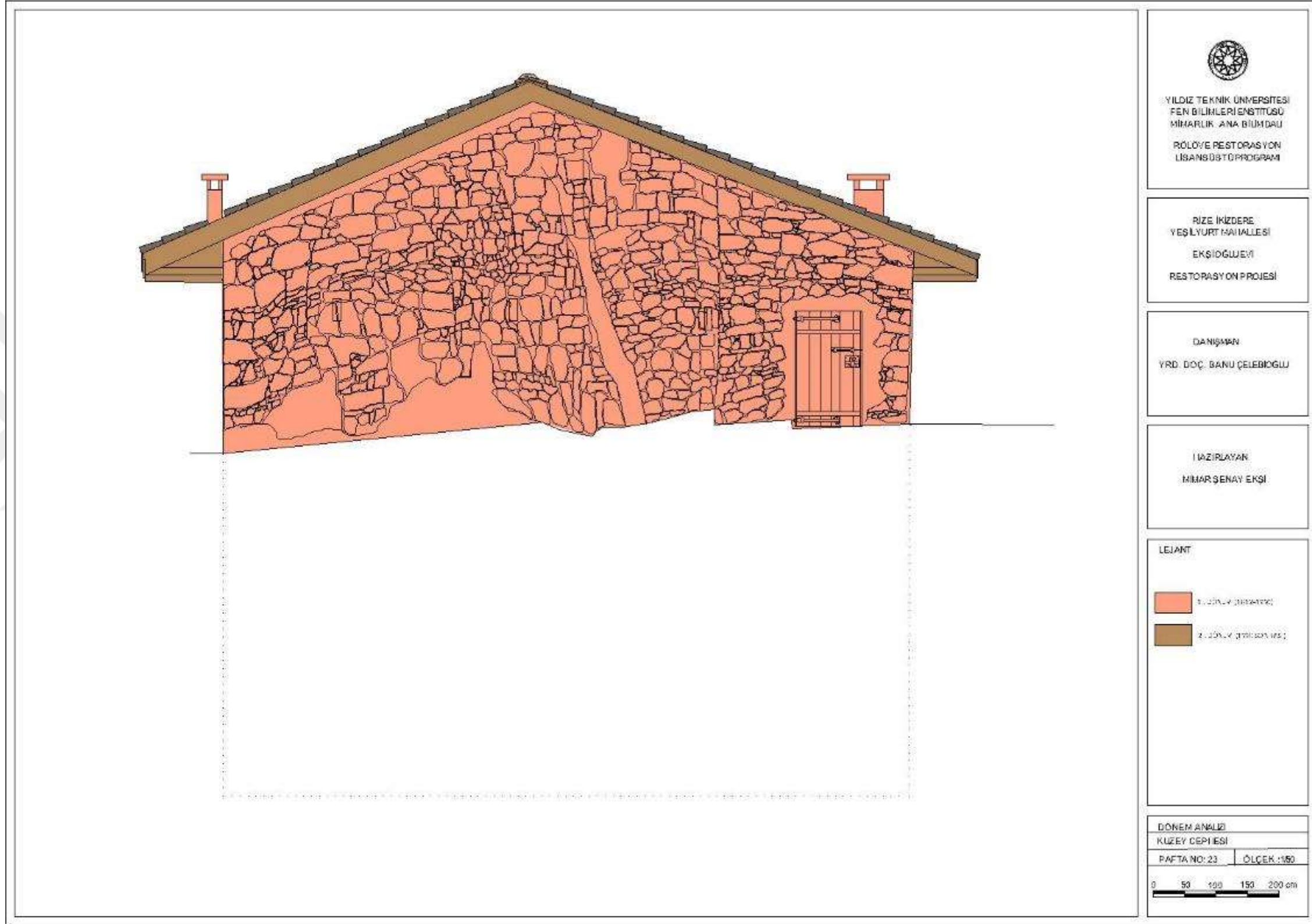
LEJANT
 1. DÖNEM (1900-1950)
 2. DÖNEM (1950-1980)

YILDIZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
MİMARLIK ANA BİLİM DALI
RÖLÖVE RESTORASYON
LİSANSÜSTÜ PROGRAMI

RİZE İKİZDERE
YEŞİLYURT MAHALLESİ
EKŞİOĞLU VE
RESTORASYON PROJESİ

DANİŞMAN
YRD. DOÇ. BANU ÇELEBİDOĞLU

HAZIRLAYAN
HİHAR ŞENAY EKŞİ

LEJANT

- 1. DÖNEM DİZELENİMLERİ
- 2. DÖNEM DİZELENİMLERİ

DÖNEM ANALİZİ

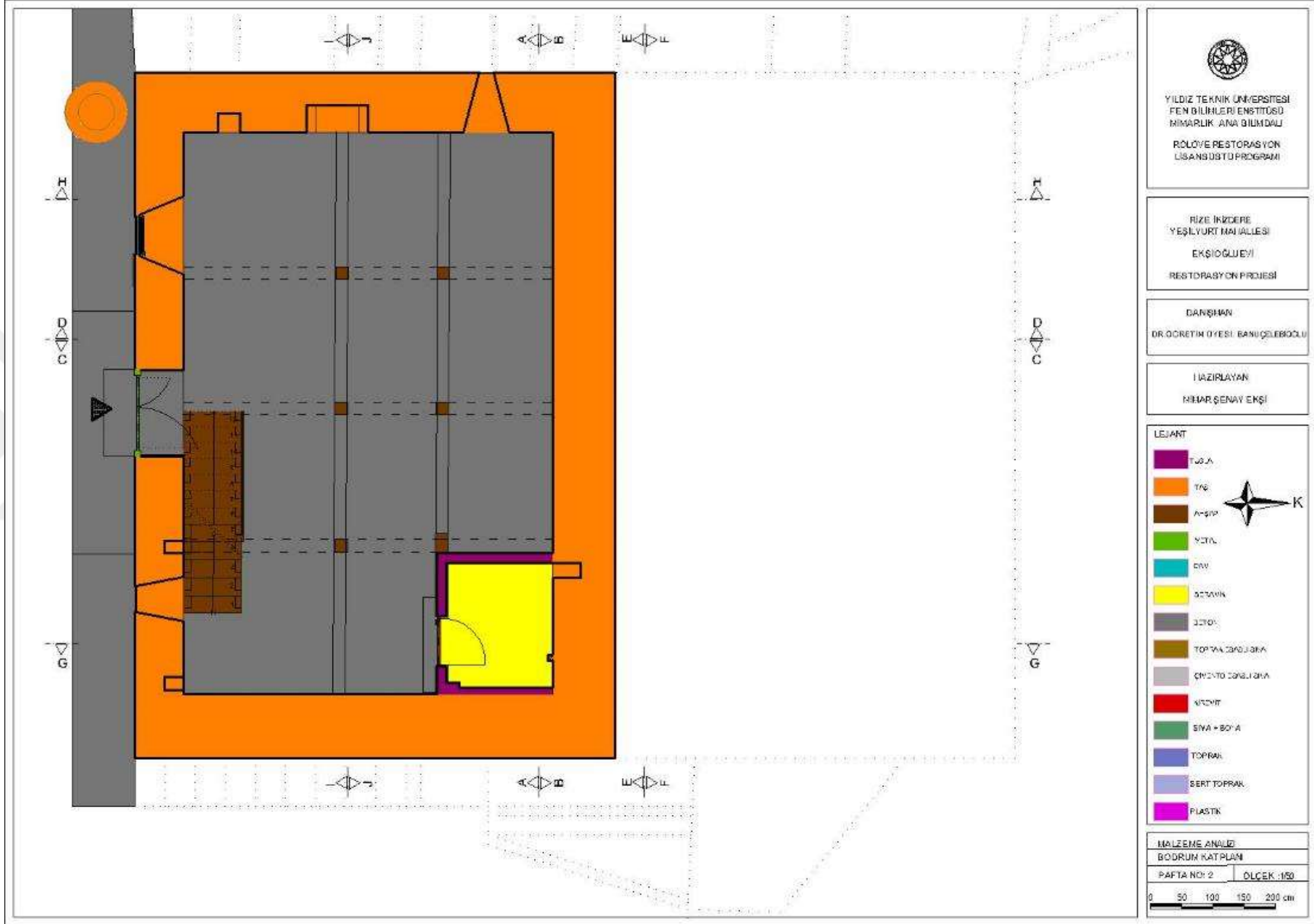
BATI CEPHESİ

PAFTA NO: 24 ÖLÇEK: 1/60

0 50 100 150 200 cm

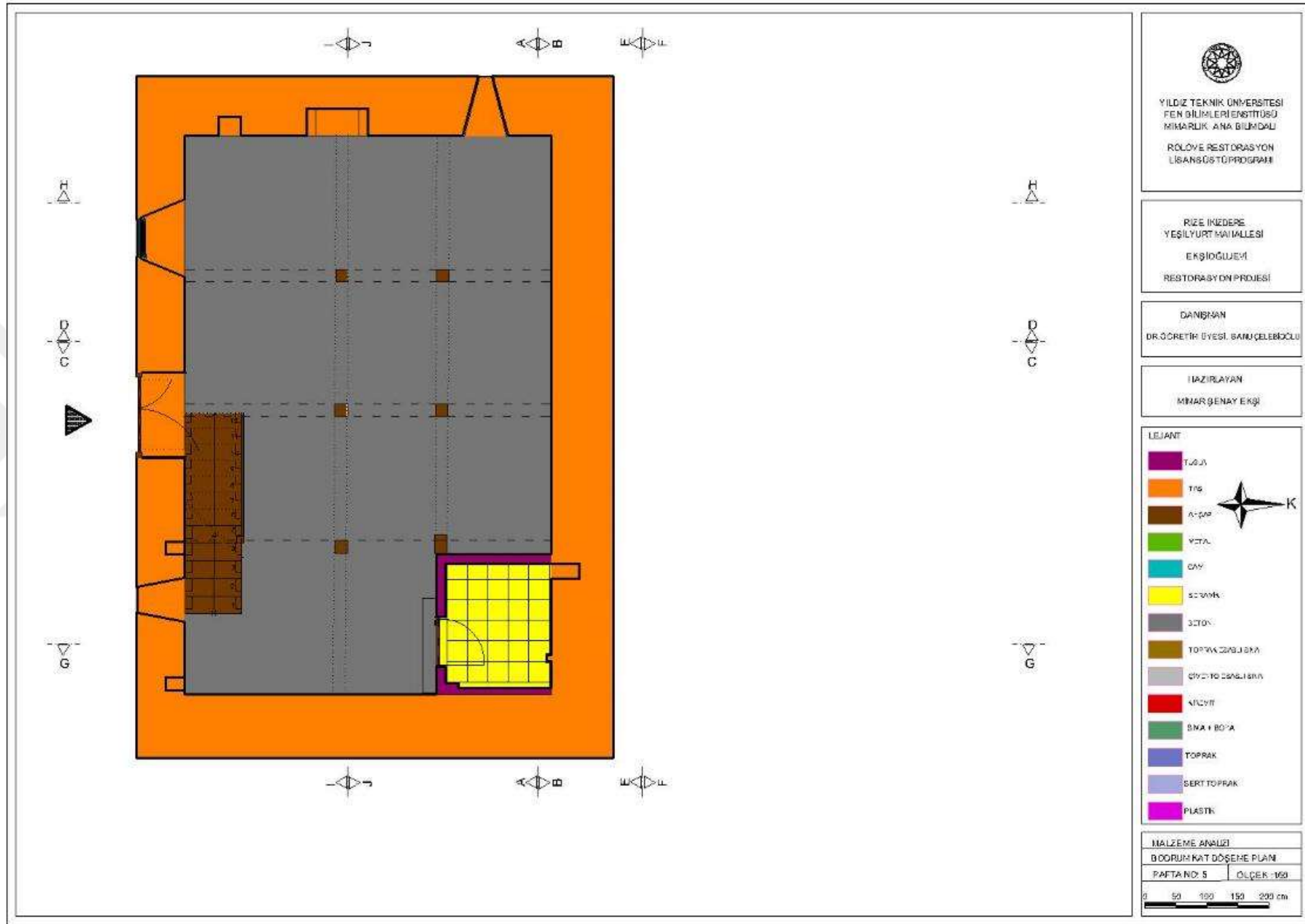
MALZEME ANALİZİ

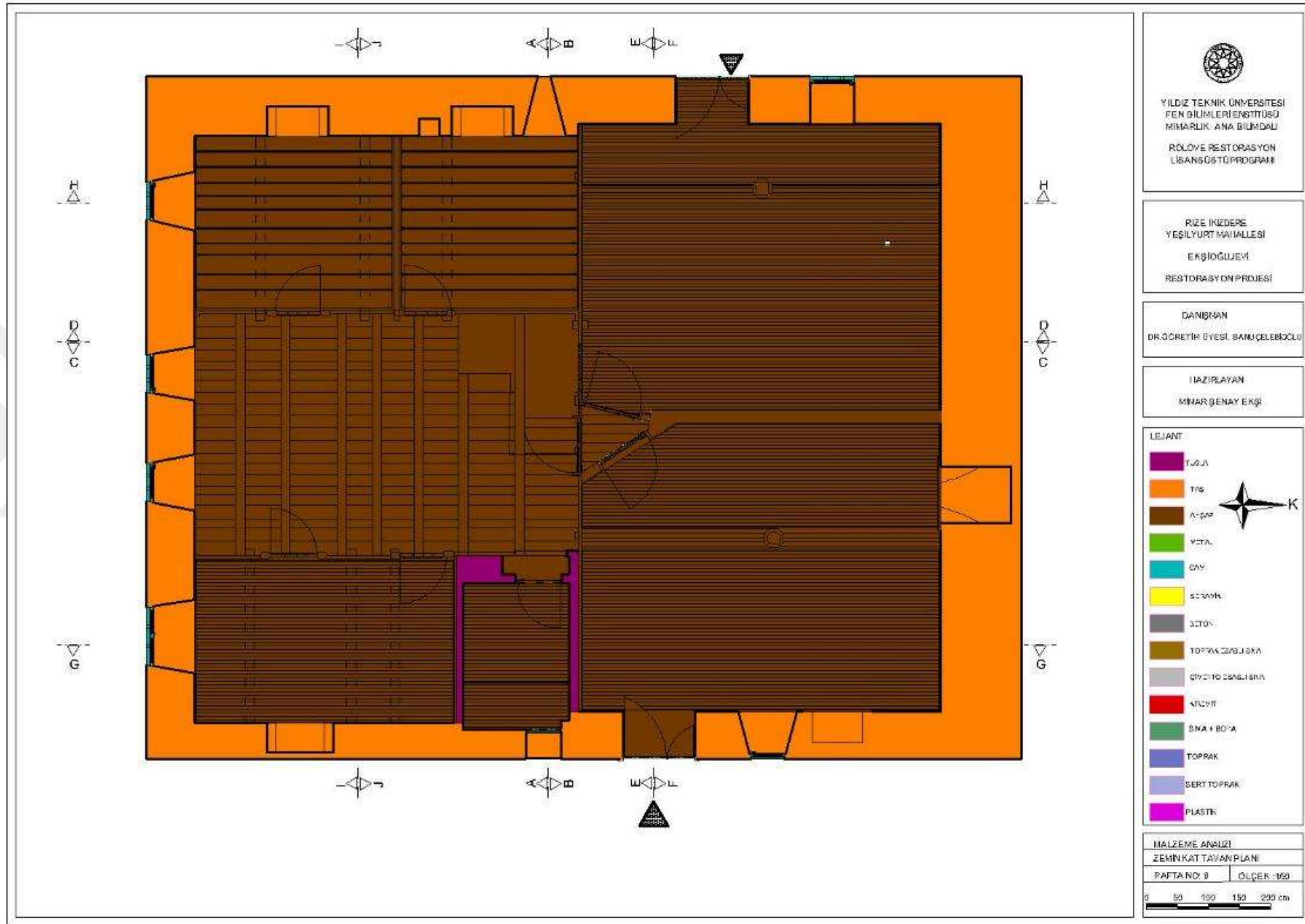

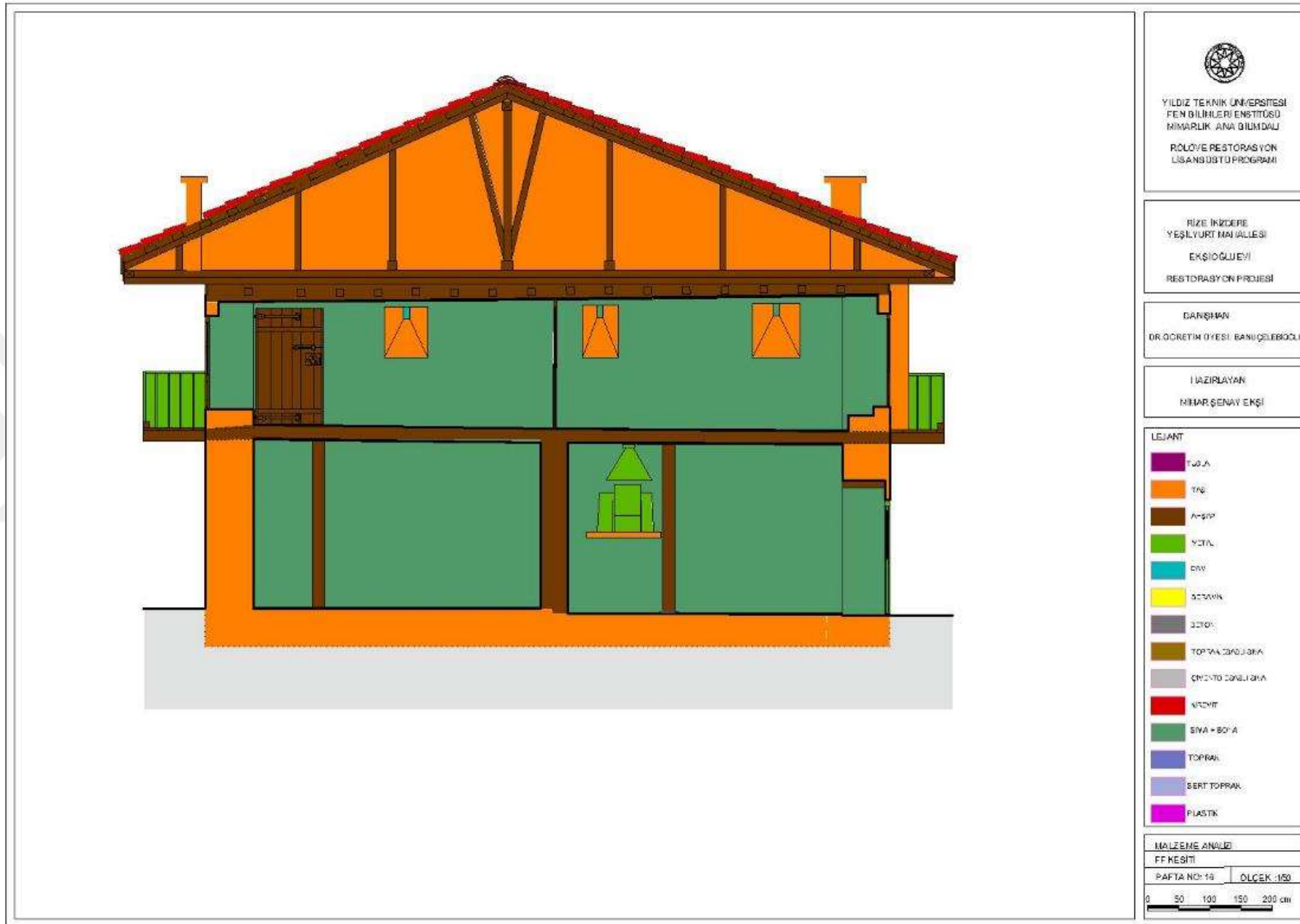

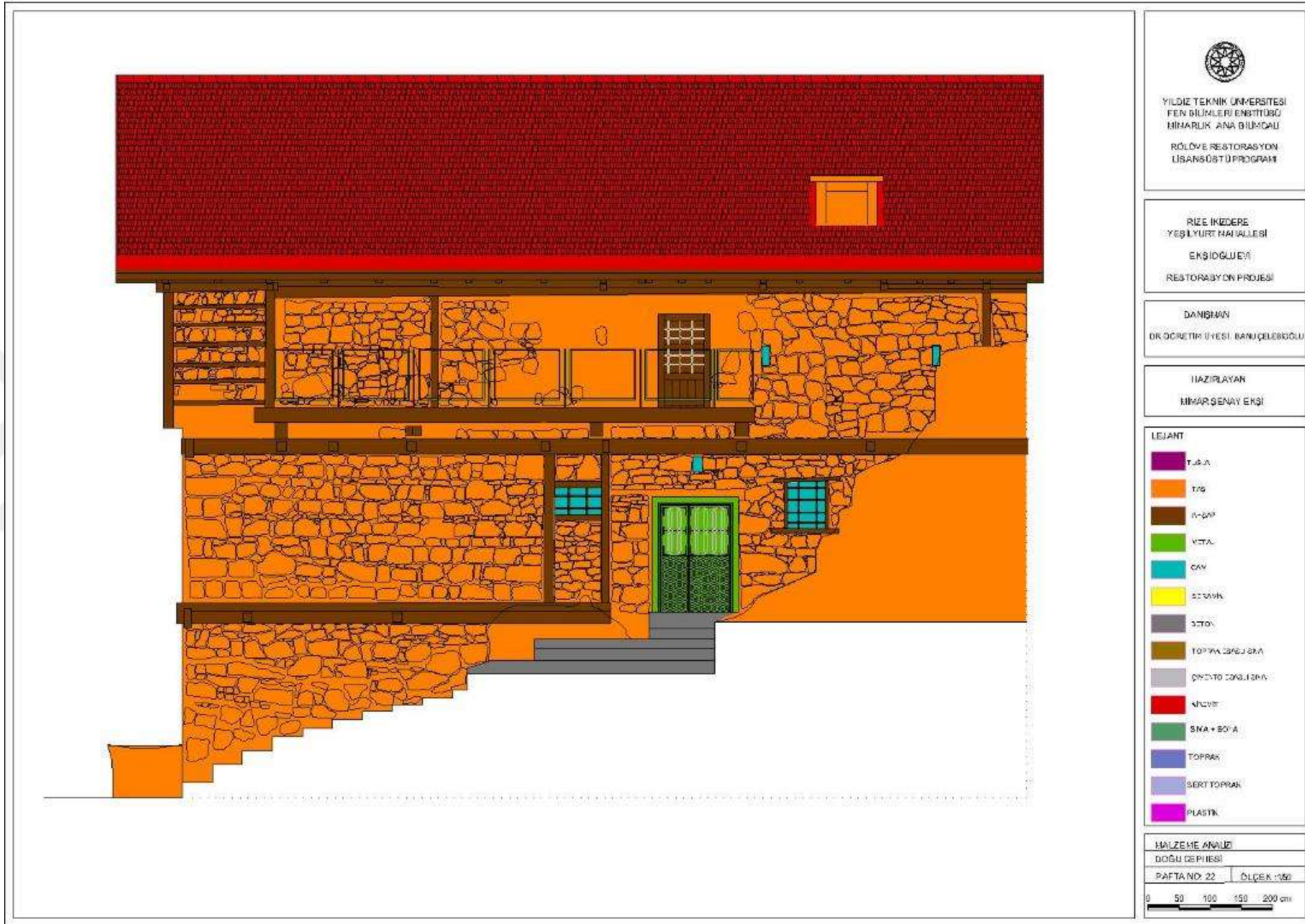

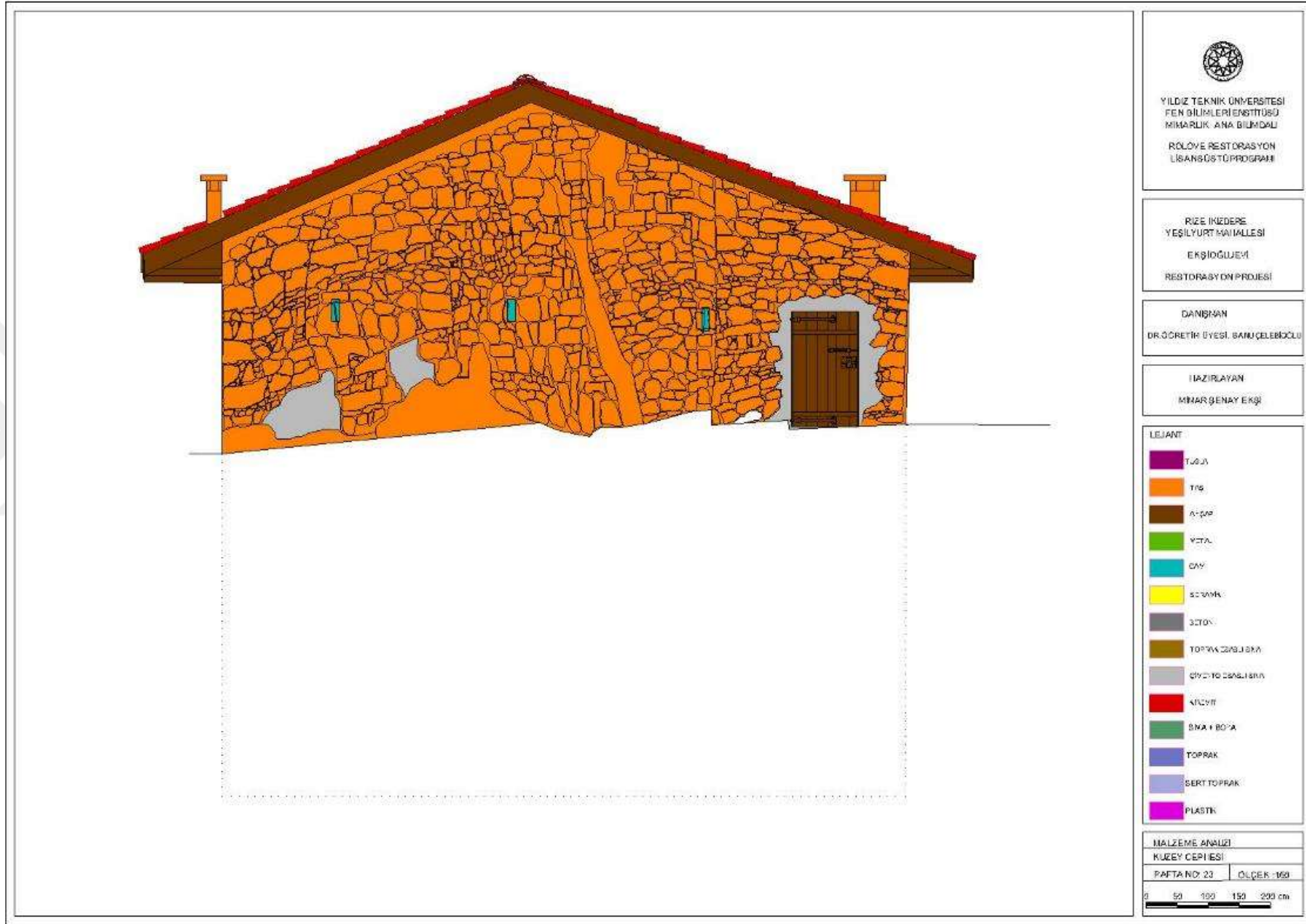

BOZULMA ANALİZİ

YILDIZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
MİMARLIK ANA BİLİM DALI
RÖLÖVE RESTORASYON
LİSANS ÜSTÜ PROGRAMI

RİZE İZİDERE
YEŞİLYURT MAHALLESİ
EKŞİOĞLUEVİ
KORUMA PROJESİ

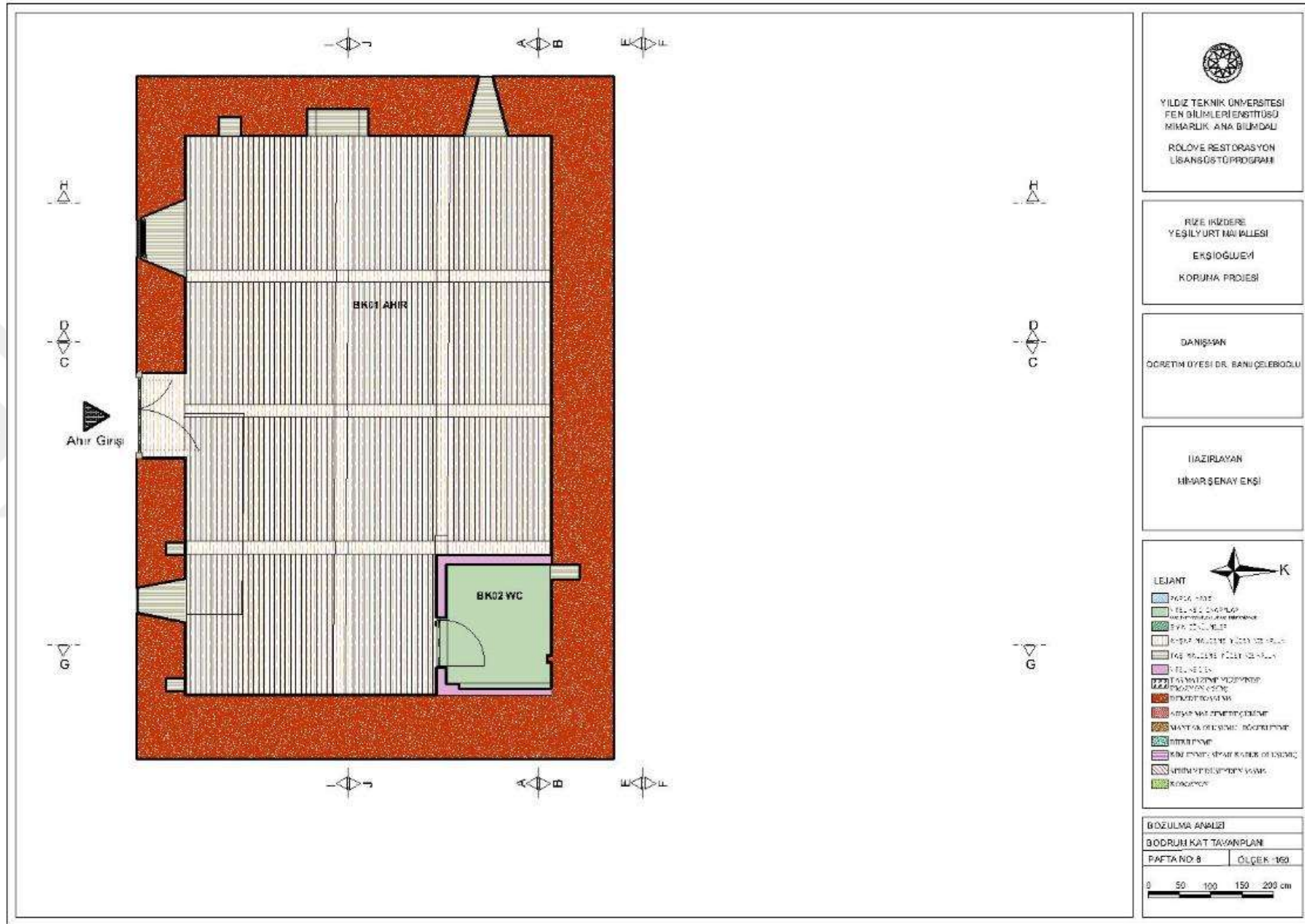
DANIŞMAN
ÖZRETİM ÜYESİ DR. BANU ÇELEBKÜÇÜ

HAZIRLAYAN
MİMAR ŞENAY EKŞİ

LEJANT

[Red]	PAFTA YANT
[Green]	TAHMİNİ İZLENİM
[Light Green]	EVA ÇİZİMİ
[Light Blue]	TAHMİNİ İZLENİM
[Dark Green]	TAHMİNİ İZLENİM
[Light Yellow]	TAHMİNİ İZLENİM
[Light Purple]	TAHMİNİ İZLENİM
[Dark Red]	TAHMİNİ İZLENİM
[Light Purple]	TAHMİNİ İZLENİM
[Light Blue]	TAHMİNİ İZLENİM
[Light Green]	TAHMİNİ İZLENİM
[Light Purple]	TAHMİNİ İZLENİM
[Light Blue]	TAHMİNİ İZLENİM
[Light Green]	TAHMİNİ İZLENİM

BOZULMA ANLARI
1. KAT DÖŞENE PLAN
PAFTA NO: 7 ÖLÇEK : 1/50
0 50 100 150 200 cm

 YILDIZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
 FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
 MİMARLIK ANA BİLİM DALI
 RÖLÖVE RESTORASYON
 LİSANSÜSTÜ PROGRAMI

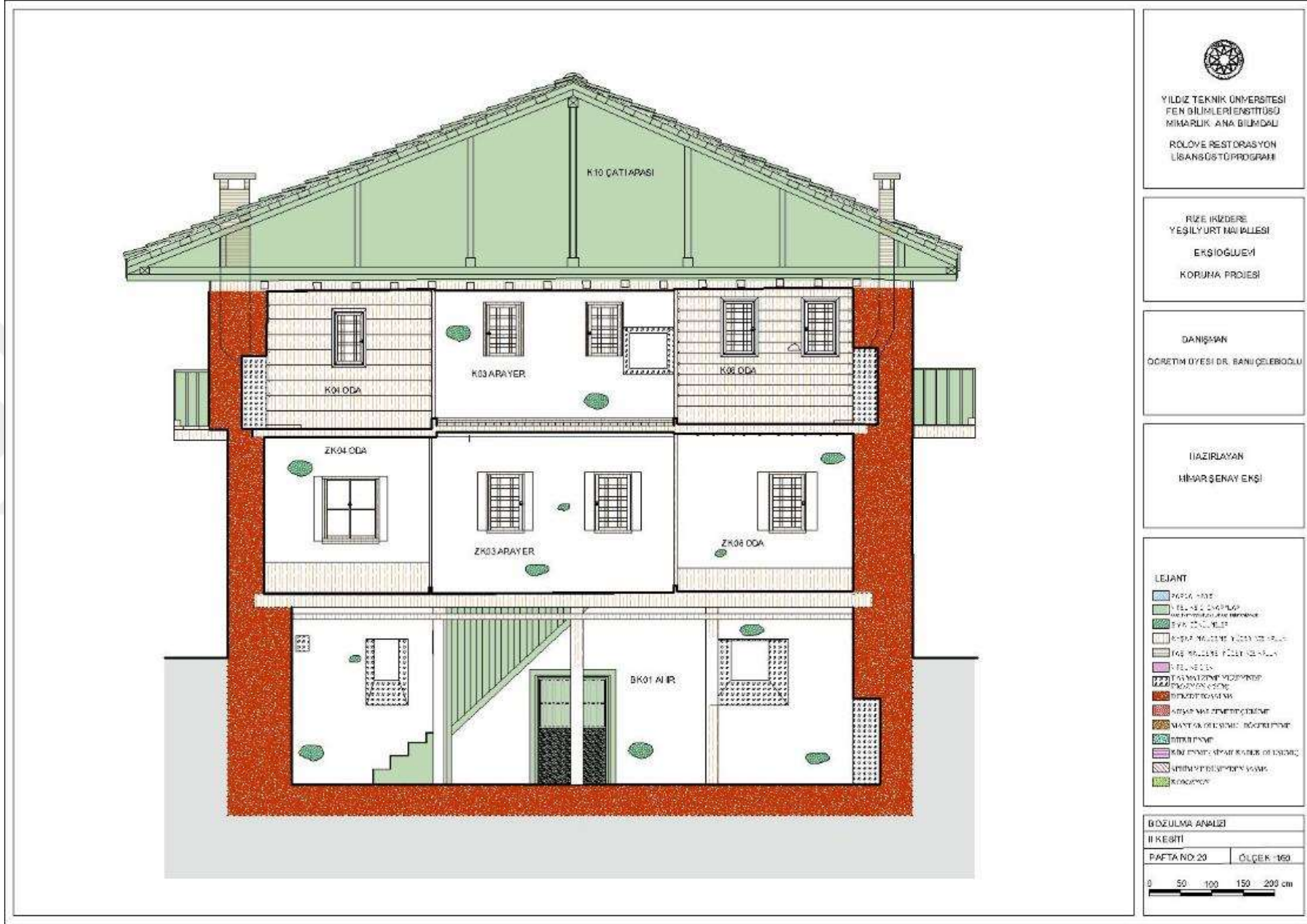
RİZE İKİDERE
 YEŞİLYURT MAHALLESİ
 EKŞİOĞLU EVİ
 KORUMA PROJESİ

DANIŞMAN
 ÖZRETİM ÜYESİ DR. BANU ÇELEBİOĞLU

HAZIRLAYAN
 MİMAR ŞENAY EKŞİ

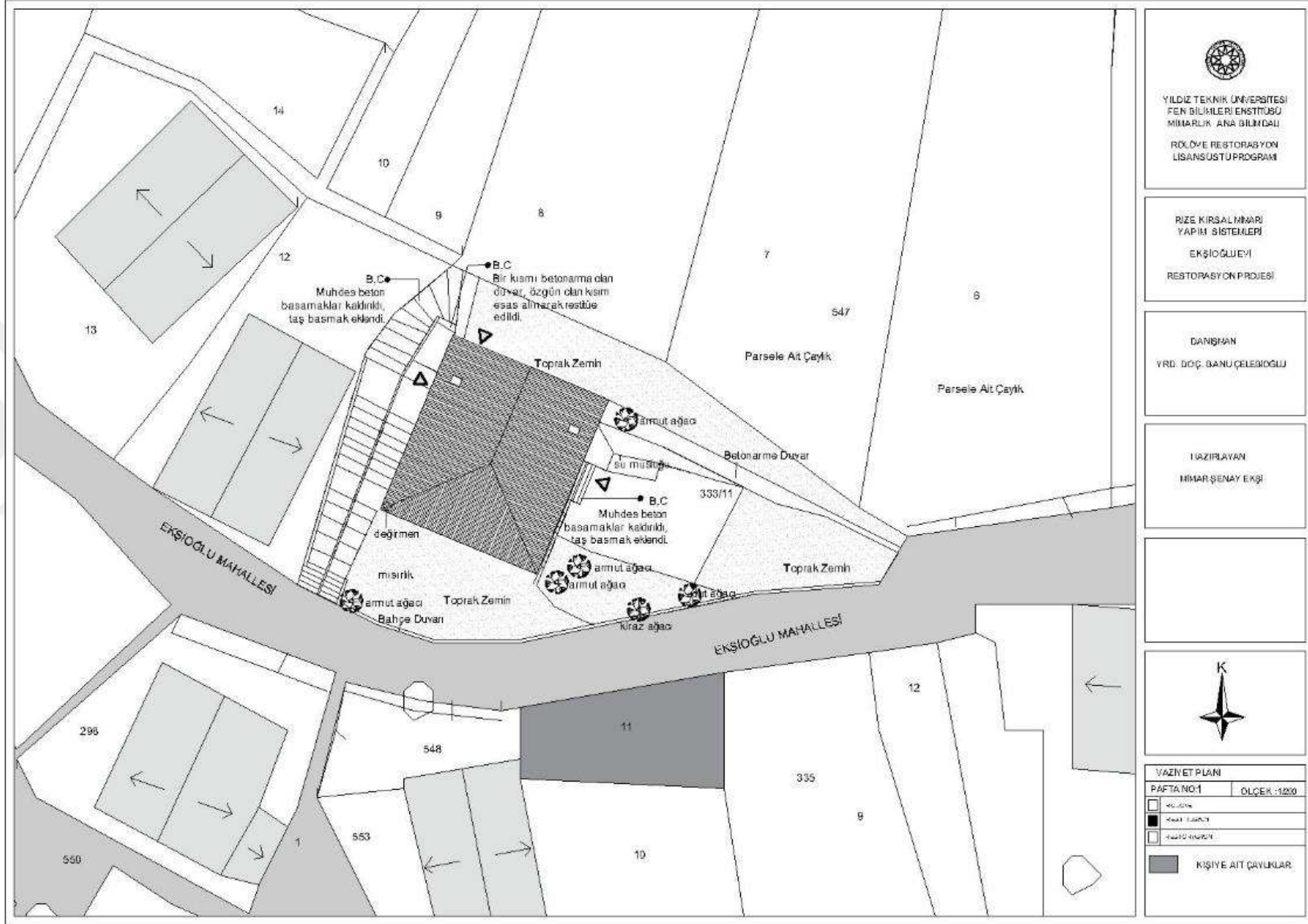
- LEJANT**
- TAÇIN KİLİME
 - KİLİMİN ÜSTÜNE KİLİMİNİN
 - KİLİMİN ÜSTÜNE KİLİMİNİN
 - KİLİMİN ÜSTÜNE KİLİMİNİN
 - TAÇIN KİLİME YERİNE KİLİMİNİN
 - KİLİMİNİN
 - TAÇIN KİLİME YERİNE KİLİMİNİN
 - KİLİMİNİN
 - KİLİMİNİN
 - KİLİMİNİN
 - KİLİMİNİN
 - KİLİMİNİN
 - KİLİMİNİN
 - KİLİMİNİN
 - KİLİMİNİN
 - KİLİMİNİN
 - KİLİMİNİN

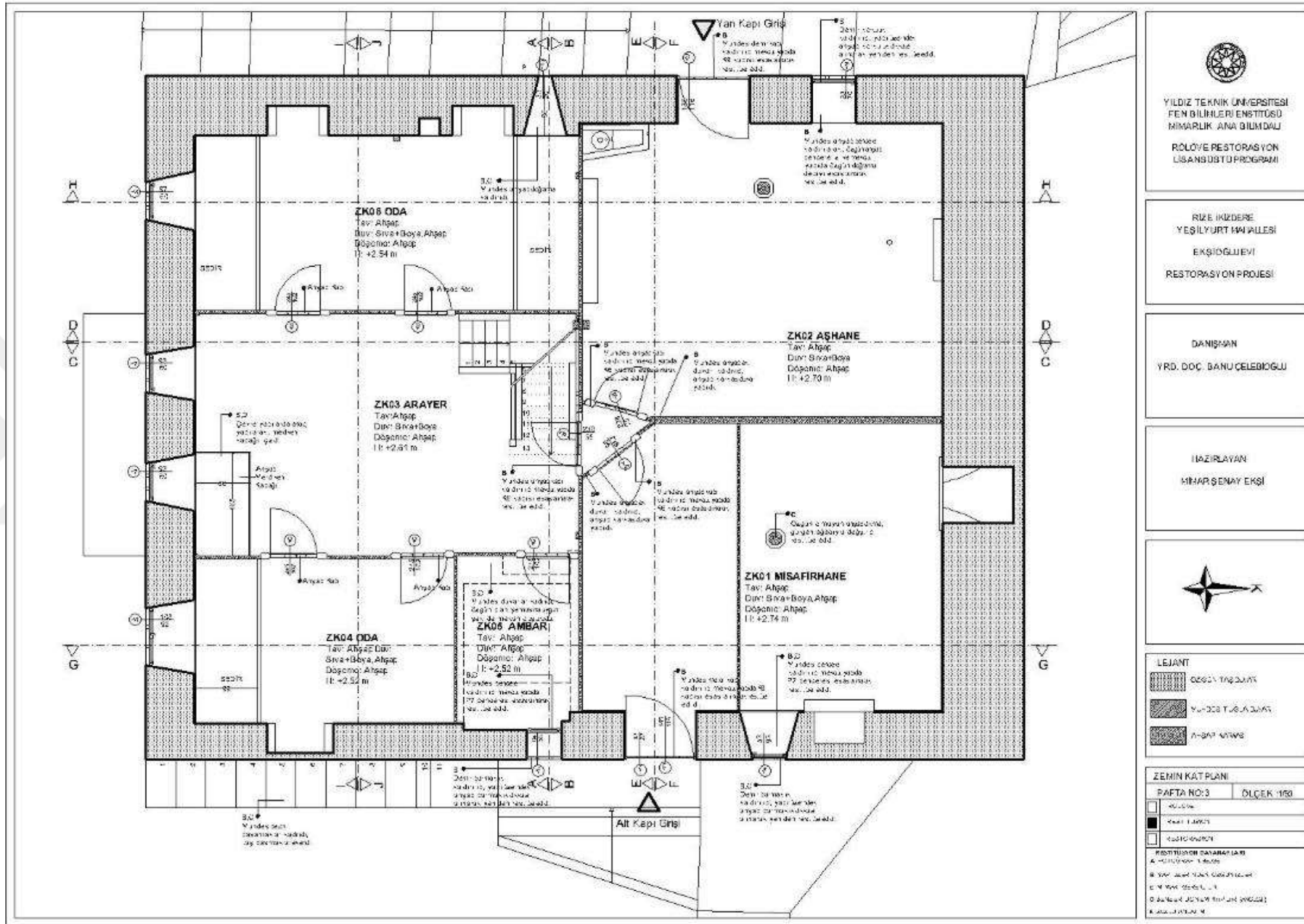
BOZULMA ANALİZİ
 GG KESİTİ
 PAFTA NO: 17 ÖLÇEK: 1/50

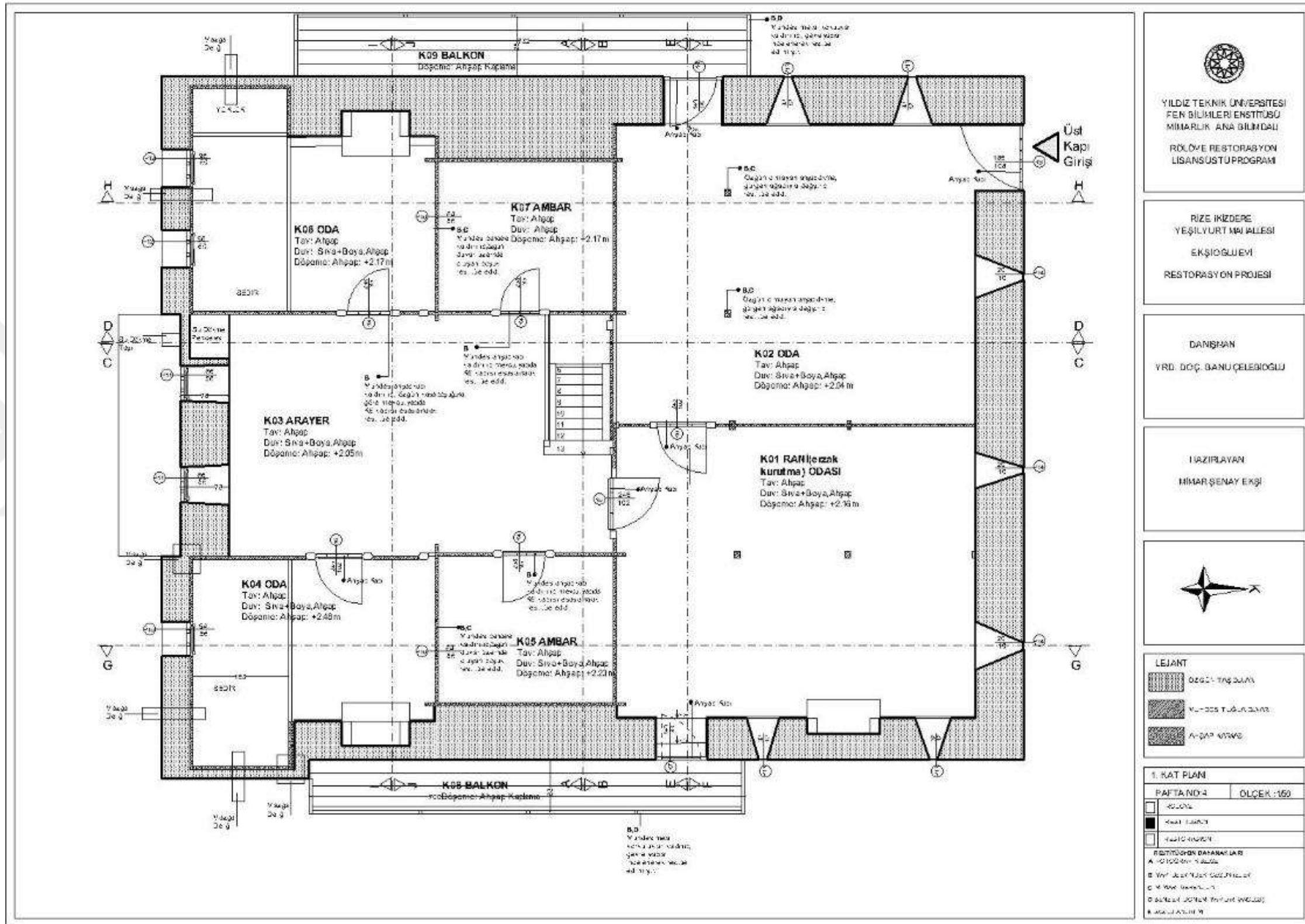

EK-5

RESTİTÜSYON ÖNERİSİ

YILDIZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
MİMARLIK ANA BİLİM DALI
RÖLÖVE RESTORASYON
LİSANSÜSTÜ PROGRAMI

RİZE İKİZDERE
YEŞİLYURT MAVİ AİLESİ
EKŞİĞÖLÜM
RESTORASYON PROJESİ

DANİŞMAN
YRD. DOÇ. BANU ÇELEBİOĞLU

UZLAŞTIRAN
MİMAR ŞENAY EKŞİ

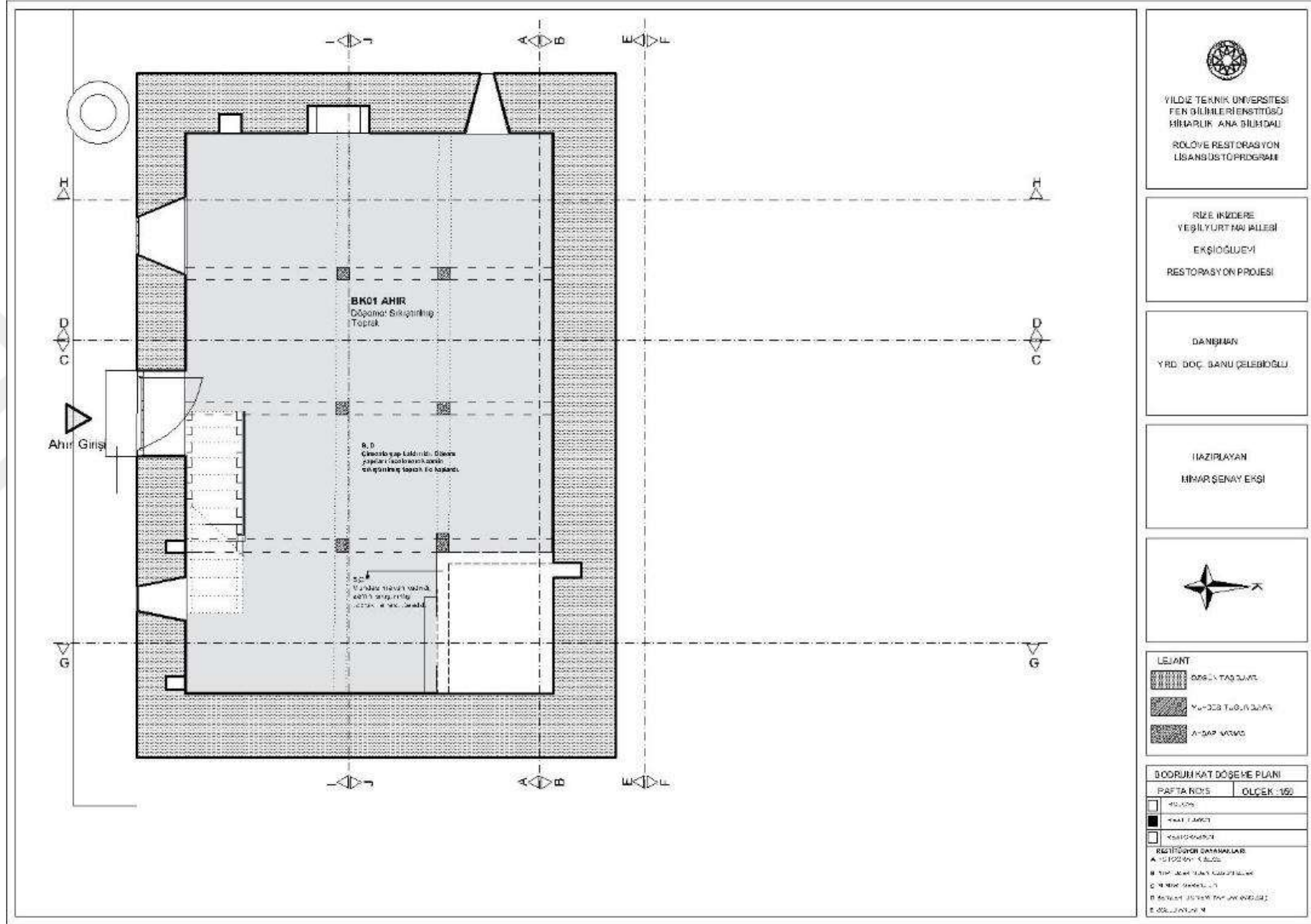

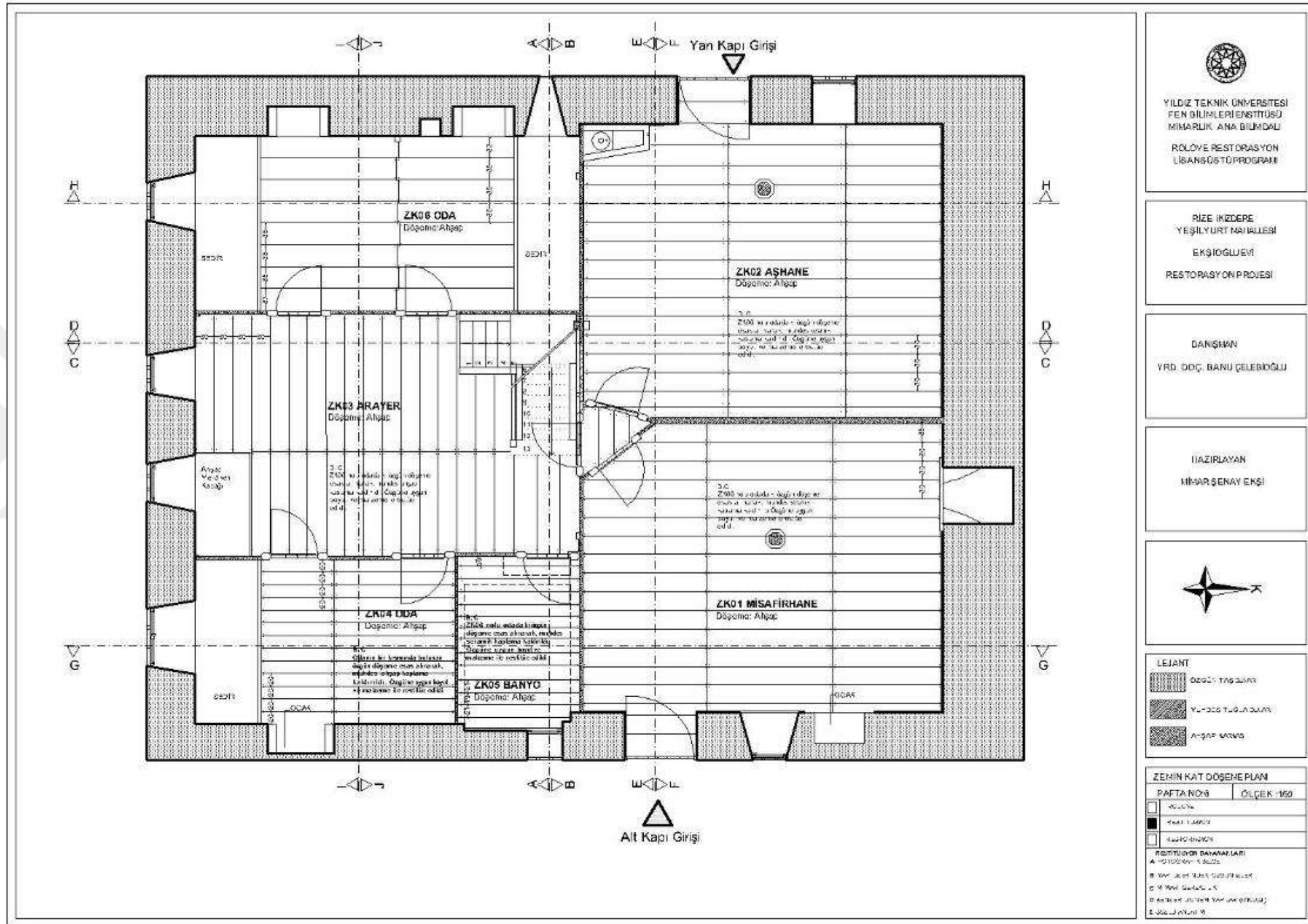
LEJANT

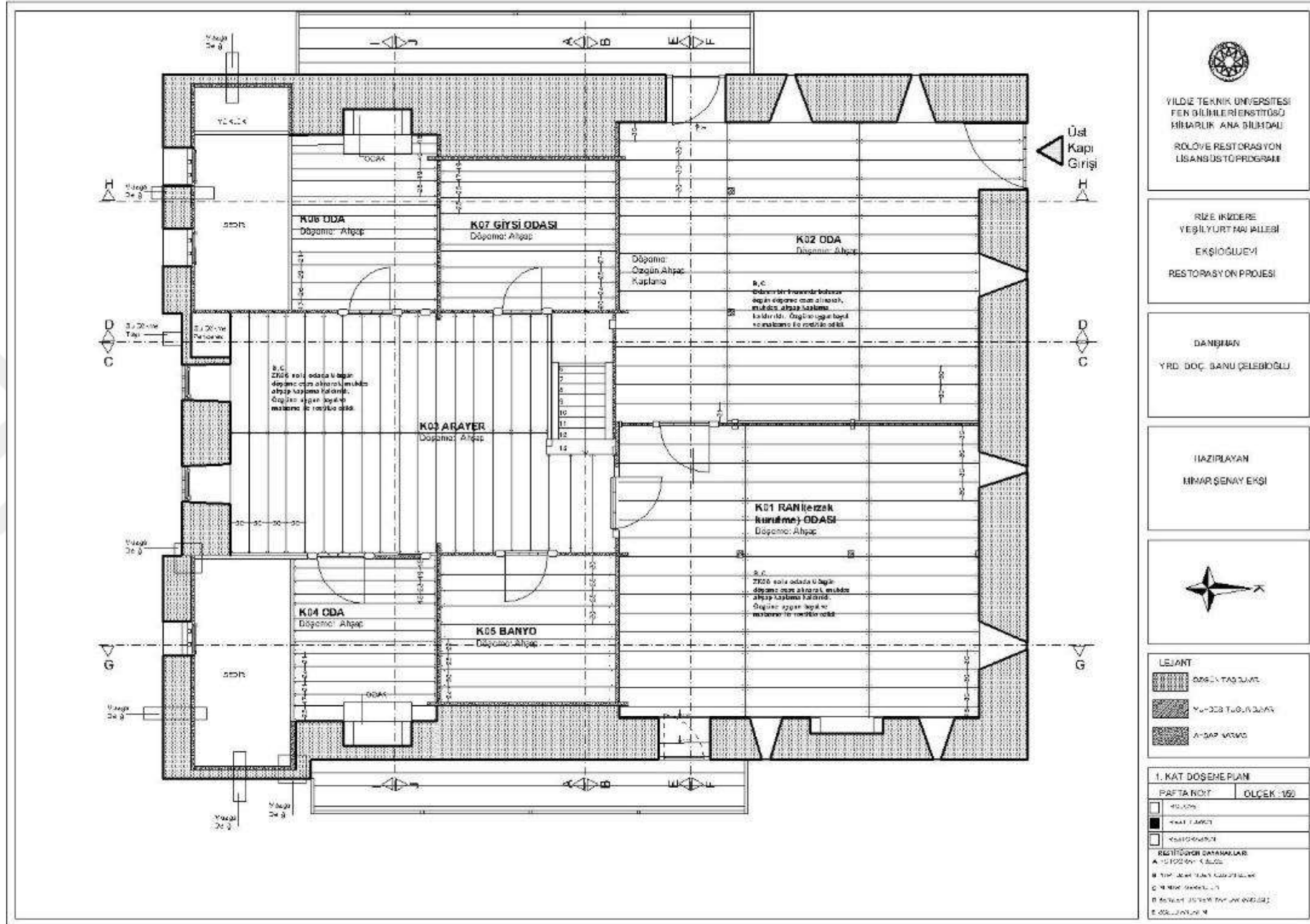
- DEĞİŞTİRİLMİŞ ALAN
- YENİ EKLENEN ALAN
- AYRILMIŞ ALAN

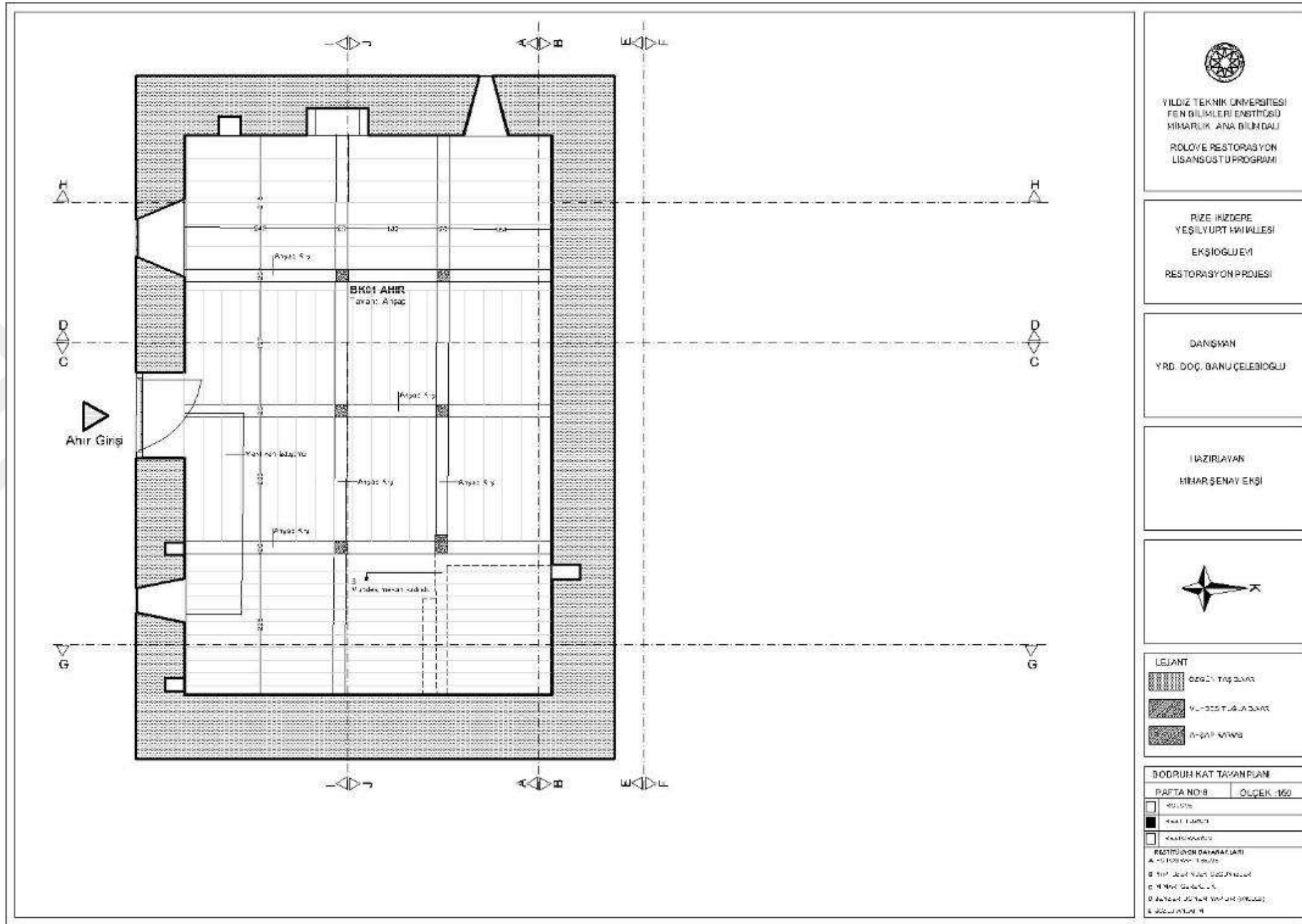
1. KAT PLAN
PAFTA NO: 4 ÖLÇEK: 1/50

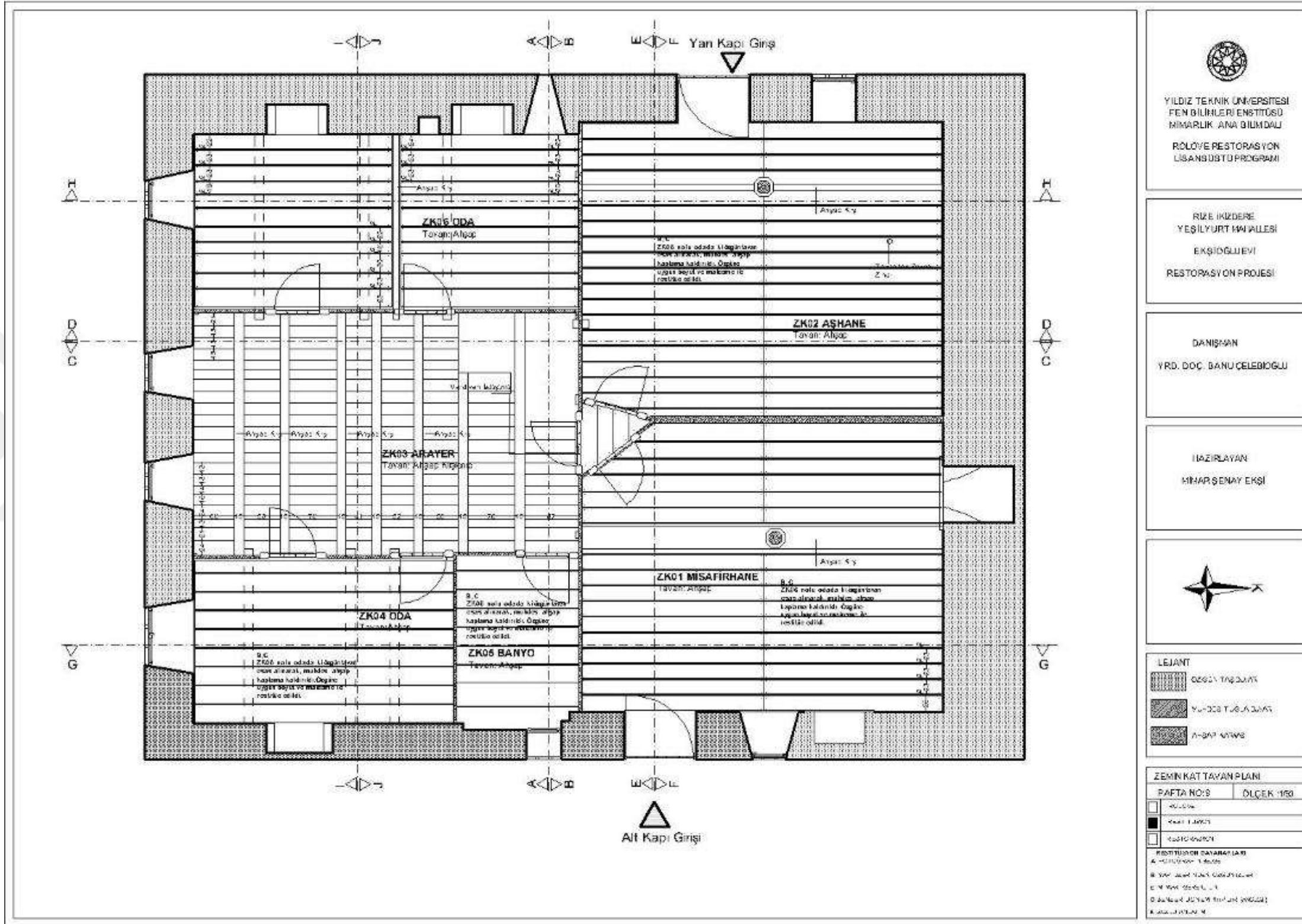
RESTİTÜSYON BAKANLIĞI
A) RESTİTÜSYON BAKANLIĞI
B) YEREL YEREL YEREL YEREL
C) YEREL YEREL YEREL
D) RESTİTÜSYON BAKANLIĞI
E) RESTİTÜSYON BAKANLIĞI

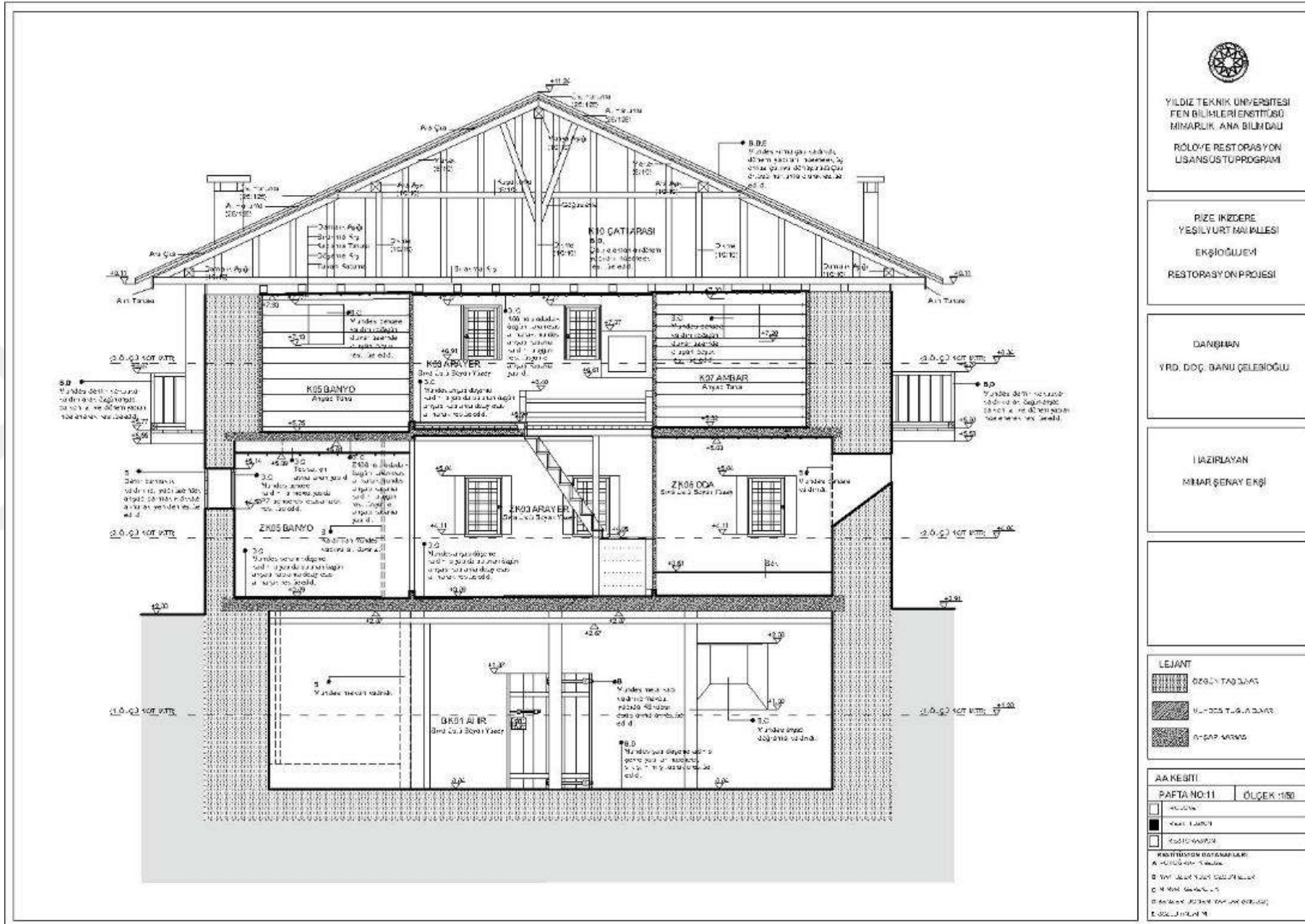

YILDIZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
MİMARLIK ANA BİLİM DALI
RÖLÖVE RESTORASYON
LİSANSÜSTÜ PROGRAMI

RİZE İZİDERE
YEŞİLYURT MAHALLESİ
EKŞİOĞLU
RESTORASYON PROJESİ

DANİŞMAN
YRD. DOÇ. DR. BANU ÇELENGÖZ

HAZIRLAYAN
MİMAR ŞENAY ERGİ

LEJANT

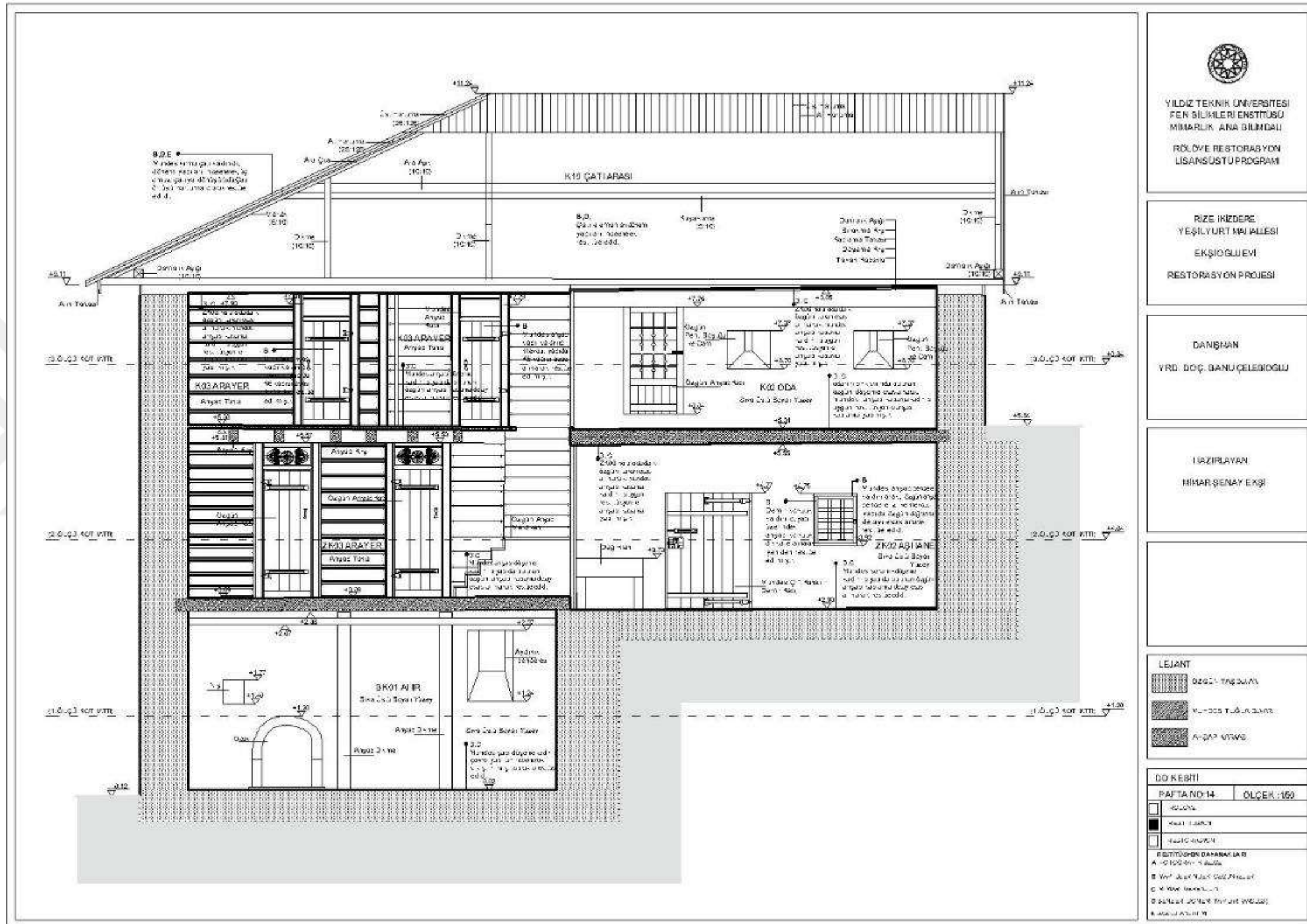
	DUYUNUN DIŞI KISMI
	DUYUNUN İÇİ KISMI
	F.0500 KATI

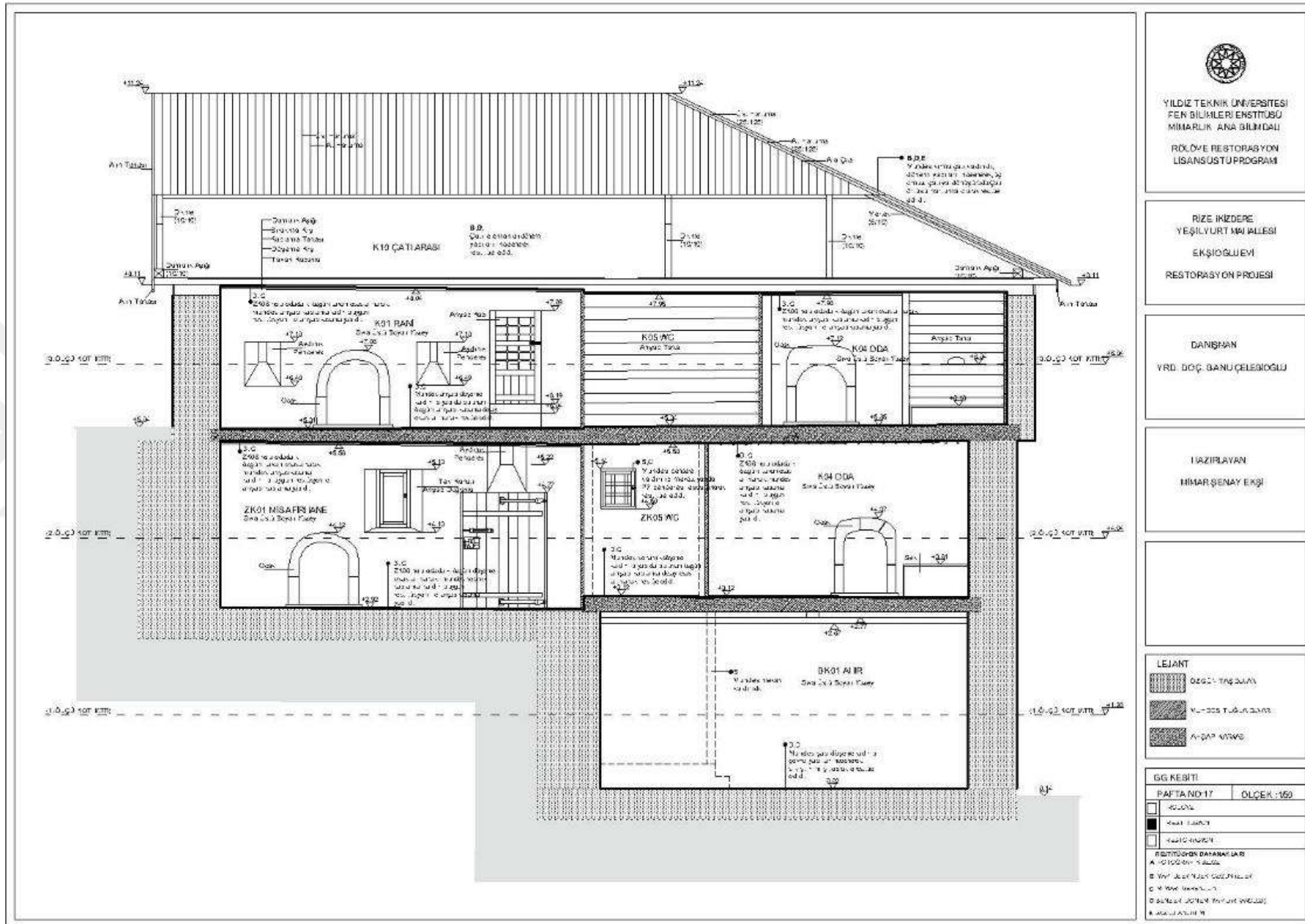
AA KESİTİ

PAFTA NO:11 ÖLÇEK:1/50

	DUVAR
	F.0500 KATI
	M.05 ÇATIIRASI

KONSTRÜKSİYON DETAYLARI:
A. DUVAR DETAYI
B. F.0500 KATI DETAYI
C. M.05 ÇATIIRASI
D. DUVAR DETAYI (DİĞER YÖNLER)
E. DUVAR DETAYI

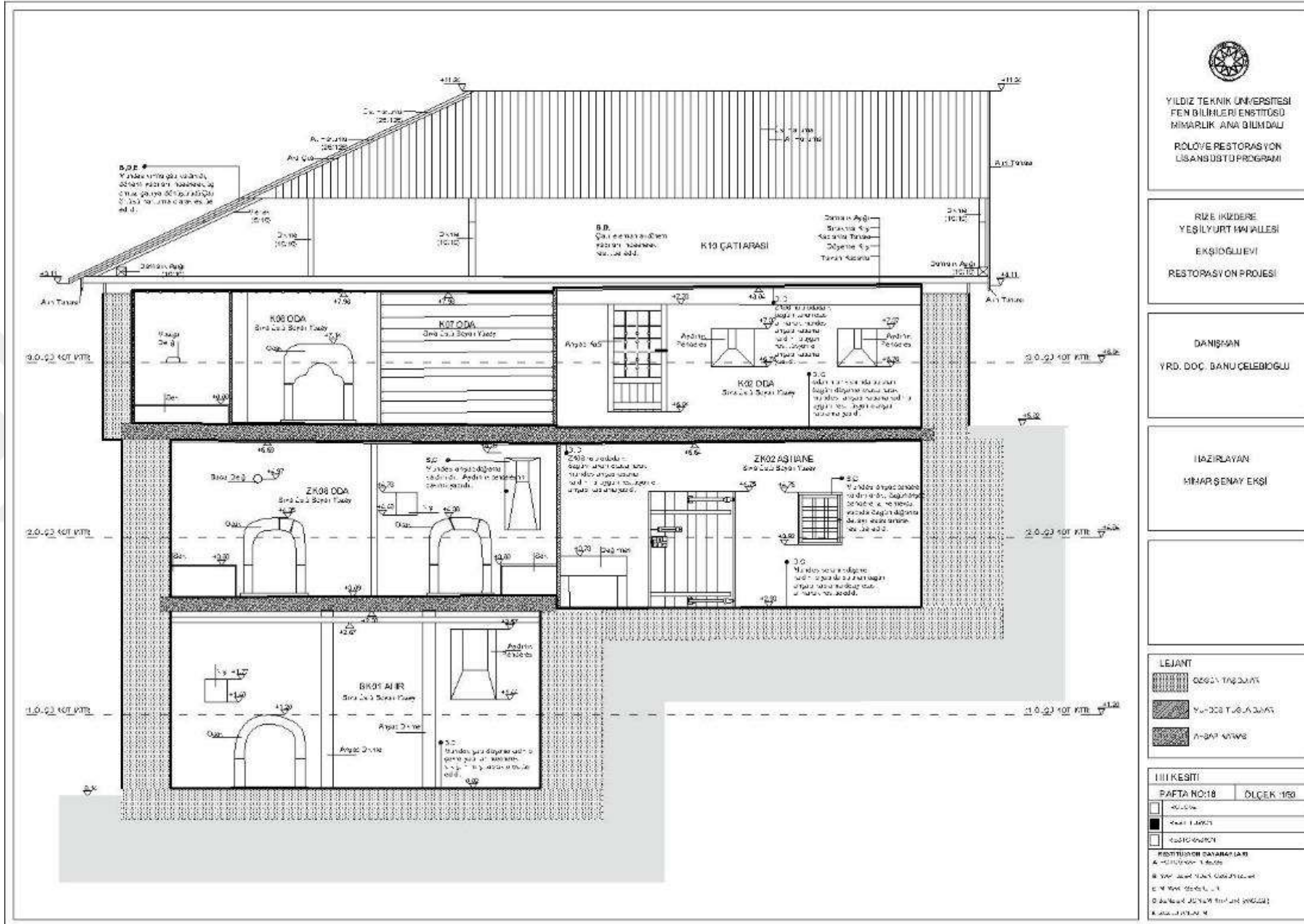

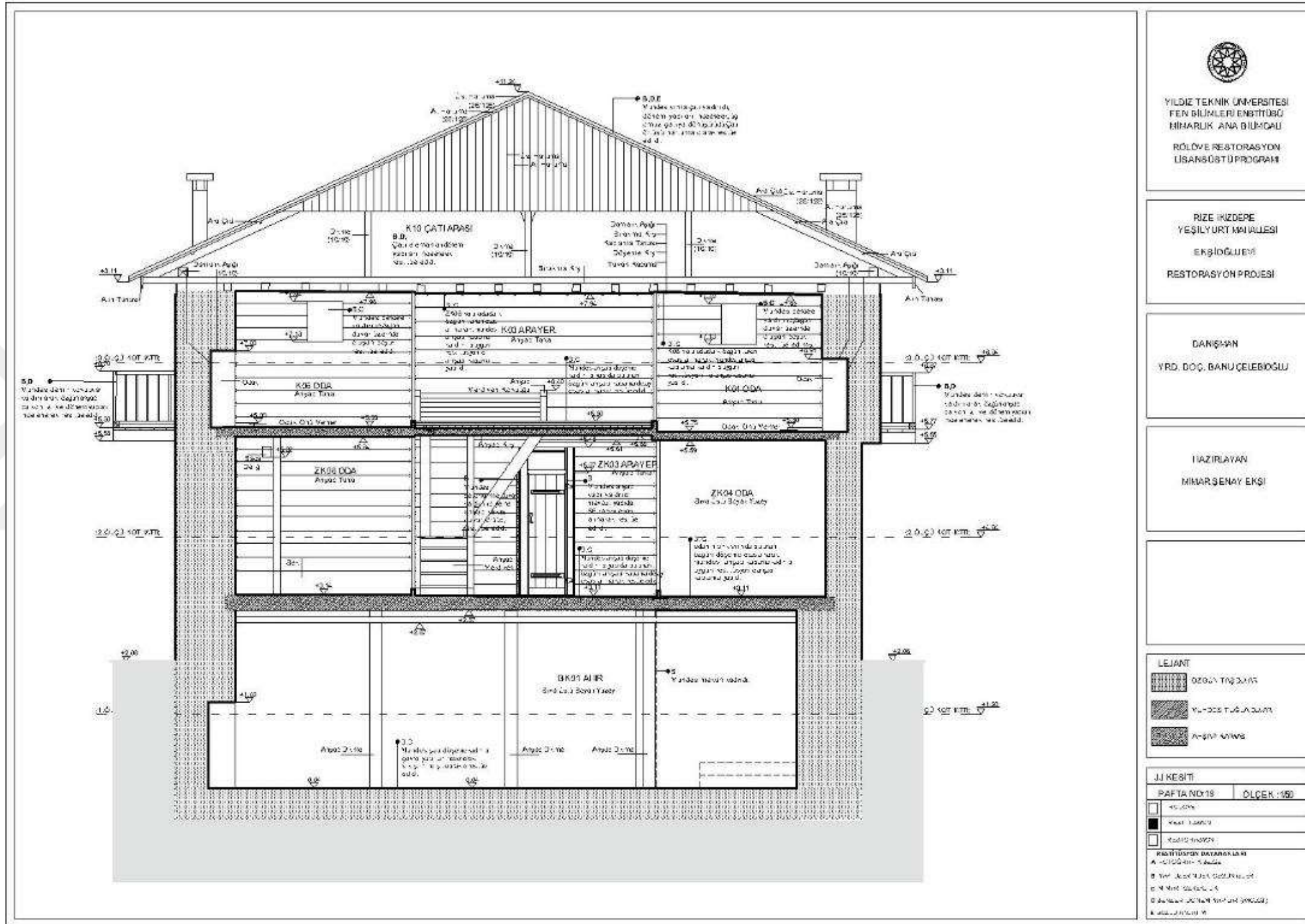
YILDIZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
MİMARLIK ANA BİLİM DALI
RÖLÖVE RESTORASYON
LİSANSÜSTÜ PROGRAMI

RİZE İKİZDERE
YEŞİL YURT MAHALLESİ
EKŞİOĞLU EM
RESTORASYON PROJESİ

DANİŞMAN
YRD. DOÇ. BANU ÇELEBİOĞLU

HAZIRLAYAN
MİMAR ŞENAY EKŞİ

YILDIZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
MİMARLIK ANA BİLİM DALI
RÖLÖVE RESTORASYON
USANSÖZÜ PROGRAMI

RİZE İZDEPE
YEŞİL YURT MHALLESİ
EKİŞİÖĞÜMÜS
RESTORASYON PROJESİ

DANIŞMAN
YRD. DOÇ. BAKUR ÇELEBİOĞLU

HAZIRLAYAN
MİMAR SENAY EKŞİ

LEJANT

	DEĞİŞİK TİNGE DUVAR
	YALNIZ TİNGE DUVAR
	A-ŞİŞE KİTAP

J.J. KESİTİ

PAFTA NO: 19	ÖLÇEK: 1/50
	45-0000
	45-0000
	45-0000

KESİTİNDEN BAKILANLAR

A - 1/100 ÇATI - 1/50

B - 1/100 ÇATI - 1/50

C - 1/100 ÇATI - 1/50

D - 1/100 ÇATI - 1/50

E - 1/100 ÇATI - 1/50

F - 1/100 ÇATI - 1/50

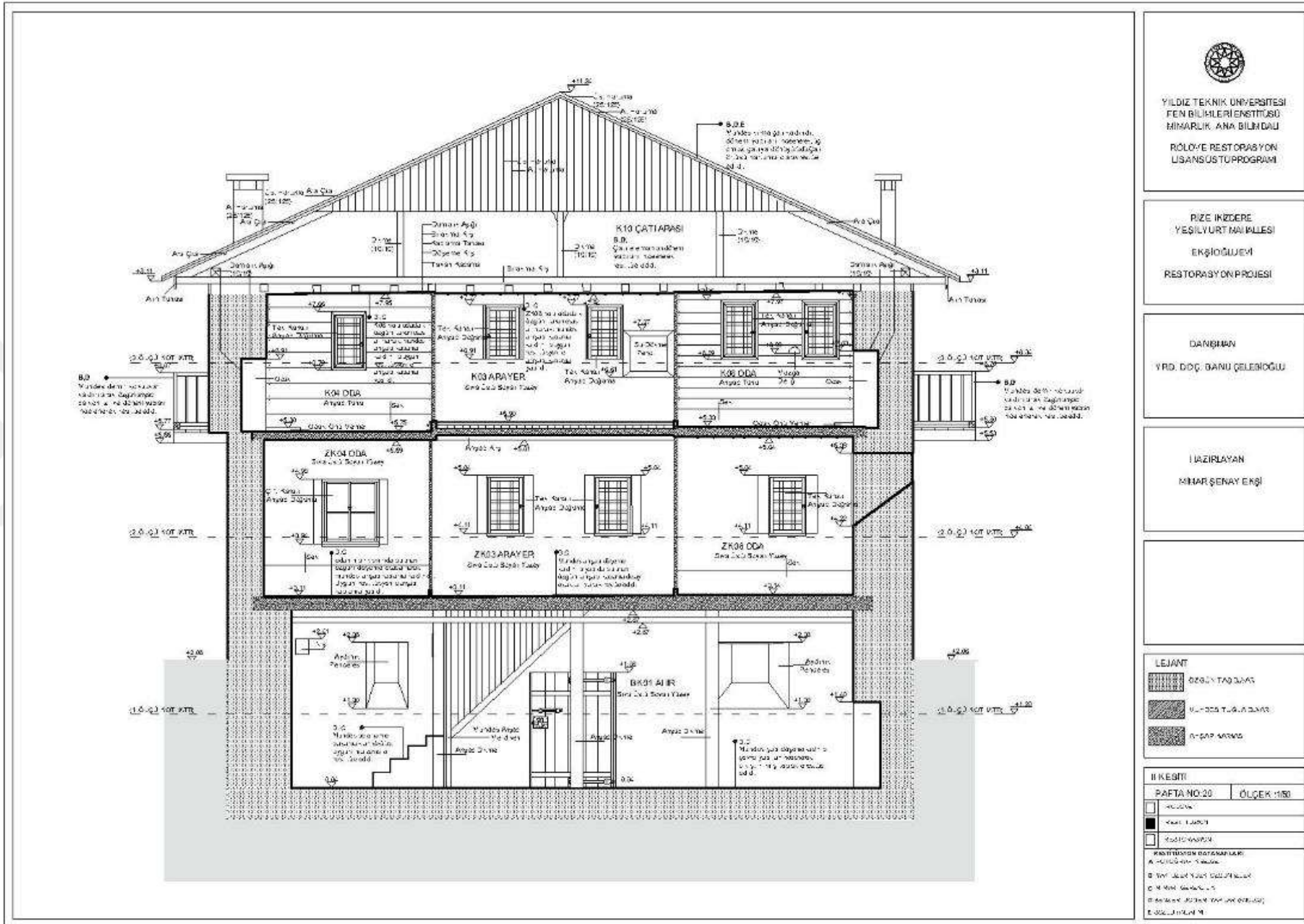
G - 1/100 ÇATI - 1/50

H - 1/100 ÇATI - 1/50

I - 1/100 ÇATI - 1/50

J - 1/100 ÇATI - 1/50

K - 1/100 ÇATI - 1/50

YILDIZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
MİMARLIK ANA BİLİM DALI
RÖLÖVE RESTORASYON
LİSANSÜSTÜ PROGRAMI

RİZE İZDERE
YEŞİLYURT MAHALLESİ
EKŞİÖĞÜM
RESTORASYON PROJESİ

DANIŞMAN
YRD. DOÇ. DANIŞ ÇELERİOĞLU

HAZIRLAYAN
MİMAR ŞENAY EKŞİ

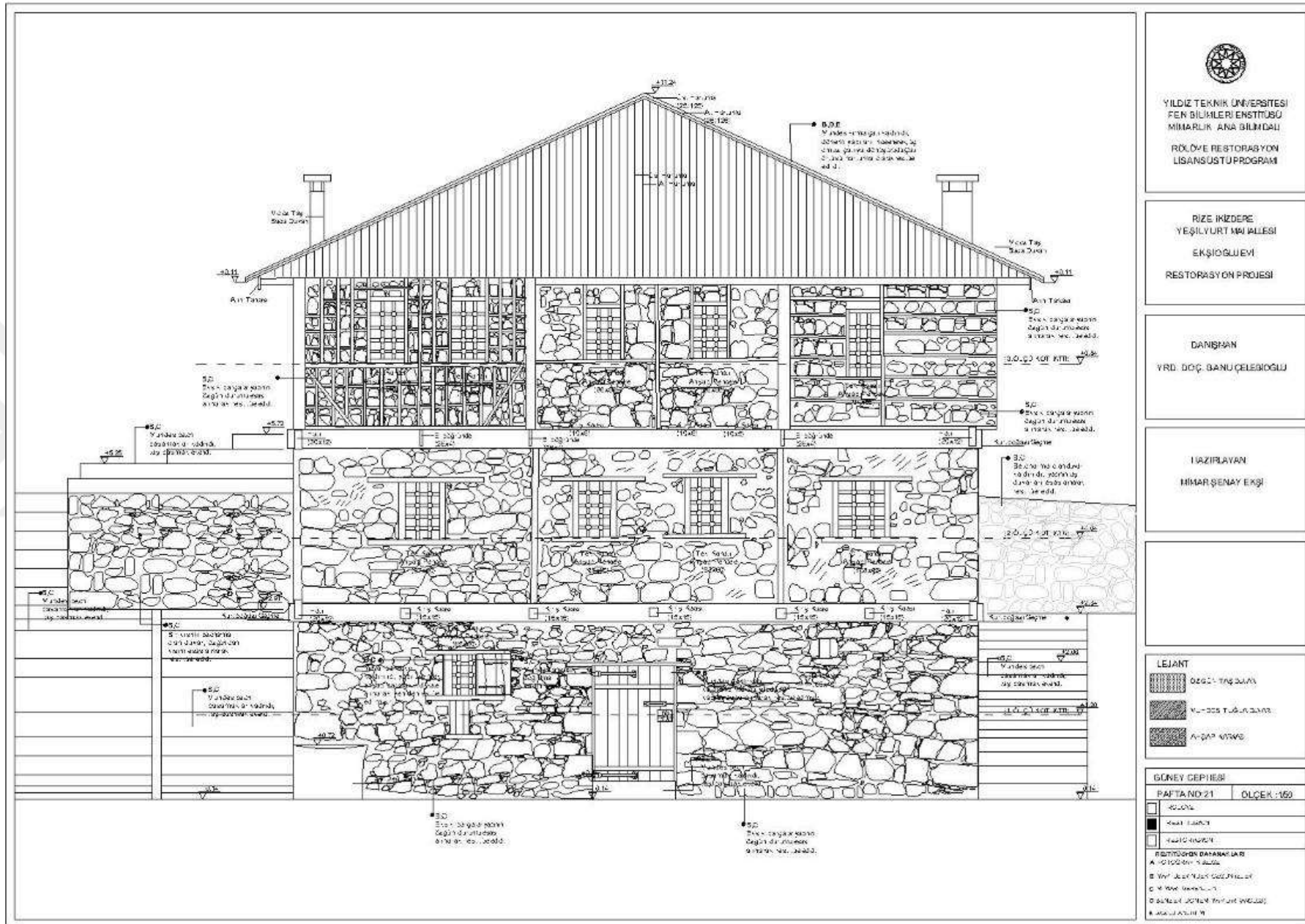
LEJANT

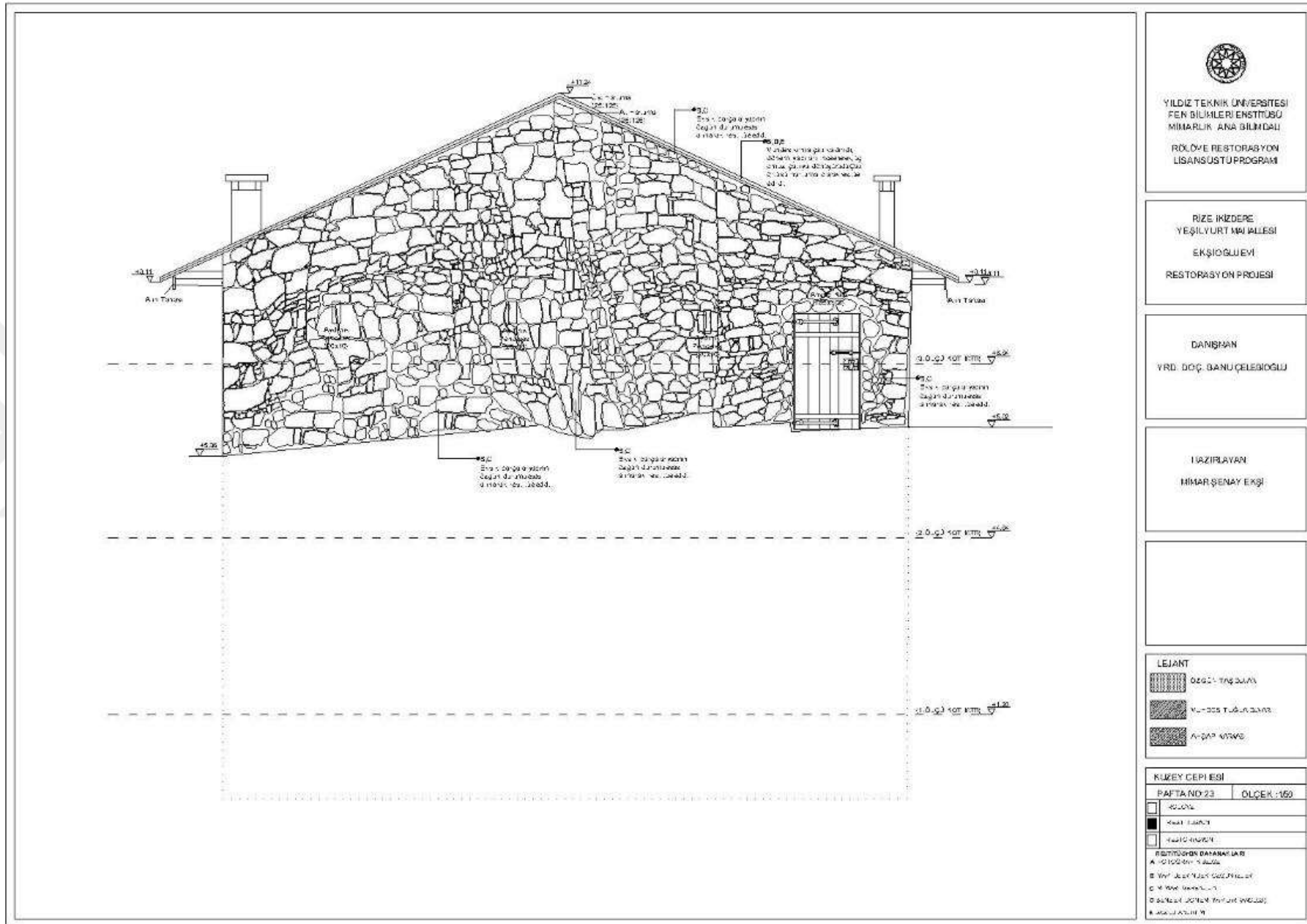
	DEĞİŞTİRİLMİŞ DİŞER DUVAR
	YENİ DİŞER DUVAR
	YENİ ZEMİN

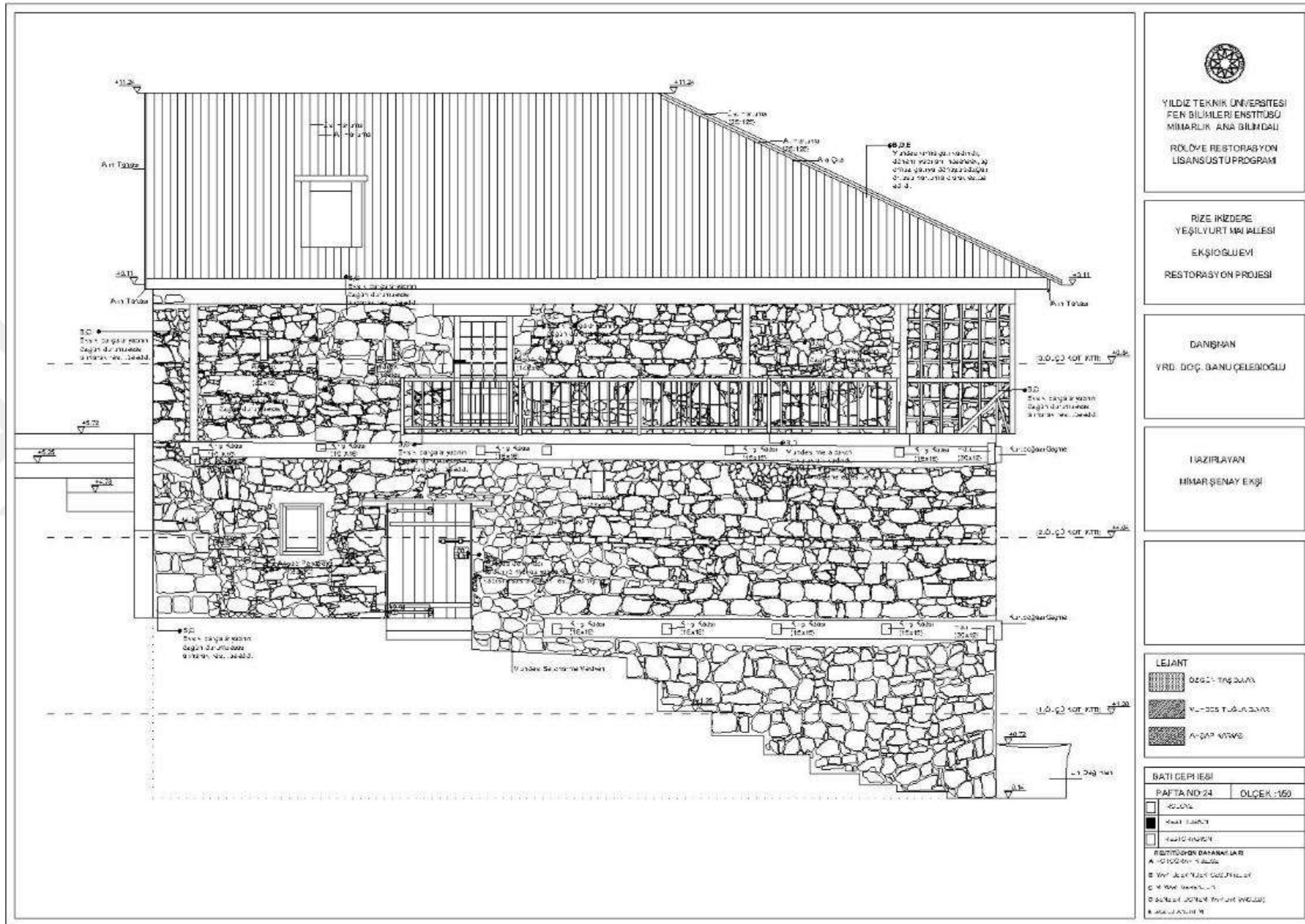
II KESİTİ

PAFTA NO:20	ÖLÇEK:1/50
☐ KESİT	
☐ KESİT	
☐ KESİT	

YAPILAN İZDERE RESTORASYONU
A) RÖLÖVE RESTORASYON
B) YENİ ZEMİN YAPILMASI
C) MİMARİ ÇİZİM ÇİZİMİ
D) ANİTELERİN RESTORASYON ÇİZİMİ
E) SİMLERİN ÇİZİMİ

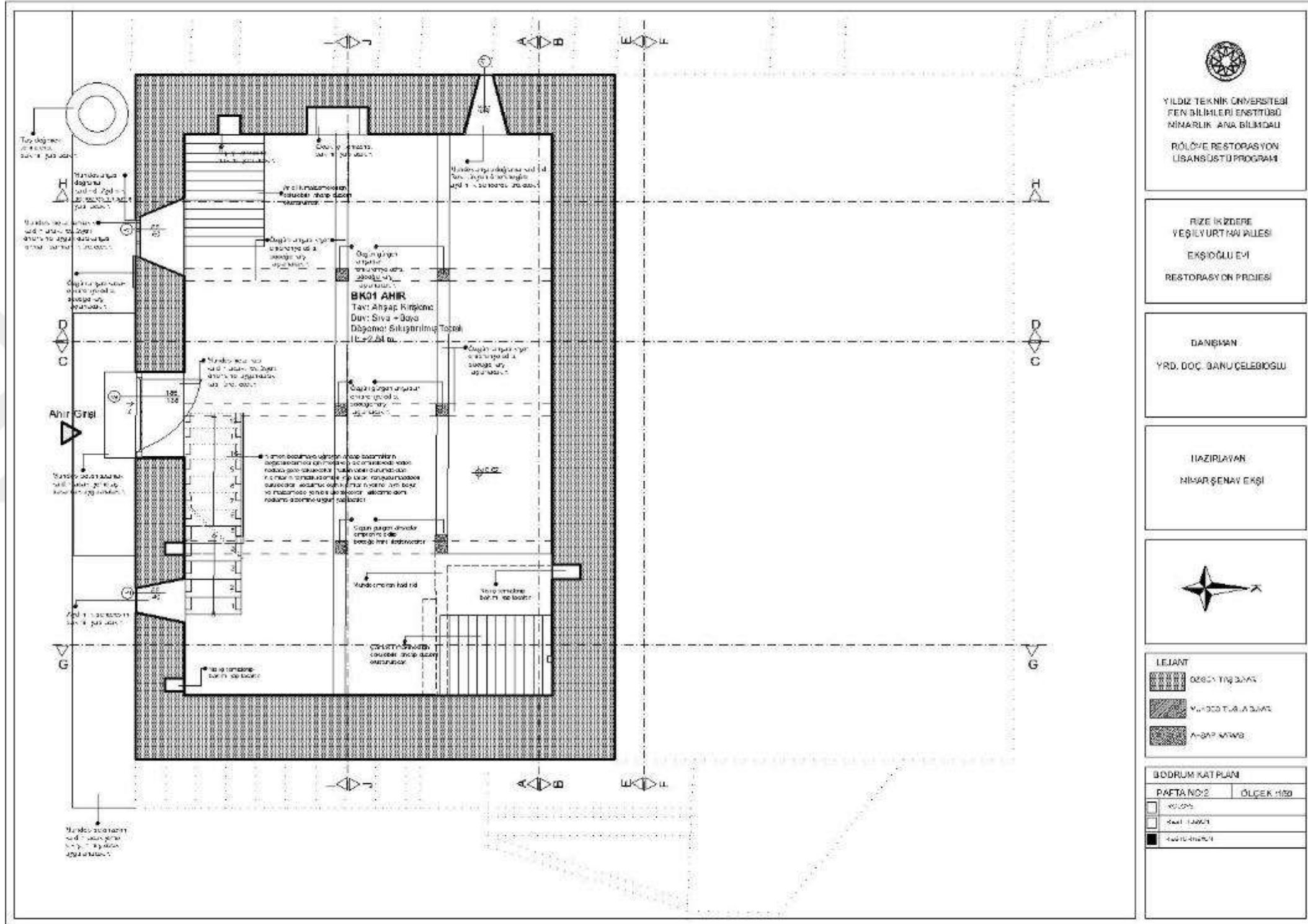

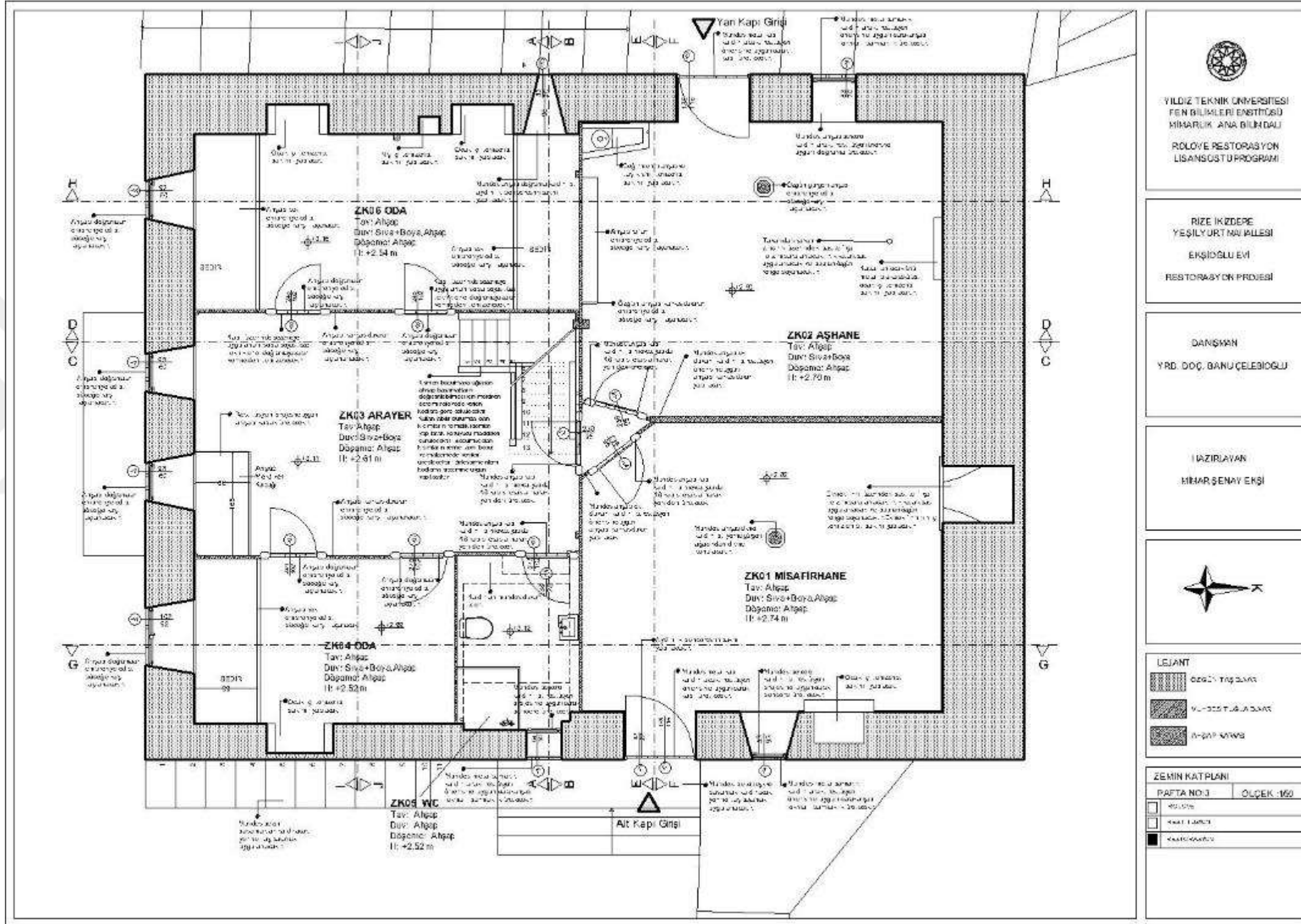

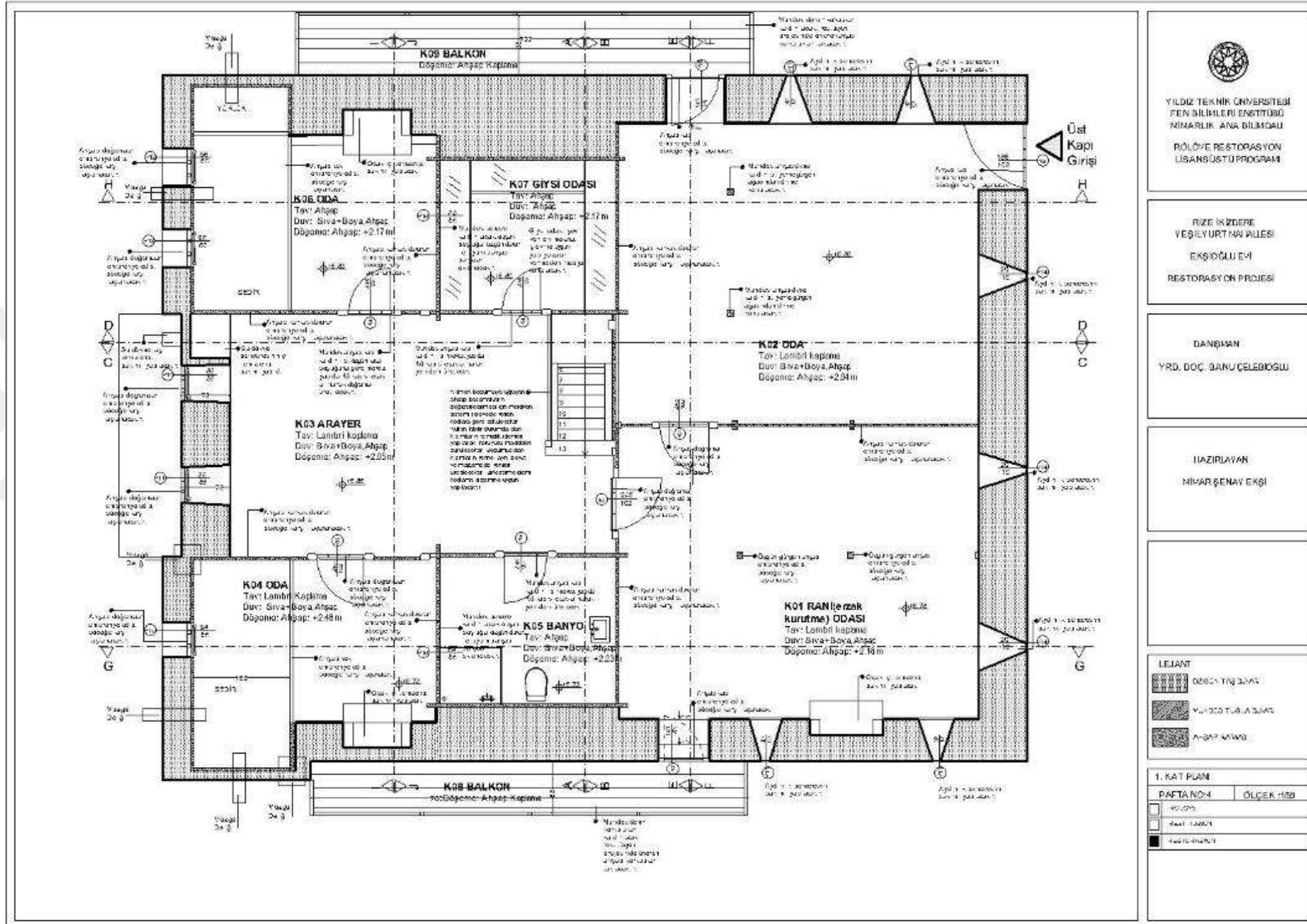
EK-6

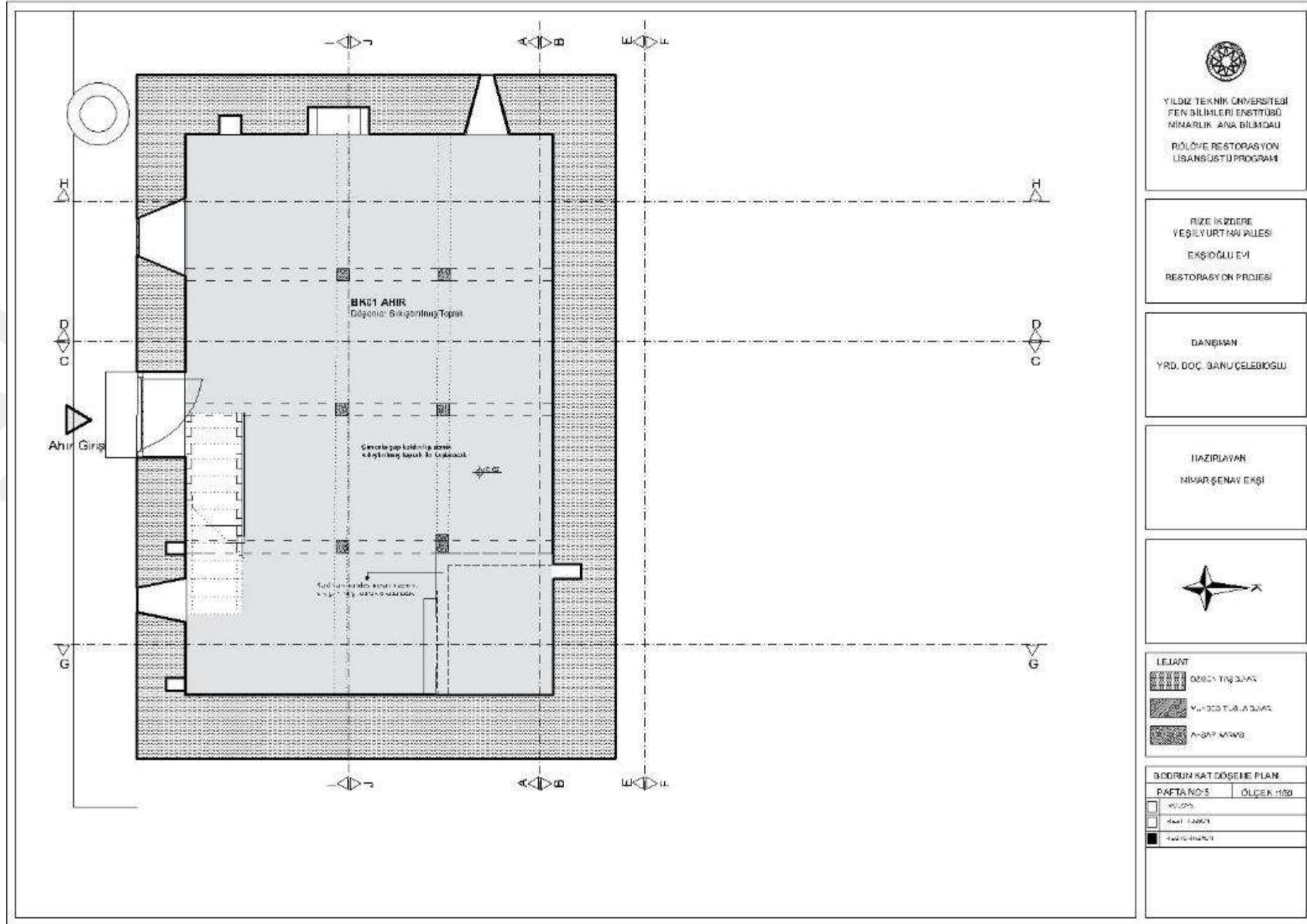
RESTORASYON

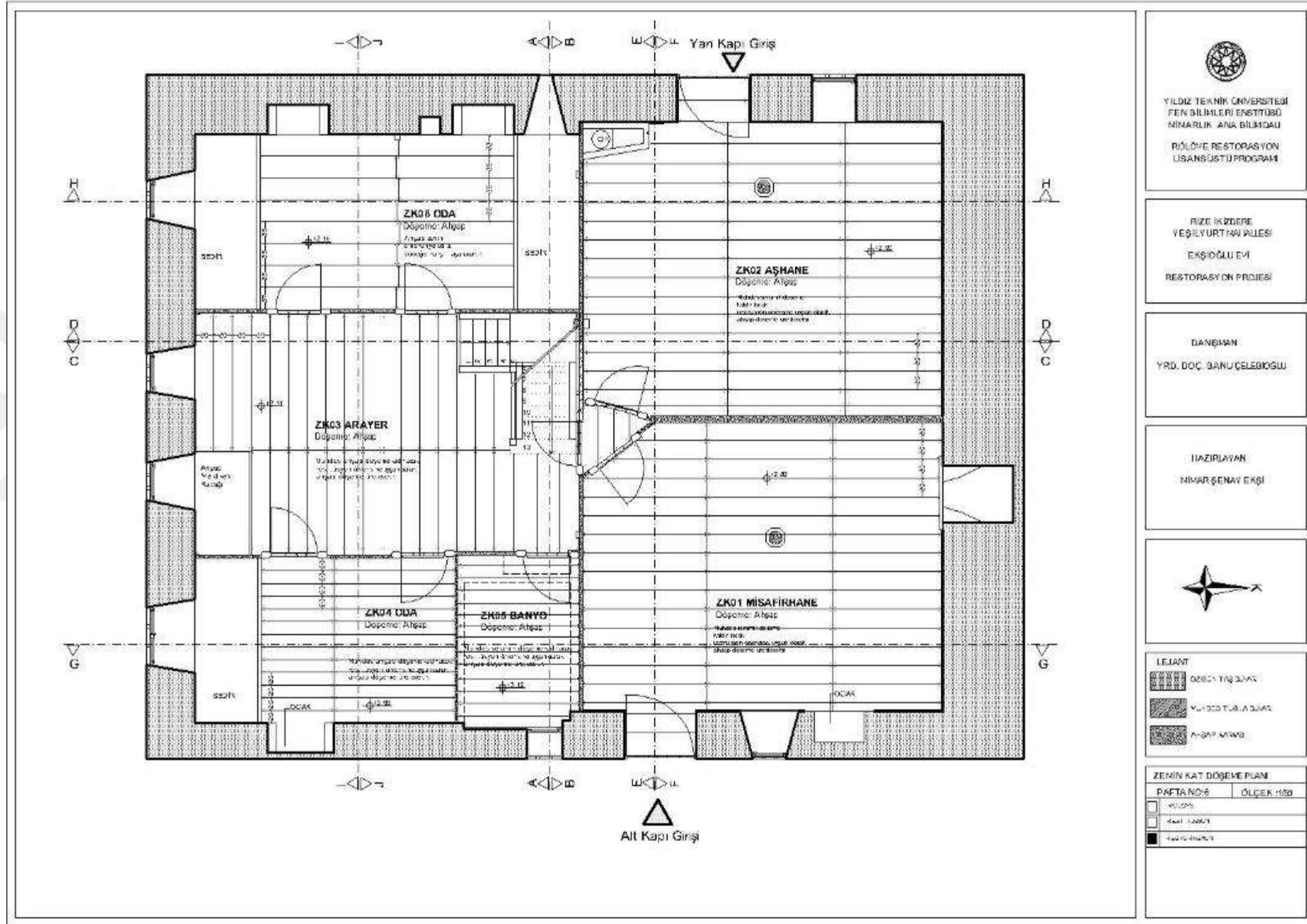

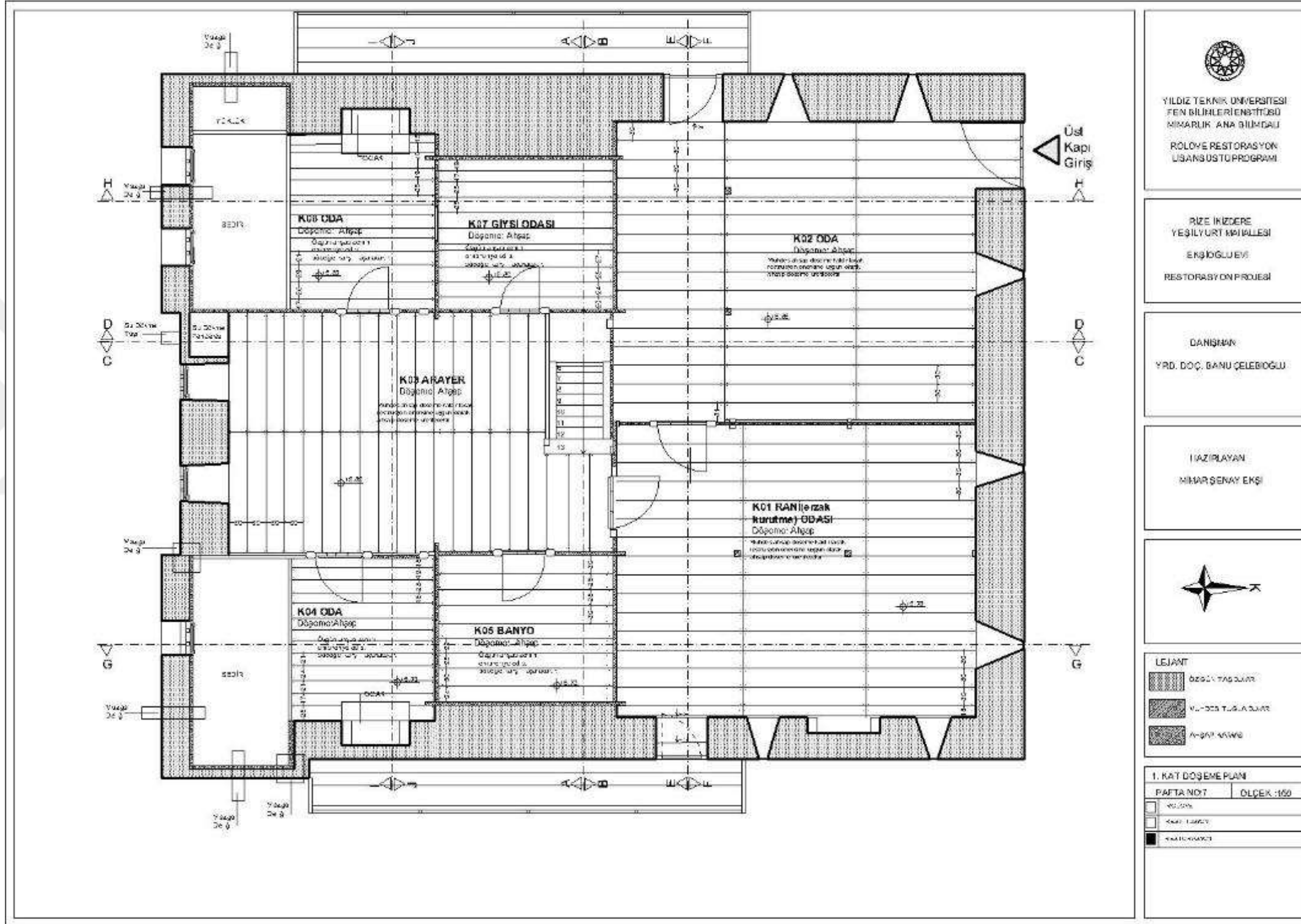

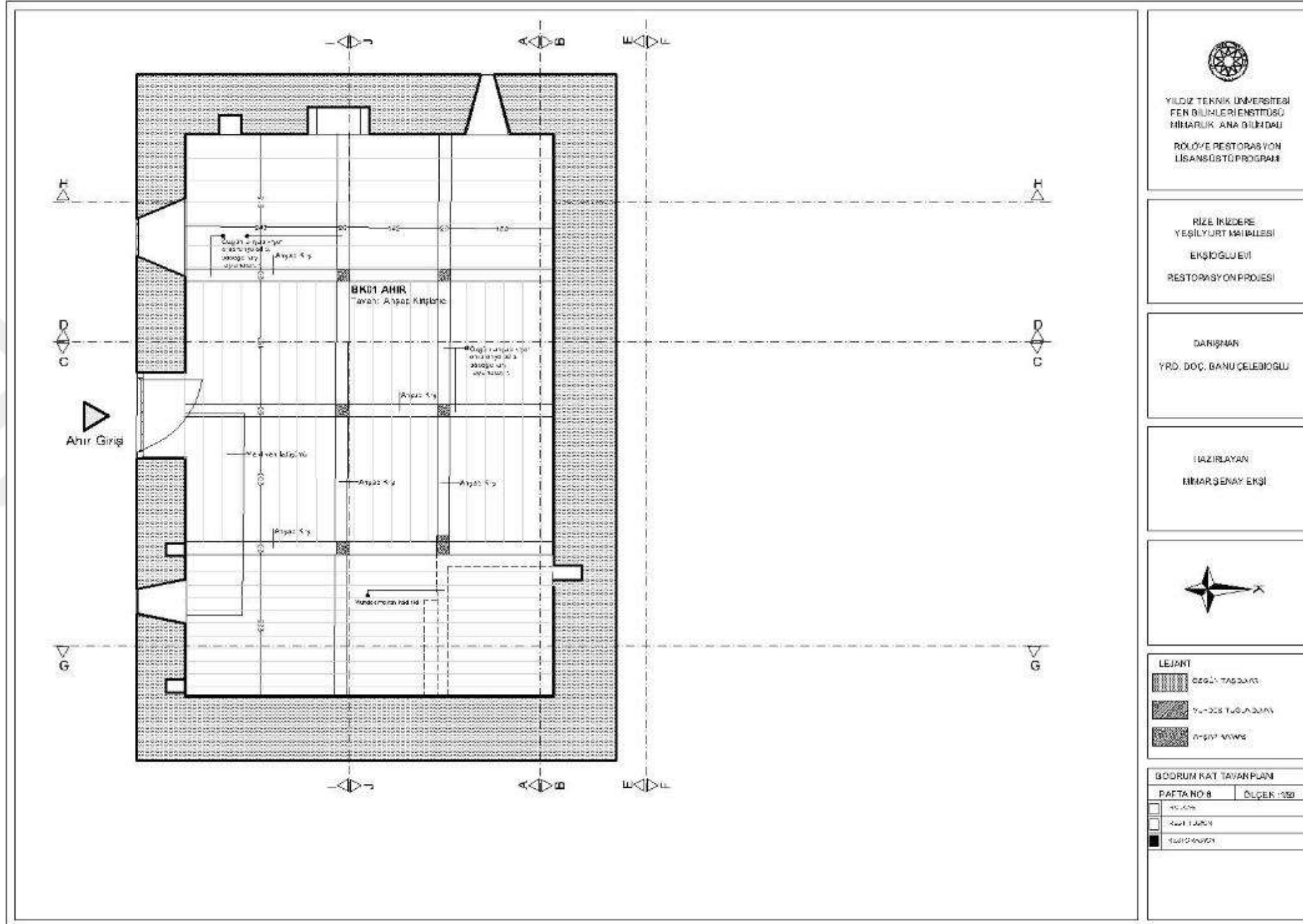

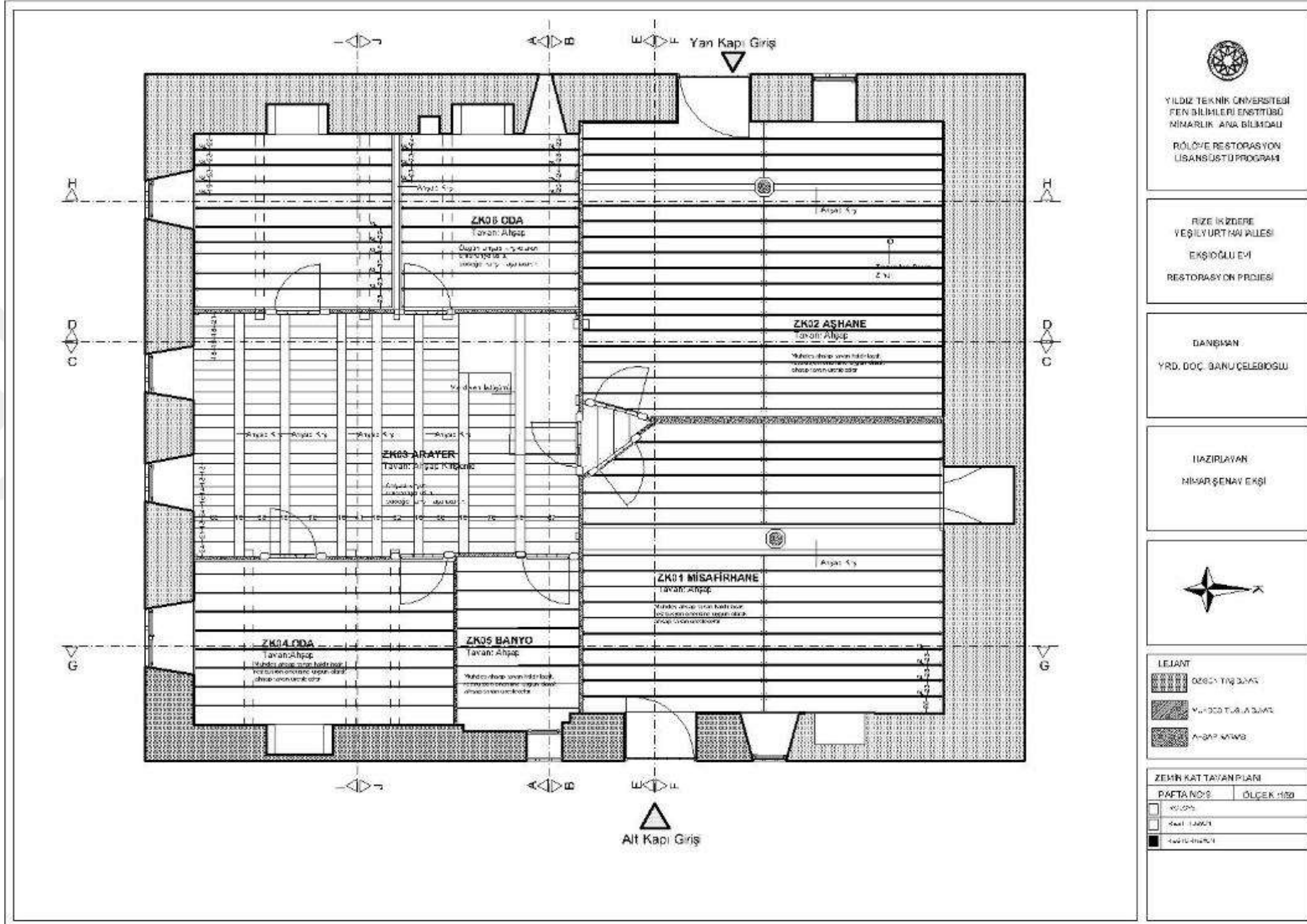

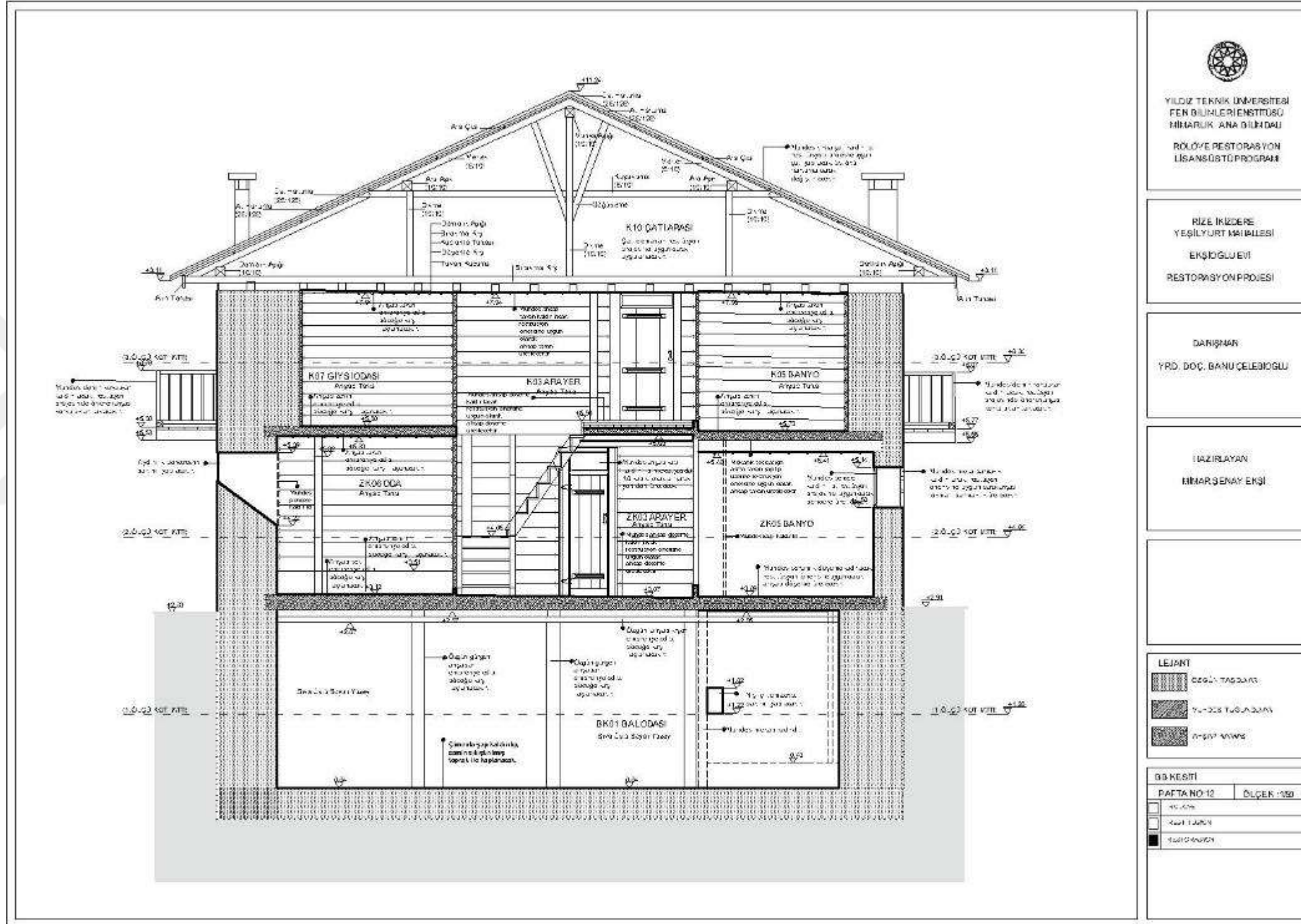

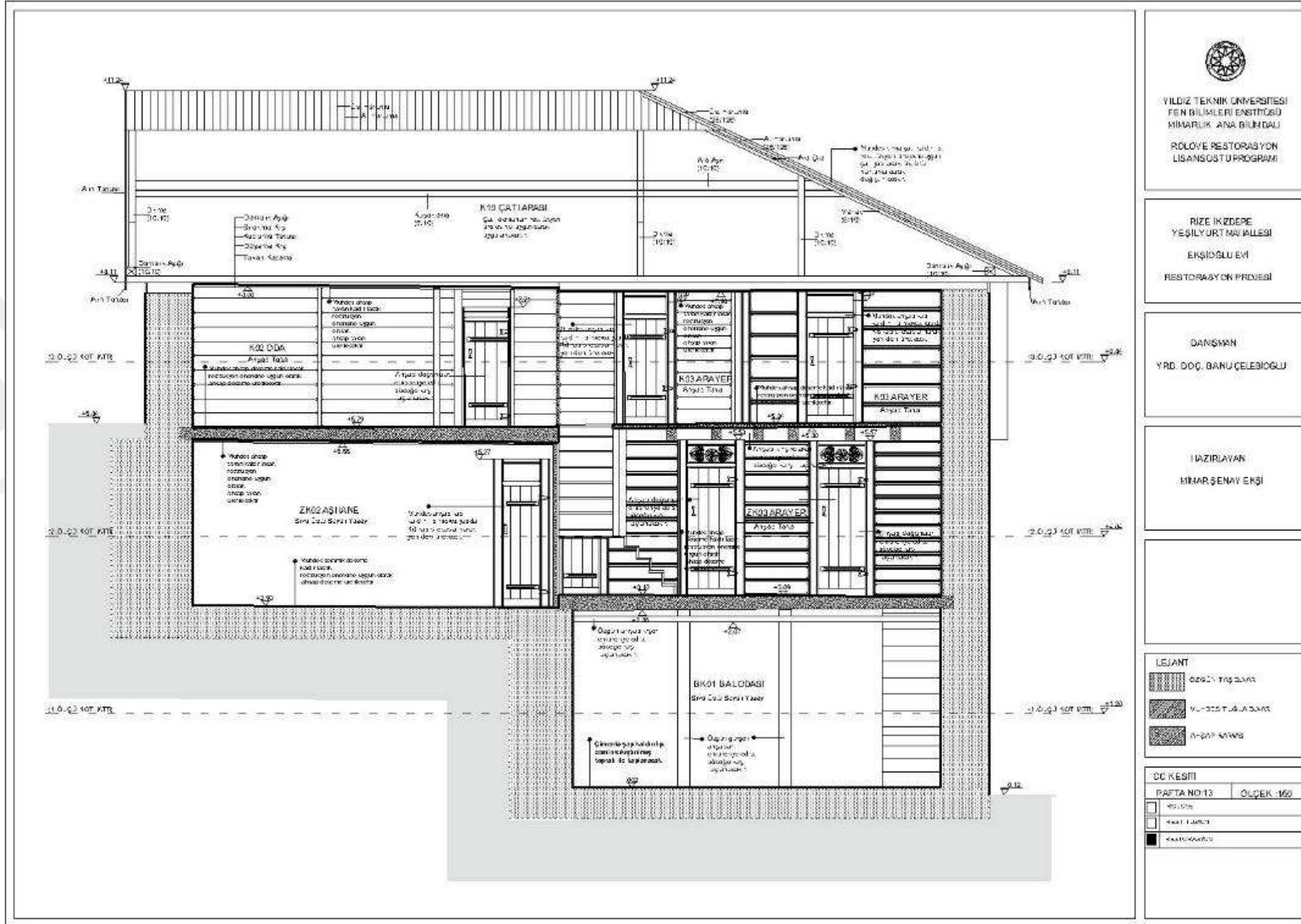

YILDIZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
 FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
 MİMARLIK ANA BİLİM DALI
 RÖLÖVE RESTORASYON
 LİSANSÜSTÜ PROGRAMI

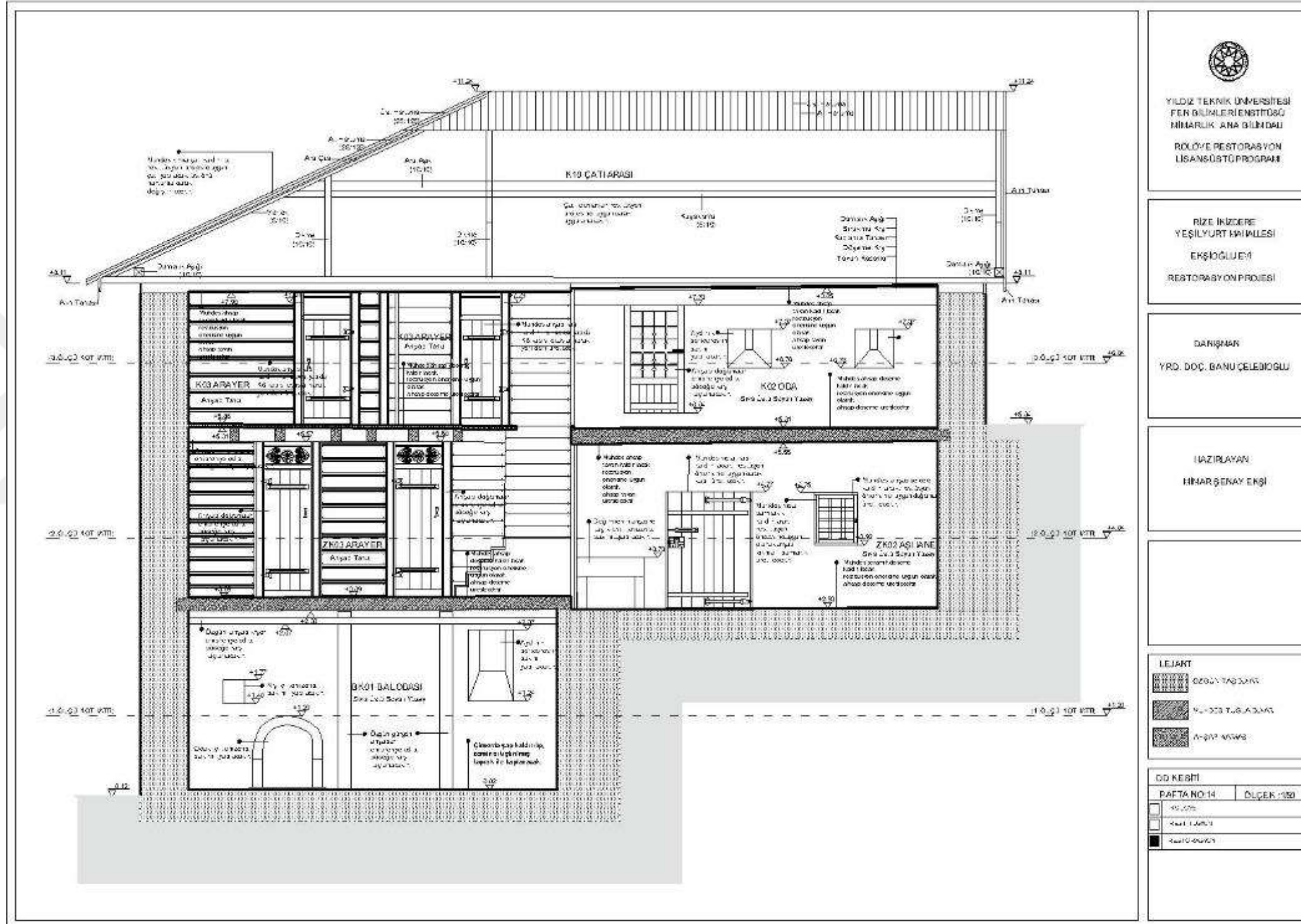
RİZE İKİZDEPE
YEŞİLYURT MAHALLESİ
EKŞİSLÜ EVİ
 RESTORASYON PROJESİ

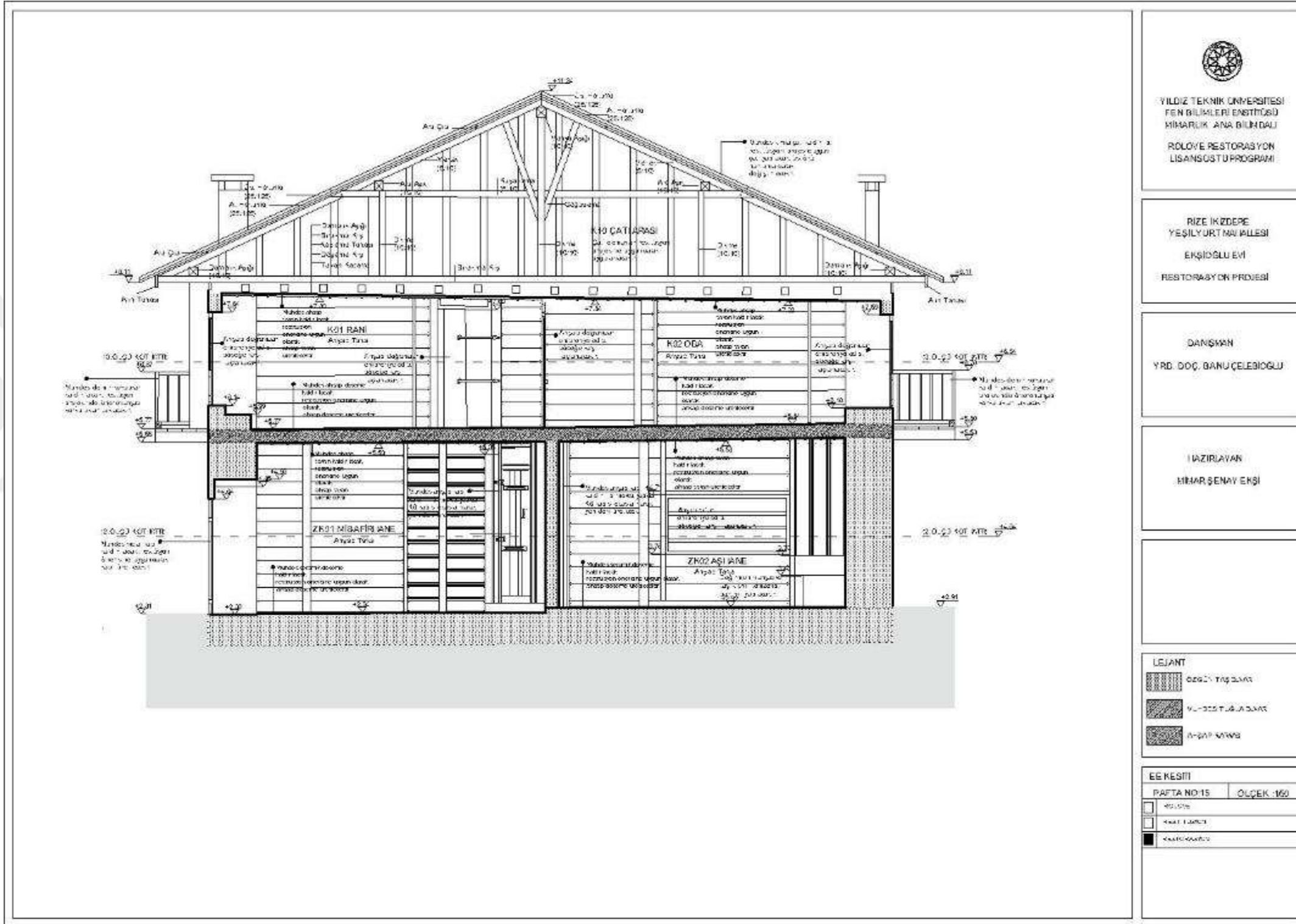
DANİŞMAN
 YRD. DOÇ. BAHU ÇELEBİOĞLU

HAZIRLAYAN
 MİMAR ŞENAY EKŞİ

LEJANT
 KIRIŞTIRILMIŞ TUĞLA DUVAR
 YÜZELERİ TUĞLA DUVAR
 KIRIŞTIRILMIŞ TUĞLA DUVAR

ÖÇ KESİMİ	
PAFTA NO: 13	ÖLÇEK: 1/50
☐ KESİM	
☐ PLAN	
☐ KAT PLANI	

YILDIZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
MİMARLIK ANA BİLİM DALI
ROLOVE RESTORASYON
LİSANSÖSTÜ PROGRAMI

RİZE İKZDEPE
YEŞİL YURT MAHALLESİ
EKŞİDĞLU EVİ
RESTORASYON PROJESİ

DANİŞMAN
YRD. DOÇ. BANU ÇELEBİOĞLU

HAZIRLAYAN
MİMAR ŞENAY ENŞİ

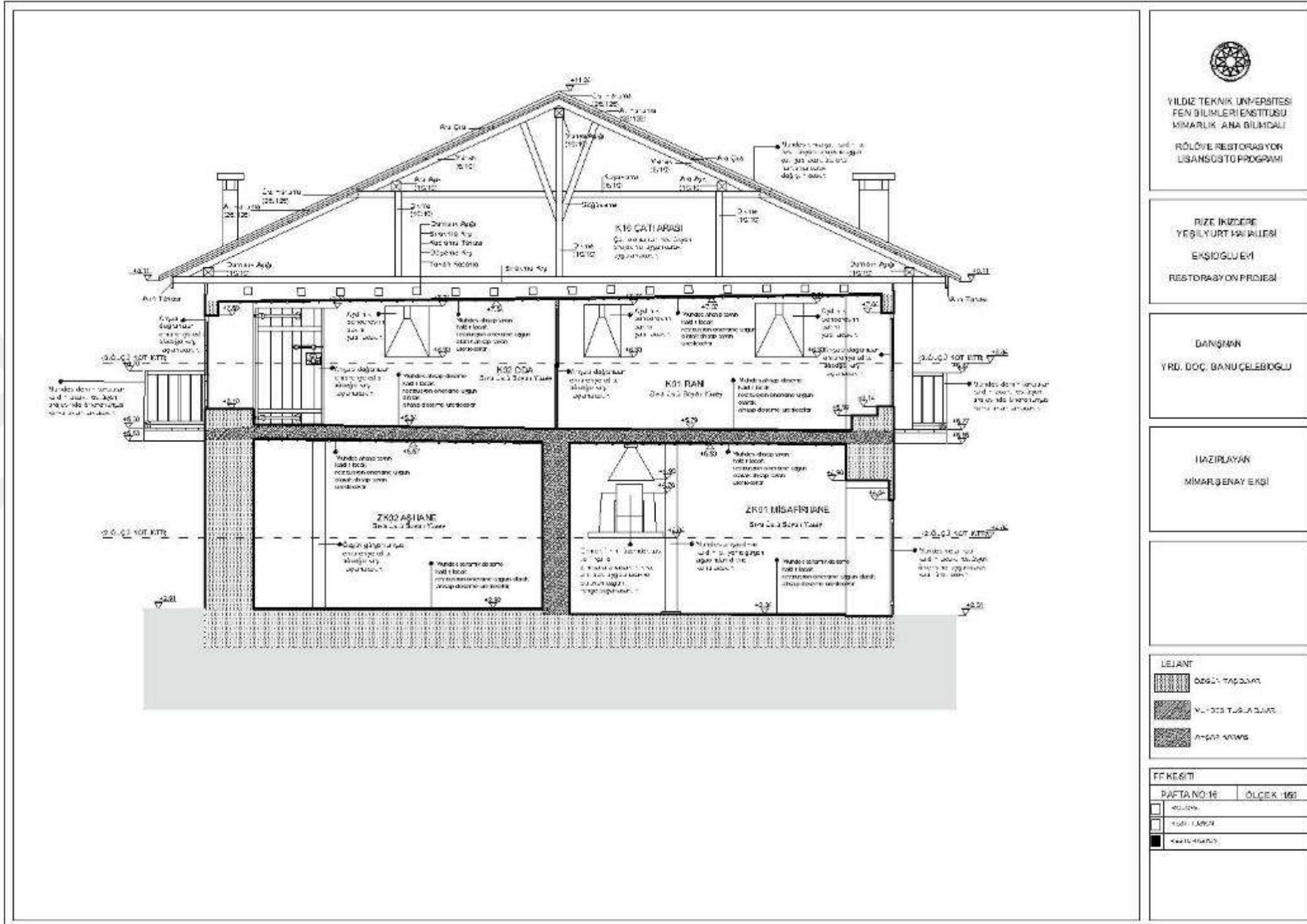
LEJANT

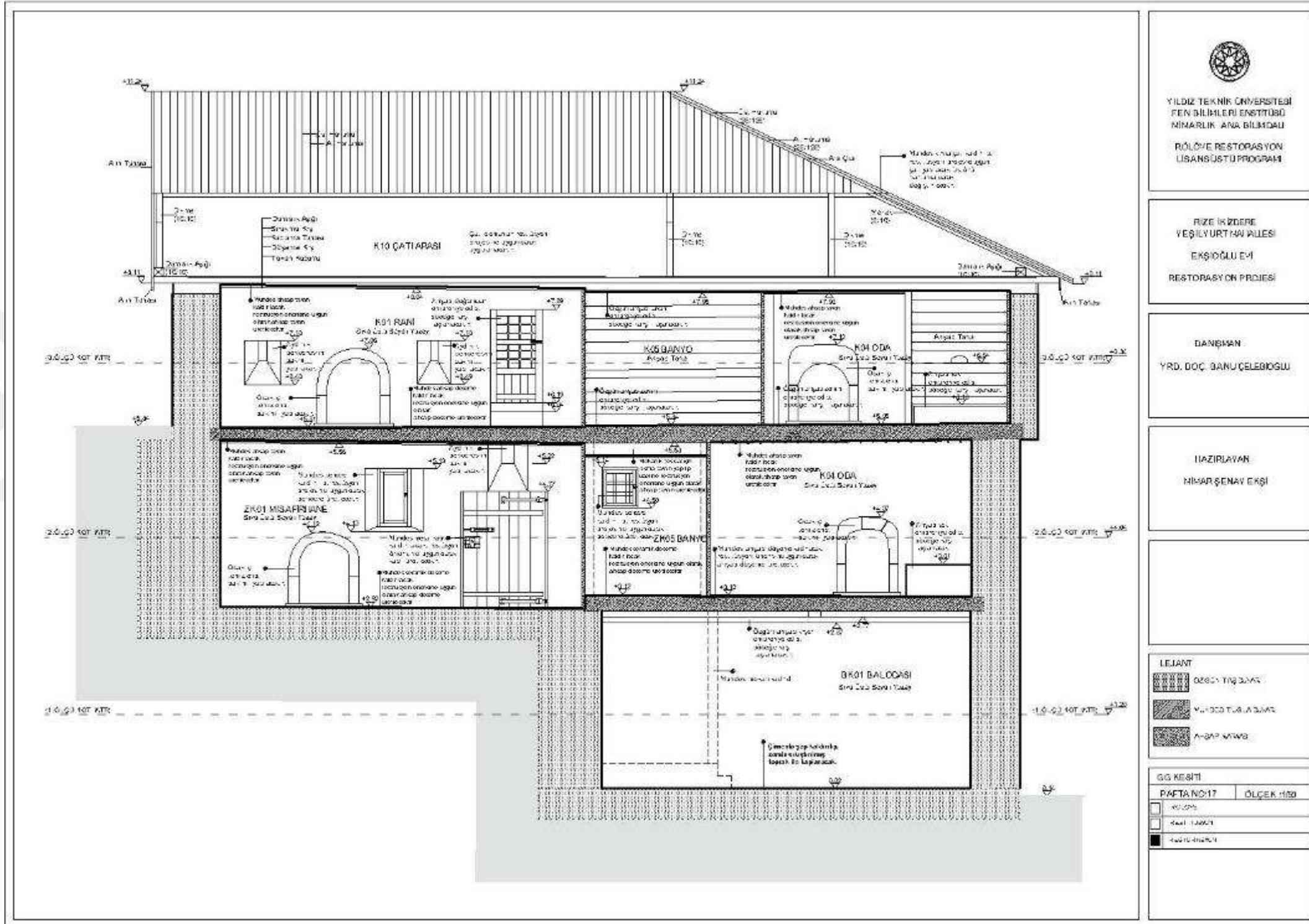
- beton yapı elemanı
- tuğla duvar
- tuğla duvar
- tuğla duvar

EE KESİTİ

PAFTA NO:15 ÖLÇEK:1/50

- duvar
- pencere
- kapı

YILDIZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
MİMARLIK ANA BİLİM DALI
RÖLİYE RESTORASYON
LİSANSÜSTÜ PROGRAMI

RİZE İKİZDERE
YEŞİL YURT HALİSİ
EKŞİÖĞLU EVİ
RESTORASYON PROJESİ

DANİŞMAN
YRD. DOÇ. BAHAR ÇELEBİOĞLU

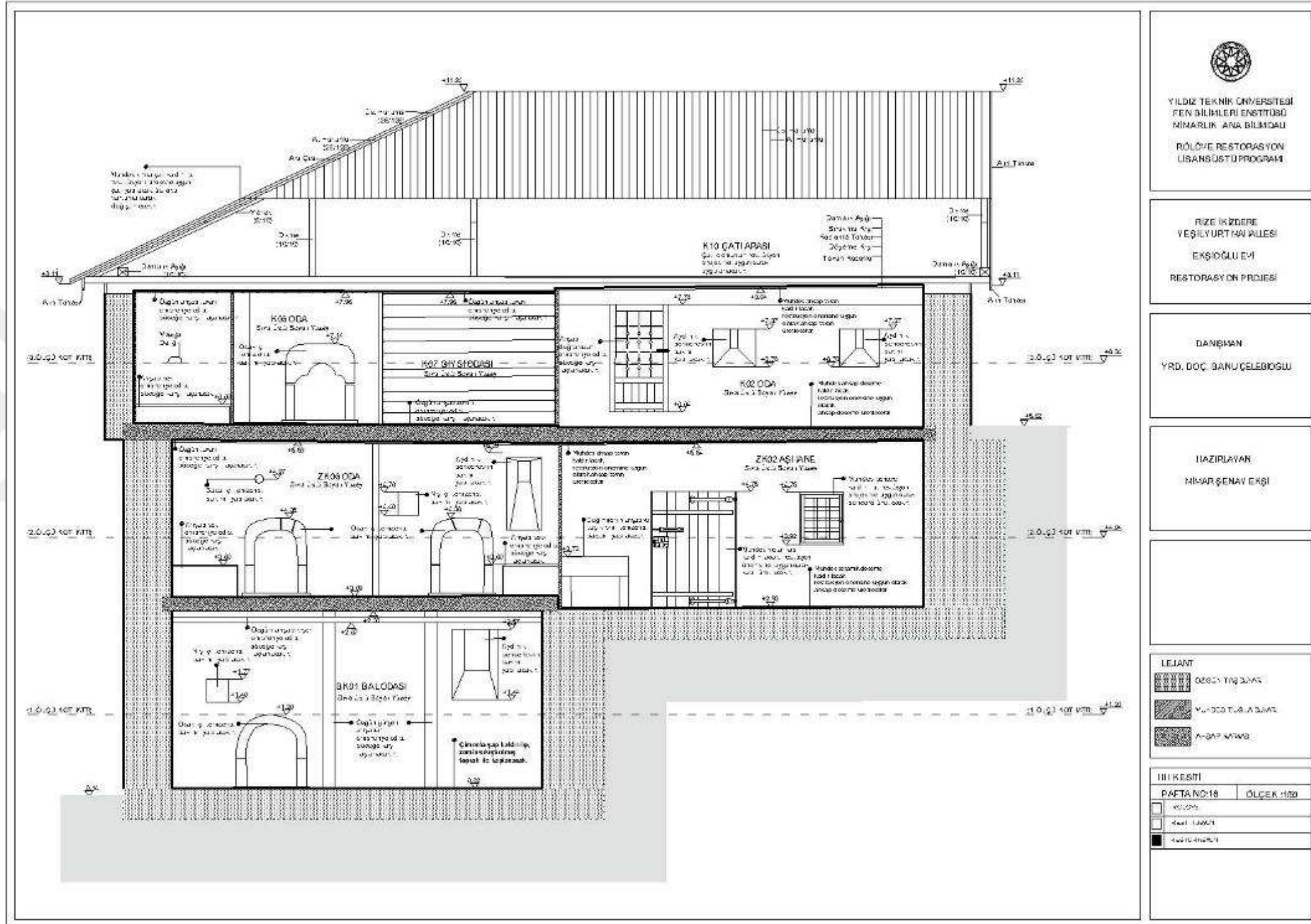
HAZIRLAYAN
NİHAR ŞENAY ERGİ

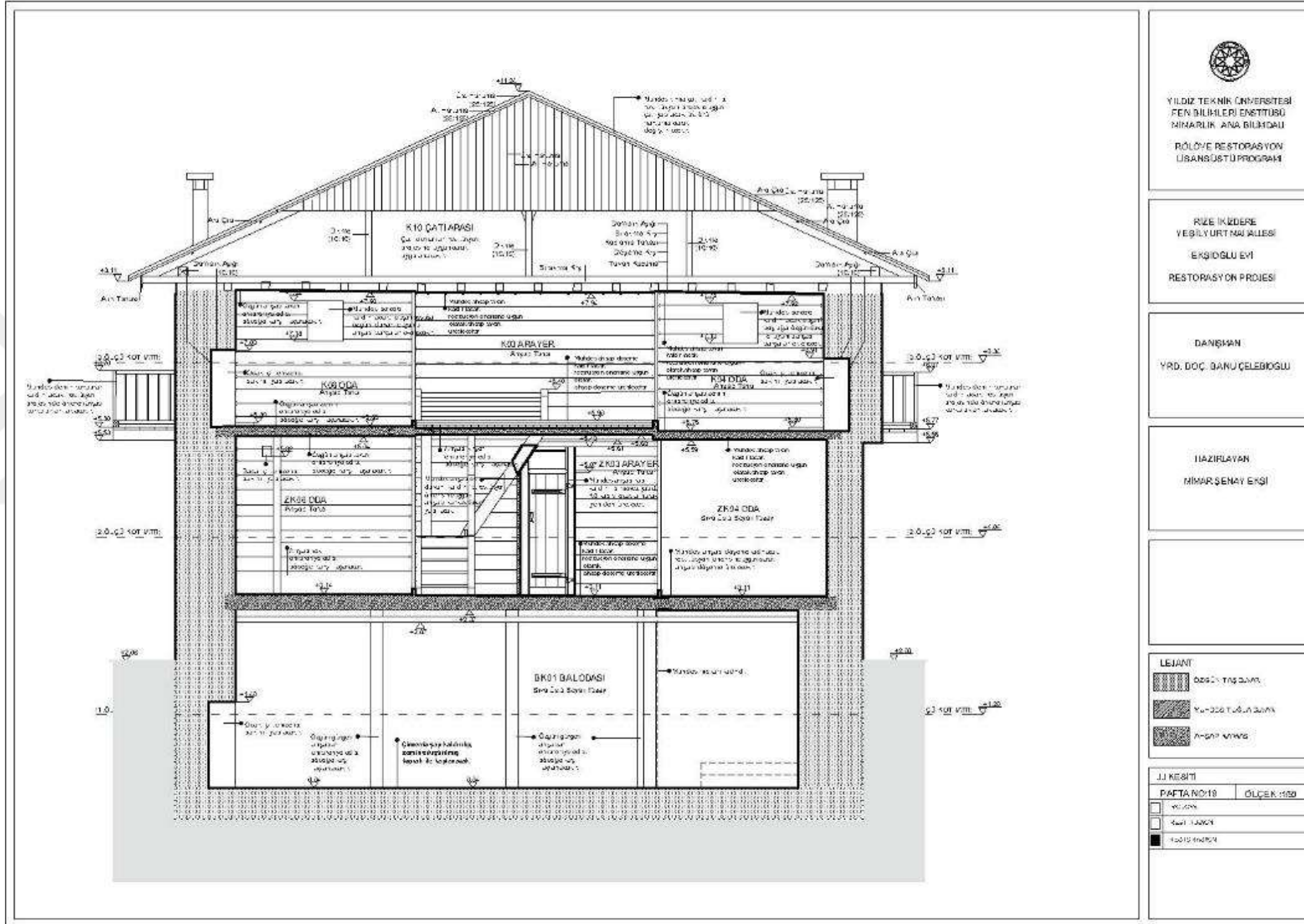
LEJANT

	KIRIŞIK TUĞLA
	KONKRET
	A-240 KİTAP

GG KESİTİ

PAFTA NO:17	ÖLÇEK:1/50
	KONKRET
	KİTAP
	KIRIŞIK TUĞLA

 YILDIZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
 FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
 MİMARLIK ANA BİLİM DALI
 RÖLÖVE RESTORASYON
 LİSANSÜSTÜ PROGRAMI

RİZE İKİDERE
 YEŞİL YURT MAHALLESİ
 EKŞİDİĞLÜ EVİ
 RESTORASYON PROJESİ

DANIŞMAN
 YRD. DOÇ. DR. BAKUR ÇELEBİOĞLU

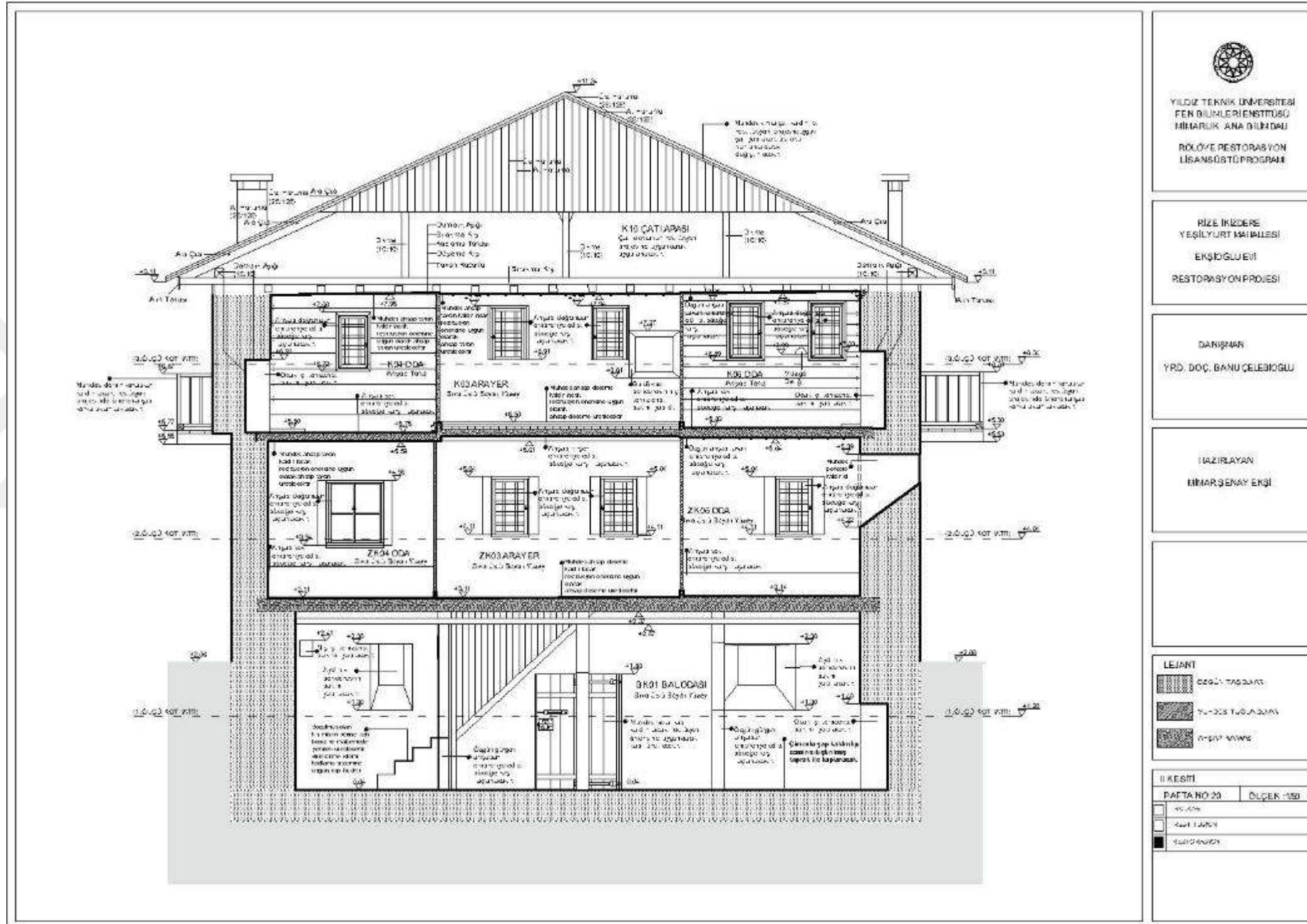
HAZIRLAYAN
 MİMAR ŞENAY EKŞİ

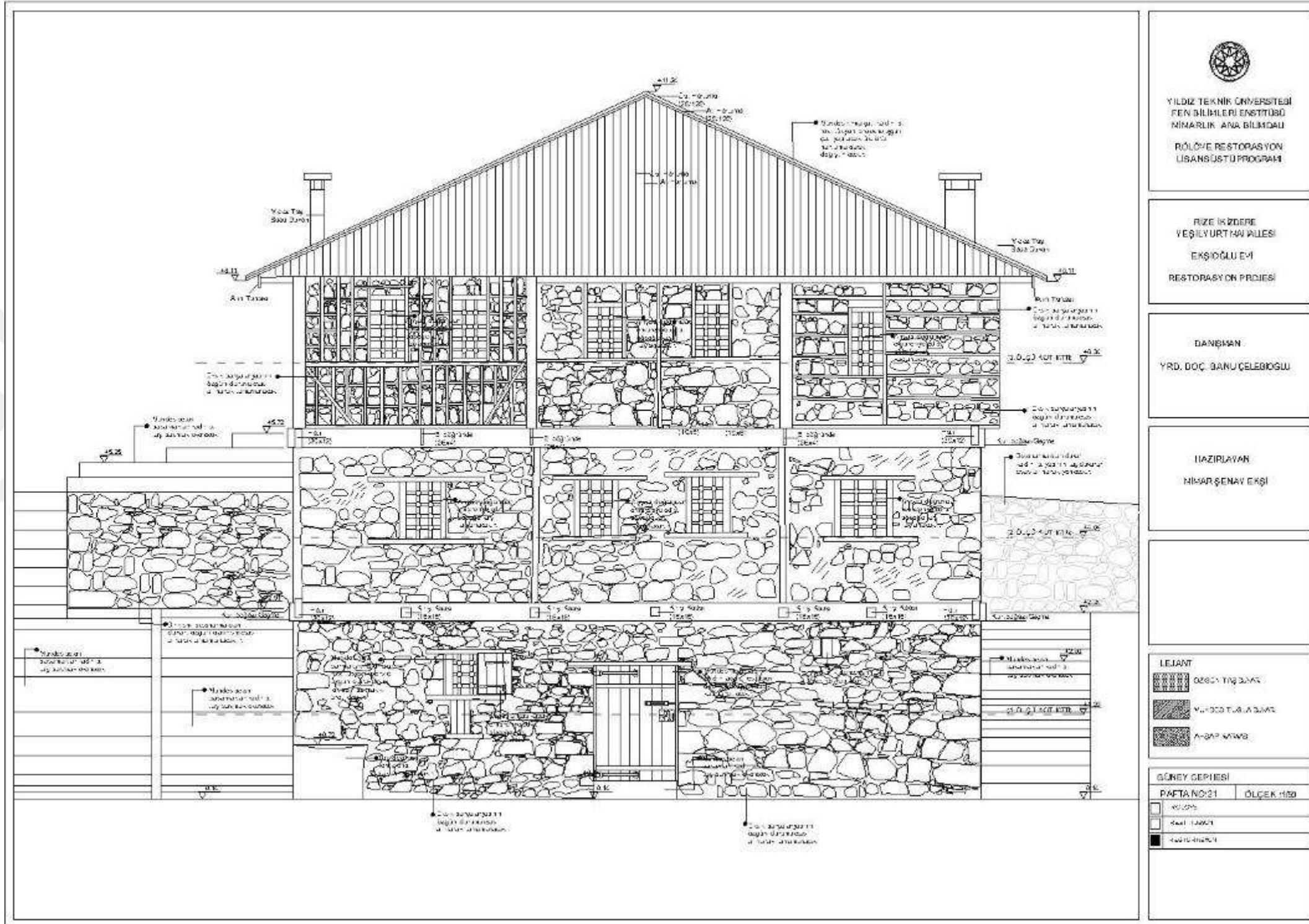
LEJANT

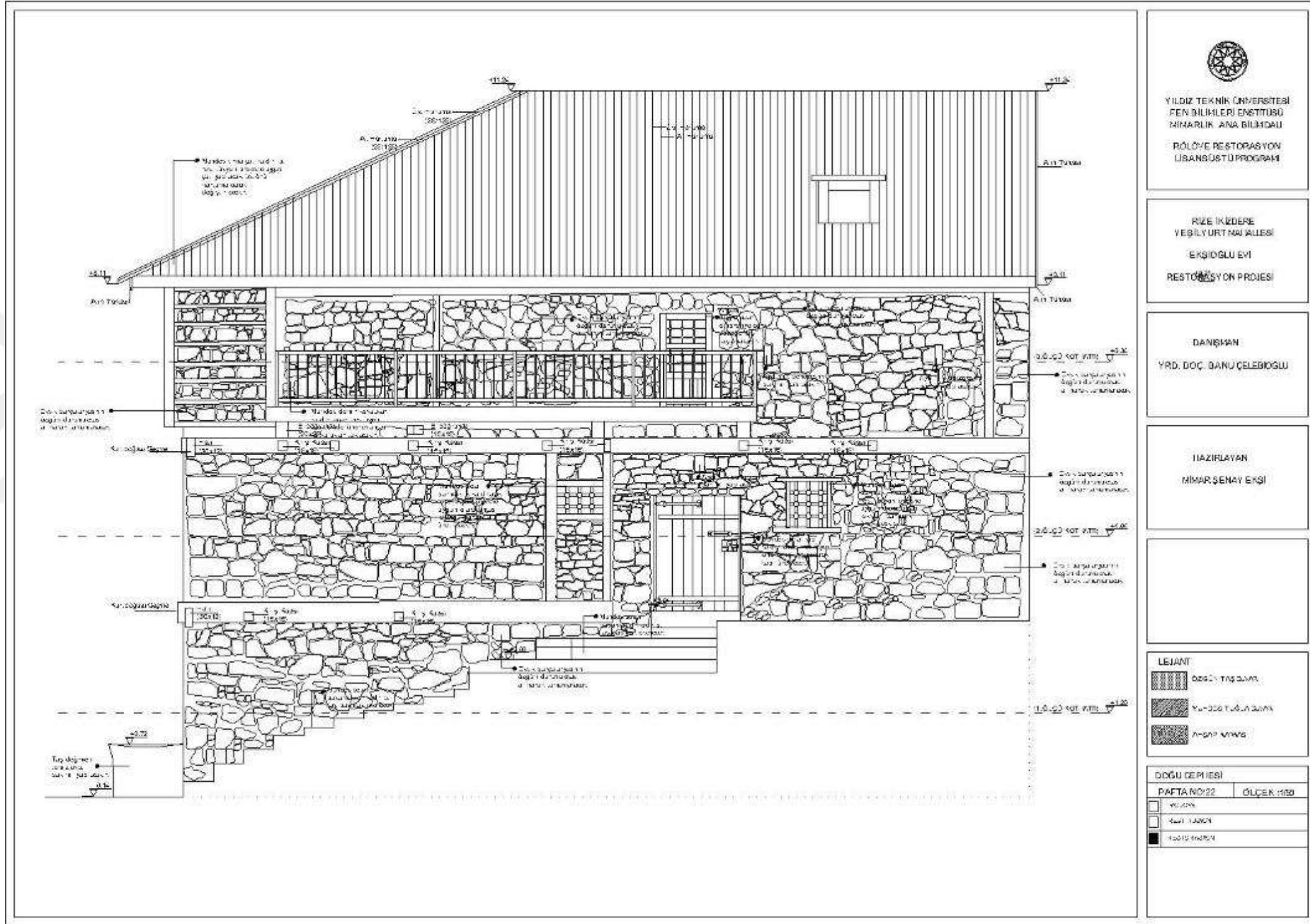
	tuğla duvar
	tuğla dış duvar
	tuğla duvar

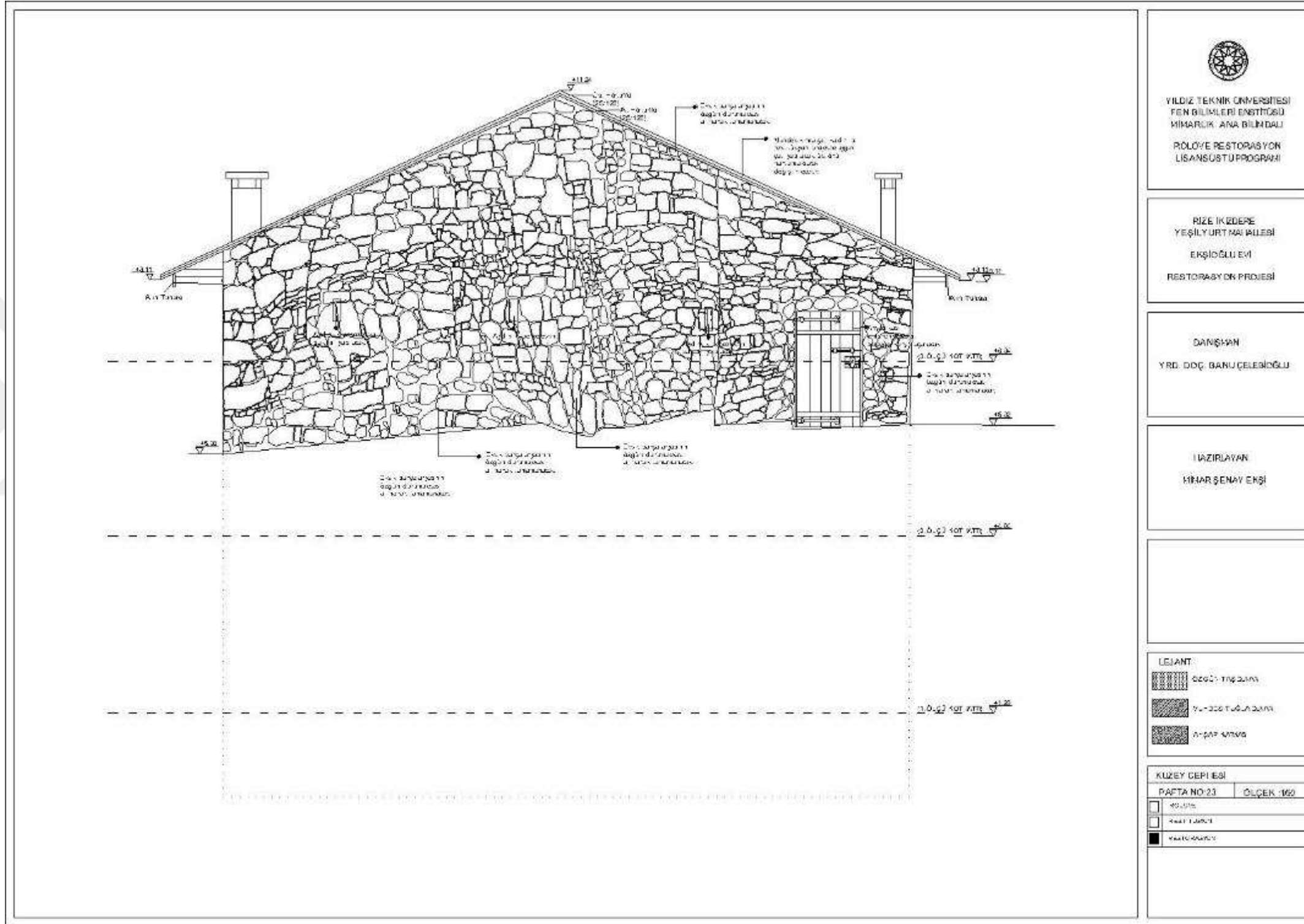
JJ KESİTİ

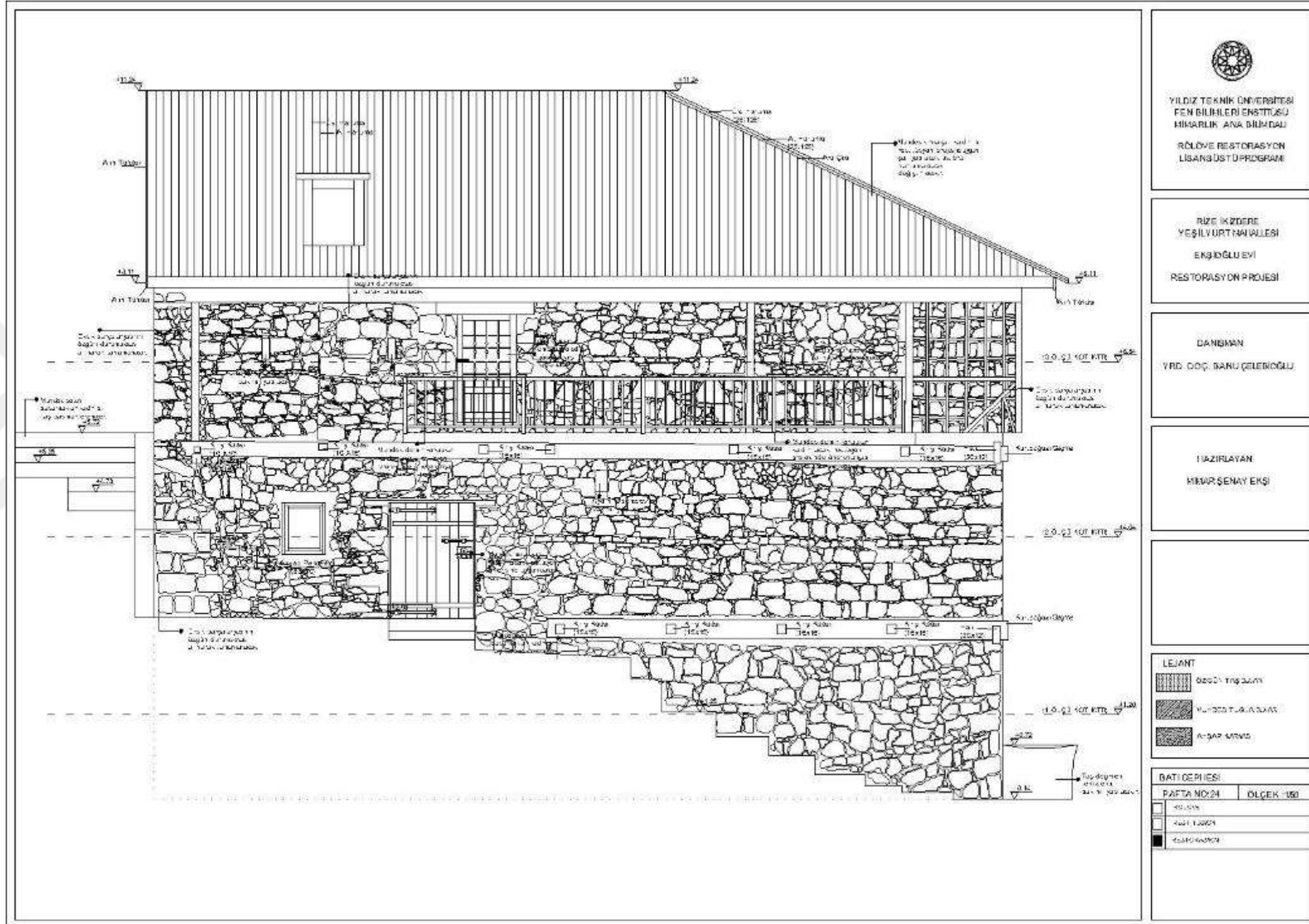
PAFTA NO: 18	ÖLÇEK: 1/50
	duvar
	zemin
	çatı

YILDIZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
MİMARLIK ANA BİLİM DALI
RÖLİVE RESTORASYON
LİSANS ÜSTÜ PROGRAMI

RİZE İKİZERE
YEŞİL YURT HALİSİ
EKİDİĞLÜ EVİ
RESTORASYON PROJESİ

DANİŞMAN
YRD. DOÇ. DR. BARI ÇELİKİOĞLU

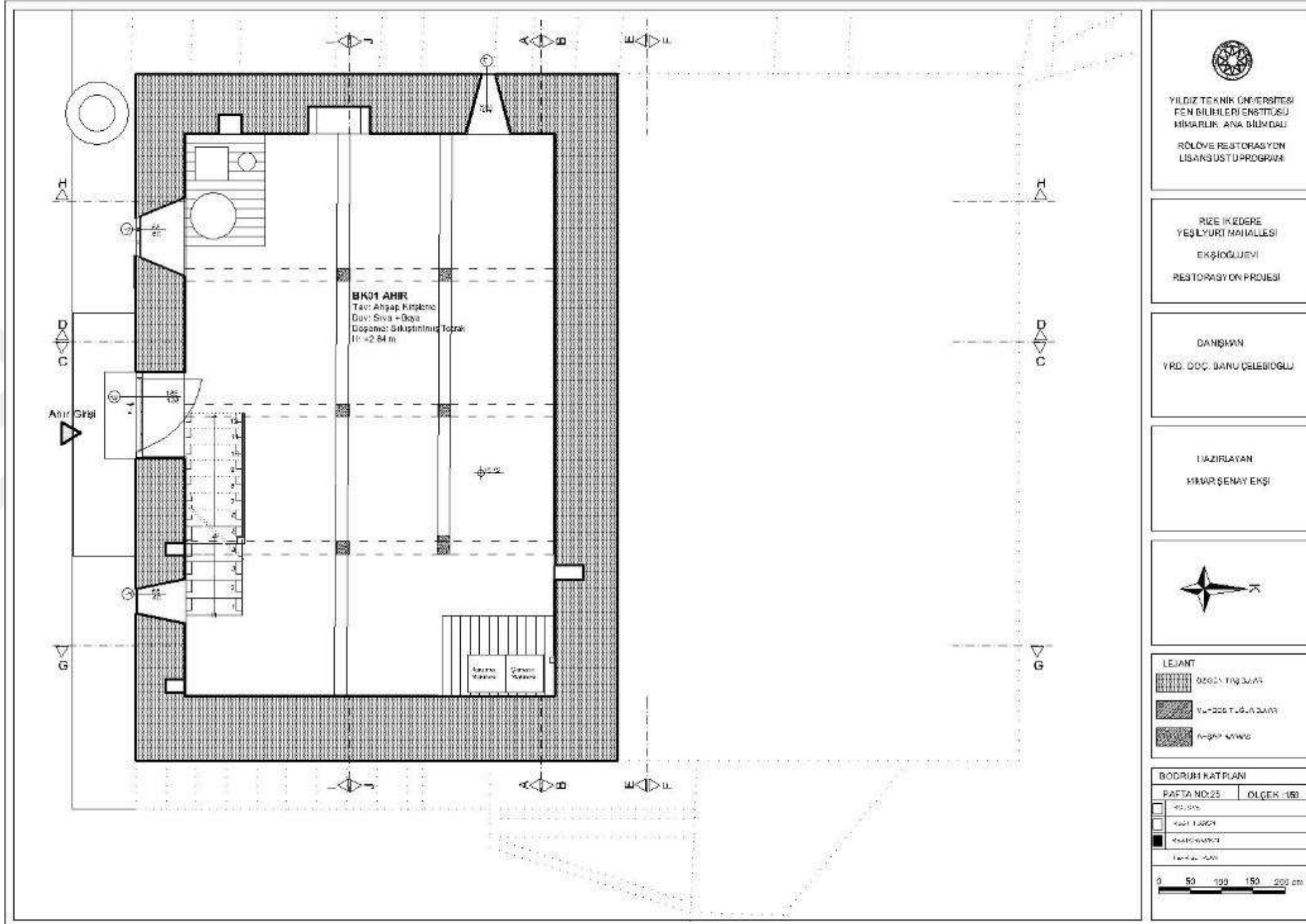
HAZIRLAYAN
MİMAR ŞENAY EKŞİ

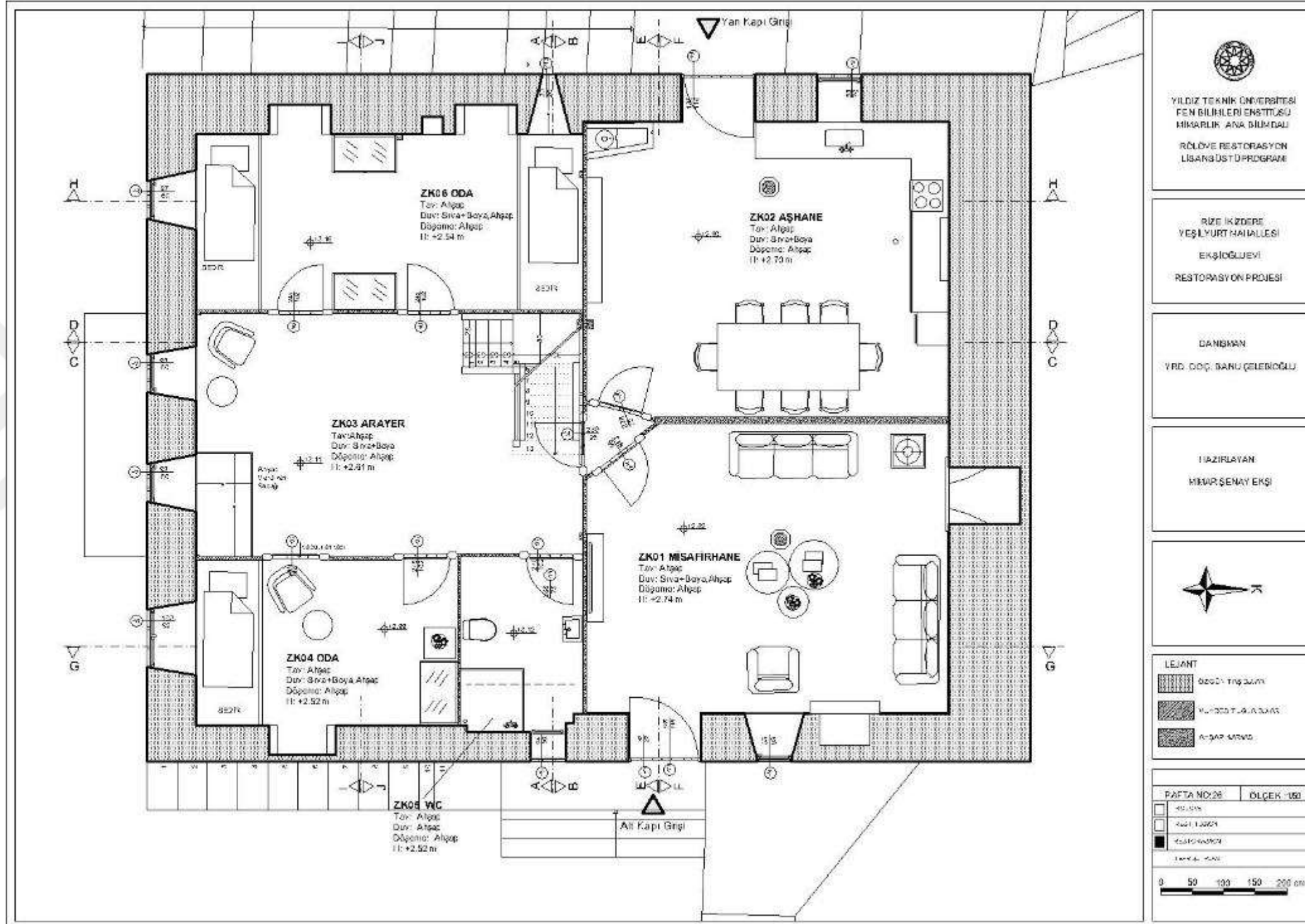
LEJANT

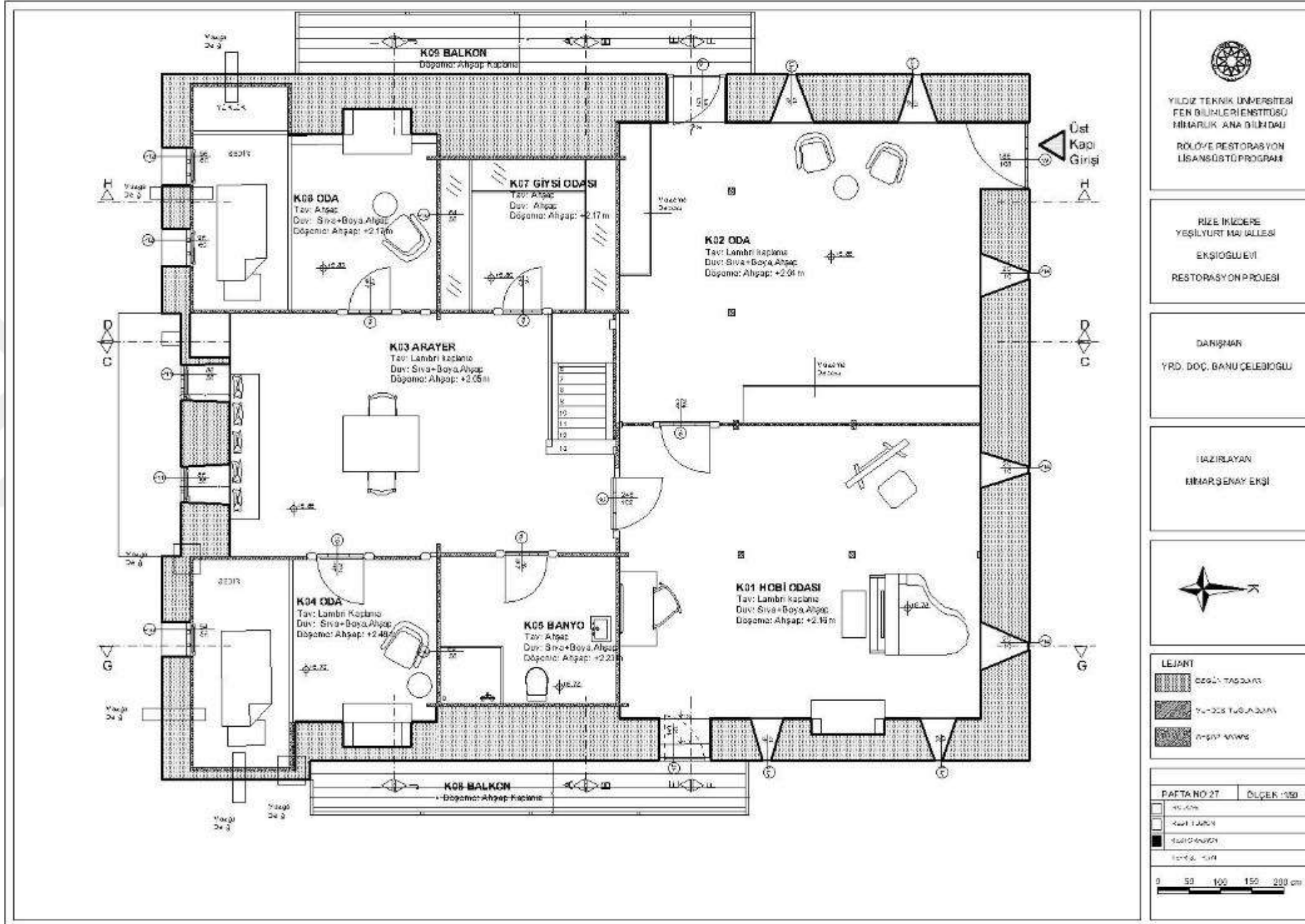
	ÖZEL İNŞAAT
	KURUMSAL İNŞAAT
	İÇİŞİLER

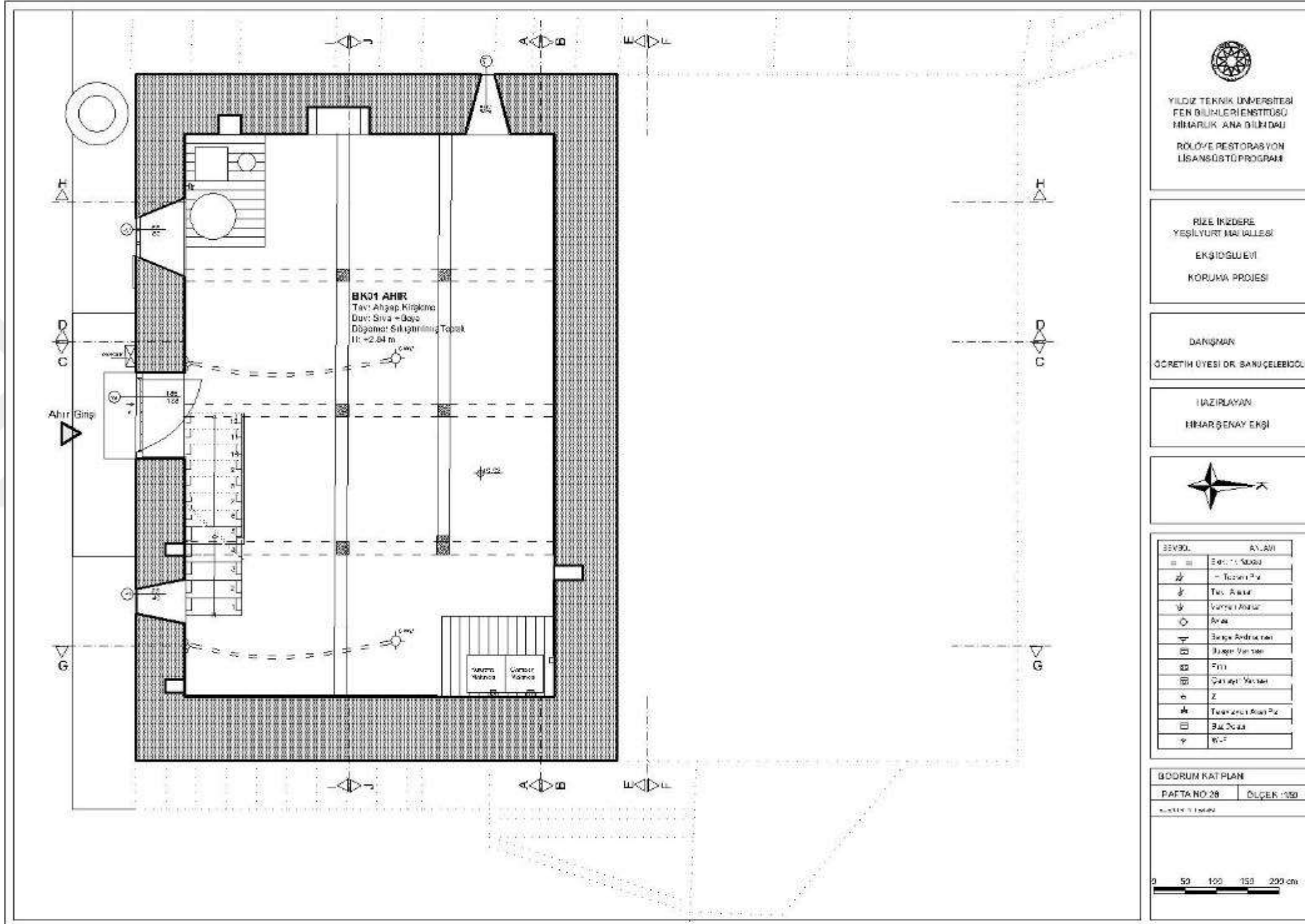
BATIDERİSİ

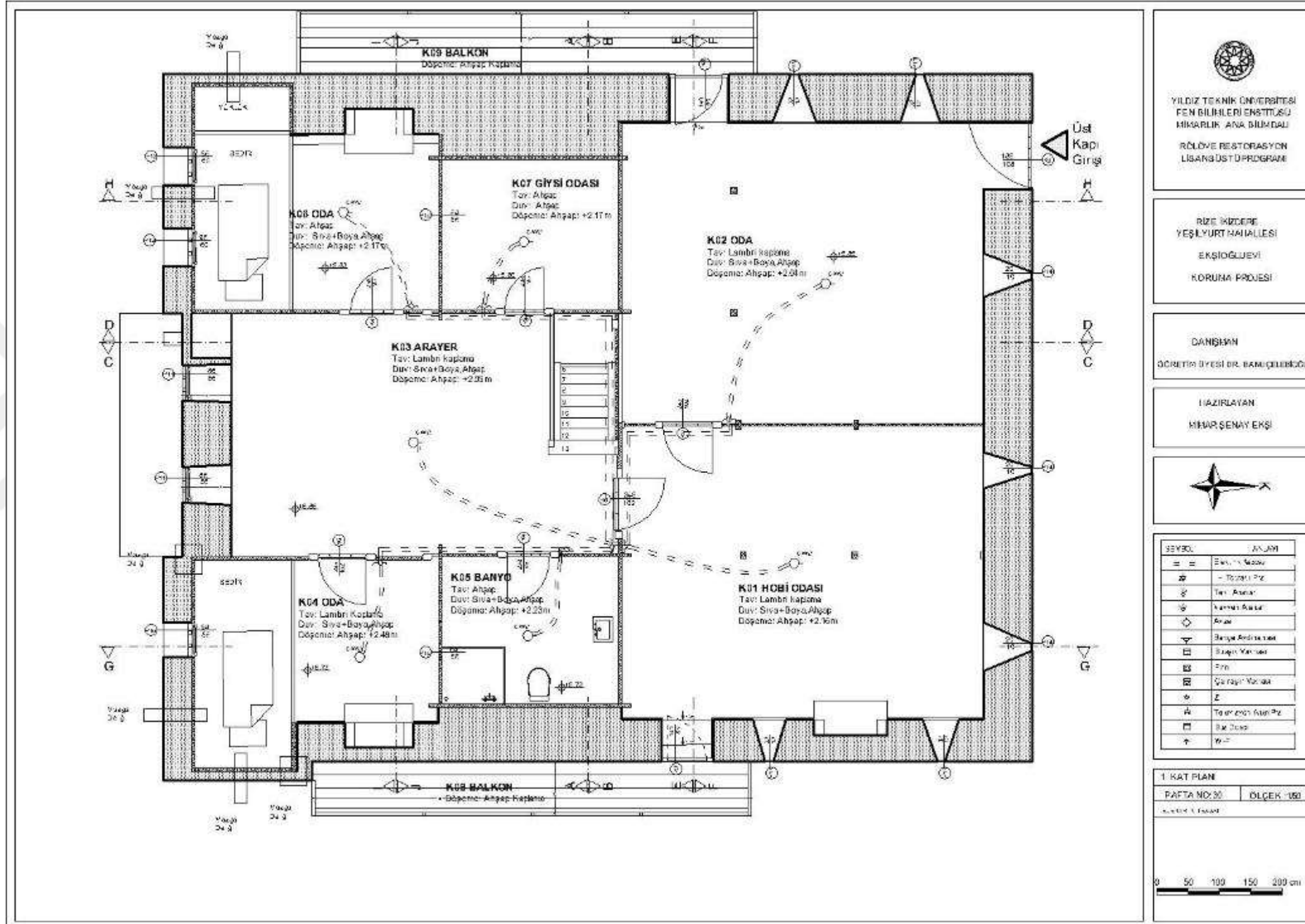
PAFTA NO: 24	ÖLÇEK: 1/50
1/50	
1/200	
1/400	

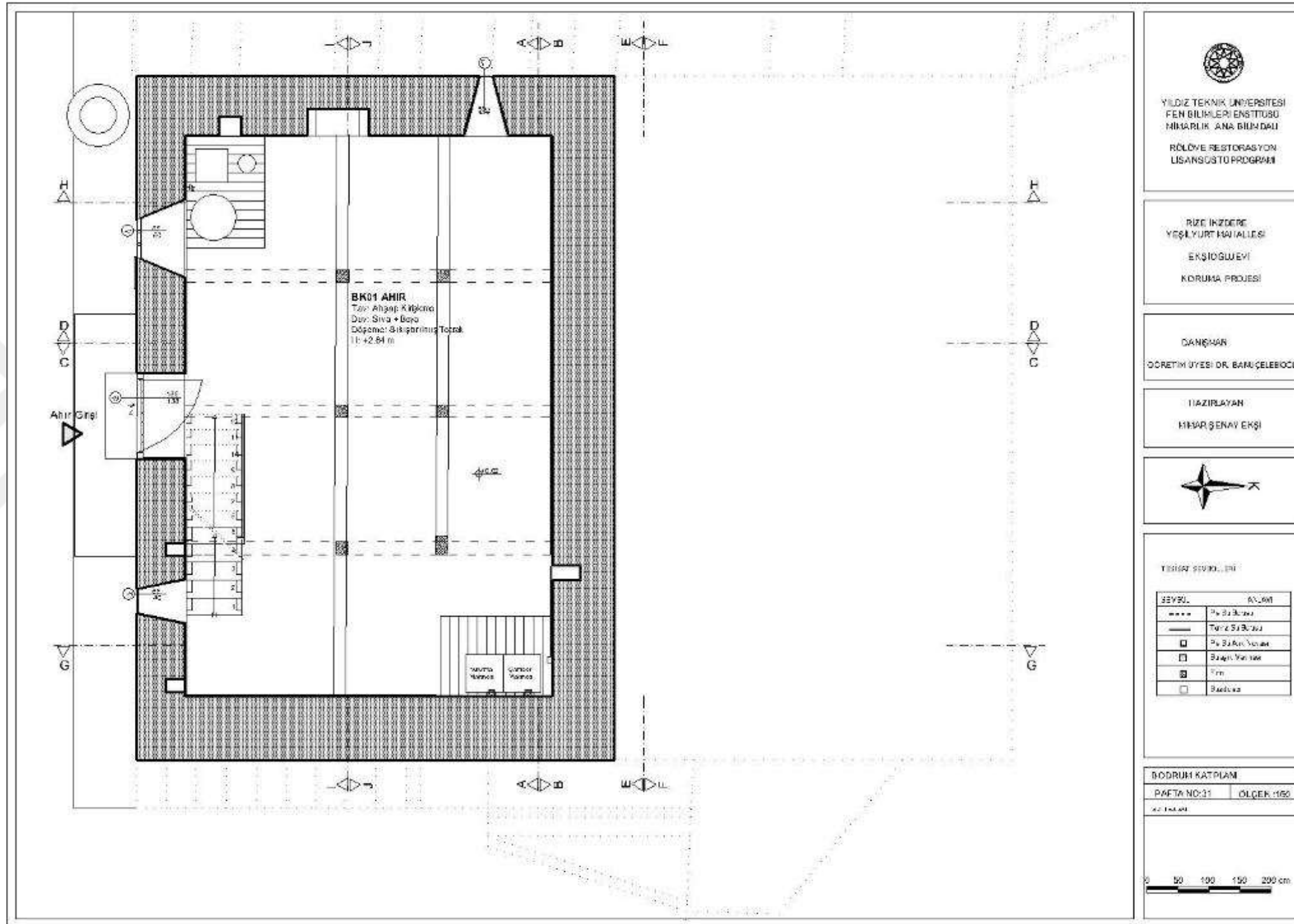

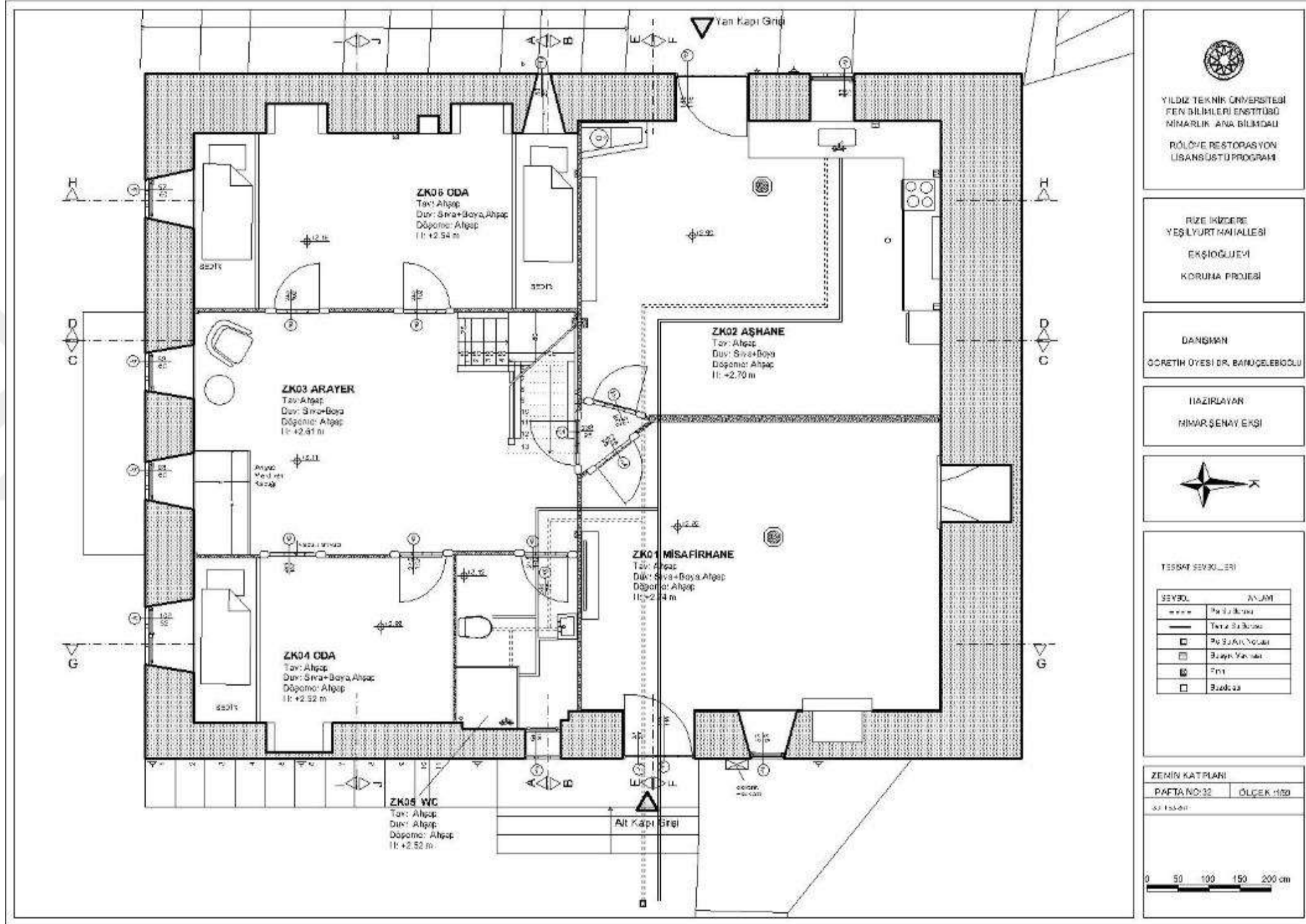

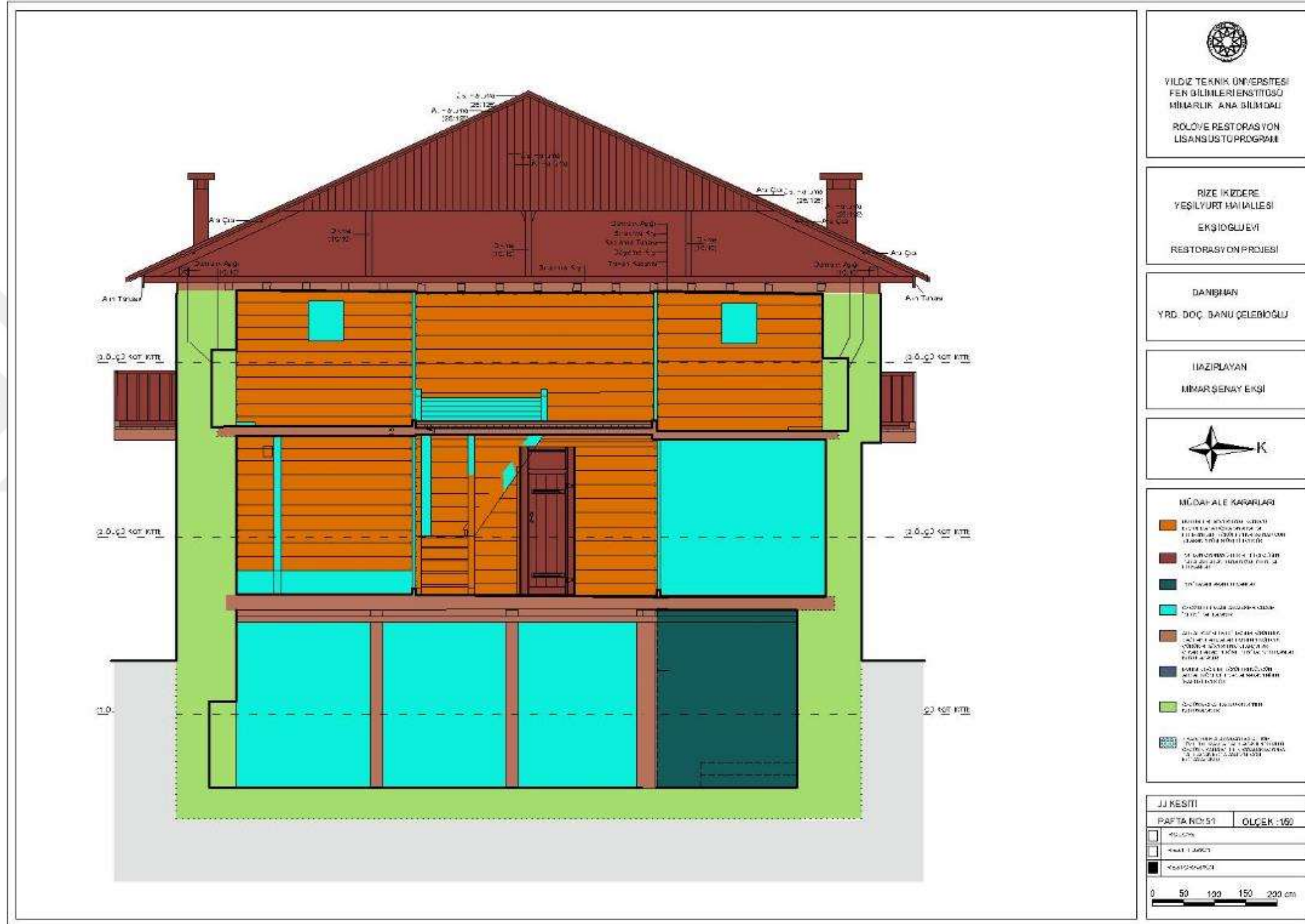

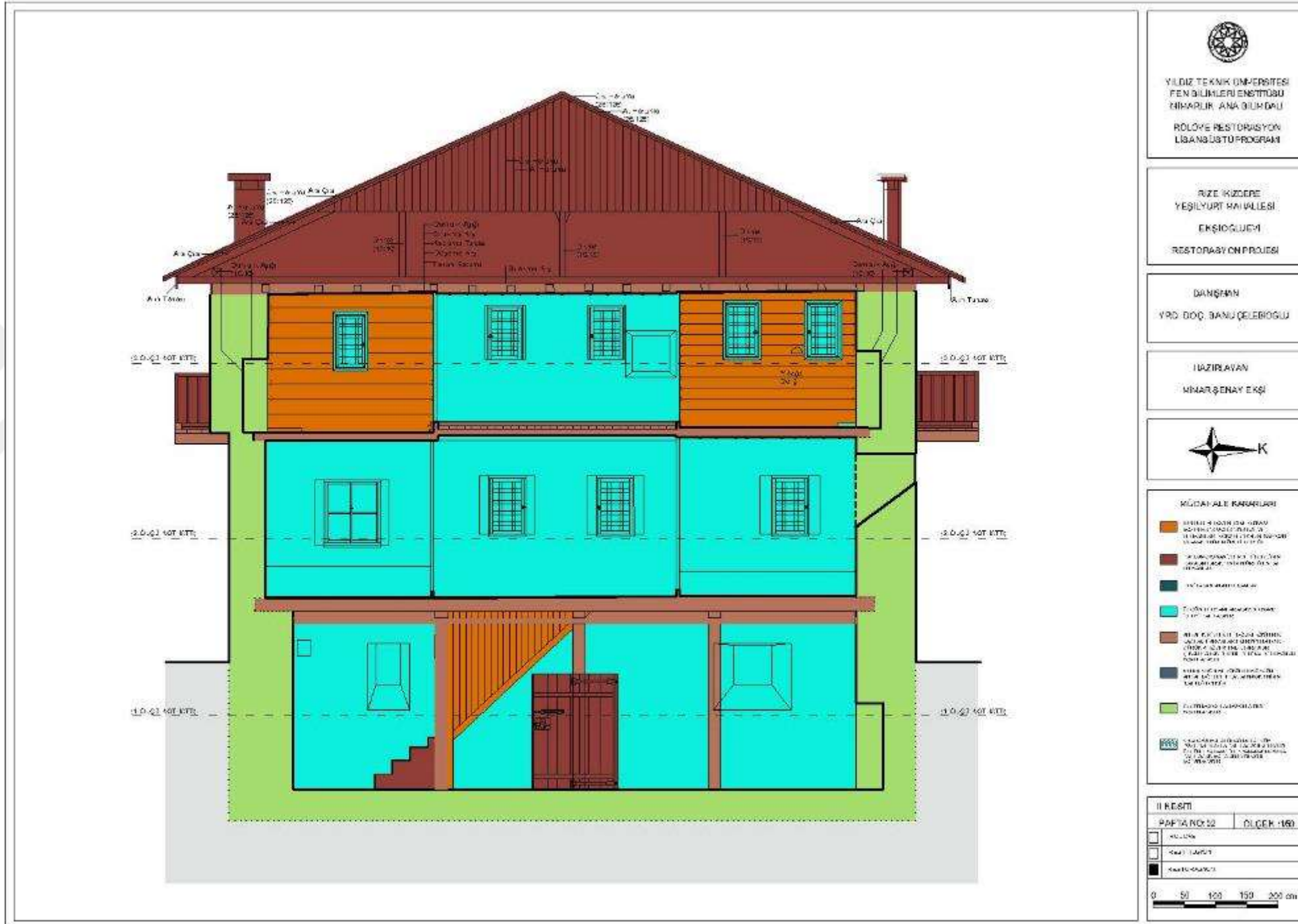

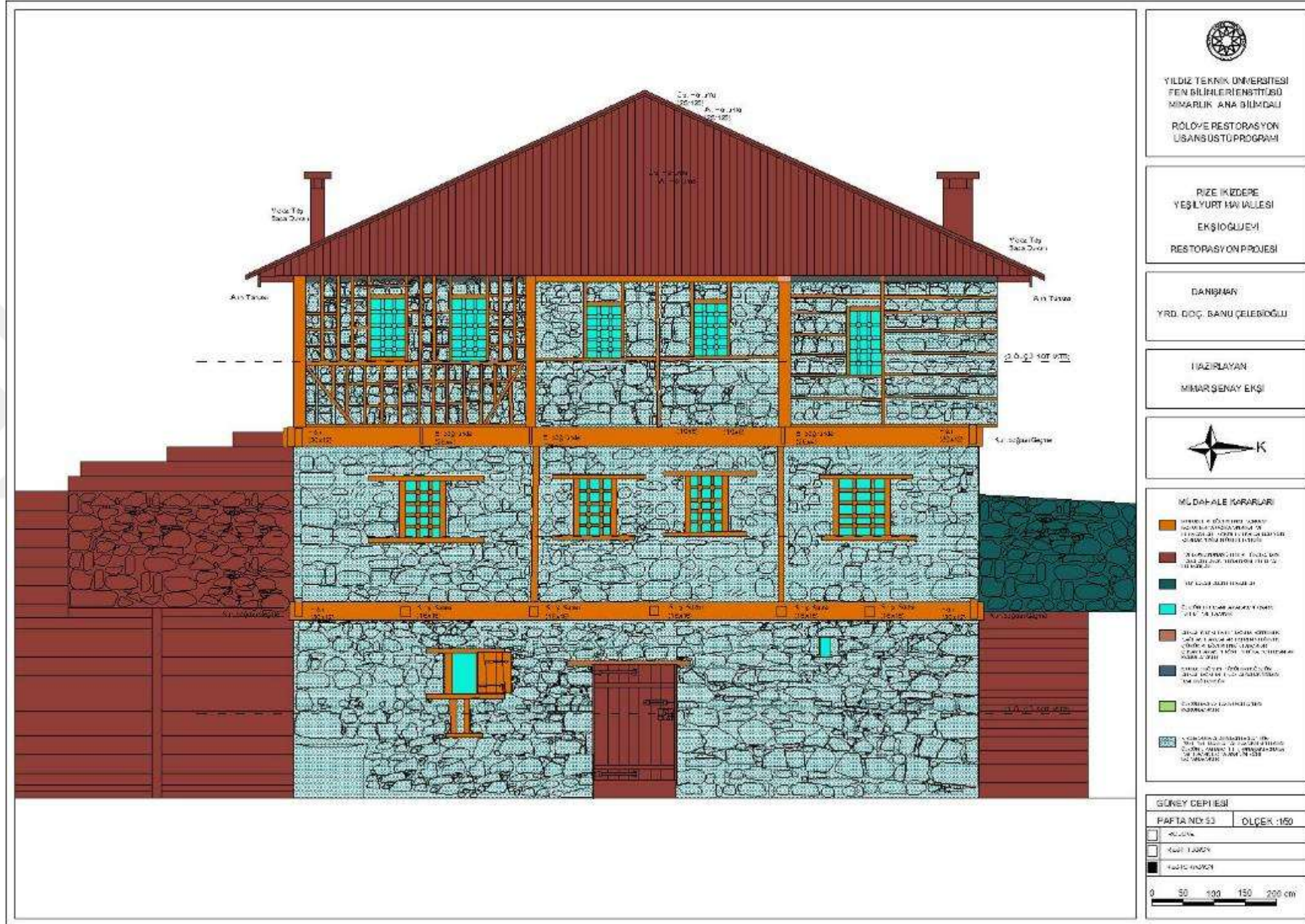

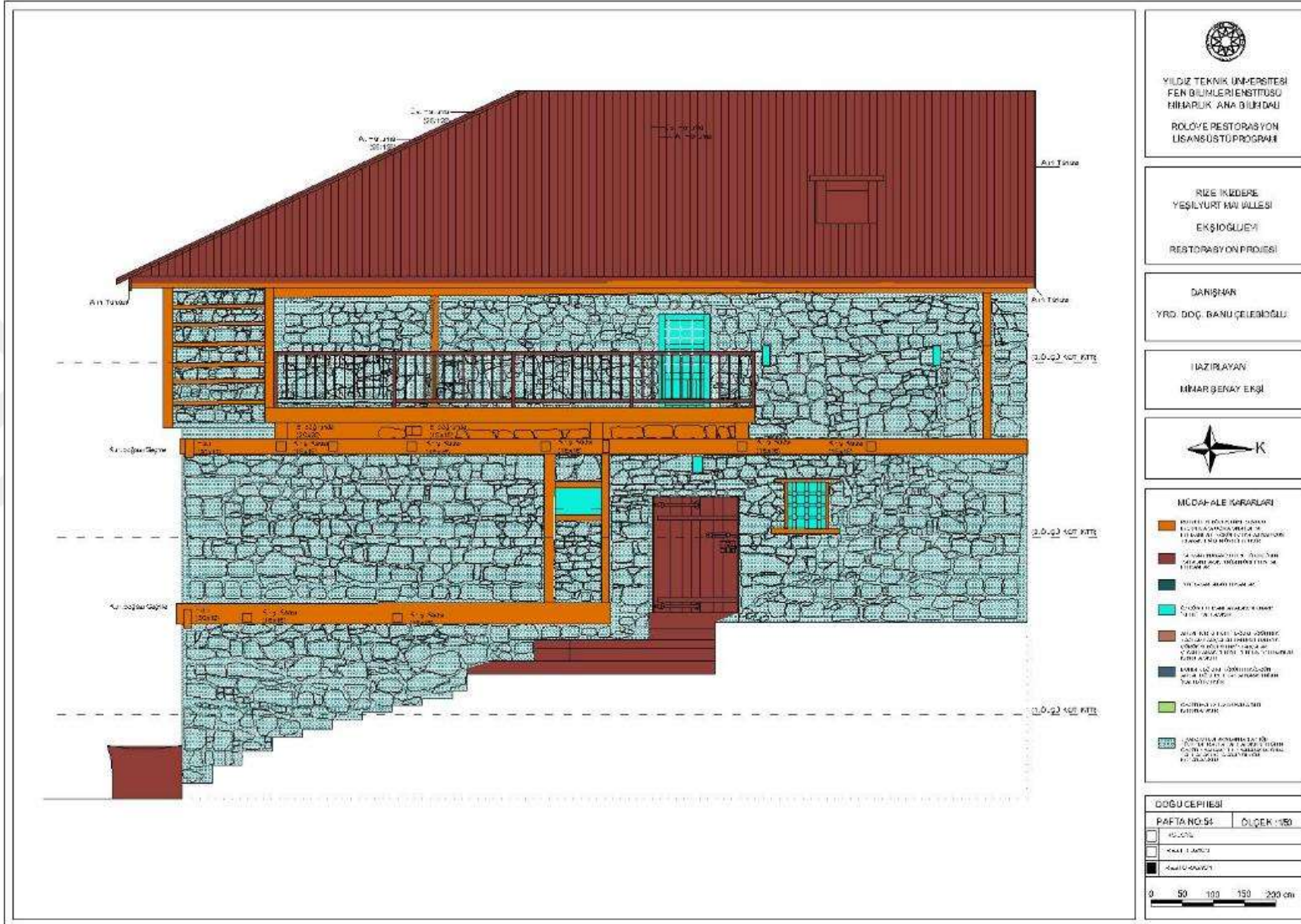

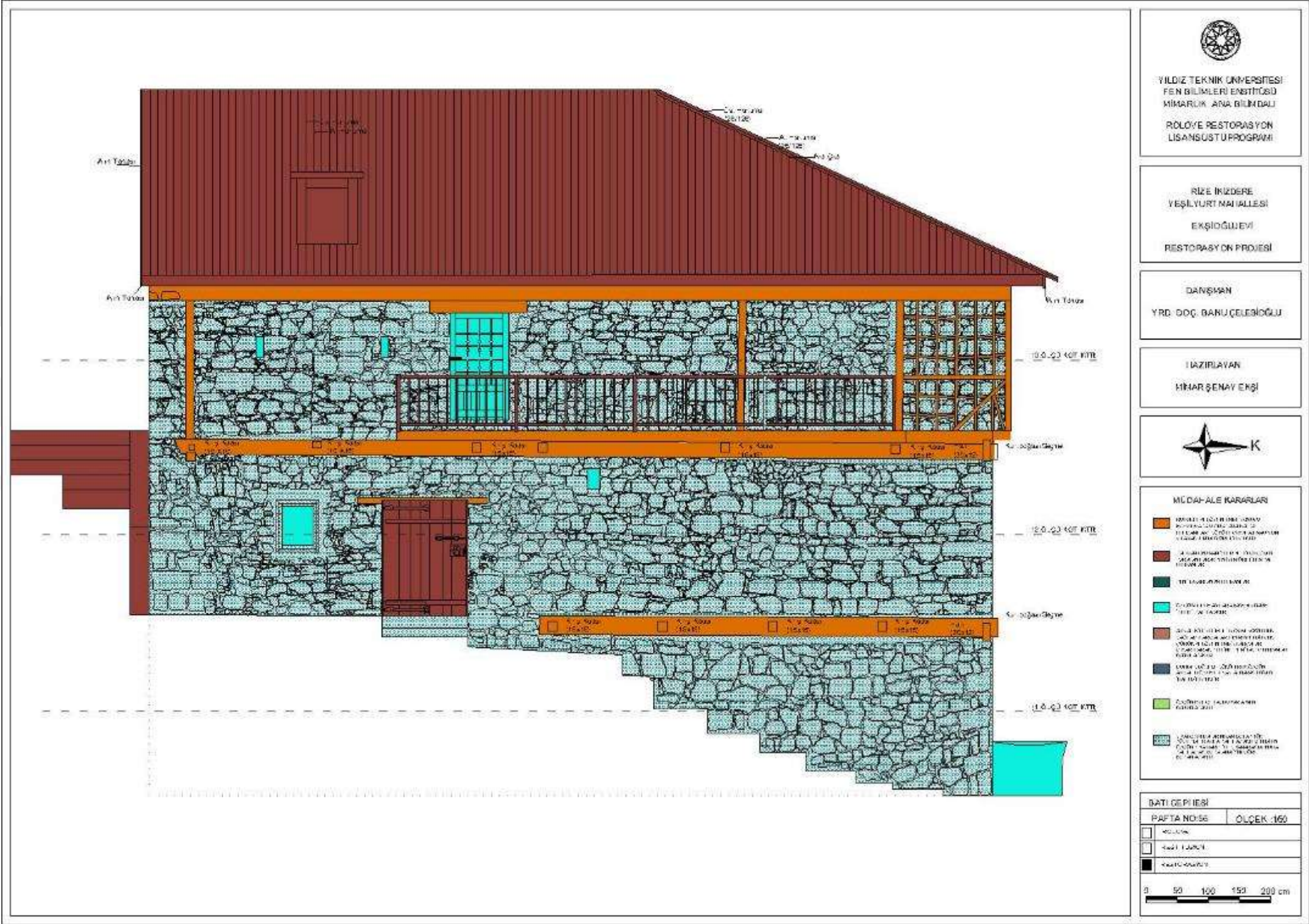

ÖZGEÇMİŞ

KİŞİSEL BİLGİLER

Adı Soyadı : Şenay EKŞİ

Doğum Tarihi ve Yeri : 1990, İstanbul

Yabancı Dili : İngilizce

E-posta : senayeksi53@gmail.com

ÖĞRENİM DURUMU

Derece	Alan	Okul/ Üniversite	Mezuniyet Yılı
Lisans:	Mimarlık	Yıldız Teknik Üniversitesi	2015
Lise:	Sayısal	Ümraniye Lisesi	2009

İŞ TECRÜBESİ

Yıl	Firma/Kurum	Görevi
2019	İstanbul Kavram Meslek Yüksekokulu	Öğretim Görevlisi
2017	ANNOPA Mimarlık Planlama	Mimar
2014	Acıbadem Proje Yönetimi	Stajer Mimar
2013	ALKILIÇ MÜHENDİSLİK	Stajer Mimar

YAYINLAR

Makale

1. EKŞİ ŞENAY (2018). ISAS 2018 nternational Symposium on Innovative Approaches in Scientific Studies. ISAS International Symposium on Innovative Approaches in Scientific Studies (Özet Bildiri/Poster)(Yayın No:4873220).

